

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Diplomová práce

Regionální trh vybranými bio komoditami: bio mléko

Vypracovala: Bc. Aneta Bezemková

Vedoucí práce: Ing. Hana Doležalová, Ph.D.

České Budějovice 2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Aneta BEZEMKOVÁ**
Osobní číslo: **E12567**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Regionální trh vybranými bio komoditami: bio mléko**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analýza jihočeské ekologické produkce a distribuce "bio mléka". Zaměření na faremní produkci, distribuční kanály, zpracovatelské využití a uplatnění na regionálním trhu (maloobchod, stravovací služby). Vymezení možností optimalizace výrobně distribučního řetězce, podmiňujícího širší zastoupení bio mléka na regionálním trhu.

Metodický postup:

1. Studium teoretických východisek řešeného problému
2. Šetření: ekologické faremní provozy
3. Šetření: zpracovatelské subjekty (potravinářský průmysl)
4. Šetření: prodejní místa
5. Závěrečné zhodnocení a vymezení perspektiv rozvoje bio mléčné produkce v rámci jihočeského regionu

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metodika. 4. Analýza a syntéza poznatků z realizovaných průzkumů. 5. Závěr. 6. Seznam literatury. 7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

BOUŠKA, J. *Chov dojeného skotu.* Praha: Profi Press, 2006. ISBN 80-86726-16-9.
DOLEŽAL, O. *Mléko, dojení, dojírny.* Praha: Agrospoj, 2000
MOUDRÝ, J. *Marketing bioprodukce: odborná monografie.* 1. vyd. Č. Budějovice: ZF JU, 2007. ISBN 9788073940348.
SMETANA, P. *Faremní zpracování mléka v ekologickém zemědělství.* Olomouc: Bioinstitut, o.p.s., 2009
ŠARAPATKA, B., URBAN, J. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi.* 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2005. ISBN 8090358306.
Zákon č. 242/200 Sb., O ekologickém zemědělství

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Hana Doležalová, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání diplomové práce: **11. ledna 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2014**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. února 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

15. dubna 2014

.....
Aneta Bezemková

Poděkování

Děkuji Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování mé diplomové práce, za vstřícný přístup, trpělivost a věcné připomínky. Ráda bych také poděkovala všem ekologickým zemědělcům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, za jejich spolupráci a ochotu. Děkuji také svému příteli a rodině za podporu a toleranci.

OBSAH

1	ÚVOD	4
1.1	CÍL PRÁCE.....	5
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	7
2.1	EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ.....	7
2.1.1	<i>Vymezení základních pojmů</i>	7
2.1.2	<i>Cíle a principy</i>	10
2.1.3	<i>Vývoj ekologického zemědělství</i>	10
2.1.4	<i>Situace na trhu s biopotravinami</i>	13
2.2	LEGISLATIVA V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ	17
2.3	ZÁKLADNÍ ZÁSADY APLIKOVANÉ V OBLASTI EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ.....	18
2.3.1	<i>Základní ustanovení pro pěstování rostlin v ekologickém zemědělství</i>	18
2.3.2	<i>Základní ustanovení pro chov zvířat v ekologickém zemědělství</i>	20
2.4	REGISTRACE EKOLOGICKÝCH PODNIKATELŮ	22
2.5	KONTROLNÍ SYSTÉM V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY	23
2.6	OZNAČOVÁNÍ BIOPRODUKTU, BIOPOTRAVINY NEBO OSTATNÍHO BIOPRODUKTU ..	28
2.7	FAREMNÍ DOTACE	29
2.7.1	<i>Zemědělské dotace</i>	29
2.7.2	<i>Agroenvironmentální dotace</i>	38
2.8	PRODUKCE BIOMLÉKA	40
2.8.1	<i>Mléko</i>	40
2.8.2	<i>Faktory ovlivňující kvalitu mléka</i>	44
2.8.3	<i>Chov dojených zvířat</i>	45
2.8.4	<i>Biomléko</i>	50
2.8.5	<i>Ekologický chov dojených zvířat</i>	51
2.8.6	<i>Produkce biomléka</i>	54
2.8.7	<i>Pravidla pro výrobu mléčných biopotravin</i>	54
2.8.8	<i>Faremní výroba a zpracování biomléka</i>	57
2.9	FORMY PRODEJE MLÉČNÉ BIOPRODUKCE	59
2.9.1	<i>Přímý prodej</i>	59
2.9.2	<i>Nepřímý prodej</i>	60
2.9.3	<i>Formy prodeje biomléka</i>	60
3	METODIKA	70

4	ANALÝZA JIHOČESKÉ EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE ..	72
4.1	VÝVOJ BIOPRODUKCE (2005 – 2011, ÚZEI)	72
4.1.1	<i>Vývoj počtu ekofarem v Jihočeském kraji (2005 - 2011)</i>	72
4.1.2	<i>Struktura produkčních ploch zemědělské půdy</i>	72
4.1.3	<i>Stavy hospodářských zvířat</i>	77
4.2	BIOPRODUKCE FAREM S CERTIFIKOVANOU PRODUKČÍ MLÉKA (2010, 2011, ÚZEI).	78
4.3	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ FAREM S CERTIFIKOVANOU PRODUKČÍ MLÉKA (2013) ...	87
4.3.1	<i>Dotazník</i>	87
4.3.2	<i>Realizace dotazníkového šetření</i>	87
4.3.3	<i>Identifikační otázky</i>	91
4.3.4	<i>Obecná část</i>	94
4.3.5	<i>Komoditní část – mléčná bioprodukce</i>	117
4.3.6	<i>Shrnutí výsledků dotazníkového šetření</i>	131
4.4	ČINNOST DRUŽSTVA ČESKÉ BIOMLÉKO.....	136
4.5	VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	138
4.6	MOŽNOSTI OPTIMALIZACE VÝROBNĚ DISTRIBUTIVNÍHO ŘETĚZCE	143
5	ZÁVĚR	144
I	SUMMARY	146
II	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	148
III	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	
IV	SEZNAM PŘÍLOH	
V	PŘÍLOHY	

Seznam použitých zkratk

AEO	Agroenvironmentální opatření
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
KVS	Krajská veterinární správa
LFA	Less Favoured Areas – méně příznivé oblasti
LPIS	Land Parcel Identification System – systém pro vedení a aktualizaci evidence půdy dle užívatelských vztahů dle zákona 252/1997 Sb., o zemědělství, rozšířený o další funkční vlastnosti potřebné především pro účely administrace dotací
MZe	Ministerstvo zemědělství
OP	Orná půda
PRV	Program rozvoje venkova ČR
REP	Registr ekologických podnikatelů
SAPS	Single Area Payment Scheme – jednotná platba na plochu
SFM	Schválená faremní mlékárna
SVS	Státní veterinární správa
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
TK	Trvalé kultury
Top-Up	Národní doplňkové platby k přímým podporám
TPP	Trvalé travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ZP	Zemědělská půda
ZPF	Zemědělský půdní fond

1 Úvod

V posledních letech nabývá nejen v České republice ekologické zemědělství na stále větším významu. Neustále se zvyšuje počet takto hospodařících subjektů. Mezi širokou veřejností však vyvolává rozdílné názory. Pro některé jsou ekologičtí zemědělci ti, kteří hnojí v noci, jiní si myslí, že žijí v přepychu, ke kterému jim dopomáhá šikovné čerpání evropských dotací, nebo že sice usilují o zdravý životní styl, ale jejich výnosy ze zemědělské půdy jsou v porovnání s konvenčním zemědělstvím výrazně nižší. Tato práce se snaží zcela objektivně popsat realitu, a to na příkladu jihočeského regionu a certifikované mléčné bioprodukce.

Nejenom ekologické zemědělství, ale i samotné biopotraviny jsou poměrně často diskutovaným tématem. Lidé se stále více zajímají o kvalitu potravin, které konzumují. A biopotraviny nejen splňují vysoké nároky na kvalitu, ale také berou ohled na životní prostředí. Avšak je zde stále patrná nedůvěra v deklarovanou kvalitu. Díky častým mediálním kauzám musí ekologičtí zemědělci neustále bojovat o důvěru spotřebitelů. Nedůvěra a vysoká cena bioproduktů tak brání silnější pozici biopotravin na našem trhu.

Přes tyto bariéry se dostupnost biopotravin neustále zvyšuje. Poměrně běžně si je můžeme koupit nejen ve specializovaných prodejnách zdravé výživy, na farmářských trzích, ale také v hypermarketech, supermarketech nebo drogeriích. I nakupování přímo na farmě, podporující místní ekonomiku, nabývá na oblibě. Zájem o biopotraviny začínají projevovat restaurace a veřejné stravování.

Stabilní a významný podíl na obratu biopotravin tradičně zaujímají mléko a mléčné výrobky. Mléko je nedílnou součástí jídelníčku většiny obyvatelstva. O jeho konzumaci se vede řada sporů, zejména díky potravinové alergii. Nicméně tu může řešit např. spotřeba mléka kozího. Řada studií porovnávajících složení a kvalitu mléka z ekologického a konvenčního způsobu hospodaření potvrdila, že biomléko má prokazatelně více zdraví prospěšných látek. Právě biomléko je předmětem zájmu předkládaných průzkumů.

1.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je analýza jihočeských ekologických farem s certifikovanou produkcí mléka; vymezení produkce a distribuce biomléka. Práce se zaměřuje na faremní produkci, zpracovatelské využití, distribuční kanály a uplatnění na regionálním trhu. Prostřednictvím dotazníkového šetření jsou v závěrečné části práce vymezeny možnosti optimalizace výrobně distribučního řetězce, podmiňujícího širší zastoupení biomléka na regionálním trhu.

Hypotézy, které budou v závěru práce na základě zjištěných dat potvrzeny nebo zamítnuty, byly stanoveny následující:

1. V Jihočeském kraji není zpracovatel vykupující kravské biomléko.
2. Alespoň 10 % farem prodá svou ekologickou produkci z farmy.
3. Nejméně 20 % farem má zásadní odbytové problémy se svou mléčnou produkcí.
4. Více než 90 % produkce kozího a ovčího biomléka je dále zpracováno na mléčné výrobky ve schválené faremní mlékárně přímo na farmě.

„Vím, že jsme na této Zemi pouhými hosty a že na našem zodpovědném chování závisí i prostředí, které se utvářelo miliardy let a bez něhož bychom nejen přišli o svobody a civilizační vymoženosti, z nichž máme to štěstí se radovat, ale nakonec i o právo na této planetě vůbec být.“

Václav Havel

2 Literární rešerše

2.1 Ekologické zemědělství

Urban et al. (2003) udávají, že je ekologické zemědělství v Evropě i u nás uznávanou metodou, která je dokonce přesně definována zákonem. Šetrné hospodaření ekologických zemědělců je dnes nutno kompenzovat dotacemi. Kromě spotřebitelů, ekonomů a politiků tento způsob hospodaření uznávají i vědci. Jako model setrvalého zemědělství jej doporučují pro zachování kulturní krajiny a udržení osídlenosti na venkově. Ještě před nedávnem tomu tak ovšem nebylo. Ekozemědělci museli o své uznání usilovat sami (za pomoci sympatizujících spotřebitelů).

Vytvoření metod ekologického zemědělství, kterému se u nás ještě před rokem 1990 říkalo také alternativní či organické, bylo motivováno v minulém století zejména negativy tehdejšího zprůmyslněného zemědělství, které začalo poškozovat přírodu, špatně zacházelo s chovanými zvířaty, snižovalo kvalitu potravin, ohrožovalo sociální jistoty rolníků a zdraví populace.

2.1.1 Vymezení základních pojmů

Moudrý, Moudrý, Konvalina, a Kalinová (2007a) použili pro vymezení ekologického zemědělství Směrnici FAO/WHO Codex Alimentarius pro ekologické potraviny, podle níž je ekologické zemědělství holistický systém řízení produkce, jenž podporuje a zlepšuje zdravotní stav agrárního ekosystému, včetně biodiverzity, biologických cyklů a biologické aktivity půdy. Zdůrazňuje používání výrobních způsobů proti používání výstupů z hospodaření, a přitom se řídí tím, že regionální podmínky vyžadují systémy přizpůsobené danému místu. Toho dosahuje používáním, kde je to možné, agronomických, biologických a fyzikálních metod, oproti používání syntetických látek, s cílem dosáhnout všech specifických funkcí systému. Ekologické zemědělství má ve společnosti dvě role. Je současně poskytovatelem veřejných statků (financovaných z veřejných prostředků) a přitom specifickou metodou výroby potravinářských produktů (podléhajících pravidlům trhu). Evropská unie přijetím Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 a Nařízením Rady (ES) č. 1804/1999 vytvořila pro Společenství rámec, který podrobně stanoví požadavky na zemědělské výrobky a potraviny, a odvolává se na výrobní metody používané v ekologickém zemědělství.

Ekologické zemědělství je zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí. Jeho jednotlivé složky chrání stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce. Pokud dochází k chovu hospodářských zvířat, dbá jejich etologických a fyziologických potřeb v souladu s požadavky zvláštních právních předpisů.

Ekofarma je uzavřená hospodářská jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata, sloužící ekologickému zemědělství. Podnikatelský subjekt, který hodlá v souladu se Zákonem o ekologickém zemědělství podnikat na ekofarmě, je povinen se registrovat u Ministerstva zemědělství. Registraci je možno provést pro pěstování rostlin nebo pro pěstování rostlin i chov zvířat.

Zemědělský podnikatel nemusí provozovat ekologické zemědělství na všech pozemcích, které vlastní nebo užívá. Musí však pro ekofarmu vyčlenit a jednoznačně určit základní výrobní prostředky; od konvenčních pozemků a budov tak musí být jednoznačně odděleny pozemky, hospodářské budovy, zemědělská mechanizace, hospodářská zvířata, které slouží k ekologickému zemědělství. Průkazné musí být také účetnictví, musí být odlišitelné od konvenčního. Cílem jednoznačného vymezení ekofarmy je průkazné oddělení ekologického hospodaření od konvenční zemědělské činnosti. Dále je cílem jasná identifikace činnosti ekologického zemědělce v krajině při produkci bioproduktů, a to především z hlediska kontroly dodržování podmínek zákona a nařízení o ekologické produkci a z hlediska důvěry spotřebitelů v ekologické zemědělství.

Welfare (pohoda) zvířat podle Doležala, Bílka, a Dolejše (2004) představuje stav, ve kterém se organismus zvířete snaží vyrovnat s prostředím, ve kterém žije. Je stavem naplnění materiálních a nemateriálních podmínek, které jsou předpokladem zdraví organismu, kdy je zvíře chováno v souladu s jeho životním prostředím. Musí být splněny principy sestavené podle prof. Brambella jako pět svobod: svoboda od hladu a žízně; svoboda od nepohodlí; svoboda od bolesti, zranění a onemocnění; svoboda od stresu a strachu a svoboda projevit přirozené chování.

Bioproduktem je jakákoliv surovina rostlinného nebo živočišného původu pocházející z ekofarmy, na kterou je vystaven platný certifikát. Jako bioprodukt lze certifikovat nejenom suroviny pro výrobu biopotravin, ale také zástavová zvířata, chovná zvířata

nebo suroviny pro nepotravinářské využití např. vlna, len (Ministerstvo zemědělství, 2012).

Ostatním bioproduktem je krmivo, osivo a vegetativní rozmnožovací materiál, na který je vystaven platný certifikát.

Biopotravina je potravina vyrobená z bioproduktů, povolených přídavných a pomocných látek a také vyhláškou povoleného podílu surovin nepocházejících z ekologického zemědělství, a to za podmínek stanovených vyhláškou. Produkty musí obsahovat minimálně 95 % ekologických složek zemědělského původu jednosložkové nebo vícesložkové. Ekologická složka nesmí být přítomna se shodnou složkou konvenční nebo z přechodného období. Také na biopotravinu musí být vydáno osvědčení o původu (Moudrý et al., 2007a).

Osobou podnikající v ekologickém zemědělství je ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu, výrobce nebo dodavatel biokrmiv a výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu, ekologický pěstitel hub, ekologický sběrač volně rostoucích rostlin, ekologický chovatel včel.

Osobou uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu je obchodník s biopotravinami nebo bioprodukty, dovozce a vývozce biopotravin a bioproduktů z/do třetích zemí (Ministerstvo zemědělství, 2012).

Osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu vydá pověřená osoba na žádost do 30-ti dnů ode dne provedení kontroly, u rostlinných produktů pěstovaných na orné půdě a rostlinných produktů z trvalých kultur nejpozději do sklizně dané plodiny, a to nejméně na jeden kalendářní rok, nejdéle však na 15 měsíců, pokud osoba podnikající v ekologickém zemědělství splnila požadavky Zákona o ekologickém zemědělství a předpisů Evropské unie¹. Tato osvědčení je osoba podnikající v ekologickém zemědělství povinna uchovávat po dobu 5 let. Bioprodukt, biopotravina a ostatní bioprodukt se označí v souladu s předpisy Evropské unie na obale a také grafickým znakem. Podobu tohoto grafického znaku stanoví prováděcí právní předpis (Ministerstvo zemědělství, 2013a).

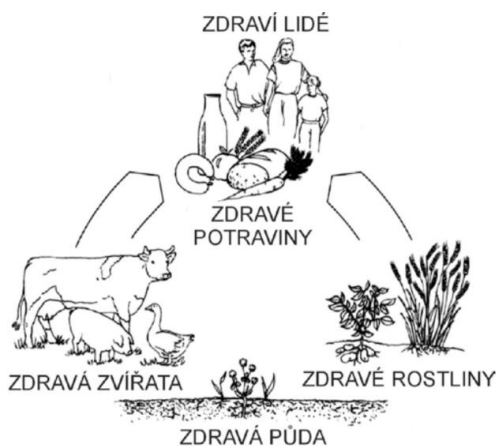
¹ Čl. 23 až 26 Nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

2.1.2 Cíle a principy

Moudrý et al. (2007a) mezi hlavní cíle ekologického zemědělství řadí:

- Trvalé udržení a zlepšení půdní úrodnosti.
- Ochrana genofondu a udržení biodiverzity.
- Zachování krajinných prvků a jejich harmonizace.
- Hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana povrchových a spodních vod před znečištěním.
- Efektivní využívání energie, orientace na obnovitelné zdroje.
- Snaha o maximální recirkulaci živin a zábrana vnosu cizorodých látek do agroekosystému.
- Produkce kvalitních potravin a surovin.
- Optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka.

Obrázek 1: Zdravé potraviny v ekologickém zemědělství

Zdroj: Šarapatka, B. et al., (2005)

2.1.3 Vývoj ekologického zemědělství

Rozvoj ekologického zemědělství v Evropě nastal v 60. letech minulého století, jako reakce na problémy konvenčního zemědělství. Jednalo se především o kvalitu produkce, zhoršování životního prostředí, špatné využívání zdrojů, energetickou náročnost, zdraví konzumentů, udržitelnost agroekologických systémů a jiné. Ekologické zemědělství, jako jedna z alternativ konvenčního zemědělství, nabídla možná řešení základních problémů. Dnes je ekologické zemědělství v Evropě uznávanou, dobře definovanou a legislativně zakotvenou disciplínou. V minulosti však ekologické zemědělství

procházelo různými fázemi přístupu ze strany odborné i laické veřejnosti („Stav ekologického zemědělství,“ 2011).

V roce 1972 vznikla Mezinárodní asociace ekologických zemědělců IFOAM. Zakládajících členských organizací bylo pět, v roce 1975 již bylo zapojeno 50 organizací. V současnosti IFOAM sdružuje na 800 organizací ekozemědělců ze 117-ti zemí světa. Dramatický rozvoj, který učinil ekologické zemědělství známým širší veřejnosti, přinesla devadesátá léta 20. století. Ještě na jejich začátku pokládali mnozí odborníci a politici u nás i v Evropě ekologické zemědělství za naprosto okrajovou záležitost, za idealistický sen. Pak ale přišel červen 1991 a Rada Evropské unie schválila Nařízení č. 2092/91 o ekologickém zemědělství. Důležitou roli pro vznik této právní úpravy sehrála reforma evropské Společné zemědělské politiky – od konce 80. let se zaměřovala už nejenom na zvyšování produktivity zemědělství a vysokou potravinovou soběstačnost, ale nově také na zvyšování kvality a ochranu životního prostředí. Po roce 1992 různé evropské státy začaly dotačně podporovat ekozemědělce, na ekologické zemědělství přešly tisíce hospodářství a silně vzrůstal zájem spotřebitelů i obchodu o ekologické potraviny. Na přelomu tisíciletí činila ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda ve státech Evropské unie v průměru 2,94 %. Uznávanými průkopníky jsou Rakousko, Itálie, Finsko, Švédsko, Dánsko a Německo (Kolářová & Hradil, 2003).

Hrabalová (2013) uvádí, že podle posledních údajů shromážděných Výzkumným ústavem pro ekologické zemědělství (FiBL) a Mezinárodní federací pro hnutí za ekologické zemědělství (IFOAM) je ekologické zemědělství praktikováno ve 162 zemích. V roce 2011 bylo 37,2 milionů ha zemědělské půdy obhospodařováno ekologicky, což znamená 0,86% podíl zemědělské půdy mezi zeměmi, které byly zahrnuty do šetření. Austrálie, Argentina a Spojené státy americké patří mezi země s nejvíce ekologicky obhospodařovanou půdou, zatímco největší podíl na celkové zemědělské půdě obhospodařované podle zásad ekologického zemědělství zauímají Falklandské ostrovy (35,9 %), Lichtenštejnsko (27,3 %) a Rakousko (19,7 %). Třetina veškeré ekologické zemědělské půdy je v Oceánii (12,2 milionů ha), 10,6 milionů ha v Evropě, 8,4 milionů ha v Latinské Americe a 2,8 ha v Asii.

Česká republika

V České republice se ekologické zemědělství začalo rozvíjet teprve po roce 1990 a největší rozvoj nastal po roce 1998, kdy byla obnovena státní finanční podpora, která

tak navázala na státní podporu v letech 1990 – 1993. Tato podpora byla realizována formou přímých dotací na základě nařízení vlády k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. Relativní snadnost přechodu z extenzivního způsobu chovu na ekologický chov shledávají Moudrý et al. (2007a) jako hlavní příčinu nárůstu počtu ekofarem a výměry zemědělské půdy od roku 1998 do současnosti. Dotace do českého ekologického zemědělství průběžně narostly ze 48 mil. Kč v roce 1998 až na cca 292 mil. Kč v roce 2004. V návaznosti na to rostl i počet ekologicky hospodařících subjektů a zvyšoval se i podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělského půdního fondu.

Dle oficiálních údajů Ministerstva zemědělství Hrabalová, Darmovzalová, a Wollmuthová (2013) uvedly, že v roce 2012 mírně vzrostl jak počet ekologických zemědělců, tak i jimi obhospodařovaná plocha. Jak je uvedeno v Tabulce 1, k 31. 12. 2012 hospodařilo ekologicky 3 923 zemědělců, a to na celkové výměře 488 483 ha, což představuje podíl 11,56 % z celkové výměry zemědělské půdy.

Tabulka 1: Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství České republiky v letech 1990 až 2012

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1 318	312 890	7,35
2008	1 946	341 632	8,04
2009	2 689	398 407	9,38
2010	3 517	448 202	10,55
2011	3 920	482 927	11,40
2012	3 923	488 483	11,56

Zdroj: Ročenka ekologického zemědělství v České republice, vlastní zpracování

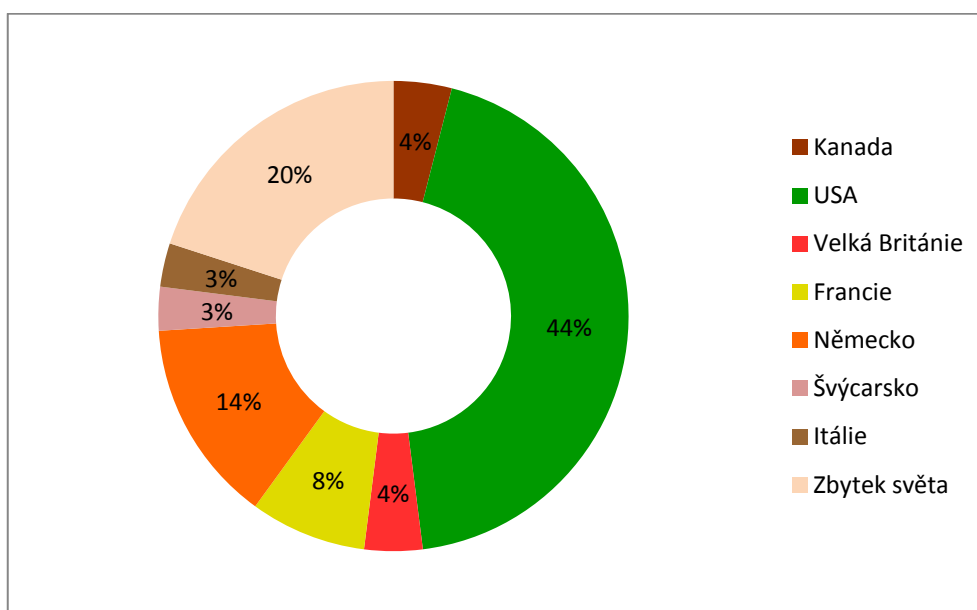
2.1.4 Situace na trhu s biopotravinami

Globální prodej biopotravin i nadále roste. Organic Monitor (2013) odhaduje, že prodej biopotravin dosáhl v roce 2011 téměř 63 miliard USD, což činí nárůst 25,1 % od počátku světové ekonomické krize v roce 2008 a od roku 1999, kdy byl obrat odhadován na cca 15 miliard USD, vzrostl trh více jak čtyřikrát. V důsledku

hospodářské krize se v roce 2009 růst zpomalil v mnoha zemích, nicméně v roce 2011 došlo k oživení a trh s biopotravinami opět rostl rychleji. V zemích s největším trhem biopotravin dosáhl meziroční nárůst mezi 7 až 20 % (Německo, Francie, Itálie a Švédsko okolo 11 %, Dánsko 14 %, Nizozemí 15 % a Švýcarsko téměř 20 %), pouze ve Velké Británii došlo k poklesu o 6 %.

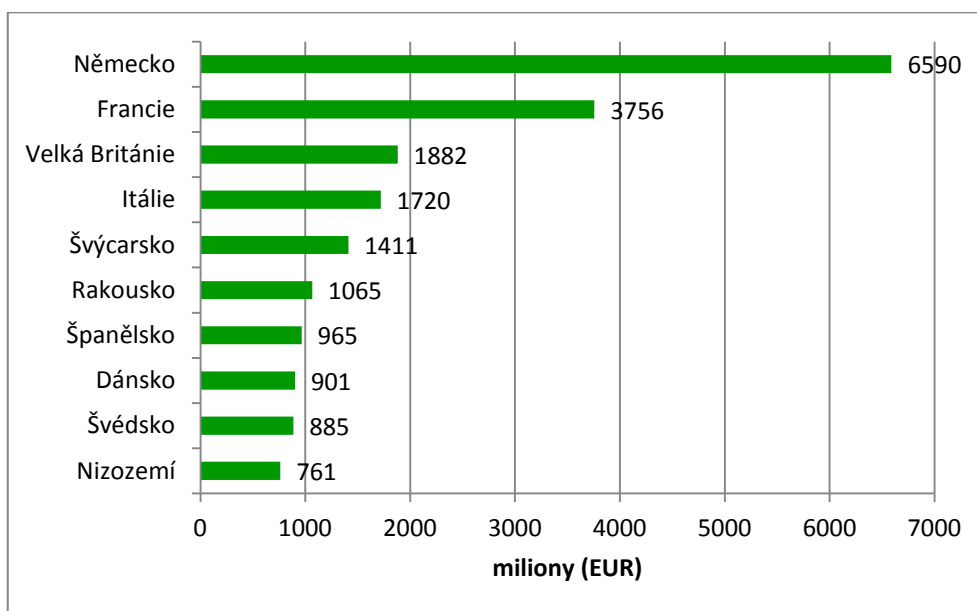
Ekologické zemědělství je realizováno na všech kontinentech, avšak poptávka po ekologických produktech je ovládána Severní Amerikou a Evropou, které dohromady představují více než 90 % tržeb, což zobrazuje Graf 1. V Evropě Hrabalová (2013) zaznamenala pokračování růstu trhu biopotravin na 20,8 miliard EUR v roce 2011, což představuje meziroční nárůst cca 6 %. V Evropě se prodej biopotravin soustřeďuje zejména v západní Evropě. Jak je patrné z Grafu 2, největší trh biopotravin má Německo a představuje téměř třetinu celkového evropského obratu za biopotraviny (6,6 miliard EUR). Spolu s Francií, Velkou Británií a Itálií tvoří téměř dvě třetiny celkového obratu. Pro srovnání obrat za biopotraviny v České republice dosáhl v roce 2011 cca 67,7 milionů EUR. Trh biopotravin ve střední a východní Evropě je malý a roztržitý, avšak je zaznamenáván významný růst. Podobně jako v jižní Evropě jsou zde bioprodukty převážně exportovány a dováženy hotové biopotraviny ze západní Evropy. Za nejvíce rozvinutý trh v oblasti střední a východní Evropy je považován trh České republiky, Polska a Maďarska. Rumunsko a Ukrajina jsou významnými exportéry základních rostlinných surovin (obilniny) v bio kvalitě.

Graf 1: Přední světové trhy biopotravin (% celkových tržeb)

Zdroj: Organic market report 2013, vlastní zpracování

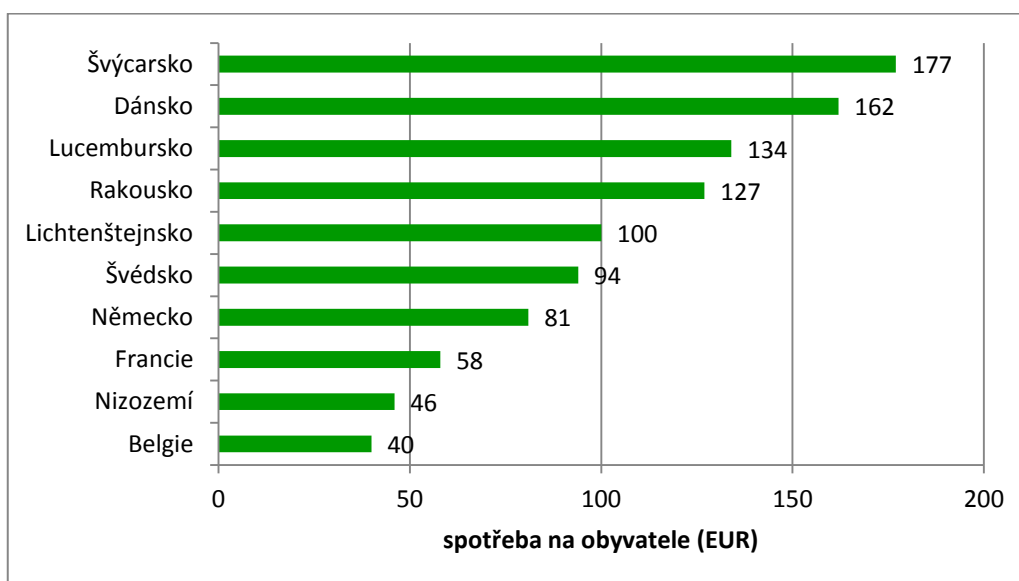
Graf 2: 10 evropských zemí s největším trhem biopotravin v roce 2011

Zdroj: Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR, vlastní zpracování

Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele mělo v roce 2011 Švýcarsko (177 EUR), následovalo Dánsko (162 EUR), Lucembursko (134 EUR) a Rakousko (127 EUR), jak je uvedeno v Grafu 3. Naopak spotřebitelé z jižní, střední a východní Evropy za biopotraviny utrací nejméně. Průměrná roční spotřeba na obyvatele v České republice v roce 2011 činila cca 6 EUR, v Polsku 4 EUR, Maďarsku 3 EUR a Slovensku 2 EUR.

Graf 3: 10 evropských zemí s nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele v roce 2011

Zdroj: Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR, vlastní zpracování

Česká republika

Co se týká struktury hlavních kategorií biopotravin v České republice, můžeme ji považovat za dlouhodobě stabilní, jak vyplývá z Tabulky 2. Stejně jako v předchozích letech byl největší zájem o „Ostatní zpracované potraviny“. V roce 2011 tvořily 35% podíl na maloobchodním obratu biopotravin, přičemž téměř polovinu (45 %) představují hotové pokrmy typu dětských výživ. Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20 %), následovaná kategorií „Ovoce a zelenina“ (14 %, zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové šťávy). Meziroční srovnání ukazuje, že k největšímu nárůstu došlo u kategorie „Ovoce a zelenina“ (z důvodu správného zařazování ovocných a zeleninových šťáv do této kategorie namísto nápojů) a následně kategorie „Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky“. Naopak největší pokles zaznamenaly kategorie „Nápoje“ a „Mléko a mléčné výrobky“.

Tabulka 2: Struktura hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005-2011

Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2009 korekce	2010	2011
	podíl kategorie potravin (%)							
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	8,4	9,5	8,6	8,5
Ovoce a zelenina ¹⁾	3,5	3,0	5,4	6,2	9,8	10,8	10,8	13,6
Oleje a tuky	-	-	-	-	1,3	1,8	1,9	1,9
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	20,4	21,1	24,8	19,6
Mlýnské a škrobářské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	5,7	6,3	8,4	9,7
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	8,8	9,4	8,2	9,4
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	41,9	35,9	32,8	35,3
Nápoje	12,0	15,2	10,6	10,6	3,8	5,2	4,5	2,0

¹⁾ Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápojů, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Statistická šetření ekologického zemědělství – Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR, vlastní zpracování

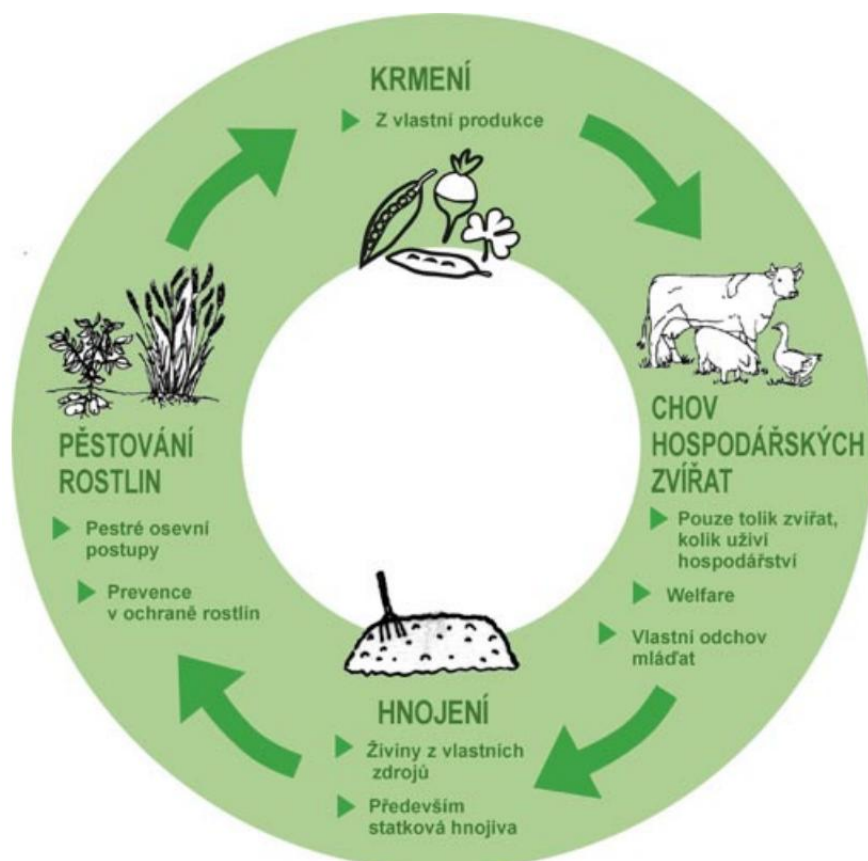
2.2 Legislativa v ekologickém zemědělství

Důkladná znalost předpisů je nezbytným předpokladem pro projektování ekologických systémů hospodaření. V současné době se řídí ekologické zemědělství českou legislativou a legislativou Evropské unie. Jsou to především tyto právní prameny:

- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství,
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství,
- Nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů,
- Nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007,
- Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí.

Pro zachování důvěry konzumentů v biopotraviny jsou podle Dlouhého a Urbana (2011) u biopotravin aplikovaná zejména v zemědělské prvovýrobě mnohem přísnější pravidla než u konvenčních. Všechny potraviny konvenční i biopotraviny, pro zajištění jejich bezpečnosti podléhají kontrole, která je sledována od půdy, osiv, přes hnojiva, krmiva (ÚKZÚZ), kontrolu chovů hospodářských zvířat, zpracování a prodej potravin živočišného původu (Státní veterinární správa ČR), až po zpracování a prodej rostlinné produkce (Státní zemědělská a potravinářská inspekce). Tím je v celé Evropské unii i v České republice zajištěna kvalita a tzv. „nezávadnost“ všech potravin na našem trhu. Ekologické zemědělství, produkce a zpracování biopotravin je však navíc podřízeno normám ekologického zemědělství a zpracování biopotravin. Tyto předpisy jsou závazné pro všechny zemědělce a zpracovatele biopotravin, kteří se k tomuto nadstandardu přihlásí.

Obrázek 2: Vazba rostlinné a živočišné výroby v ekologickém zemědělství

Zdroj: Dlouhý, J., a Urban, J., (2011)

2.3 Základní zásady aplikované v oblasti ekologického zemědělství

2.3.1 Základní ustanovení pro pěstování rostlin v ekologickém zemědělství

Za základní ustanovení pro pěstování rostlin v ekologickém zemědělství, vyplývajících především ze Zákona o ekologickém zemědělství, Moudrý et al. (2007a) považuje následující.

Oseední postup musí být pestrý a vyvážený, zaměřený na udržení a zvyšování úrodnosti půdy a zajištění živin pro růst rostlin a minimalizaci ztrát živin. Oseední postup musí umožnit:

- střídání plodin s různou konkurenční schopností vůči plevelům, škůdcům a původcům chorob s cílem snížení jejich populační hustoty,

- využívání zeleného hnojení, podsevů a meziplodin,
- udržení nebo zvyšování obsahu humusu v půdě,
- zařazení jetelovin nebo luskovin či směsek s nimi.

Obdělávání půdy se provádí šetrným způsobem s ohledem na zlepšování fyzikálních vlastností půdy, úrodnosti a protierozního působení.

Trvalé travní porosty musí být pravidelně sklizeny nebo spásány. Zatížení pastvin zvířaty a organizace pastvy nesmí způsobovat devastaci drnu. Nevyužitou travní hmotu nelze ponechat na pozemku, nýbrž ji kompostovat. Drn trvalých travních porostů musí být ošetřován.

Louky musí být pravidelně hnojeny statkovými hnojivy nebo kompostem.

Regulace škodlivých činitelů je v ekologickém zemědělství založena zejména na preventivních opatřeních:

- optimální osevnické postupy,
- smíšené kultury,
- zelené hnojení mulčováním.

Přímá regulace plevelů se provádí především mechanicky (tj. plečkováním, vláčením, podrýváním). Jsou povoleny fyzikální metody regulace včetně termických.

Regulace chorob a škůdců je možná pomocí postupů a přípravků povolených vyhláškou. Jedná se především o mechanické a biologické metody regulace.

Rozmnožovací materiál musí pocházet z rostlin, které byly pěstovány ekologickým způsobem.

V ekologickém zemědělství je výživa rostlin založena především na čerpání živin z půdní zásoby neustále doplňované hlavně živinami ze statkových hnojiv a zeleného hnojení. Statková hnojiva nepocházející z ekofarmy nebo z přechodného období musí být kompostována nebo fermentována. Přitom nesmí být používány chemické startéry. Je zakázáno používat statková hnojiva pocházející ze systémů chovů hospodářských zvířat pro ekologické zemědělství nevhodných, ze systémů klecového chovu drůbeže a trvalého ustájení na roštích. Dále čistírenské kaly a odpadní vody, kromě kalů a odpadních vod z vlastní farmy, pokud vyhovují předpisům. Je zakázáno spalování slámy a travní hmoty. Nejvyšší roční průměrná dávka dusíku aplikovaná ve statkových hnojivech na orné půdě a u trvalých kultur činí 150 kg N.ha⁻¹ a 85 kg N.ha⁻¹ na neobnovovaných loukách a pastvinách. Hnojiva povolená vyhláškou lze používat jen při nízké nebo vyhovující zásobě živin v půdě, a to v množství, které nevede ke zvyšování

obsahu rizikových prvků v půdě (u fosforečných hnojiv nesmí obsah kadmia překročit 50 mg/kg {P₂O₅}² a celková roční dávka kadmia do 2 g/ha).

Sklizňové a posklizňové technologie i dopravní a skladovací prostředky a zařízení musí být čisté a v takovém stavu, aby neobsahovaly žádné látky, které by bioprodukty mohly kontaminovat.

2.3.2 Základní ustanovení pro chov zvířat v ekologickém zemědělství

Přirozené systémy chovu považuje Moudrý et al. (2007a) za základ živočišné produkce v ekologickém zemědělství. Ekologický podnikatel je povinen chovat pouze druhy a plemena vyjmenovaných zvířat adaptované na místní podmínky, chránit zvířata před utrpením, bolestí a poškozováním zdraví.

Celkový stav hospodářských zvířat nemá na ekofarmě přesáhnout 1,5 velké dobytčí jednotky na 1 ha zemědělské půdy.

Vyhláška stanovuje maximální zatížení zemědělské půdy a další podmínky chovu pro jednotlivé druhy a kategorie.

Reprodukce vyjmenovaných hospodářských zvířat v ekologickém podniku je přednostně zajišťována přirozenou plemenitbou. Přednost má trvalá přítomnost plemeníka ve stádě. Zapouštěny mají být jen zdravé a tělesně dobře vyvinuté plemence. Nepřipouští se hormonální synchronizace říje. Je zakázáno používat takové způsoby reprodukce, které by vedly k poškození samice nebo plodu (nevhodné hybridizace masnými plemeny, přenos embryí). Při porodu je nutné zajistit jeho spontánní průběh a bezprostřední kontakt matky s novorozeným mládětem.

Ustájení zvířat musí zajišťovat životní podmínky odpovídající jejich etologickým a fyziologickým potřebám. Především dostatek prostoru pro jejich pohyb, možnost přirozené ventilace a osvětlení, přirozený způsob odpočinku, péči o vlastní tělo a podestýlku z přírodních materiálů. Je zakázáno trvalé ustájení v uzavřených prostorách bez přístupu do výběhu nebo na pastvu, trvale vazné ustájení u skotu a klecové chovy, použití roštů, vytápění staveb (s výjimkou staveb pro selata). Zvířatům chovaným bez ustájení musí být zajištěna dostatečná ochrana proti větru, dešti, slunci a extrémním teplotám.

---

² Zápis znamená, že v molekule dané sloučeniny je vázán fosfor s kyslíkem v poměru počtu atomů 2:5

Vyhláška stanovuje detailní pravidla ustájení pro jednotlivé druhy a kategorie hospodářských zvířat (maximální velikost stáda, zatížení plochy, minimální plochy pro ustájení, technické podmínky stavebního uspořádání apod.).

Výživa a krmení hospodářských zvířat musí být zajišťována především vlastními krmivy. Nakupovaná krmiva z přechodného období mohou tvořit nejvíce 30 % sušiny, z vlastní přechodné produkce až 60 % sušiny krmné dávky. Krmiva nepocházející z ekofarmy (konvenční krmiva) nebo z přechodného období mohou činit nejvýše 10 % roční krmné dávky přežvýkavců a 20 % u ostatních zvířat. Maximální povolené procento konvenčních krmiv v denní krmné dávce nesmí překročit 25 % její sušiny. Výživa přežvýkavců je zabezpečována přednostně krmivy z víceletých píceňin a trvalých travních porostů ekofarmy. Pro dospělé přežvýkavce musí objemná krmiva představovat nejméně 60 % z celkového denního příjmu sušiny. V letním období jim musí být zajištěna pastva nebo přístup k zelené píci. Zdroje minerálních látek a stopových prvků mohou být používány za předpokladu, že jsou přírodního původu nebo syntetické v téže formě jako přírodní látky. Je povoleno pouze podávání doplňkových látek a premixů uvedených ve vyhlášce.

Je zakázáno krmit mláďata savců krmnými směsmi ze sušeného mléka a násilné krmení zvířat.

Ochrana zdraví je zajišťována především přirozenými metodami chovu eliminujícími negativní vlivy prostředí. Základním principem ekologického chovu zvířat je prevence onemocnění. V případě onemocnění nebo podezření z něj je nutné neodkladně zabezpečit zákrok veterinárního lékaře a podle výsledku vyšetření přednostně použít přírodní a homeopatické přípravky. Použití alopatických léčiv je možné na základě diagnózy stanovené veterinárním lékařem. Po ukončení aplikace léčiv se prodlužují ochranné lhůty na dvojnásobek. Léčená zvířata musí být označena.

Je zakázáno podávání léčivých přípravků, doplňkových látek (stimulátory růstu, antikokcidika³ a chemoterapeutika) u zdravých zvířat.

Z jiných než zdravotních důvodů nesmí být prováděny zákroky měnící vzhled nebo funkci orgánů zvířat, zejména oddrobování, kastrace a upalování zobáků (výjimky povoluje vyhláška). Vyhláška vymezuje i způsob přepravy zvířat a porážky tak, aby byl minimalizován stres zvířat.

---

³ nejpoužívanější prostředek k tlumení kokcidiózy (velmi časté onemocnění trávicího traktu zvířat, které postihuje téměř všechny druhy hospodářských zvířat)

Uzákoněná pravidla ekologického zemědělství mají podle Dlouhého a Urbana (2011) za cíl dosažení maximálně možných ohledů k prostředí, chovaným zvířatům a zdraví konzumentů a na rozdíl od standardních norem konvenčního zemědělství je ekologické zemědělství chápáno jako celek s nezbytnou přímou vazbou produkce rostlin na chov hospodářských zvířat a následnou výrobou potravin s jasnou dohledatelností všech složek, které byly v celém procesu využity.

V tržní společnosti tržního charakteru působí konzumenti jako rozhodující faktor a prodej biopotravin s vyšší realizační cenou je ve velké míře závislý na jejich důvěře a sympatiích.

2.4 Registrace ekologických podnikatelů

Systém registrace do ekologického zemědělství upravuje Metodický pokyn č. 1/2012. Registrace subjektů do systému ekologického zemědělství v podmínkách České republiky upravuje § 6 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a v evropské legislativě tuto povinnost stanovuje článek 28 Nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

Registraci na Ministerstvu zemědělství a kontrolnímu systému v ekologickém zemědělství se musí podrobit každý hospodářský subjekt, který produkuje, připravuje, skladuje nebo dováží ze třetí země nebo uvádí na trh produkty jako ekologické produkty nebo produkty z přechodného období. Tato povinnost se nevztahuje na maloobchody, které pouze prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení. To znamená, že je např. nepřebalují, ale pouze je odeberou od dodavatele, umístí do obchodu a prodají konečnému spotřebiteli. Dále se povinnost registrace nevztahuje na veřejné stravování.

Každá osoba podnikající v ekologickém zemědělství musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některým kontrolním subjektem, který je pověřen Ministerstvem zemědělství výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Žadatel si nejdříve vybere jednu z pověřených kontrolních organizací a přihlásí se u ní ke kontrole a certifikaci, uzavře s ní smlouvu a poté kontrolní organizace provede u subjektu vstupní kontrolu. Pokud vstupní kontrola proběhne v pořádku a subjekt je připraven na vstup do systému ekologického zemědělství, vystaví kontrolní organizace potvrzení o provedení vstupní kontroly, které je součástí žádosti o registraci (Příloha 1). Dnem doručení bezchybné

žádosti o registraci na Ministerstvo zemědělství je subjekt registrován jako osoba podnikající v ekologickém zemědělství a subjektu začíná přechodné období. Přechodem na ekologické zemědělství se rozumí přechod od konvenčního zemědělství na zemědělství ekologické, a to ve stanovené době, během níž jsou již dodržována pravidla ekologické produkce. Délka přechodného období činí podle Zákona o ekologickém zemědělství 2 roky u orné půdy, luk a pastvin, 1 rok u pastvin a výběhů pro nepřežvýkavce a 3 roky u stávajících trvalých kultur (vinic, chmelnic, sadů). Uváděné období je minimální lhůtou. Vlastní přechod až k dosažení rovnováhy biologických procesů v půdě a zvýšení přirozené stability v osevních sledech i chovu zvířat trvá déle, minimálně jednu rotaci osevního postupu, tj. 6 let i více.

Ministerstvo zemědělství je oprávněno zrušit registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství v případě vlastní žádosti této osoby nebo z moci úřední, za dále stanovených podmínek. Registrace osoby podnikající v ekologickém zemědělství zanikne, jestliže tato osoba zemřela, zanikla nebo došlo k převodu či přechodu ekofarmy na jinou osobu a osoba podnikající v ekologickém zemědělství již dále nehospodaří („Metodický pokyn č. 1/2012,“ 2012).

2.5 Kontrolní systém v ekologickém zemědělství České republiky

Dozor nad dodržováním Zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a předpisů Evropské unie vykonává Ministerstvo zemědělství.

Ministerstvo může s organizační složkou státu uzavřít dohodu nebo může na základě výsledků řízení provedeného formou výběru žádosti uzavřít s právnickou osobou veřejnoprávní smlouvu, na základě níž je pověřená osoba oprávněna vydávat osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu a provádět kontroly a další odborné úkony. Pověřená osoba, která je organizační složkou státu, se považuje za kontrolní orgán a pověřená osoba, která je právnickou osobou, se považuje za kontrolní subjekt podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (Ministerstvo zemědělství, 2013a). V současné době jsou pověřeny výkonem kontroly a certifikace následující kontrolní organizace:

KEZ o.p.s.

Je první česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje odbornou nezávislou kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999 Svazem producentů a zpracovatelů biopotravin PRO-BIO, Nadačním fondem pro ekologické zemědělství FOA a Spolkem poradců ekologického zemědělství EPOS jako obecně prospěšná společnost. Výrobky, které jsou předmětem kontroly dle tohoto pověření, nesou kódové označení: CZ-BIO-001.

Zajišťuje kontrolu osob podnikajících v ekologickém zemědělství a certifikaci jejich produktů, certifikaci výrobků vhodných pro použití v ekologickém zemědělství, certifikaci přírodní kosmetiky a biokosmetiky, certifikaci zařízení veřejného stravování a certifikaci biokrmiv pro zvířata v zájmových chovech. V současnosti jsou jedinou českou certifikační organizací s mezinárodně platnou akreditací Českého institutu pro akreditaci v oblasti přírodní kosmetiky a biokosmetiky („Kdo jsme,“ 2009).

Obrázek 3: Logo KEZ o.p.s.

Zdroj: www.kez.cz

ABCERT AG

Společnost vznikla v Německu jako jedna z prvních organizací zaměřujících se na kontrolu ekologického hospodaření a bioprodukce. V České republice provozuje pobočku od roku 2006. Kontroluje dodržování všech legislativních předpisů i soukromoprávních standardů nejen při produkci a zpracovávání ekologických potravin a krmných směsí, ale i při jejich obchodování a dovozu. Dále svým zákazníkům nabízí podporu při různých certifikačních postupech – např. GlobalGAP, a kromě toho i pomoc při kontrole a certifikaci v oblasti produkce dřeva a ochrany klimatu.

Výrobky, které jsou předmětem kontroly dle tohoto pověření, nesou kódové označení: CZ-BIO-002 („Abcert se představuje,“ 2012).

Obrázek 4: Logo ABCERT AG

Zdroj: www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o.

Společnost Biokont je česká kontrolní organizace, která byla založena v roce 2005, je pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České a Slovenské republice. Je registrovaná v Official Journal of the European Union v Bruselu, s přístupem do centrálních evidencí. Ředitel Biokontu zastupuje Českou republiku v IFOAM. Hlavní činností je kontrola ekologického zemědělství, inspekce a certifikace BIO na celém území České republiky. Mezinárodní kód Biokontu je pro Českou republiku CZ-BIO-003. Každoročně pořádají školení a semináře pro své klienty a zájemce o ekologické zemědělství po celé České republice („O společnosti,“ 2012).

Obrázek 5: Logo Biokont CZ, s.r.o.

Zdroj: www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.

Nejnovější kontrolní organizací je Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o. Dne 20. 12. 2012 byla uzavřena smlouva mezi ní a Ministerstvem zemědělství o výkonu kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Společnost je součástí mezinárodní skupiny BUREAU VERITAS, která je lídrem celosvětového certifikačního a inspekčního trhu a poskytuje komplexní služby v oblastech kvality, hygieny, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, životního prostředí a společenské odpovědnosti. Mezi hlavní služby, které v České republice poskytuje, patří certifikace systémů managementu a výrobků, inspekce potravin a zemědělských komodit, technické inspekce v průmyslu, periodické kontrolní služby provozovaných zařízení, kontrolní činnosti ve stavebnictví, služby v oblasti lodního průmyslu, kontrolní služby pro finanční sektor, školení a vzdělávání. Důvěryhodnost společnosti potvrzuje tradice a dlouholetá zkušenost sahající až do roku 1828. Celosvětově působí společnost Bureau

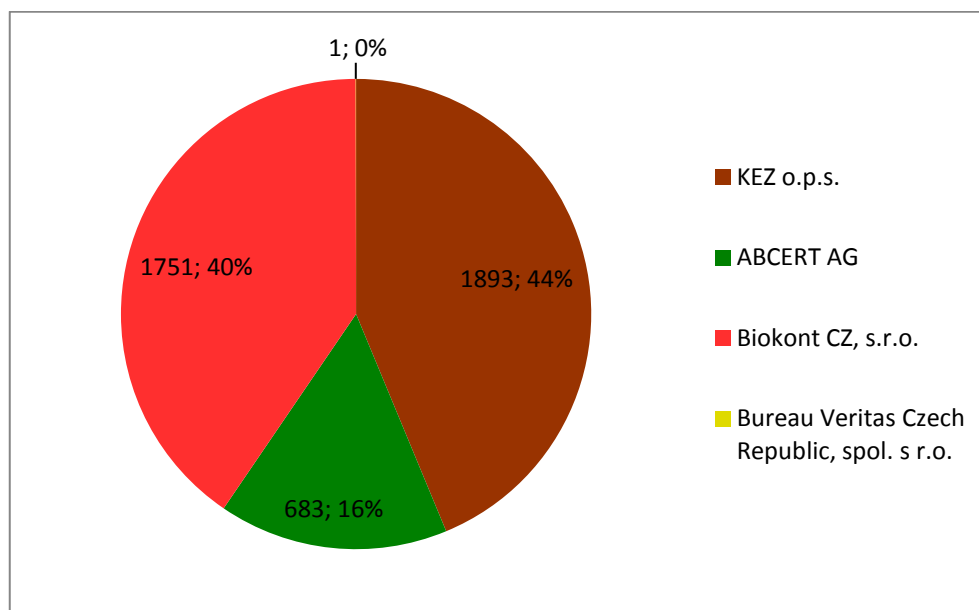
Veritas ve 140-ti zemích, kde má síť 900 kanceláří a laboratoří. Ve Francii, která je druhým největším trhem ekologických produktů, je lídrem v oblasti certifikace biovýrobků. Výrobky, které jsou předmětem kontroly dle tohoto pověření, nesou kódové označení: CZ-BIO-004 („Kontrola a certifikace v ekologickém,“ 2014)

Obrázek 6: Logo Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.

Zdroj: www.ekozemedelstvi.cz

Graf 4: Počet ekologických subjektů registrovaných u jednotlivých kontrolních organizací k 31. 12. 2013

Zdroj: Registr ekologických podnikatelů, vlastní zpracování

Jak je patrné z Grafu 4, největší počet ekologických subjektů (1 893) je registrován u kontrolní organizace KEZ o.p.s. Tato skutečnost je dozajista způsobena také tím, že je to nejdéle působící kontrolní subjekt, jak již bylo zmíněno. Biokont CZ, s.r.o. provozuje kontrolní činnost u 1 751 subjektů, ABCERT AG u 683 subjektů a Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o. zatím pouze u jednoho subjektu.

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) je organizační složkou státu, samostatnou rozpočtovou jednotkou a správním úřadem podřízeným Ministerstvu zemědělství. Hlavním předmětem činnosti ústavu je výkon působnosti stanovené jak jednotlivými zvláštními zákony, tak i bezprostředně závaznými právními předpisy EU.

Od 1. 1. 2010 je pověřen prováděním úředních kontrol v ekologickém zemědělství. Mezi jeho činnosti v oblasti ekologického zemědělství patří:

- Provádění úředních kontrol, přičemž součástí této kontroly může být i kontrola plnění podmínek pro vyplácení dotací v AEO pro SZIF. Předmětem kontroly je vedení dokumentace, rostlinná produkce (hnojiva, přípravky na ochranu rostlin), živočišná produkce (krmiva, welfare zvířat) a identifikace a označování produktů ekologického zemědělství. Kontroly provádí Odbor kontroly zemědělských vstupů.
- Vedení databáze osiv a sadbových brambor získaných ekologickým způsobem produkce. Databázi vede Odbor osiv a sadby.
- Od 1. 1. 2010 vydávání výjimek na použití konvenčního osiva a sadby v ekologickém zemědělství. Výjimky vydává Odbor osiv a sadby.
- Kontrola ekologických sadů za účelem zjištění plnění podmínek pro vyplácení dotací v AEO. Kontroly provádí Odbor osiv a sadby („O ústavu (ÚKZÚZ),“ 2013).

Obrázek 7: Logo Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Zdroj: www.eagri.cz

2.6 Označování bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu

Všechny bioprodukty, biopotraviny a ostatní bioprodukty musí být označeny v souladu se Zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a v souladu s požadavky evropských právních předpisů.

Balené biopotraviny vyprodukované, kontrolované a certifikované v České republice tak musí na obale obsahovat: české biologo, evropské biologo, označení původu surovin a kód kontrolní organizace (CZ-BIO-001 pro KEZ o.p.s., CZ-BIO-002 pro ABCERT AG, CZ-BIO-003 pro BOKONT CZ, s.r.o. a CZ-BIO-004 pro Bureau Veritas Czech Republic spol. s r.o.). České biologo musí mít také dovezené biopotraviny, pokud byla dovezená biopotravina recertifikovaná v České republice českou kontrolní organizací. Zpravidla také obsahují národní biologo dané členské země Evropské unie. U českých biopotravin určených pouze pro zahraniční trh české biologo být může, ale nemusí.

Obrázek 8: České biologo

Zdroj: www.eagri.cz

Balené biopotraviny vyprodukované, kontrolované a certifikované mimo Evropskou unii musí obsahovat kód kontrolní organizace. Mohou obsahovat také evropské logo (v takovém případě musí být uvedeno označení původu surovin) a pokud jsou recertifikovány v České republice, musí obsahovat také české biologo. Zpravidla také obsahují národní biologo dané země mimo Evropskou unii.

Obrázek 9: Evropské biologo

Zdroj: www.ec.europa.eu

Ve všech výše uvedených případech je možné označit bioprodukty, biopotraviny a ostatní bioprodukty také slovním označením „BIO“ nebo „EKO“.

Nebalené bioprodukty, biopotraviny a ostatní bioprodukty musí být označeny jiným vhodným způsobem, například v průvodní dokumentaci slovem BIO, kódem kontrolní organizace a doprovázeny platným certifikátem (Ministerstvo zemědělství, 2012).

2.7 Faremní dotace

Dotační zdroje lze v České republice rozdělit na dvě základní skupiny podle zdroje finančních prostředků. Po vstupu České republiky do Evropské unie jsou zemědělcům nabízeny evropské dotační programy (většinou částečně kofinancované ze státního rozpočtu České republiky), které jsou vhodně doplněny národními dotačními programy (plně hrazeny ze státního rozpočtu České republiky). Evropské dotační programy spolu s národními doplňkovými platbami administruje a vyplácí Státní zemědělský intervenční fond („Struktura dotačních zdrojů,“ 2013).

2.7.1 Zemědělské dotace

Platby na základě jednotné žádosti

Pro zjednodušení je podávána Jednotná žádost, která zahrnuje žádosti o platbu na následující opatření:

- Jednotná platba na plochu (SAPS),
- Přechodné vnitrostátní podpory (PVP),
- Platba v méně příznivých oblastí (LFA),
- Platba v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě,
- Oddělená platba na cukr (SSP),

- Oddělená platba na rajčata (STP),
- Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (Dojnice),
- Zvláštní podpora na tele masného typu,
- Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech,
- Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu,
- Zvláštní podpora na chmel,
- Agroenvironmentální opatření (AEO).

Formulář Jednotné žádosti dále slouží k uvedení veškeré obhospodařované zemědělské půdy i pro zemědělce, kteří nechtějí žádat o dotaci na žádné z uvedených opatření, ale povinnost deklarovat veškerou zemědělskou půdu se na ně vztahuje ve vztahu k jiným opatřením a platbám („Informace pro žadatele v rámci,“ 2013).

a. Přímé platby

Česká republika aplikuje pro výplatu přímých plateb od roku 2004 systém jednotné platby na plochu (SAPS – Single Area Payment Scheme). Hlavním cílem jednotné platby je zabezpečit zemědělcům stabilnější příjmy. Zemědělci se mohou rozhodnout, co chtějí produkovat, přičemž jim bude zaručena stejná výše podpory nezávisle na tom, co produkují. Díky tomu se mohou lépe přizpůsobit poptávce. Konkrétní podmínky poskytnutí podpory v rámci jednotné platby na plochu (SAPS) upravuje Nařízení vlády č. 47/2007 Sb. Žádost o poskytnutí podpory SAPS je podávána v rámci Jednotné žádosti, a to do 15. května kalendářního roku. Pro rok 2013 je sazba na hektar půdy stanovena ve výši 6 068,88 Kč („Jednotná platba na plochu,“ 2013).

V rámci přímých plateb jsou vypláceny také dotace na podporu pěstování cukrové řepy, rajčat, brambor pro výrobu škrobu a chmele. Dotace jsou určeny i chovatelům telat, krav na mléko, koz a ovcí (Tabulka 3).

Tabulka 3: Sazby přímých plateb pro rok 2013

Druh podpory	Sazba
Oddělená platba na cukr	357,29 Kč/t
Oddělená platba na rajčata	887,68 Kč/t
Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu	11 991,80 Kč/ha
Zvláštní podpora na chmel	5 002,40 Kč/ha
Zvláštní podpora na tele masného typu	11 649,50 Kč/VDJ
Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy pasené na travních porostech	1 861,30 Kč/VDJ
Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (Dojnice)	1 504,20 Kč/VDJ

Pozn. VDJ = Velká dobytčí jednotka představuje 500 kg živé váhy zvířete

Zdroj: www.apic-ak.cz, vlastní zpracování

Národní doplňkové platby (**Top-Up**) k přímým podporám jsou plně hrazeny z rozpočtu České republiky a slouží k dorovnání vybraných komodit, které byly zjednodušením plateb v systému SAPS znevýhodněny oproti plnému systému přímých podpor v původních, tzv. starých zemích EU. Top-Up jsou platby poskytované k SAPS a jsou upraveny Nařízením vlády č. 112/2008 Sb. Žadatel je shodný s žadatelem o platbu SAPS („Národní doplňkové platby,“ 2013).

Na základě žádosti jsou platby poskytovány na:

- chmel,
- skot, ovce, kozy (přežvýkavci),
- chov ovcí, chov koz,
- chov krav bez tržní produkce mléka,
- zemědělskou půdu,
- brambory pro výrobu škrobu.

b. Program rozvoje venkova České republiky na období 2014 – 2020

Program rozvoje venkova (PRV) vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy.

V programovém období 2014 – 2020 bude Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, ze kterého je spolufinancován Program rozvoje venkova (PRV), součástí návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních ohledně Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

Jako součást nařízení k ESIF by měla politika rozvoje venkova přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí.

V souladu se strategií Evropa 2020 (Obrázek 10) jsou tyto obecné cíle podpory pro rozvoj venkova na období 2014–2020 podrobněji vyjádřeny prostřednictvím šesti priorit platných pro celou Evropskou unii. Každé opatření z nabídky nařízení k rozvoji venkova může přispívat k cílům několika priorit. Jde o následující priority:

- Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech.
- Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů.
- Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství.
- Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím.
- Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu.
- Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech („Základní informace,“ 2013).

Mezi členskými státy a Evropskou komisí bude uzavřena Dohoda o partnerství, která bude definovat hlavní oblasti podpor a priority členského státu napříč všemi dotčenými fondy. Jejím hlavním smyslem je zajištění komplementarity a synergií mezi nástroji jednotlivých fondů.

Obrázek 10: Společný strategický rámec

Zdroj: www.eagri.cz

Evropskými strukturálními a investičními fondy jsou Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (KF), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) („Společný strategický rámec“, 2013).

Program rozvoje venkova 2007 – 2013

V roce 2014 se ještě budou čerpat dotace dle PRV na období 2007 – 2013, který je rozdělen do následujících čtyř os stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova.

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům, proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků („OSA I“, 2013).

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

OSA II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny a udržitelné využívání zemědělské a lesní půdy. Jedná se o platby v rámci méně příznivých oblastí (LFA), platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě a agroenvironmentální opatření (AEO), které budou podrobněji popsány dále. Prioritní oblastí v rámci projektových opatření je obnova lesů po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů („OSA II“, 2013).

A. LFA (Platba v méně příznivých oblastí)

Podpory na opatření „Méně příznivé oblasti“ jsou v České republice vypláceny na travní porosty. Mají nejen charakter ekonomicko-sociálních podpor, směřujících k udržení příjmové stability zemědělců hospodařících v horších přírodních podmínkách, ale také povahu restrukturalizačního opatření, které podporuje chov skotu a dalších hospodářských zvířat, využívajících travní porosty.

Platba LFA se poskytuje pouze na travní porosty obhospodařované v těchto oblastech:

- horské oblasti (oblast typu HA a HB),
- ostatní méně příznivé oblasti (oblast typu OA a OB),
- oblasti se specifickým omezením (oblast typu S).

Sazba na 1 ha LFA:

- v oblasti typu HA 157 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 3 959,23 Kč/ha,
- v oblasti typu HB 134 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 3 379,21 Kč/ha,
- v oblasti typu OA 117 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 2 950,51 Kč/ha,
- v oblasti typu OB 94 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 2 370,49 Kč/ha,
- v oblasti typu S 114 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 2 874,85 Kč/ha.

B. Natura 2000 na zemědělské půdě

V jádrových územích národních parků a chráněných krajinných oblastí se nachází lidskou činností podmíněná druhově bohatá společenstva luk a pastvin. Z důvodu minimalizace zásahu do okolních přírodních ekosystémů není na těchto lokalitách umožněno hnojení. Z důvodu obtížných podmínek hospodaření existuje hrozba, že zemědělci upustí od hospodaření na loukách a pastvinách v jádrových zónách velkoplošných chráněných území a tyto druhově bohaté travní porosty závislé na zemědělském obhospodařování budou degradovat.

Platba Natura 2000 se poskytuje pouze na travní porosty, které se nacházejí na území:

- ptačích oblastí a zároveň na území 1. zóny národních parků nebo 1. zóny chráněných krajinných oblastí, nebo

- evropsky významných lokalit zařazených do národního seznamu a zároveň na území 1. zóny národních parků nebo 1. zóny chráněných krajinných oblastí.

Sazba na 1 ha Natura 2000 je stanovena ve výši 112 EUR na 1 ha travních porostů, tj. 2 824,42 Kč/ha.

Žadatelem je fyzická nebo právnická osoba obhospodařující zemědělskou půdu s kulturou travní porost v oblastech LFA či Natura 2000 na minimální výměře 1 ha, která je na ni vedena v LPIS, nejméně po dobu 5 kalendářních let.

C. Agroenvironmentální opatření (AEO) – kapitola 2.6.2

Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa III podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tyto cíle vycházejí z analýz problémů venkova a jeho potřeb v oblasti vzniku nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně. Tato osa řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, které jsou částečně spojeny s obecnými demografickými trendy vývoje a částečně se ztrátou pracovních příležitostí v zemědělství, která je důsledkem zvyšování efektivnosti a celkové konkurenceschopnosti („OSA III,“ 2013).

OSA IV – LEADER

Hlavním cílem Osy IV je realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství. Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkovských oblastí zvláště vhodnou metodou. Právě prostřednictvím místních akčních skupin dostávají šanci zapojit se do problematiky jednotlivých oblastí široké vrstvy obyvatelstva, a to především formou převzetí rozhodovacích pravomocí týkajících se příslušných venkovských oblastí. Princip Leader je vhodným doplňkem v cílených aktivitách pro obnovu a rozvoj obcí a přispívá také k rozvoji zemědělského sektoru a péči o přírodu a krajinu („OSA IV. Leader,“ 2013)

c. Operační program Rybářství na období 2014 - 2020

Globálním cílem Operačního programu Rybářství 2014 – 2020 je udržitelná a konkurenceschopná akvakultura založená na inovacích, konkurenceschopnosti, znalostech a účinnějším využití zdrojů. Cílem je rozvoj udržitelného chovu ryb v České republice a zajištění rovnoměrných dodávek sladkovodních ryb během roku na domácí

trh včetně rozvoje mimoprodukčních funkcí rybníků. Je nezbytné rozvíjet tradiční a osvědčené formy akvakultury (rybníkářství) pro zajištění produkce kapra a současně zavádět moderní intenzivní chovné systémy k zajištění celoročních dodávek ryb na trh. Podpora je zaměřena na zachování udržitelné produkce tržních ryb z tradiční akvakultury v České republice, investice do recirkulačních zařízení, investice do konkurenceschopnosti tradiční akvakultury, zvýšení podílu zpracovaných ryb, propagaci akvakultury a podporu konzumace ryb, podporu rybářského výzkumu a vývoj nových nebo inovovaných produktů a technologií a jejich zavádění do podniků, podporu forem hospodaření přispívající k zachování či zlepšování stavu životního prostředí a biologické rozmanitosti a na celoživotní vzdělávání („Operační program Rybníkářství,“ 2013)

d. Společná organizace trhu

Evropská unie ji aplikuje u vybraných zemědělských komodit, u nichž závazným způsobem stanovuje některé podmínky výroby a obchodu a podporuje je některými intervenčními zásahy, dotacemi, licenční politikou při dovozu a vývozu zemědělských komodit z a do třetích zemí, úpravou obchodních podmínek apod. Společná organizace trhu se dělí na dva hlavní okruhy, a to rostlinnou a živočišnou výrobu. Cílem společné organizace trhu je regulace nabídky výrobků tak, aby nedocházelo k jejímu kolísání. Týká se jednotlivých prvovýrobků a výrobků po prvním zpracování („Společná organizace trhu,“ 2013).

- **Rostlinná výroba**

- Obiloviny
- Cukr
- Ovoce a zelenina
- Víno/Vinice
- Len a konopí
- Sušené krmivo
- Řepka olejná
- Chmel

- **Živočišná výroba**

- Vejce a drůbeží maso
- Skopové a kozí maso
- Hovězí a telecí maso

- Vepřové maso
- Včelařství
- Mléko
- Správa prémiových práv na krávy bez TPM a bahnice

e. Národní dotace

Těmito dotačními programy přispívá stát k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru. V současnosti dochází, v návaznosti na předchozí roky, ke stabilizaci spektra podpůrných programů.

Velký důraz se klade na:

- prvky agroenvironmentálního charakteru (např. biologická a fyzikální ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin, budování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách),
- programy na podporu ozdravování polních a speciálních plodin (podpora prostorových a technických izolátů množitelského materiálu),
- programy zaměřené proti rozšiřování nebezpečných nákaz hospodářských zvířat např. Nákazový fond.

Jsou to ale také programy, jejichž výsledky a zisk nelze přímo kvantifikovat, a přesto je jejich existence v rámci Národních dotací pro jednotlivé komodity nezbytná („Národní dotace,“ 2013).

V roce 2014 byly konkrétně schváleny například ještě tyto dotační programy: podpora včelařství, podpora restrukturalizace ovocných sadů, udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat, podpora ozdravování polních a speciálních plodin a další.

f. Podpůrný a garanční lesnický fond

Investiční Programy Podpory podnikání jsou zaměřené zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivnosti, modernizaci, snížení výrobních nákladů, zlepšení kvality a další rozvoj zemědělských subjektů. Podpora se poskytuje pouze na investice, které nejsou považovány za přijatelné výdaje v rámci Programu rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

V rámci podpory jsou otevřeny dva programy:

- Program Zemědělec, jehož cílem je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských subjektů, kdy příjemce Podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení či technologických celků, přičemž podporovaná investice musí sloužit ke snížení výrobních nákladů, modernizaci či zlepšení kvality.
- Program Půda, jehož cílem je podpořit nákup nestátní zemědělské půdy, včetně trvalých porostů, za účelem hospodaření na této půdě („Podpurný a garanční lesnický,“ 2013).

2.7.2 Agroenvironmentální dotace

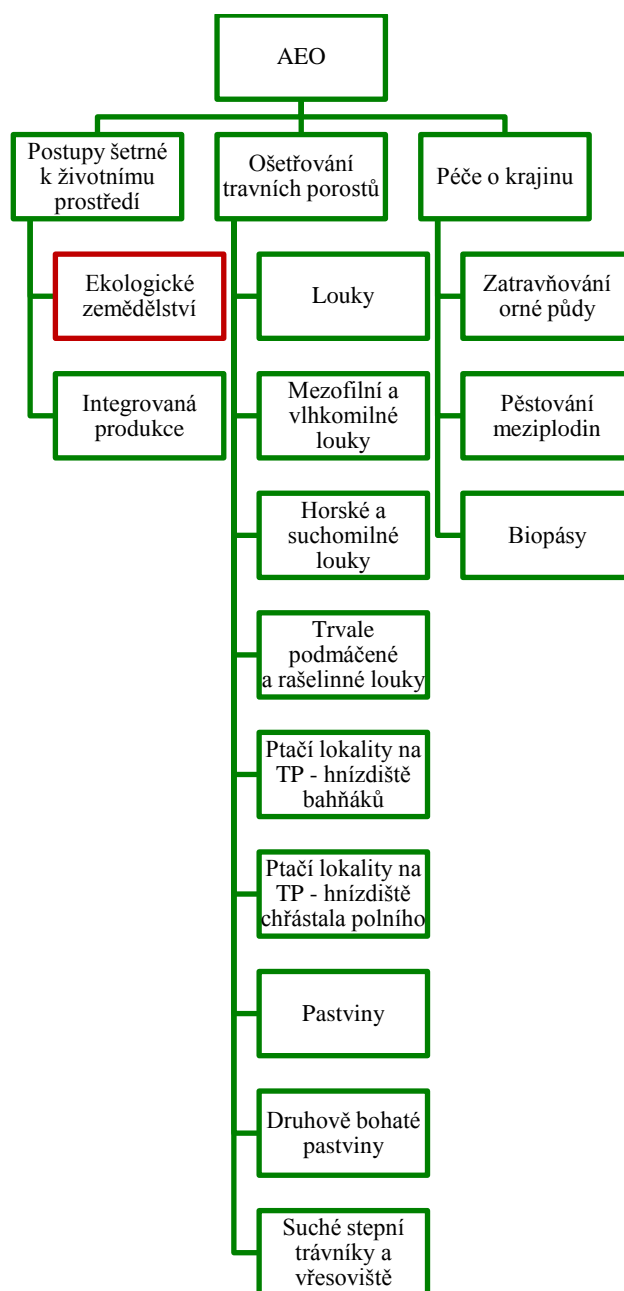
Jak již bylo zmíněno, v rámci PRV konkrétně osy II, jsou upravena Agroenvironmentální opatření (AEO), která mají za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporují zachování vysoké přírodní hodnoty obhospodařovaných území, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny. Všechna opatření jsou realizována v podobě pětiletých závazků („Agroenvironmentální opatření,“ 2013).

Mezi hlavní cíle tohoto opatření patří

- integrace agroenvironmentálních postupů v zemědělství,
- trvale udržitelné využití zemědělské půdy,
- zlepšení životního prostředí a krajiny.

Konkrétní struktura AEO je znázorněna Obrázkem 11.

Obrázek 11: Struktura AEO

Zdroj: Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., vlastní zpracování

Ekologické zemědělství (dotační titul AEO)

Předmětem dotace v rámci titulu EZ je zemědělská půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo certifikovaném EZ s kulturou travní porost, orná půda, vinice, ovocný sad nebo chmelnice. Předmětem dotace tedy nemůže být půdní blok/díl s kulturou „O“ (jiná kultura). Režim přechodného období nebo certifikovaného EZ musí být v LPIS evidován u každého půdního bloku/dílu, na který požaduje žadatel dotaci v rámci tohoto titulu (Ministerstvo zemědělství, 2013b).

Sazby dotace

- 155 EUR/ha orné půdy, na níž není pěstována zelenina nebo speciální byliny;
- 71 EUR/ha travních porostů (platí pro žadatele, kteří celkovou výměru vedenou k datu podání žádosti o poskytnutí dotace v LPIS neobhospodařují v systému přechodného období do EZ nebo v systému EZ až do konce sledovaného období v daném kalendářním roce tj. do 31. 12.);
- 89 EUR/ha travních porostů (platí pro žadatele, kteří celkovou výměru vedenou k datu podání žádosti o poskytnutí dotace v LPIS obhospodařují v systému přechodného období do EZ nebo v systému EZ až do konce sledovaného období v daném kalendářním roce tj. do 31. 12.);
- 849 EUR/ha vinic nebo chmelnic;
- 849 EUR/ha ovocných sadů v případě, že je sad veden v LPIS jako obhospodařovaný v režimu intenzivního ovocnářství, splňuje minimální počet stromů (200 ks/ha) nebo minimální počet keřů (800 ks/ha);
- 510 EUR/ha ovocných sadů v případě, že sad nesplňuje alespoň jednu z podmínek pro sazbu ve výši 849 EUR/ha;
- 564 EUR/ha orné půdy, na níž je pěstována zelenina nebo speciální byliny.

Dotace je vyplácena v českých korunách. Pro rok 2014 se pro přepočítání použije směnný kurs, který činí 27,481 CZK/EUR.

2.8 Produkce biomléka

2.8.1 Mléko

Doležal (2000) uvádí, že mléko je jedním z mála zemědělských výrobků ze živočišné produkce, které se hodí bez dalšího zpracování k přímé konzumaci. Pro lidskou výživu je, vzhledem k produkci tuku, bílkovin, cukrů, minerálií a vitaminů ve velmi dobře využitelné formě, významně důležité.

Tvorba mléka je podle Šarapatky et al. (2005) složitý proces s převahou syntetické činnosti mléčné žlázy, která z krve získává komponenty k jeho finální podobě. Na 1 kg mléka je třeba, aby mléčnou žlázou proteklo 350 i více kg krve (někteří autoři uvádějí až 550 kg). Mléko se získává z mléčné žlázy dojnice při procesu dojení.

Šlaisová (2010) dělí tržní druhy mléka podle jednotlivých kritérií následovně:

- podle původu
  - kravské
  - ovčí
  - kozí
- podle tučnosti
  - odtučněné (max. 0,15 % tuku)
  - nízkotučné (min. 1 % tuku)
  - polotučné (max. 1,5 – 2 % tuku)
  - plnotučné (max. 3,3 % tuku)
  - selské (min. 3,6 % tuku)
- podle trvanlivosti
  - čerstvé mléko (trvanlivost 3 dny)
  - čerstvé s prodlouženou trvanlivostí (trvanlivost 5 dnů)
  - trvanlivé (trvanlivost ovlivněna způsobem balení 3 - 6 měsíců)
- podle homogenizace⁴
  - homogenizované
  - nehomogenizované

Kravské mléko

Kravské mléko má slabě krémovou barvu. Patří tradičně mezi základní potraviny živočišného původu, samozřejmě je i jeho funkce ve výživě telat. V průběhu let bylo podle Slimákové (2013) vychvalováno, ale současně napadáno jako nejběžnější potravinový alergen, zdroj nadbytečného cholesterolu a nasycených tuků nebo potravina zvyšující riziko vzniku diabetu prvního typu. Až 75 % světové populace má potíže mléko trávit, trpí nedostatkem enzymu laktázy a mléko tradičně nekonzumuje. Nezbytnost konzumovat mléko je často obhajována vysokým obsahem vápníku, který je potřebný pro stavbu kostí.

Ovčí mléko

Ovčí mléko je tekutina bílé barvy, přecházející do žluta, a vodnaté konzistence s mírně natrpklou chutí. Výživná hodnota je přibližně dvakrát vyšší než u mléka kravského. Oproti kravskému je také mnohem lépe stravitelnější, i když má mnohem tučnější a sladší chuť. K lepší stravitelnosti přispívá zajímavé složení tuku, je v něm vyšší podíl

---

⁴ rozbití tukových kuliček na menší útvary, aby nedošlo k jejich rychlému shlukování

mastných kyselin. Rovněž obsah bílkovin je mnohem vyšší. Ovčí mléko je třikrát bohatší na syrovátkové bílkoviny, než mléko kravské, proto se lépe tráví. V České republice je zakázáno prodávat syrové, tedy tepelně neošetřené, ovčí mléko („Ovčí mléko,“ 2012).

Kozí mléko

Zbarvení kozího mléka je křídově bílé. Na rozdíl od mléka kravského je mnohem více výživově hodnotné. Má úplně jiné složení bílkovin a tuků. Tuk je přirozeně homogenní a tím tedy lépe stravitelný. Toto mléko obsahuje látky schopné mobilizovat imunitní systém, čímž působí antialergicky. Jeho význam je zejména u lidí, kteří jsou intolerantní na laktózu mléka kravského (nesnášenlivost, alergická reakce). Kozí mléko se také doporučuje při celiakii, nemocech kloubů, osteoporóze, jaterních a žlučnickových potížích. Vědecké výzkumy potvrdily, že tato potravina je zajímavou prevencí, ale i doplňkovou léčbou všech onkologických onemocnění. Je také uplatňováno ve výživě dětí s atopickým exémem (mléko - konzum, syrovátka - koupele). Na pokožku má hojivé, chladící, hydratující a celkově regenerující účinky („Kozí mléko,“ 2012).

V Tabulce 4 jsou porovnány složení jednotlivých druhů mléka. Je zřejmé, že celkový obsah bílkovin je u ovčího mléka podstatně vyšší než u kravského, zatímco u kozího je podobný kravskému. Ovčí mléko také oproti kravskému a kozímu obsahuje větší množství tuku.

Tabulka 4: Složení jednotlivých druhů mléka

Složka (%)	Druh mléka		
	kravské	ovčí	kozí
Voda	87,15	80,70	87,03
Bílkoviny	3,29	5,98	3,56
Laktóza	4,17	5,36	4,45
Tuk	4,06	7,00	4,14
Minerální látky	0,73	0,96	0,82

Zdroj: Grieger et al., (1990)

Následující Tabulka 5 zachycuje vývoj mléčné produkce v letech 2009 – 2012 v konvečním režimu.

Tabulka 5: Mléčná produkce v letech 2009 – 2012

Produkt	Jednotka	Rok			
		2009	2010	2011	2012
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	2 707 557,0	2 612 497,0	2 663 683,0	2 740 681,0
- ovčí	1 000 l	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
- kozí	1 000 l	1 400,0	1 500,0	1 500,0	1 600,0
Sýr - kravský	1 000 kg	98 084,9	96 155,0	93 565,8	95 742,7
- ovčí	1 000 kg	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
- kozí	1 000 kg	140,0	150,0	150,0	160,0

Zdroj: Situační a výhledová zpráva mléko 2013, Situační a výhledová zpráva ovce a kozy 2013, vlastní zpracování

Situace na trhu s mlékem a mléčnými výrobky

Světová produkce mléka byla dle Veselé (2013) v roce 2013 více ovlivněna počasím a světový obchod zůstal i nadále závislý na čínské poptávce. Vývoj sektoru mléka v České republice je silně ovlivněn situací na evropském i světovém trhu. Ceny na trhu určují kapitálově silné nadnárodní společnosti společně s postupující globalizací. Producenti mléka podnikají z velké míry na pronajaté půdě, což znamená celkové zvýšení výrobních nákladů. Situace ve zpracovatelském průmyslu je, co se týče vlivu nadnárodních společností na ceny, obdobná. Od přistoupení Evropské unie došlo v České republice k významné redukci tuzemských zpracovatelských kapacit, která není zřejmě ještě ukončena. V České republice dnes působí ze světové TOP 20 pět mlékárenských skupin (Lactalis, Danone – resp. americká společnost Schreiber Foods, Bongrain, Bel, Theo Müller), velmi silná je i italská skupina Brazzale. Podle údajů Českomoravského mlékárenského svazu za rok 2012 dosáhl celkový podíl zpracovaného mléka v mlékárnách zahraničních investorů 40 %. Možnosti tuzemské mlékárenské výroby jsou v posledních letech tlumeny konkurenčními dovozy mléčných výrobků z evropských zemí, zejména pak z Německa, Polska a Belgie, navíc zpracovatelé mléka v České republice čelí vývozu velkého objemu mléčné suroviny ke zpracování do zahraničí, zejména do sousedního Bavorska a Saska. V Tabulce 6 je uvedena domácí spotřeba vybraných mléčných výrobků od roku 2003 do 2011. V tomto období můžeme pozorovat poměrně konstantní vývoj.

Tabulka 6: Domácí spotřeba vybraných mléčných výrobků v kg v letech 2003 – 2011

Druh	Rok								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konzumní mléko	58,5	61,6	55,4	53,6	52,0	57,0	59,8	57,7	57,7
Máslo	4,5	4,6	4,8	4,4	4,2	4,7	5,0	4,9	5,0
Sýry celkem	11,3	12,0	12,5	13,4	13,7	12,9	13,3	13,2	13,0
- přírodní	2,6	2,6	2,4	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	2,1
- tavené	8,7	9,4	10,1	10,8	11,1	10,5	10,9	11,0	10,9
Tvarohy	3,4	3,6	3,2	3,3	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Ostatní mléčné výrobky	29,4	29,8	30,0	31,7	32,3	32,2	31,7	31,6	31,6
Mléčné konzervy	1,9	2,2	2,5	1,9	1,9	1,8	2,0	1,8	1,4

Zdroj: MZe ČR, vlastní zpracování

2.8.2 Faktory ovlivňující kvalitu mléka

Kvalita mléka v širším pojetí není podle Smetany et al. (2009) jen chemické složení mléka (obsah tuku, bílkovin, laktózy a minerálních látek) či komplex jeho vlastností (smyslových, fyzikálních, technologických), ale především mikrobiologická a hygienická kvalita (celkový počet mikroorganismů, počet somatických buněk, rezidua inhibičních látek) zajišťující zdravotní nezávadnost.

Množství mléka, jeho chemické složení a vlastnosti jsou vzájemně ovlivněny řadou následujících faktorů:

- druh zvířete,
- plemeno a individualita zvířete,
- průběh laktace – nejvyšší dojivost bývá na začátku laktace, ke konci laktace dochází ke snižování dojivosti a zvýšení obsahu složek mléka – tuku a bílkovin, mléko v prvním týdnu laktace (mlezivo) má zcela odlišné chemické složení a vlastnosti a slouží především pro výživu mláďat,
- roční období – v zimních obdobích je obvykle stabilnější složení mléka, v letních měsících se pak zvyšuje celkový počet mikroorganismů a počet somatických buněk,
- zdravotní stav zvířat – jakékoliv narušení zdravotního stavu zvířat má nepříznivý dopad na celkovou výši mléčné produkce a snížení obsahu některých

méně stabilních složek, ale může znamenat i zvýšení celkového počtu mikroorganismů nebo počtu somatických buněk,

- výživa a krmení – základem krmné dávky pro přežvýkavce jsou objemná krmiva čerstvá (zelená píče), konzervovaná (siláž, senáž) nebo sušená (seno, sláma) a jaderná krmiva (obilniny, olejniny, luštěniny). Nedostatky ve výživě se projeví nejprve zhoršením zdravotního stavu, poruchou reprodukce, následně pak sníženou produkcí a poruchou tvorby jednotlivých složek mléka.

2.8.3 Chov dojených zvířat

Chov dojnic, resp. výroba mléka, považují Bouška et al. (2006) za organizačně, materiálově, ekonomicky a pracovně nejnáročnějším odvětvím živočišné výroby. O jeho ekonomickém významu svědčí podíl chovu dojených krav na zemědělské produkci dosahující v České republice asi 15 %. I přes výrazné snížení početních stavů od roku 1990 představují dojené krávy hlavní odvětví chovu hospodářských zvířat i v podmínkách Evropské unie. V důsledku produkce telat jsou základem obměny stáda krav a chovu všech dalších kategorií skotu. Schopnost přeměňovat objemná krmiva na kvalitní živočišné produkty, tj. na mléko a hovězí maso, je hlavní příčinou úzké vazby chovu dojnic a dalších kategorií skotu na zemědělskou půdu. S nutností respektovat ekologická hlediska se zvyšuje význam skotu při udržování trvalých travních porostů v přirozeném a kulturním stavu zejména v podhorských a horských regionech. Ve všech oblastech má chov skotu pozitivní vliv na úrodnost půdy, na poměrně stálé příjmy chovatelů v průběhu roku, na udržení pracovních míst v zemědělství, ve zpracovatelském průmyslu a ve službách a na rozvoj životnosti venkova.

Chov ovcí je na dnešním území České republiky datován již k 9. století. Toto zvíře bylo chováno pro svůj mnohostranný užitek a vysokou odolnost vůči klimatickým podmínkám. Společně s kozou patří ovce k nejstarším domestikovaným zvířatům této planety. V prvopočátcích byly ovce intenzivně dojeny. V České republice tradice dojení ovcí není. Ta je typická pro sousední státy, jakými jsou Slovensko či Polsko. Chov ovcí i v dávné historii prošel řadou krizí, což vedlo k výraznému snížení počtu chovaných zvířat. Z 2 228 587 ks chovaných ovcí v roce 1837 došlo k poklesu stavů v roce 1935 na 40 302 ks. Svůj vzestup zažilo toto odvětví v dobách socialismu, kdy v roce 1990 bylo dosaženo nejvyšších stavů 429 714 ks. Dnes v porovnání s Evropskou unií naše republika značně pokulhává v počtu ovcí chovaných na 100 ha zemědělské

půdy. Nejvíce ovcí je chováno v Asii a Africe. Co se týče zemí tak mezi největší chovatele patří Austrálie („Chov ovcí obecně,“ 2009).

Chov koz je již po staletí součástí chovů hospodářských zvířat. Na našem území byly nejvyšší početní stavy koz v letech 1900 až 1945. Např. v roce 1920 bylo chováno 1 291 000 koz a v roce 1945 bylo chováno 1 591 000 ks. Koza byla zejména zvířetem chudých lidí, proto její stavy měly maxima v období mezi válkami. K základním produktům chovu koz patří mléko, maso, produkce kůže a srsti (mohér a kašmír) („Chov koz obecně,“ 2009).

V Tabulce 7 můžeme porovnat vývoj stavů dojených zvířat za poslední roky v konvenčním hospodářství.

Tabulka 7: Vývoj stavů zvířat v letech 2008 – 2013

Kategorie zvířat	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skot celkem	1 401 607	1 363 213	1 349 286	1 343 686	1 353 685	1 352 822
Z toho krávy	568 695	559 803	551 245	551 536	551 225	551 924
Z toho - dojnice	405 532	399 518	383 523	373 832	373 136	367 327
- KBTPM	163 163	160 285	167 722	177 704	178 089	184 597
Ovce	183 618	183 084	196 913	209 052	221 014	220 521
Kozy	16 627	16 674	21 709	23 263	23 620	24 042

Zdroj: Situační a výhledová zpráva mléko 2013, Situační a výhledová zpráva ovce a kozy 2013, vlastní zpracování

Technologie ustájení dojnic

Vojtěch Zink (2012) považuje za trend současné doby vzdušné a prosvětlené stáje s volným ustájením zvířat. Vhodně zvolená technologie se velmi výrazně podílí na celkovém welfare zvířat a významně se odráží v ekonomice celého chovu. Vhodná technologie je taková, která zvířatům poskytuje dostatečný komfort, minimalizuje zranění a zároveň umožňuje dobrou produktivitu práce. V chovu dojnic můžeme rozdělit systém na stelivový a bezstelivový. Primárně však rozdělujeme ustájení dojnic spíše na ustájení vazné a volné. Volné ustájení je dále členěno na ustájení v kombinovaných boxech tzv. kombiboxech a v boxech nebo-li ve volných boxových stájích.

a. Vazné ustájení

Vazný typ ustájení patří již mezi zastaralé technologie ustájení. Jeho využití je v současnosti pouze ve starých typech kravínů nebo v malých chovech s několika kusy zvířat. Zvířata jsou v tomto systému fixována nejčastěji řetězem kolem jejich krku na stání. Před hlavami zvířat je krmný žlab, do kterého je zvířatům zakládáno krmivo. Krmný žlab musí mít takové parametry, aby bylo zakládání krmivo zvířatům dobře dostupné. Dojení probíhá často přímo na stání do konví nebo do potrubí, na které se připojuje dojící zařízení přímo na stání. Potrubí odvádí nadojené mléko přímo do tanku. V některých případech se dojí i u tohoto systému ustájení v dojárně.

b. Volné ustájení

Je moderním typem ustájení, které poskytuje zvířatům dobrý komfort a podporuje tak vysokou produkci zvířat. V současné době u nově stavěných moderních stájí se setkáme výlučně s uplatněním volného typu ustájení. Tyto systémy, jak již bylo zmíněno, můžeme rozdělit na stelivové a bezstelivové a kombiboxy nebo s boxovými loži a samostatným krmným stolem.

Kombinované boxy (kombiboxy)

Kombiboxy jsou nejčastěji využívanou technologií při rekonstrukci původních stájí. Tento typ technologie lze označit za jakýsi přechod mezi vazným a volným boxovým ustájením. Princip tohoto ustájení Bouška et al. (2006) spatřují v tom, že kombibox je stání a lože s krmným žlabem, eventuelně napáječkou. Splňují většinu předpokladů k dosažení vysoké mléčné užitkovosti. Bohužel i zde existují stejná nebezpečí pro zdraví zvířat jako u vazných stájí, tj. poranění struků, vemena a končetin.

Volné boxové ustájení

V současné době je podle Zinka (2012) jednoznačně nejvyužívanějším ustájením. Při výstavbě nových stájí již nepřipadá v úvahu jiná volba. Volné skupinové ustájení a technika chovu s použitím volného boxového ustájení, kdy zvířata odpočívají v boxových stlaných či bezstelivových ložích, je podle Boušky et al. (2006) systémem vyhovujícím potřebám a pohodě zvířat v celém životním a produkčním cyklu. V těchto stájích lze velmi dobře regulovat podmínky vnitřního prostředí. Boxová lože poskytují zvířatům jednoznačně největší komfort a pohodlí. Dosahují se zde vynikající ukazatele plodnosti, minimální poškození struků, vemen, končetin, bezproblémová čistota, a to bezkonkurenčně vyšší oproti vaznému a kombinovanému ustájení.

Stlané typy ustájení

Můžeme dále dělit na:

- volné ustájení s plochými kotci se stlanou lehárnou a sníženým krmištěm,
- volné ustájení s lehárnou na hluboké podestýlce a se zvýšeným zpevněným krmištěm,
- volné ustájení s vysokou podestýlkou, sníženým krmištěm a lehárnou s podlahou o sklonu 7 – 10 %.

Porodní kotce

Jako kategorii, která je trochu specifická, Zink (2012) zvláště uvádí porodní kotce. Ustájení v porodních kotcích je taktéž volné na hluboké podestýlce, a může být individuální nebo skupinové. Ustájení v porodních kotcích má svá specifika. Je v nich nutno zajistit dostatečné množství kvalitní a čisté podestýlky. Dále je nutná možnost snadného přístupu ke zvířeti pro ošetřující personál.

V Příloze 1 Vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat jsou stanoveny požadavky na prostory pro ustájení skotu, které jsou obsaženy v Tabulce 8 a 9. Dále tato Vyhláška upravuje, že:

- šířka individuálního kotce pro skot ve věku do šesti měsíců (telata) musí odpovídat minimálně kohoutkové výšce telete, měřeno ve stoje, a délka kotce musí být minimálně rovna délce těla měřené od rostrálního okraje mulce po kaudální okraj hrbolu kyčelního vynásobeného koeficientem 1,1,
- pro telata chovaná ve skupinách je prostor bez překážek pro jedno tele o živé hmotnosti do 150 kg přinejmenším 1,5 m²; 1,7 m² pro tele od 150 do 220 kg živé hmotnosti a přinejmenším 1,8 m² pro tele nad 220 kg živé hmotnosti,
- minimální plocha pro individuální ustájení plemenného býka v boxu je 16 m² a v případě hmotnosti větší než 1000 kg musí být na každých 60 kg živé hmotnosti plocha zvětšena o 1,0 m² („Vyhláška č. 208/2004 Sb.,“ 2013).

Tabulka 8: Minimální rozměry vazného stání krav

Živá hmotnost v kg	Šířka stání v mm	Délka krátkého stání v mm	Délka středního stání v mm	Délka dlouhého stání v mm
do 550	1120	1830	2210	2390
550 až 650	1150	1900	2300	2480
nad 650	1180	1960	2360	2560

Zdroj: Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Tabulka 9: Minimální rozměry při volném ustájení skotu

Kategorie	Box (kotec) - plocha lehárny v m ² / kus nebo živá hmotnost	Šířka pohybových chodeb v mm		Rozměry boxových loží v mm			Rozměry kombiboxu v mm	
		jednosměrné	obousměrné	délka		šířka	délka	šířka
				jedna řada	protilehlé řady			
Krávy	5,00 / kus	850	1600	2300	2050	1100	1750	1100
Porodní kotec pro volné telení	9,00 / kus			2300	2050	1100		
Jalovice	0,90 / 100 kg ž.hm.	850	1600	1900 až 2300	1700 až 2050	800 až 1100		
						1)1)1)		
Výkrm býků stlané	0,90 / 100 kg ž.hm.	1100	2100					
		2)2)						
Výkrm býků celoroštvé	0,45 / 100 kg ž.hm.							

1) Podle hmotnosti od 200 kg.

2) Pohybová chodba musí být minimálně stejně široká jako vstupní a výstupní otvor ze stáje.

Zdroj: Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Minimální standardy pro ochranu ovcí a koz

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat upravuje minimální standardy pro ochranu ovcí a koz. Je zde stanoveno například:

- žebřiny na seno a žlaby na krmivo a krmné doplňky musí být řešeny a umístěny tak, aby se zabránilo vzniku poranění nebo poškození očí a aby ovce nebo kozy nebyly ohroženy pádem žebřin nebo balíků krmiva,

- napáječky musí být řešeny a umístěny tak, aby se snížila na minimum možnost kontaminace výkaly nebo močí, riziko zmrznutí nebo rozlévání vody a předešlo se zranění,
- ovce a kozy lze jen výjimečně chovat jednotlivě, ve stájích musejí být plemenice ovcí a koz před porodem a plemenice ovcí a koz, které již rodily, ustájeny ve skupinových kotcích, pouze v období porodů a kojení mláďat mohou být ustájeny v individuálních kotcích,
- ohrazení musí být řádně provedeno a udržováno, aby se předešlo úniku a riziku poranění ovcí nebo koz,
- podlahová plocha ve stájích pro ovce a kozy musí být minimálně
  - 0,15 m² na 10 kg živé hmotnosti u bahnic nebo koz,
  - 0,15 m² na 10 kg živé hmotnosti u jehňat nebo kůzlat,
  - 0,25 m² na 10 kg živé hmotnosti u plemenných beranů nebo kozlů ve skupinovém kotci,
  - 0,30 m² na 10 kg živé hmotnosti u plemenných beranů nebo kozlů v individuálním kotci („Vyhláška č. 208/2004 Sb.“, 2013).

2.8.4 Biomléko

Vědci z Washingtonské univerzity Benbrook, Butler, Latif, Leifert, a Davis (2013) zpracovali první rozsáhlou studii, která zkoumá složení mléčného tuku v mléce z konvenčních a ekologických farem v USA. Výsledky jsou založeny na 378 vzorcích biomléka a konvenčního mléka shromážděných v průběhu 18 měsíců.

Zjistili, že hladiny nenasycených mastných kyselin byly mnohem vyšší u biomléka. Celkový obsah tuku byl konzistentní, avšak poměr mezi „zdravými“ a „nezdravými“ tuky se významně měnil. Biomléko mělo v průměru omega-6 a omega-3 mastných kyselin poměr 2,3:1 a u konvenčního mléka 5,8:1. Omega-3 mastné kyseliny jsou příznivé pro zdravé srdce, zatímco omega-6 mastné kyseliny jsou rizikovým faktorem pro kardiovaskulární onemocnění, rakovinu a autoimunitní onemocnění. Podle vědců je to způsobeno tím, že se krávy v ekologickém zemědělství pasou venku a celkově mají kvalitnější a rozmanitější stravu. Zlepšení nutriční kvality mléka a mléčných výrobků by mělo zlepšit dlouhodobý zdravotní stav, a to zejména pro těhotné ženy, kojence, děti a osoby se zvýšeným rizikem kardiovaskulárních onemocnění. Vědci také porovnávali mastné kyseliny v rybách a mléčných výrobcích. Doporučená dávka plnotučných

mléčných výrobků obsahuje mnohem více omega-3 mastných kyselin než doporučené množství ryby.

Bylo provedeno mnoho studií srovnávajících kvalitu biomléka a konvenčního mléka a v naprosté většině těchto studií se udává, že biomléko má prokazatelně vyšší obsah některých bioaktivních látek, které mají vliv na zdravotní stav konzumenta (Dlouhý & Urban, 2011). Bylo zjištěno, že biomléko oproti konvenčnímu mléku obsahuje více:

- vitamínu E až o 50 %,
- vitamínu A až o 75 %,
- omega-3 mastných kyselin až o 68 %,
- CLA (konjugované kyseliny linoleové) až o 500 %,
- ALA (alfa-linolenové kyseliny).

Všechny tyto látky mají prokazatelný vliv na lidské zdraví. Vitamíny E a A udržují oxidační stabilitu a jejich obsah v mléce se zvyšuje hlavně po zkrmování velkých dávek zeleného krmení, pastvy a jetelotravní siláže. Esenciální mastné kyseliny CLA a ALA si lidský organismus nedokáže vytvořit a musí být proto přijímány potravou.

2.8.5 Ekologický chov dojených zvířat

Níže uvedená Tabulka 10 zachycuje stavy dojených zvířat na ekologických farmách v letech 2008 – 2012.

Tabulka 10: Vývoj stavů zvířat na ekologických farmách v letech 2008 – 2012

Kategorie zvířat	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Skot celkem	151 723	136 026	151 814	174 644	196 911
Skot nad 2 roky	82 550	76 310	84 548	98 346	113 192
Z toho - dojnice	4 952	2 614	4 303	5 686	7 080
- KBTPM	69 793	62 627	69 120	79 298	88 949
Ovce	64 559	53 038	57 587	79 657	93 375
Kozy	5 403	4 352	5 223	6 317	7 620

Zdroj: Statistická šetření ekologického zemědělství 2009 – 2012, vlastní zpracování

Specifika pro ekologické zemědělství

Tabulka 11: Minimální parametry pro stáje v ekologickém zemědělství

Kategorie zvířat	Vnitřní podlahová plocha dostupná zvířatům	Plocha výběhu (mimo pastvy)
	plocha/kus (m ²)	
Dojnice	6,0	4,5
Ovce a kozy	1,5 na ovci/kozu 0,35 na jehně/kůzle	2,5 na ovci/kozu 0,5 na jehně/kůzle

Zdroj: Smetana et al., (2009), vlastní zpracování

Další podmínky Smetana et al. (2009) udávají:

- minimálně 50 % podlahové plochy stáje dostupné zvířatům musí být pevná a neklouzavá podlaha (max. 50 % mohou být rošty),
- zvířata musí mít pevné suché a stlané lože,
- podestýlka musí být z přírodních materiálů,
- přirozená ventilace musí udržovat teplotu, prašnost, relativní vlhkost a koncentraci stájových plynů pod prahem škodlivosti,
- musí být zajištěno dostatečné přirozené osvětlení,
- intenzita chovu musí umožnit druhově specifické způsoby chování a nesmí způsobovat stres,
- zvířata nesmí být ustájena vazně,
- zvířata musí mít přístup na pastviny, kdykoliv to průběh počasí a stav půdy dovolí.

Skot

Ekologický systém chovu hovězího dobytka se zakládá na přírodních podmínkách, ve kterých se naplno projeví přirozené chování zvířat, uvádí Moudrý et al. (2007a). Skot se musí chovat neuvázaný a v naprosto přirozeném prostředí. Zvířata musí být krmena pouze přírodními krmivy. Krmení se zakládá především na pastvě a zeleném krmení. Jedinými povolenými způsoby zpracování a úpravy krmiv jsou mletí, mísení a řezání. Použití tablet a dražé není zcela zakázáno, ale je mnohem přirozenější se v systému ekologického zemědělství těmto metodám vyhnout. Je povolen mechanický způsob šíření a podávání krmiva. Telata musí přijmout mlezivo a mléčná výživa musí být zajištěna nativním mlékem po dobu nejméně 3 měsíců.

Dojení je třeba provádět šetrně dojícími přístroji v dojírnách nebo v oddělených boxech, tak totiž nemůže dojít ke znečištění okolního prostředí. Čištění vemen menším

množstvím vody a za použití pouze přírodních prostředků je šetrné vůči životnímu prostředí. Ruční dojení může mít za následek mechanické poškození vemene a je účinné a efektivní pouze v malém stádu; proto se upřednostňuje použití dojicích zařízení i v systému ekologického zemědělství.

Nejvhodnější formou ustájení dobytka je přístřešek krytý ze třech stran a otevřený z jižní strany. K němu musí přiléhat otevřený volný výběh s několika nezamrzajícími automatickými napáječkami zvířat. Doporučuje se dočasně rozdělit prostory k ustájení dobytka na několik částí, oddělených příčkami, které je možné libovolně posunovat podle velikosti stáda v jednotlivých částech. Prostory k ustájení dobytka je třeba rozdělit na několik zvláštních oddílů, určených pro specifické skupiny dobytka, jako jsou např. dojné krávy, březí krávy nebo skupiny mláďat, která se ještě kojí.

Ovce

Pro chov ovcí a koz platí pravidla a předpisy týkající se chovu drobných přežvýkavců. Ekologický chov ovcí je považován za specifický způsob ochrany životního prostředí. Je zakázáno zbavovat ovce rohů či je jiným způsobem mrzačit. Ovce se rovněž nesmí držet uvázané a je třeba jim naopak zajistit volný pohyb a neustálý přístup k napajedlu a krmným korytům. Prostory k chovu ovcí je třeba konstruovat tak, aby poskytovaly pohodlné prostředí, které bude chovaným zvířatům zcela vyhovovat. Ovce je možné nechat v uzavřených prostorách maximálně tři měsíce, a to pouze pro účely výkrmu. Na pastvinách musí mít ovce k dispozici přístřešky, které jim zajistí ochranu před případným větrem, deštěm či extrémním slunečním zářením. Ekologicky chované ovce je možné krmit pouze organickými krmivy. Jehňata musí přijmout mlezivo a mléčná výživa musí být zajištěna nativním mlékem po dobu nejméně 45 dnů.

Kozy

V chovu koz je možné použít stejné parametry chovných prostor, zařízení a nástroje, jako v chovu ovcí, přičemž je potřeba přísně dbát na pravidlo, že kozy je možné v uzavřených prostorách držet pouze omezenou dobu. Důležité je zajistit zvířatům pohodlí a splnit jejich základní fyziologické potřeby, a to jak v uzavřených chovných prostorách, tak i na pastvě. K tomu slouží např. venkovní přístřešky na krmivo, venkovní ohrady a napajedla. Důraz je kladen i na dodržení hygienických předpisů, jejich respektování je ještě důležitější v době dojení, při následném uchovávání nadojeného mléka a při jeho zpracování. Pastevní návyky koz a ostatních druhů býložravců se liší ve dvou základních bodech. Kozy jsou schopné přijímat daleko

pestřejší stravu a vyžadují vyšší procento píce v denních dávkách krmiva. Kozy jsou schopné daleko citlivěji než krávy nebo ovce rozpoznat jednotlivé druhy a části rostlin. Díky tomu si samy zajišťují potravu bohatou na živiny a minerály. Kůzlata musí přijmout mlezivo a mléčná výživa musí být zajištěna nativním mlékem po dobu nejméně 45 dnů.

2.8.6 Produkce biomléka

Tabulka 12 obsahuje údaje o mléčné produkci na ekologických farmách v letech 2009 – 2012. Můžeme pozorovat významný růst v produkci čerstvého kravského mléka mezi roky 2009 a 2011, kdy tento nárůst byl o 110 %. Vývoj produkce ovčího i kozího mléka je ve sledovaném období nepravidelný. Produkce kravských a ovčích sýrů se zvyšovala.

Tabulka 12: Mléčná produkce na ekologických farmách v letech 2009 – 2012

Produkt	Jednotka	Rok			
		2009	2010	2011	2012
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	12 768,13	17 344,11	26 853,55	30 679,81
- ovčí	1 000 l	105,00	78,55	94,73	119,20
- kozí	1 000 l	358,26	428,95	439,80	250,25
Sýr - kravský	1 000 kg	2,50	2,30	5,49	9,96
- ovčí	1 000 kg	3,80	7,75	7,36	8,91
- kozí	1 000 kg	43,79	39,24	51,95	44,99

Zdroj: Statistická šetření ekologického zemědělství 2010 – 2012, vlastní zpracování

2.8.7 Pravidla pro výrobu mléčných biopotravin

Původ surovin

Smetana et al. (2009) zdůrazňují, že mléko a ostatní suroviny zemědělského původu musí být certifikované bioprodukty; seznam povolených zemědělských surovin konvenčního původu, které mohou být použity při výrobě biopotravin, je uveden v příloze IX Nařízení Komise 889/2008 (podíl biosurovin zemědělského původu musí být nejméně 95 % hmotnostních). Seznam povolených pomocných a přídatných látek pro výrobu biopotravin je uveden v příloze VIII Nařízení Komise 889/2008.

Souběh konvenční výroby

Pokud se ve zpracovatelském podniku vyrábí i konvenční potraviny, musí být v každém bodě výrobního procesu průkazně oddělena výroba biopotravin od konvenční výroby.

Prakticky to znamená, že počínaje svozem mléka a konče expedicí hotových výrobků musí podnik zajistit a doložit průkazné fyzické, evidenční a účetní oddělení výroby. Oddělení je možné buď samostatnou výrobní linkou nebo šaržovým způsobem (tj. časová nebo prostorová oddělenost provozu). Všechny mlékárny, které v České republice zpracovávají biomléko, používají šaržový způsob výroby (po skončení zpracování konvenčního mléka je provedeno vyčištění a sanitace výrobního zařízení a následující den je výroba zahájena příjmem a zpracováním biomléka).

Vedení evidence

O všech operacích se vede průkazná evidence:

- množství a původ syrového biomléka, identifikace příjmového tanku,
- celkové množství syrového mléka zpracovaného daný den,
- které bioprodukty se daný den vyrábí (receptury, navážky surovin a pomocných a přídatných látek),
- identifikace výrobní linky a záznam o čištění a sanitaci,
- celkové vyrobené množství (počet balení, gramáž) a případné ztráty ve výrobě,
- příjem hotových výrobků na sklad,
- expedice a odběratelé.

Balení

Pro balení mléčných biopotravin se mohou používat stejné materiály jako pro konvenční potraviny. Hygienické požadavky na materiály a předměty určené pro styk s potravinami upravuje Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 38/2001 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy, která zapracovává příslušné předpisy ES a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy ES.

Výrobky určené pro styk s potravinami musí splňovat požadavky přímo použitelného předpisu ES, hygienické požadavky a limity stanovené ve Vyhlášce a podle povahy výrobku požadavky k ochraně lidského zdraví před riziky, která by mohla vyplývat z orálního kontaktu s výrobky. Hygienické požadavky a limity na výrobky určené pro styk s potravinami musí být ověřovány za podmínek a podle pravidel stanovených Vyhláškou a přímo použitelného předpisu ES („Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 38/2001 Sb.,“ 2013).

Mezi zmiňované přímo použitelné předpisy ES patří:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1935/2004/ES o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami a o zrušení směrnic 80/590/EHS a 89/109/EHS,
- Nařízení komise (ES) č. 1895/2005 o omezení použití některých epoxyderivátů v materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami,
- Nařízení komise (ES) č. 2023/2006 o správné výrobní praxi pro materiály a předměty určené pro styk s potravinami (platnost od 1. 8. 2008).

Konkrétně Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1935/2004/ES o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami a o zrušení směrnic 80/590/EHS a 89/109/EHS vymezuje požadavky, které mají zajistit, aby materiály a předměty, včetně aktivních a inteligentních materiálů a předmětů, byly vyrobeny v souladu se správnou výrobní praxí tak, aby za obvyklých nebo předvídatelných podmínek použití neuvolňovaly své složky do potravin v množstvích, která by mohla ohrozit zdraví lidí, způsobit nepřijatelnou změnu ve složení potravin nebo způsobit zhoršení organoleptických⁵ vlastností potravin.

Tímto Nařízením se rozumějí „aktivními materiály a předměty určenými pro styk s potravinami“ materiály a předměty, které mají prodloužit životnost nebo zachovat či zlepšit stav balených potravin. Jsou navrženy tak, aby záměrně neobsahovaly složky, které uvolňují nebo absorbují látky do nebo z balených potravin nebo prostředí, které potraviny obklopuje. „Inteligentními materiály a předměty určenými pro styk s potravinami“ se rozumějí materiály a předměty, které sledují stav balených potravin nebo prostředí, které potraviny obklopuje („Nařízení Evropského parlamentu,“ 2011).

Příslušná Vyhláška potom dále podrobněji upravuje konkrétní požadavky na složení výrobků určených pro styk s potravinami podle jednotlivých druhů materiálu, ověřování dodržení hygienických požadavků, ale také konstrukci, barvení, potiskování, dekoraci a plnění výrobků určených pro styk s potravinami.

---

⁵ charakteristiky, které lze hodnotit lidskými smysly

2.8.8 Faremní výroba a zpracování biomléka

Zpracování mléka na farmách je možností, jak dále zhodnotit produkci. Někdy však přísné veterinární a hygienické předpisy chovatele od faremního zpracování mléka odrazují, a to i přes možnost čerpat na tuto činnost dotace. Výstavba malých zpracovatelských kapacit není rozhodně jednoduchou a levnou záležitostí, ať už se jedná o stavební náklady či náklady na technologické vybavení. Investiční prostředky vynakládané na jednotlivé technologie závisí zejména na vyráběném sortimentu, kterým jsou nejčastěji syrové nebo tepelně ošetřené mléko, kysané mléčné výrobky, máslo, tvarohy a sýry (Smetana et al., 2009).

V Příloze 2 je uveden vývoj zpracování mléka na základní výrobky v konvenčním a ekologickém režimu v České republice.

Faremní mlékárna

Pokud se ekofarma rozhodne pro faremní zpracování mléka a prodej své mléčné produkce, musí se registrovat, a nebo i současně být schválena SVS. V prvním případě, kdy stačí registrace, je to v kategorii Zpracovatelé živočišných produktů registrovaní pro přímý prodej v ČR, typ závodu je Výroba pro přímý prodej mléčných výrobků. Ten druhý je v kategorii Zpracovatelé živočišných produktů schválení a registrovaní pro obchodování v rámci EU a typ závodu Mlékárna.

Podle údajů z registru subjektů Státní veterinární správy ke dni 31. 3. 2014 je v České republice registrováno celkem 152 mlékáren, přičemž 38 z nich je současně i v Registru ekologických podnikatelů s certifikovanou produkcí mléka a mléčných výrobků, tvoří tedy poměrně významný čtvrtinový podíl. Dále podle údajů SVS ke stejnému dni je v České republice registrováno 86 subjektů s výrobou pro přímý prodej mléčných výrobků. Zde je současně registrováno i v REPu 23 subjektů.

Dále je nutné splnit povinnosti provozovatelů potravinářských podniků stanovených Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 o hygieně potravin a požadavky na uspořádání a vybavení faremní mlékárny, jež jsou uvedeny v Příloze II tohoto Nařízení.

Na vybudování provozu pro zpracování mléka lze podle Smetany et al. (2009) čerpat prostředky z některých dotačních titulů. Nejvýznamnějším zdrojem jsou podpory Ministerstva zemědělství v rámci Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013. K dané problematice se vztahuje titul z Osy I – Zlepšení konkurenceschopnosti

zemědělství a lesnictví, Opatření I. 3.1. – Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Tento titul je vypisován zpravidla jedenkrát ročně. Jedná se o přímou nenávratnou dotaci, jejíž maximální výše může činit 50 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena dotace, přičemž minimální částka způsobilých výdajů činí 100 tis. Kč, maximální částka 30 mil. Kč. Jako uznatelné jsou považovány technologické a stavební výdaje do zpracovatelského provozu od příjmu suroviny do expedice. Další možností financování investic do zpracovatelských provozů může být prostřednictvím Osy IV – Leader Programu rozvoje venkova.

Kontejnerová minimlékárna

Novou možností pro zemědělce, jak zpracovat svou mléčnou produkci je kontejnerová minimlékárna. Je to ucelený technologický soubor, který umožňuje základní výrobu standardních mléčných výrobků v malém množství, ale s možností velkého sortimentu a rychlé změny výroby. Je určena pro malé prvovýrobce mléka, kterým umožňuje svou produkci dále zpracovat na mléčné produkty jako je pasterované mléko, tvaroh, jogurt nebo měkký a tvrdý sýr. Konceptně je řešena ve dvou základních modulech – technologické a pomocné sanitární. Celkové vybavení lze upravit dle požadavků a přání zákazníka. Cena kompletně zařízené minimlékárny se pohybuje kolem 1 500 000 Kč. Občanské sdružení AGT CONSULTING se zabývalo návratností této investice (Příloha 3), která pokud do nákladů nezapočítají úroky z případného úvěru a výdaje spojené s prodejem produkce, činí 4,4 roku („Kontejnerová minimlékárna AGM 100,“ 2011).

Obrázek 12: Kontejnerová minimlékárna

Zdroj: www.agromont.cz

2.9 Formy prodeje mléčné bioprodukce

Zásadně lze prodej rozdělit na přímý a zprostředkovaný. V České republice se přímý prodej na farmách podílí pouze malým procentem na celkovém prodeji. Převažuje jednoznačně zprostředkovaný prodej (Moudrý et al., 2007b). Při přímém uvádění na trh dochází k interakci mezi producentem a spotřebitelem, při nepřímém vstupuje do hry prostředník (Šarapatka et al., 2005).

2.9.1 Přímý prodej

Při přímém prodeji výrobce bezprostředně prodává zboží spotřebiteli. Přímý prodej bioproduktů dosud převládá v západní Evropě. Zemědělec obvykle své produkty dále zušlechťuje (třídění, čištění, loupání, mletí, balení) nebo zpracovává na hotové výrobky (pečený chléb, mošty, víno, sýry, salámy apod.). Přímý prodej bývá často spojen s nabídkou stravovacích a ubytovacích služeb na selském dvoře (ekoagroturistika). Hlavní výhodou je, že se zemědělec nedělí o tržby se zpracovateli, dopravci a obchodníky, může získat celé cenové rozpětí pro sebe, resp. se o něj dělit se spotřebitelem. Nevýhodou je velký nárůst práce a dalších nákladů spojených se zpracováním, balením, dopravou k zákazníkovi a prodejem. V České republice má přímý prodej malou tradici. Dosud přetrvává zvyk prvovýrobců nezabývat se zušlechťováním výrobků. Také nutnost soustředit se, a to nejen v přechodném období, na produkční problémy vyvolává potřebu přesunout starost se zpracováním a odbytem k zákazníkovi na jiné subjekty. Samozřejmě s tím roste i závislost na nich, resp. jimi určených nákupních cenách, a eventuálně riziko prodeje na konvenčním trhu za konvenční ceny (Moudrý et al., 2007b).

Formy přímého prodeje

- samosběr
- přímé doručování
- stánkový prodej
- obchod ve dvoře
- prodej ze dvora

2.9.2 Nepřímý prodej

Jako nejdůležitější faktory, na které je potřeba brát zřetel při prodeji prostřednictvím nepřímých trhů, uvádí Šarapatka et al. (2005) požadavky a potřeby zákazníků a schopnost zemědělce je splnit. Nákupčí mohou požadovat určitou kvalitu, specifické odrůdy nebo způsob dodávky či balení. Mohou také požadovat přesně stanovené množství v určitém termínu. Malí producenti by si měli být vědomi svých schopností a omezení podobné požadavky plnit.

Formy nepřímého prodeje

- zprostředkovatelé
- velkoobchody
- odbytová družstva
- zpracovatelé bioproduktů a výrobci biopotravin
- specializované prodejny
- řetězce supermarketů a hypermarketů
- restaurace a hotely
- velkokapacitní kuchyně a veřejné stravování

2.9.3 Formy prodeje biomléka

Finalizace vlastní produkce mléka je podle Smetany et al. (2009) možná třemi způsoby:

- prodejem zpracovatelské mlékárně (Příloha 6),
- přímým prodejem syrového mléka a výrobků z něj,
- ošetřením a zpracováním ve faremní mlékárně na mléčné výrobky s následným prodejem ve své prodejně přímo na statku nebo dodáním do obchodu či stravovacích služeb za stanovených podmínek.

Pro produkci a zpracování platí přísná legislativní pravidla, a to jak Evropské unie, tak požadavky národní.

Prodej ze dvora⁶

Drobníček, Pešán, a Smetana (2011) pojem „prodej ze dvora“ vymezuje jako zjednodušující označení pro prodej malých množství vlastních produktů z prvovýroby chovatelem ve svém hospodářství, a to přímo spotřebiteli pro spotřebu v jeho

---

⁶ Legislativa tento pojem vymezuje v širším smyslu slova. Chápe pod ním jak prodej ze dvora, tak i obchod ve dvoře, stánkový prodej a dodávky do místní maloobchodní prodejny.

domácnosti, v tržnici nebo na tržišti, a to přímo spotřebiteli pro spotřebu v jeho domácnosti, anebo jejich dodávání do místní maloobchodní prodejny, která zásobuje přímo konečného spotřebitele.

Za malé množství syrového, mlékárensky neošetřeného mléka a syrové smetany, určené k přímému prodeji jednomu konečnému spotřebiteli, se považuje takové množství tohoto syrového mléka nebo syrové smetany, které odpovídá obvyklé denní spotřebě tohoto mléka v domácnosti daného spotřebitele.

Veterinární a hygienická pravidla pro uvedený způsob prodeje a dodávání malých množství vlastních produktů z prvovýroby a pojem „malé množství“ pro produkty jednotlivých druhů vymezuje v současné době komplexně ustanovení § 27a zákona č.166/1999 Sb., o veterinární péči a prováděcí předpis k veterinárnímu zákonu, konkrétně Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES. Na tento způsob prodeje a dodávání živočišných produktů z prvovýroby se až na výjimky nevztahují Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 o zvláštních hygienických pravidlech pro potraviny živočišného původu. Jinak je tomu ale v případě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, které stanoví obecné zásady týkající se všech fází výroby, zpracování a distribuce potravin.

Legislativní podklad

Legislativa Evropské unie:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin,
  - Vztahuje se na všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a vývoz.
  - Nevztahuje se na případy, kdy výrobce přímo dodává malá množství vlastních produktů z prvovýroby konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je přímo dodává konečnému spotřebiteli (řídí národní legislativa – Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči + Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty).

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva.

Legislativa České republiky:

- Veterinární zákon č. 166/1999 Sb., v platném znění,
- Vyhláška č. 289/2007 Sb., v platném znění.

Obecné veterinární a hygienické podmínky

Poněkud rozdílné podmínky prodeje malého množství vlastních produktů z prvovýroby pro jednotlivé druhy živočišných produktů jsou odůvodněny hlavně tím, že jednotlivé druhy těchto produktů a zacházení s nimi jsou spojeny s různou mírou rizika z hlediska jejich zdravotní nezávadnosti a bezpečnosti pro spotřebitele. Z uvedeného důvodu je také prodej a dodávání malých množství produktů z prvovýroby v některých případech umožněn pouze v hospodářství nebo v maloobchodní prodejně. Také omezení možnosti prodeje malých množství vlastních produktů z prvovýroby jen na určité produkty je založeno na úvaze, zda a do jaké míry je prodej nebo dodávání toho kterého množství rizikové. Obecně samozřejmě platí, že potravina nesmí být uvedena do oběhu, není-li bezpečná. Spotřebitel musí být vždy v souvislosti se zvláštními vlastnostmi potraviny informován o tom, jak zamezit škodlivým účinkům potraviny na zdraví (např. upozornění na to, že potravina je určena k tepelné úpravě).

Ve vyhlášce č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, jsou stanoveny podmínky distribuce malých množství produktů pocházejících z hospodářství chovatele.

I. Prodej syrového mléka

Dle Vyhlášky č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, může chovatel malé množství syrového, mlékárensky neošetřeného mléka a syrové smetany pocházejících od zvířat z vlastního chovu prodávat se souhlasem Krajské veterinární správy v místě výroby přímo konečnému spotřebiteli pro spotřebu v jeho domácnosti.

Předmětem přímého prodeje syrového mléka může být pouze syrové mléko, které

- pochází od zdravého zvířete z hospodářství úředně prostého tuberkulózy a úředně prostého nebo prostého brucelózy⁷, jež nevykazuje žádné příznaky nakažlivého onemocnění přenosného mlékem na člověka,
- bylo získáno hygienickým způsobem v hospodářství, v němž jsou dodržovány hygienické požadavky stanovené zákonem a hygienické požadavky uvedené níže.

Další nezbytnou podmínkou jsou hygienické požadavky na výrobu syrového mléka, požadavky na prostory a vybavení, na hygienu během dojení, sběru a přepravy a na hygienu personálu stanovené předpisy Evropských společenství⁸ platí pro hospodářství, z něhož pochází syrové mléko, které je předmětem přímého prodeje, obdobně.

a. V místě výroby (ze dvora)

Přímý prodej syrového mléka musí být prováděn v místnosti oddělené od stájí, vybavené chladicím zařízením, ve které je na viditelném místě upozornění "Syrové mléko, před použitím převařit". Je-li z hospodářství dodáváno mléko do sběrného střediska, standardizačního střediska nebo podniku pro ošetření mléka, musí být místnost sloužící k přímému prodeji syrového mléka oddělena od mléčnice.

Není-li syrové mléko určené k přímému prodeji prodáno do 2 hodin po nadojení, musí být zchlazeno na 8 stupňů Celsia a zchlazené prodáno do 24 hodin po nadojení („Vyhláška č. 289/2007 Sb.,“ 2013).

Mlékomaty

Pokud se jedná o prodej syrového mléka prostřednictvím prodejního automatu, musí být dodrženy všechny výše uvedené podmínky. Prodejní automat musí být umístěn na území kraje, v němž se nachází chov zvířat, z něhož syrové mléko pochází, nebo krajů sousedních. Uvedená činnost nepodléhá registraci, Krajská veterinární správa však bude před vydáním svého souhlasu požadovat k nahlédnutí technickou dokumentaci k prodejnímu automatu. Dalšími podklady pro vydání souhlasu KVS bude i dokumentace o čištění a sanitaci, způsobu nakládání s vedlejšími živočišnými produkty a zajištění chladicího řetězce při prodeji v automatu. Povinností provozovatele prodejního automatu je rovněž

⁷ Příloha č. 23 k Vyhlášce č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka

⁸ Příloha III oddíl IX kapitola I části I a II Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004

umístit na viditelném místě na automatu upozornění, že se jedná o syrové mléko, které je třeba před použitím převařit (Drobníček et al., 2011).

b. V místním maloobchodě

Další možností je nabízet syrové mléko v maloobchodní prodejně. Upravuje ji Vyhláška č. 128/2009 Sb., o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází se živočišnými produkty.

Dodává-li potravinářský podnik v rámci své maloobchodní činnosti syrové, mlékárensky neošetřené kravské, kozí nebo ovčí mléko, které splňuje požadavky a kritéria stanovená pro syrové mléko předpisem Evropské unie, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu⁹, od zvířat z vlastního chovu nebo mléčné výrobky z tohoto mléka jinému maloobchodnímu zařízení, jde o okrajovou a omezenou činnost, jestliže

- jde o potravinářský podnik, v němž se denně zpracuje nejvýše 500 litrů kravského, 100 litrů kozího nebo 50 litrů ovčího mléka,
- množství dodávaného mléka a mléčných výrobků nepřekračuje týdně
  - 35 % tímto podnikem zpracovaného mléka,
  - 35 % tímto podnikem vyrobených mléčných výrobků,
- jiné maloobchodní zařízení
  - dodává toto mléko a mléčné výrobky přímo konečnému spotřebiteli a při prodeji tohoto mléka umístí na viditelném místě upozornění „Syrové mléko, před použitím převařit“, nebo
  - je zařízením poskytujícím stravovací služby s výjimkou školských zařízení, nemocnic a ústavů sociálních a zdravotních služeb, které použije dodané syrové mléko ve vlastní provozovně k přípravě tepelně opracovaných pokrmů, určených k přímému podávání konečným spotřebitelům („Vyhláška č. 128/2009 Sb.“, 2013).

Pokud tento podnik splňuje výše stanovené podmínky, můžeme o něm hovořit jako o **malé faremní mlékárně**.

c. Prodej zpracovatelské mlékárně

Možností, jak uplatnit svou produkci biomléka, je také prodej zpracovatelské mlékárně.

---

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004

V České republice působí okolo deseti mlékáren vykupujících kravské biomléko. Tento počet vzhledem k objemu produkce je značně nedostačující, a tak biomléko často končí mezi konvenční produkcí. Tuto skutečnost začalo řešit Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO, jehož činnost je popsána níže. Významným výkupčím surového biomléka je Německo, které odebírá již přes 50 % tuzemské produkce. V České republice jsou výkupní ceny v průměru pod 9 Kč/litr, v Německu nad 12 Kč/litr.

V České republice není speciální mlékárna nebo sýrárna, která by vykupovala a zpracovávala ovčí nebo kozí mléko z konvence, ani z ekologického režimu. Tudíž téměř 100 % produkce je zpracováváno na farmách, u kravského biomléka je naopak 93 % prodáváno do mlékáren.

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO se sídlem v Rožné na Žďársku začalo od 1. 9. 2012 vyvážet tuzemské biomléko do Německa. Podle předsedy družstva Miloše Pátka nenašlo na domácím trhu odbyt za přijatelnou cenu. Do Německa se na začátku vyváželo obden asi 25 000 litrů biomléka. Od 1. 1. 2013 jsou dodávky v tomto objemu už každodenní. A pokud bude zájem z řad dalších producentů, je schopen německý partner odebrat až 55 000 litrů biomléka denně.

Zemědělci produkující biomléko převážně na Vysočině a v jižních Čechách se pro biomléko rozhodli v roce 2009, kdy je s tímto požadavkem oslovili sami zpracovatelé. V roce 2012 však podle Pátka došlo změnou vlastnických práv zpracovatelů k rapidnímu obratu. Kvalitní mléko s nadstandardními požadavky na ekologickou výrobu tak končilo znehodnocené jako součást konvenční produkce.

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO zahájilo činnost s pomocí PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců v červenci 2012. Vzniklo na základě potřeby uplatnit biomléko na trhu za přijatelné a spravedlivé ceny. Hospodářství členů družstva prošla důkladnou kontrolou, aby vyhověla mezinárodně uznávaným nadstandardům hospodaření, které německý zpracovatel vyžaduje.

Navázání spolupráce za hranicemi se podle Pátka farmářům vyplatilo. Za biomléko dostávají čeští farmáři v Německu nyní o 17 až 49 procent lepší cenu. Tuzemské mlékárny v létě 2012 za litr mléka platily od 6,50 po 7,20 Kč, podle regionu.

Podle manažerky PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců Kateřiny Nesrstové by se z Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO měla v budoucnu stát plnohodnotná odbytová

organizace, která si vytvoří i vlastní zpracovatelské kapacity, a bude uvádět produkci svých členů i na tuzemský trh. „*Podobný model funguje v zahraničí úspěšně již řadu let,*“ uvedla Nesrstová („Českého biomléka se,“ 2012).

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců ve své tiskové zprávě z října 2013 uvádí, že byla dokončena nadstandardní certifikace u dalších devíti podniků, které tak budou moci biomléko exportovat. Certifikovaní farmáři dle německých pravidel GAA intenzivně pracují na zvelebení farem. Někteří chovatelé dokonce dle doporučení německé certifikační organizace začali používat pro léčbu zvířat homeopatika. Kvalita biomléka a způsob chovu je pro německého mlékaře stěžejní.

V současné době se za západní hranice vyváží mléko v biokvalitě z chovů v jihočeských obcích Strašice, Rožmitál na Šumavě, Tichá, Malonty, Ortvínovice, Gabrielka u Kamenice nad Lipou. Rovněž dojnice spásající louky na Vysočině, konkrétně v obcích Lubné u Křižanova, Rožná a Uncín, dávají kvalitní mléko, které putuje až do Německa pro nezáměr českých mlékáren. Nutno podotknout, že zcela jiná situace panuje v zahraničí.

„V tuto dobu přemýšlíme, že zřejmě přibudou další dvě trasy, na kterých by mohla cisterna mléko svážet. Vše bude ještě předmětem dalších jednání mezi německou mlékárnou a Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO,“ říká Kateřina Nesrstová. Biomléko exportuje celkem 13 zemědělských podniků („Němečtí inspektoři potvrzují,“ 2013).

II. Prodej zpracované mléčné produkce

Možnosti prodeje zpracované mléčné produkce jsou rozmanitější, než je tomu u mléka syrového. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější distribuční cesty.

a. Přímé doručování

Podle druhu zboží, cenových relací, okruhu zákazníků je možné podle Moudrého et al. (2007b) zajistit zasílání zboží poštou nebo osobním dodáním, např. v období před svátky (krocan, husa, ryby) nebo před zimou na uskladnění (zelí, brambory) či v pravidelných intervalech (denní – mléko, pečivo; týdenní – maso, sýry).

Zvláštním způsobem doručování jsou tzv. **(bio) bedýnky**. Systém bedýnek je jedním z nejrychleji se rozvíjejících způsobů distribuce čerstvých a sezónních produktů samotnými producenty bez prostředníků, přímo konečným spotřebitelům. Bedýnka je systém, při kterém se farmář, nejčastěji zelinář, rozhodne pravidelně zavážet své výpěstky v bedýnkách přímo zákazníkům. Základem sortimentu jsou většinou

nejrůznější druhy zeleniny a ovoce, ale mohou obsahovat i mléčné výrobky, byliny, sušené ovoce, pečivo, zavařeniny či maso. Existuje několik různých modelů, nicméně všechny jsou založeny na ústředním principu dodání bedýnky buď přímo k zákazníkovi domů, nebo na předem určené distribuční místo. Zákazníci každý týden či 14 dní získají bedýnku, tašku či přepravku za pevně stanovenou cenu téměř až do domu. Je možné využívat marketinkových předností internetového prodeje („Adresář Kam pro,“ 2010).

b. Stánkový prodej

Moudrý et al. (2007b) uvádí, že existuje celá řada možností stánkového prodeje (prodej na poli, u cesty, z dodávkového auta, v tržnici). Každá z uvedených forem má své specifické podmínky. Tento způsob prodeje je vhodný pro produkty nabízené sezonně a doplňující permanentně nabízený sortiment. Dobře se uplatňuje na frekventovaných místech, regionech (turistické oblasti, dopravní křižovatky, výletní místa). Zákazníci pravidelně navštěvují biotrhy kvůli výhodě nižších cen, protože dávají přednost čerstvým, kvalitním potravinám, mohou nakoupit velké množství, například na zavařování nebo skladování, ale také proto, že vyhledávají přátelskou atmosféru a možnost komunikovat s pěstiteli, či chtějí podporovat místní zemědělce.

V posledních letech se velmi oblíbenými staly **farmářské trhy** (sedlácké, selské, zemědělské trhy apod.). Je to forma prodeje zemědělského a potravinářského zboží pro občanskou veřejnost, jejímž cílem je:

- podpora malých a středních zemědělských pěstitelů, chovatelů, zpracovatelů a výrobců potravin,
- zásobování občanů čerstvými zemědělskými plodinami a potravinami převážně českého a regionálního původu;
- vytvoření nového společenského prostoru, který vedle prodeje zemědělského zboží slouží k setkávání lidí, přiblížení městských obyvatel zemědělské sezóně a přírodním cyklům,
- oživit vybrané prostory měst a zlepšit jejich atmosféru.

Farmářské trhy se konají ve veřejně oznámené časové periodě, zpravidla pod otevřeným nebem a prodej na nich se řídí předem oznámeným a vyvěšeným tržním řádem, který vychází ze vzorového tržního řádu a z dispozic jednotlivých měst („Kodex farmářských trhů,“ 2011).

c. Obchod ve dvoře

Takový obchod má podle Moudrého et al. (2007b) smysl, pokud bude zásoben širším sortimentem a veden po celý rok. Jako základní sortiment se nabízejí vejčička a zelenina (tyto produkty kupují spotřebitelé pravidelně po celý rok). Doplnkem mohou být brambory, maso, mléko a mléčné výrobky, ovoce, zpracované ovoce (např. marmelády, sušené ovoce). Také nepotravinářské zboží může být hojně zastoupeno. Šíře a kvalita sortimentu podpoří zájem spotřebitelů, ale současně nutí k pestřejší produkci či zpracování a balení či doplnění zboží od jiných producentů.

d. Prodej ze dvora (sezónní prodej bez obchodu na farmě)

V zahraničí tento způsob prodeje někdy slouží jako doplněk k jiným formám prodeje, například pro odbyt produktů, které jsou v nadbytku a neodpovídají přesně požadavkům odběratelů nebo pro prodej na tržnici. Z tohoto důvodu může zákazník někdy očekávat, že při prodeji ze dvora nakoupí ekologické produkty levněji. U nás se takto prodávají hlavně brambory, ovoce a zelenina na uskladnění (Moudrý et al., 2007b).

e. Specializované prodejny

Specializované prodejny nebo prodejny zdravé výživy obvykle nabízejí velmi široký sortiment biopotravin. Jsou vhodné pro bio ovoce a zeleninu, čerstvé byliny a koření, mléko a mléčné výrobky, vejce, případně maso. Tento prodej však vyžaduje nákladní auto na dopravu, čas dodávat zboží a schopnost jednat s několika zákazníky na individuální úrovni. Producent a kupující většinou sjednávají cenu a termín dodání. Zemědělci musí kontaktovat prodejny včas, nejlépe již v zimních měsících před začátkem sezóny, aby dopředu sjednali vhodné podmínky prodeje a zjistili požadavky na množství, kvalitu, balení a požadovaný sortiment. Výhodami tohoto prodeje je možnost získat vyšší ceny, nižší náklady na balení a možnost marketingově komunikovat s konečnými spotřebiteli prostřednictvím prodejny. Nevýhodou jsou vyšší požadavky na čas a plánování k získání klientů (Václavík, 2008).

f. Restaurace a hotely

Šarapatka et al. (2005) si myslí, že s rostoucí popularitou biopotravin bude stoupat zájem o čerstvou a místní produkci i u restaurací a hotelů, ideální prodejní místo pro zeleninu, maso a vejce. Avšak vyžadují časté rozvozy menšího množství široké škály produktů. Zemědělci opět musí kontaktovat potencionální odběratele již v zimních měsících před začátkem sezóny, aby se seznámili s kupujícími a zjistili jejich požadavky na množství, kvalitu, balení a požadovaný sortiment. Na konci sezóny je

nutno znovu u odběratele zjistit jejich spokojenost a jaké změny by lépe uspokojovaly jejich požadavky. Úzká spolupráce umožňuje získat odběratele pro další sezónu.

g. Velkokapacitní kuchyně a veřejné stravování

Veřejné stravování se stává v Evropě jedním z velmi perspektivních trhů pro biopotraviny. Mnohé z vlád si daly za cíl právě tento způsob odbytu podpořit, sílí také poptávka ze strany samotných institucí (škol, nemocnic, domovů důchodců apod.) vařit z biopotravin. Pro zemědělce představuje tento sektor velikou příležitost, nicméně podmínky uplatnění jsou velmi specifické. Nezbytnou podmínkou úspěchu je komunikace a úzká spolupráce mezi dodavatelem a velkokuchyní. Ne všechny suroviny, běžné v konvenční kvalitě, je možno dodat v kvalitě bio po celý rok. Další důležitou podmínkou je komunikace s vlastními strávníky, představení ekologického zemědělství a jeho zásad a specifík (Šarapatka et al., 2005).

3 Metodika

Kvalifikační práce vznikla za podpory grantového projektu GAJU 019/2013/S. Je součástí komplexního výzkumu v oblasti regionálního (jihočeského) trhu bioprodukce, který zahrnuje výzkumy na farmách, ve vybraných maloobchodních formátech prodeje biopotravin a spotřebitelské šetření. Kvalifikační práce v závěru integruje vybrané poznatky z ostatních oblastí grantem podporovaného výzkumu. Použité databáze jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů s uvedením grantového projektu, řešitele a oblasti výzkumu.

Teoretická část práce se zabývá nejprve ekologickým zemědělstvím a vymezením základních pojmů. Dále je uvedena legislativa týkající se ekologického zemědělství a definovány základní zásady aplikované v oblasti ekologického zemědělství. Následuje postup registrace ekologických podnikatelů, popis kontrolního systému ekologického zemědělství v České republice a režim označování bioprodukce. Poté jsou charakterizovány faremní dotace. Produkce biomléka a formy prodeje mléčné bioprodukce uzavírají teoretickou část práce. V této části práce je použita především metoda *literární rešerše*, přičemž bylo čerpáno z odborných publikací, odborných časopisů, internetu a zákonů.

Praktická část práce se zabývá analýzou jihočeské ekologické mléčné produkce a distribuce biomléka. Nejprve jsou popsány základní změny ve struktuře jihočeské ekologické zemědělské produkce v letech 2008 a 2011, které dále doplňují základní údaje o bioprodukcí za rok 2011 a reálném uplatnění bioprodukce za rok 2010 u ekologických zemědělců s certifikovanou mléčnou produkcí v Jihočeském kraji. Tyto informace jsou zpracovány na základě dat z databáze ÚZEI. Všechna tato data za Jihočeský kraj rok 2011 (odbyt rok 2010) byla zpřístupněna pro potřeby grantového projektu. Pomocí programu MS Excel byly vytvořeny přehledné tabulky a grafy, u nichž je vždy krátký komentář.

Následuje analýza produkce ekologických zemědělců s certifikovanou mléčnou produkcí v Jihočeském kraji v roce 2013, jež byla provedena pomocí *dotazníkového šetření*. Pro potřeby tohoto šetření byl sestaven dotazník, který obsahoval 66 otázek. Seznam respondentů byl zjištěn z Registru ekologických podnikatelů a kontakt na některé z webových stránek. Poté byli telefonicky kontaktováni a byla domluvena osobní schůzka. Respondenti, na něž nebyl dohledán žádný kontakt, byli osobně

navštívení bez předchozí domluvy. Vzhledem k obsáhlosti dotazníku, byla zvolena jako nejvhodnější forma dotazování tvář v tvář. Získaná data byla vyhodnocena pomocí programu MS Excel, v němž byly následně vytvořeny tabulky a grafy. Poté bylo provedeno shrnutí výsledků celého průzkumu. Při vyhodnocování byla využita *komparativní metoda*.

Na základě výsledků z provedeného dotazníkového šetření bylo kontaktováno Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO a také největší regionální zpracovatel mléka MADETA a. s. Komunikace probíhala telefonicky a elektronicky s předsedou družstva a tiskovou mluvčí mlékárny. Cílem bylo doplnit získané informační výstupy od farem.

Praktická část práce je zakončena vyhodnocením hypotéz stanovených v úvodu práce a vymezením možností optimalizace výrobně distribučního řetězce. Po využití *analyticko-syntetických metod* následuje závěr, ve kterém je zhodnocen vývoj a současná tržní situace bio mléčné produkce v Jihočeském kraji.

4 Analýza jihočeské ekologické zemědělské produkce

4.1 Vývoj bioprodukce (2005 – 2011, ÚZEI)

4.1.1 Vývoj počtu ekofarek v Jihočeském kraji (2005 - 2011)

V Jihočeském kraji, stejně jako v celé České republice, dochází k nárůstu počtu ekofarek v celém sledovaném období. Porovnávána byla konkrétně léta 2005, 2008 a 2011 (Tabulka 13). Zatímco ČR vykazovala mezi lety 2005 a 2008 nárůst o 133 %, Jihočeský kraj mírně v dynamice nárůstu zaostával se 126 %. V porovnání let 2008 a 2011 se situace v Jihočeském kraji již významněji liší – ČR vykazuje snížení tempa nárůstu ekofarek (+103%), v Jihočeském kraji se dynamika nárůstu nezměnila.

Tabulka 13: Vývoj počtu ekofarek 2005, 2008 a 2011, ČR a Jihočeský kraj

Farmy	Rok	Počet farek	Meziroční nárůst (%)
ČR	2005	829	.
	2008	1 934	+ 133
	2011	3 920	+ 103
Jihočeský kraj	2005	105	.
	2008	238	+ 127
	2011	538	+ 126

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

4.1.2 Struktura produkčních ploch zemědělské půdy

Tabulka 14: Struktura zemědělské půdy 2008 a 2011, Jihočeský kraj

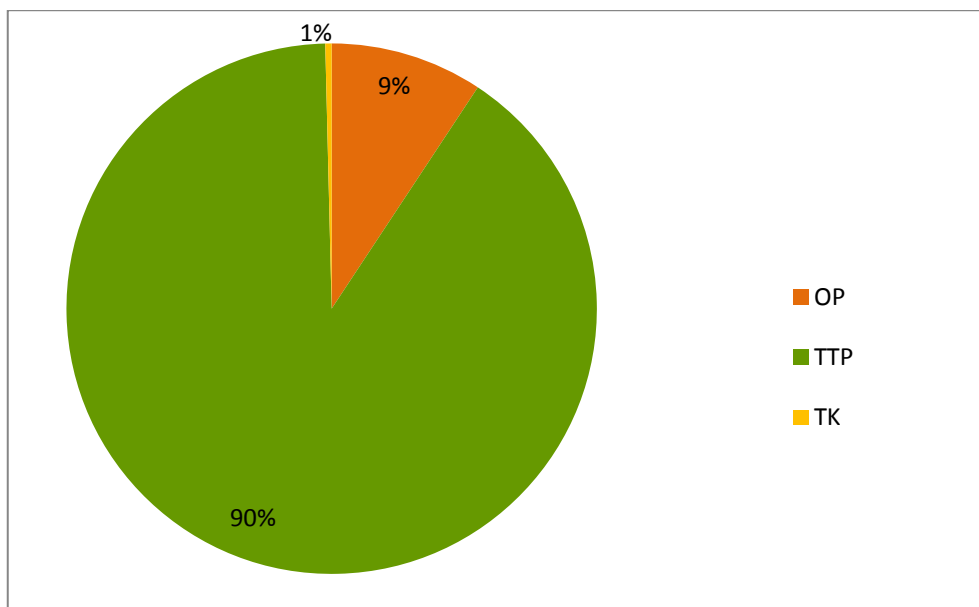
Zemědělská půda	2008 (ha)	2011 (ha)	% změna
OP	4 255,09	7 769,04	+ 83
TTP	41 367,37	59 306,22	+ 43
TK	176,77	641,54	+ 263
Celkem	45 799,23	6 7716,8	+ 48

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Zemědělská půda registrovaná v EZ za Jihočeský kraj vykázala mezi lety 2008 a 2011 nárůst o 48 % (Tabulka 14). Přičemž nejvyšší tempo růstu vykazovaly plochy trvalých

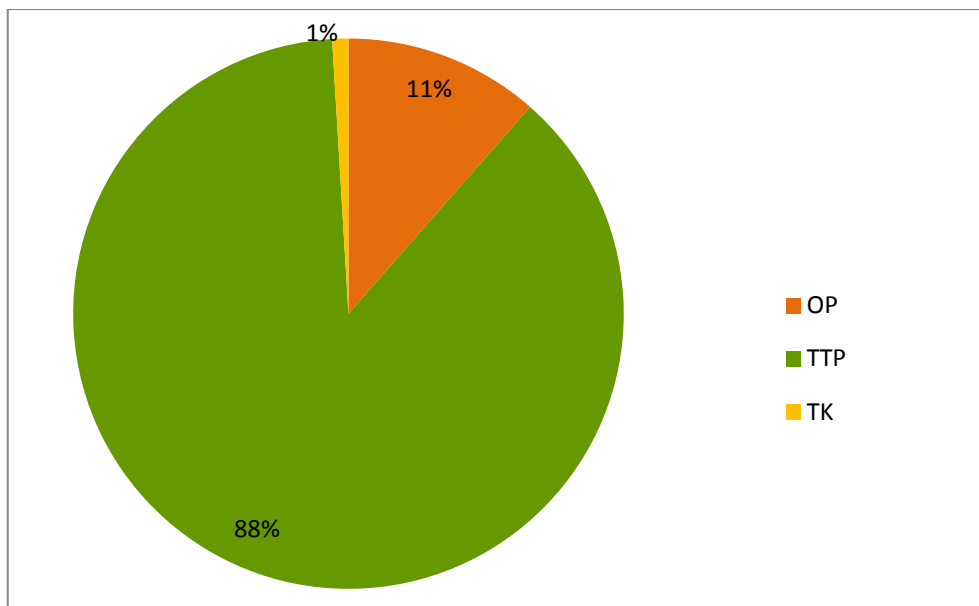
kultur (TK), a to nárůst o celých 263 % (absolutně o 465 ha). Absolutně nejvíce hektarů ale přibylo v kategorii trvalých travních porostů (TTP), kde nárůst o 43 % představuje téměř 18 000 ha. Nevýznamné nejsou ani změny v oblasti orné půdy (OP), nárůst o 83 % znamená růst o 3 513 ha.

Graf 5: Struktura zemědělské půdy 2008 (%), Jihočeský kraj

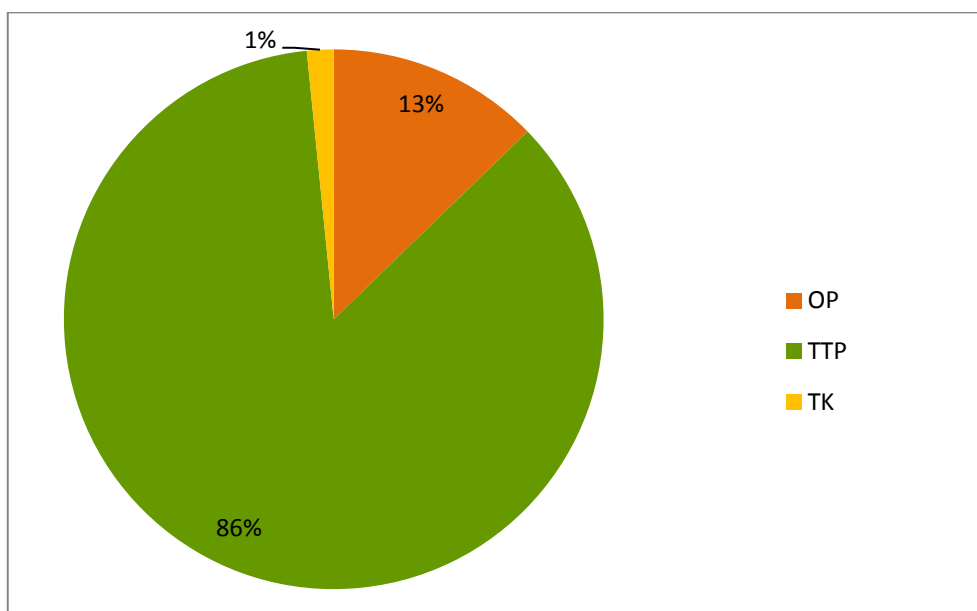
Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 6: Struktura zemědělské půdy 2011 (%), Jihočeský kraj

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

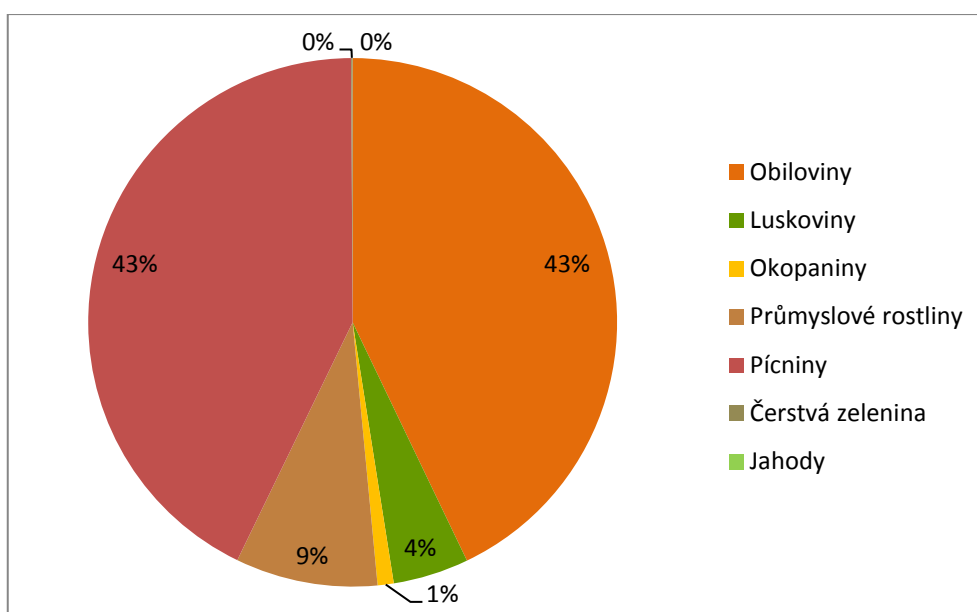
Graf 7: Struktura zemědělské půdy 2011 (%), ČR

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Co se týče struktury zemědělské půdy, došlo v letech 2008 a 2011 jen k minimálním změnám ve struktuře, df. stabilně je vykazován cca 10% podíl orné půdy (OP) a 1% podíl trvalých kultur na zemědělské půdě, jak vyplývá z Grafu 5 a Grafu 6. Převládají trvalé travní porosty s cca 90% zastoupením. Z Grafu 7 je patrné, že ČR jako celek vykazuje vyšší zastoupení orné půdy (13 %). Situace v Jihočeském kraji plně odpovídá koncentraci ekologického zemědělství v horských a podhorských LFA oblastech s významným zastoupením bramborářské a pícninářské výrobní oblasti.

Graf 8: Struktura využití OP 2011 (%), Jihočeský kraj

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 8 zachycuje strukturu využití orné půdy v Jihočeském kraji v roce 2011. Největším podílem jsou na orné půdě zastoupeny obiloviny, konkrétně 43 % (3 276 ha). Následují se stejným procentním podílem pícniny, s velkým odstupem pak průmyslové rostliny (9 %), luskoviny (4 %) a okopaniny (1 %).

Tabulka 15: Struktura plodin na OP 2008 a 2011, Jihočeský kraj

Produkce na OP	2008 (ha)	2011 (ha)	% změny
Obiloviny	2 257,70	3 275,63	+ 45
Luskoviny	158,83	353,67	+ 123
Okopaniny	73,86	75,35	+ 2
Průmyslové rostliny	286,38	664,07	+ 132
Pícniny	1 276,32	3 264,00	+ 156
Čerstvá zelenina	0,57	6,72	+ 1 085
Jahody	0,03	0,10	+ 233

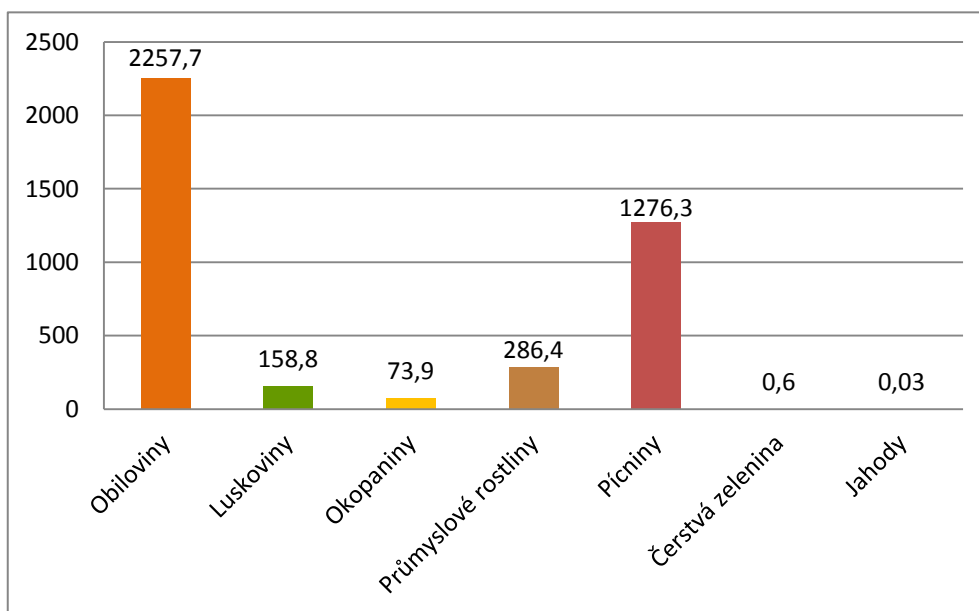
Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Z Tabulky 15 je patrné, že největší změny se dotkly produkce čerstvé zeleniny (+ 1 085%) a jahod (+ 233%), vzhledem k počátečnímu minimálnímu rozsahu pěstebních ploch (0,57 ha a 0,03 ha) se však jedná jen o minimální změny v absolutním počtu hektarů. Každopádně se jedná o velmi pozitivní trend odrážející nárůst dotačního titulu na pěstování zeleniny v posledních letech. Větší než 100% nárůst vykazují pícniny na OP (155 %), průmyslové rostliny (131 %) a luskoviny (122 %). Z pohledu nárůstu počtu hektarů významně narostly plochy obilovin (45 %), a to o 1 018 ha.

Následující Grafy 9, 10 a 11 popisují vývoj zastoupení jednotlivých plodin na orné půdě v letech 2008 a 2011.

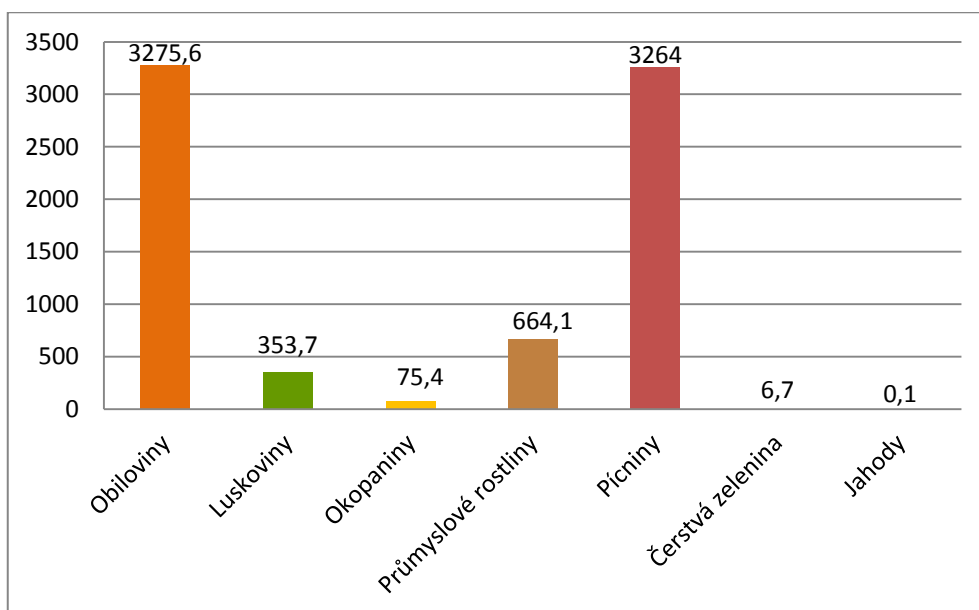

Graf 9: Struktura využití OP 2008 (ha), Jihočeský kraj

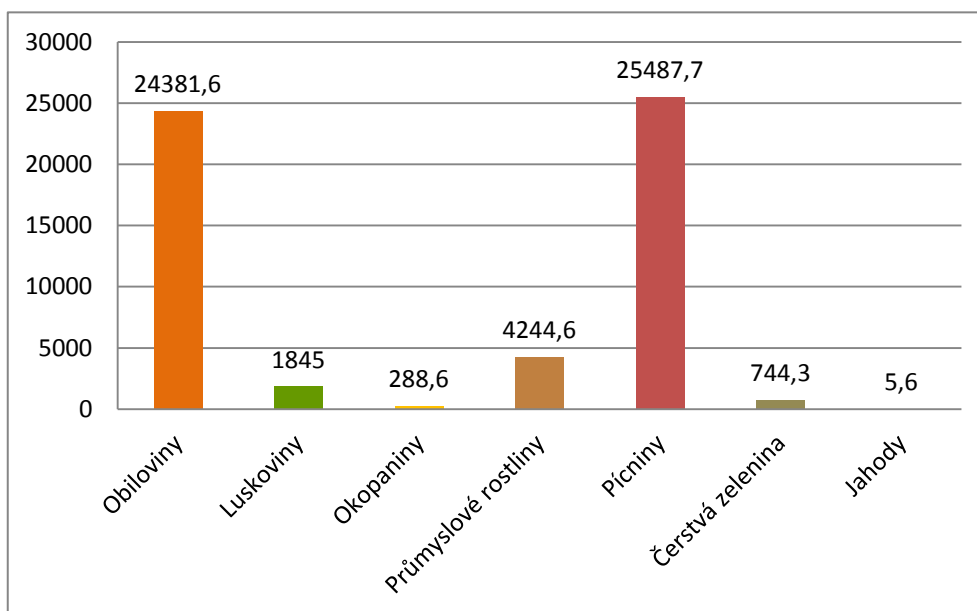
Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 10: Struktura využití OP 2011 (ha), Jihočeský kraj

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 11: Struktura využití OP v ha 2011, ČR

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

4.1.3 Stavy hospodářských zvířat

Jak je patrné z Tabulky 16, dochází k největším změnám v chovech zvířat u koní (+ 1 094 %), včel (+ 600 %) a drůbeže (+ 500 %). Zcela nově jsou evidovány chovy prasat a ryb, ale jen v malém rozsahu. Co do absolutního nárůstu počtu chovaných zvířat jsou největší změny patrné v chovu skotu (nárůst o cca 23 500 ks) a chovu ovcí (+ 7 000 ks).

Tabulka 16: Struktura chovu zvířat 2008 a 2011, Jihočeský kraj

Druh zvířat	2008 (ks)	2011 (ks)	Změny 2011/2008 (%)
Skot	10 916	34 507	+ 216
Ovce	2 182	9 196	+ 321
Kozy	362	1 011	+ 179
Prasata	-	121	v roce 2008 se nechovala
Drůbež	65	390	+ 500
Koně	59	705	+ 1 095
Včely (úly)	20	140	+ 600
Ryby	-	2 800	v roce 2008 se nechovaly

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

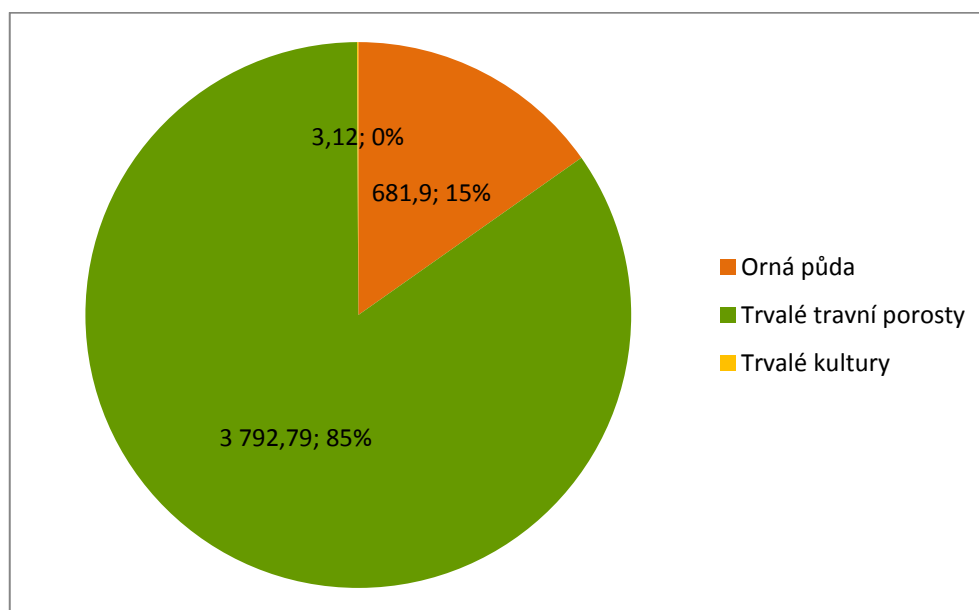
4.2 Bioprodukce farem s certifikovanou produkcí mléka (2010, 2011, ÚZEI)

Základem dotazníkového šetření je databáze ekologického zemědělství v Jihočeském kraji za rok 2011, poskytnutá se souhlasem MZe Ústavem pro zemědělskou ekonomiku a informace (ÚZEI). Tento Ústav každoročně pro potřeby Ministerstva zemědělství vykonává průzkum na všech ekofarmách v ČR. Jedná se o nejpodrobnější data o aktivitách ekologických farem i odbytu bioprodukce. Pro potřeby grantového projektu GAJU 019/2013/S byla zpřístupněna data za Jihočeský kraj rok 2011 (odbyt rok 2010), která jsou dále analyzována v kapitole 4.2.

V letech 2010 a 2011 v Jihočeském kraji hospodařilo celkem 13 ekologických zemědělců s certifikovanou mléčnou produkcí. V rámci této kapitoly budou představeny základní údaje o jejich bioprodukci za rok 2011 a reálném uplatnění bioprodukce za rok 2010 (poslední dostupný rok).

Graf 12 zachycuje strukturu zemědělské půdy za všechny farmy. Pokud bychom porovnali se situací v celém Jihočeském kraji (Graf 6), můžeme pozorovat vyšší zastoupení orné půdy (15 %). Trvalé kultury jsou zastoupeny minimálně.

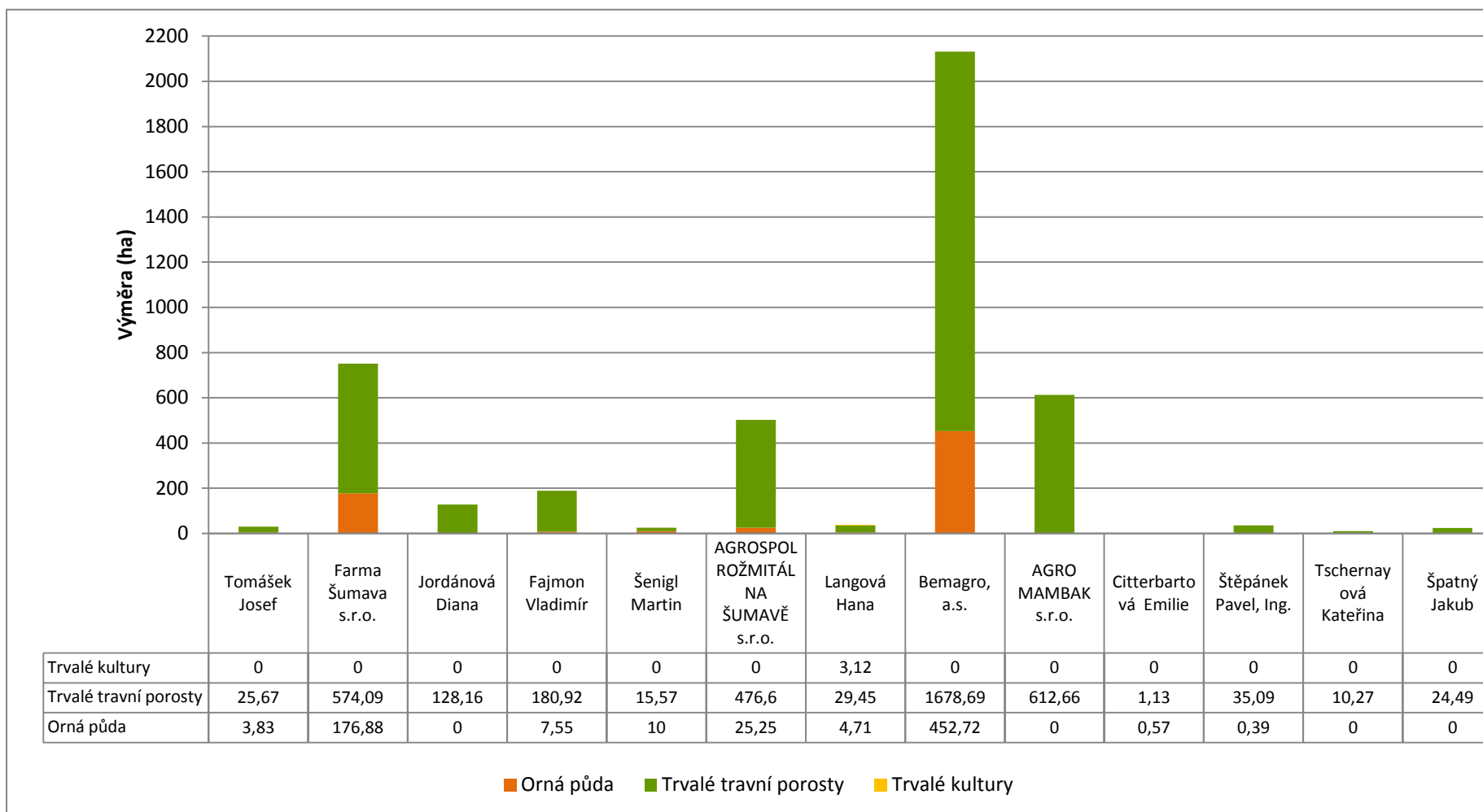
Graf 12: Struktura zemědělské půdy – farmy (ÚZEI, 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

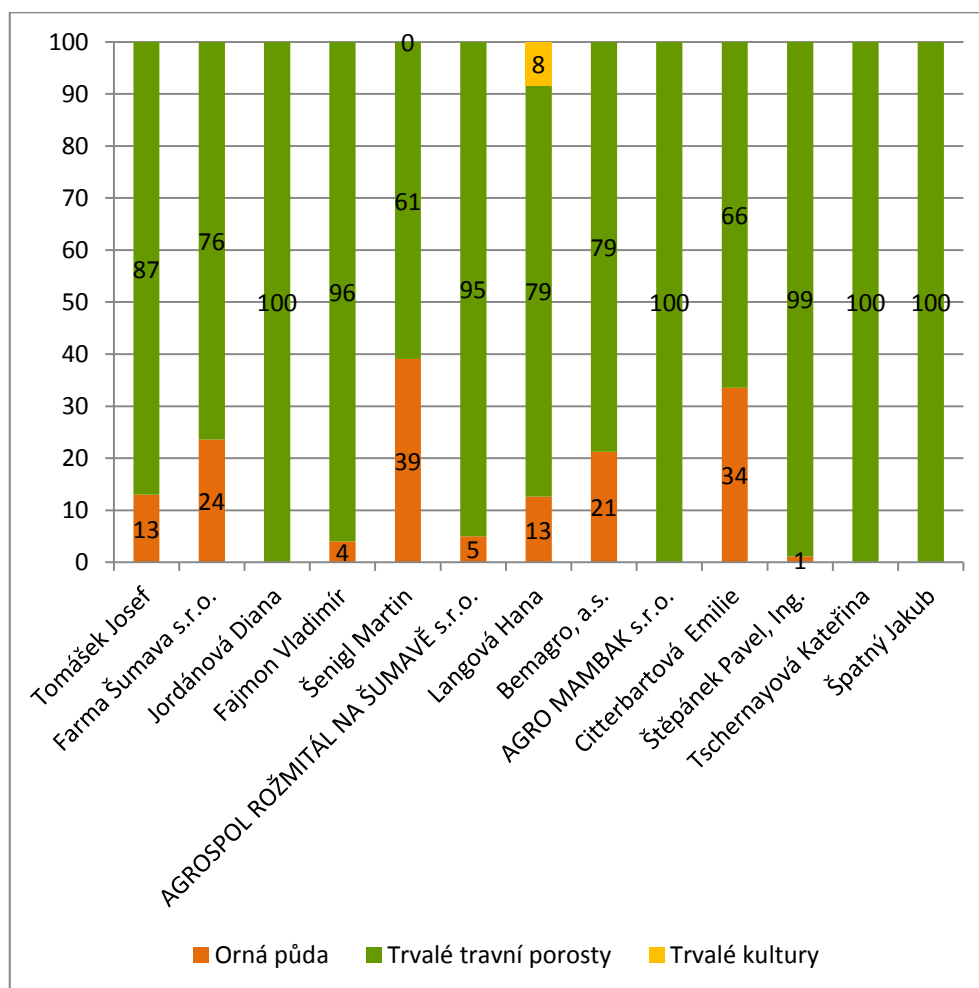
V Grafu 13 je znázorněna výměra zemědělské půdy u jednotlivých farem.

Graf 13: Výměra zemědělské půdy – farmy (ÚZEI, 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

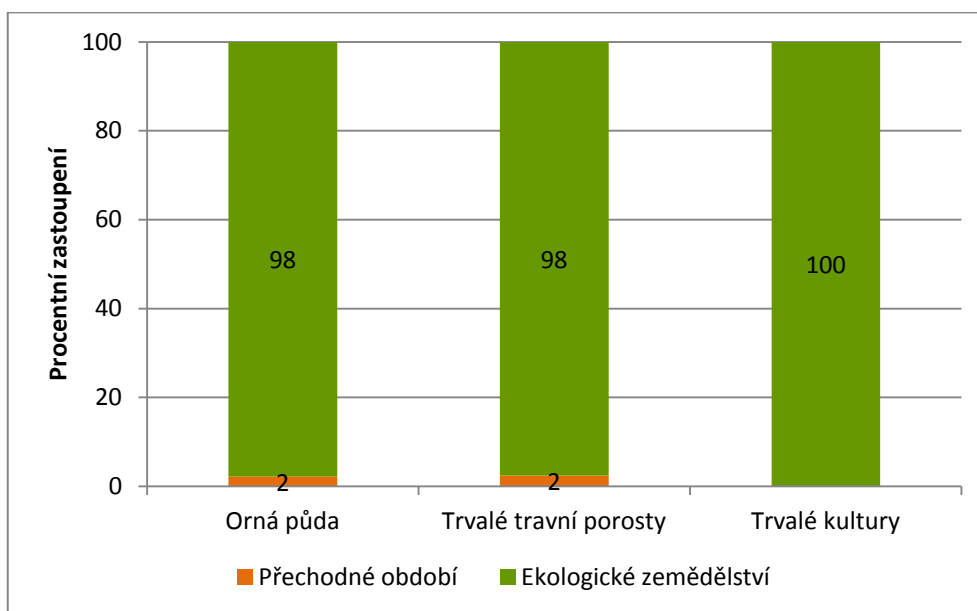
Graf 14: Struktura zemědělské půdy u jednotlivých farem (ÚZEI, 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 14 zobrazuje strukturu zemědělské půdy u jednotlivých farem. Pouze čtyři farmy mají zastoupení orné půdy na celkové půdě více než 20 %, jednoznačně převládají trvalé travní porosty.

Graf 15: Zastoupení ploch v přechodném období – farmy (ÚZEI, 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Pokud bychom porovnali výměru ploch v ekologickém zemědělství a přechodném období, můžeme sledovat jen velmi malý podíl zemědělské půdy v přechodném období. Graf 15 znázorňuje procentní zastoupení přechodného období na zemědělské půdě. V Tabulce 17 je uvedena výměra těchto ploch v absolutních číslech.

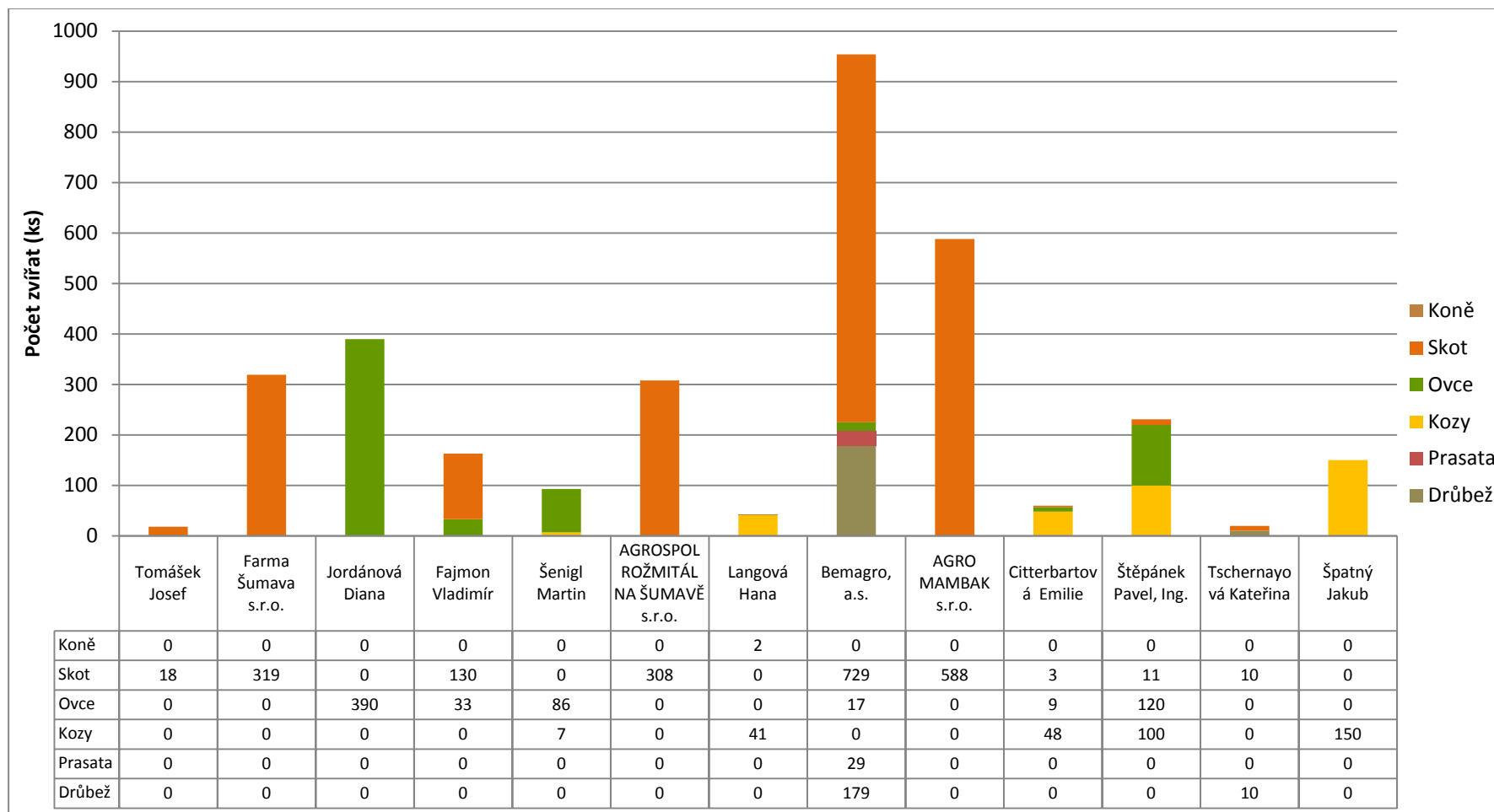
Tabulka 17: Výměra ploch v přechodném období – farmy (ÚZEI, 2011)

Režim	OP	TTP	TK
	(ha)		
Přechodné období	15,04	92,59	0,00
Ekologické zemědělství	666,86	3 700,20	3,12

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

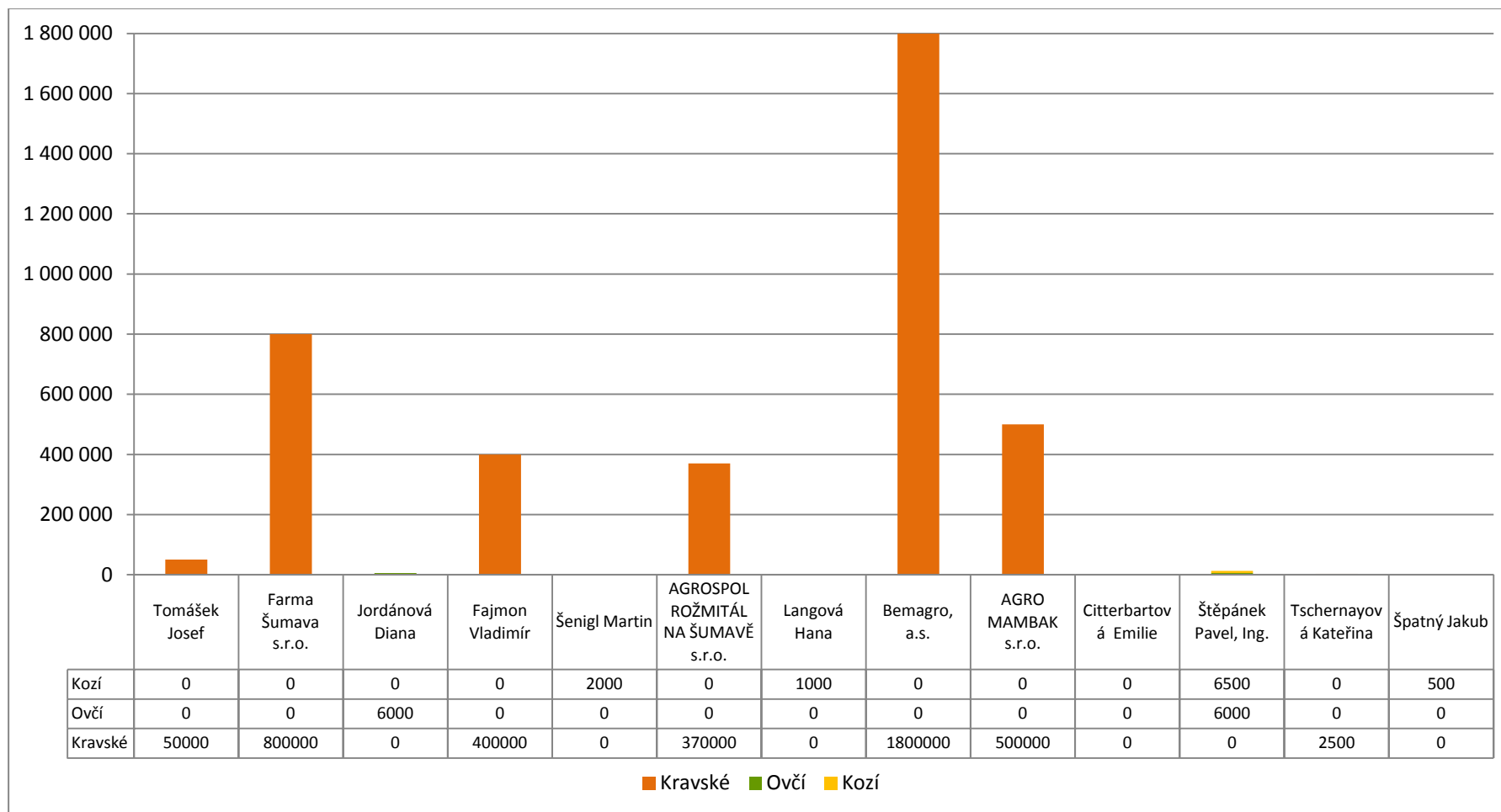
Velmi rozličná je struktura a stavy hospodářských zvířat na jednotlivých farmách (Graf 16). Vzhledem k charakteru farem, více než polovina chová skot, šest farem ovce a pět farem kozy. Stavy koní, prasat a drůbeže jsou nevýznamné.

Graf 16: Stav hospodářských zvířat – farmy (ÚZEI, 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 17: Odhad roční produkce biomléka – farmy (ÚZEI, 2011)

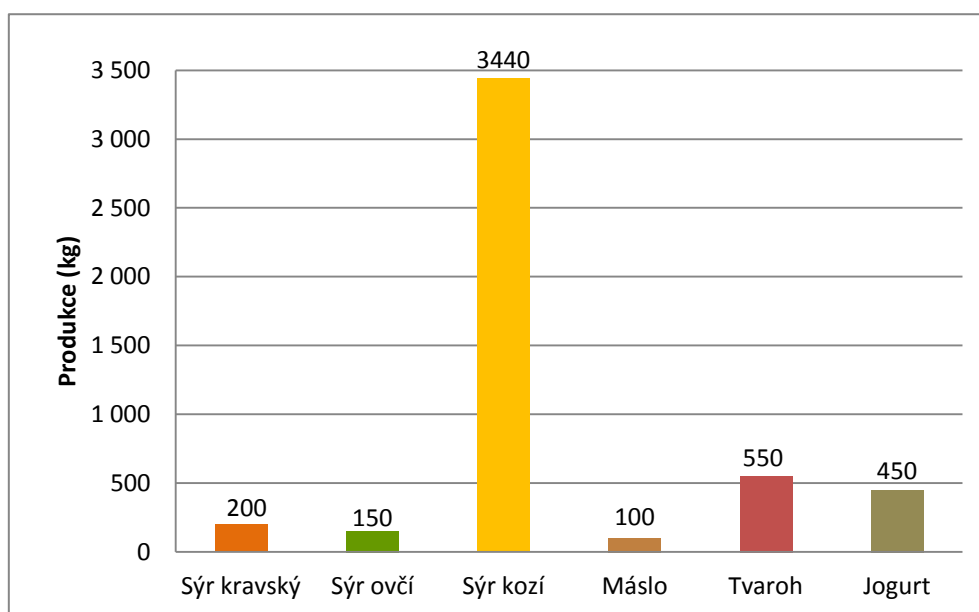
Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 17 zobrazuje odhad roční produkce biomléka jednotlivých farem. Je zřejmé, že nejvíce bylo vyprodukováno biomléka kravského s roční produkcí 3 922 500 litrů. Ovčího mléka bylo vyprodukováno 12 000 litrů a mléka kozího 10 000 litrů.

Jak znázorňuje Graf 18, co se týče zpracované mléčné bioprodukce převahuje zpracování kozího mléka na kozí sýry, jež tvoří 71 % celkové produkce. Ovčí sýry se podílí se 150 kg 3 % a sýry kravské s 200 kg 4 % na mléčné bioprodukcí. Kravské mléko zpracovává pouze jeden zemědělec, a to v malých množstvích. Zbývající produkce je zastoupena máslem, tvarohem a jogurtem.

Graf 18: Odhad roční zpracované mléčné bioprodukce – farmy (ÚZEI, 2011)

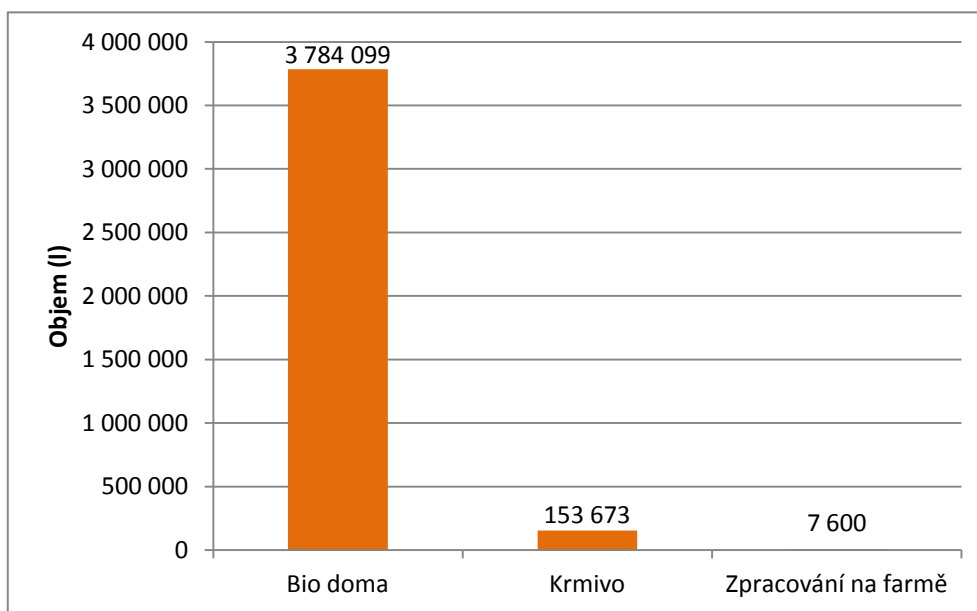

Pozn.: Kategorie „Máslo“, „Tvaroh“ a „Jogurt“ jsou bez rozlišení produkce kravské, ovčí a kozí.

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

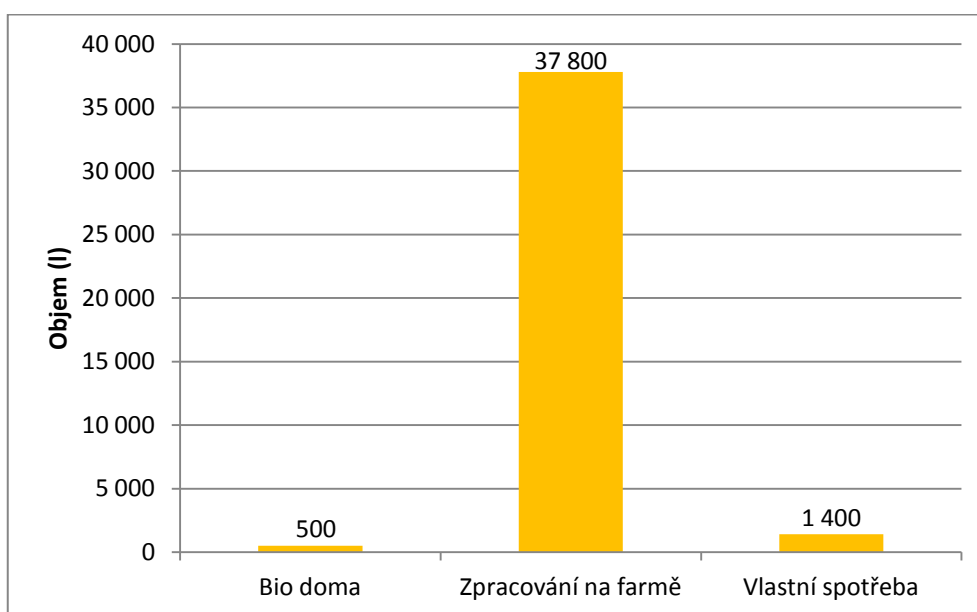
Následující tři grafy zobrazují uplatnění mléčné bioprodukce. Graf 19 se zabývá produkcí kravského biomléka. Většina produkce je prodána v tuzemsku jako bio (3 784 099 l). Velmi překvapivé je, že žádné biomléko nebylo prodáno konvenčně a ani do zahraničí. Pouze 7 600 l bylo zpracováno na farmě a 153 673 l uplatněno jako krmivo. Největší objem zpracovaného mléka na farmě vykázalo mléko kozí, a sice 37 800 l (Graf 20). Oproti tomu, jak uvádí Graf 21, produkce mléka ovčího byla většina exportována do zahraničí (36 000 l) a jen část zpracována přímo na farmě (5 000 l).

Graf 19: Uplatnění produkce kravského biomléka – farmy (ÚZEI, 2010)

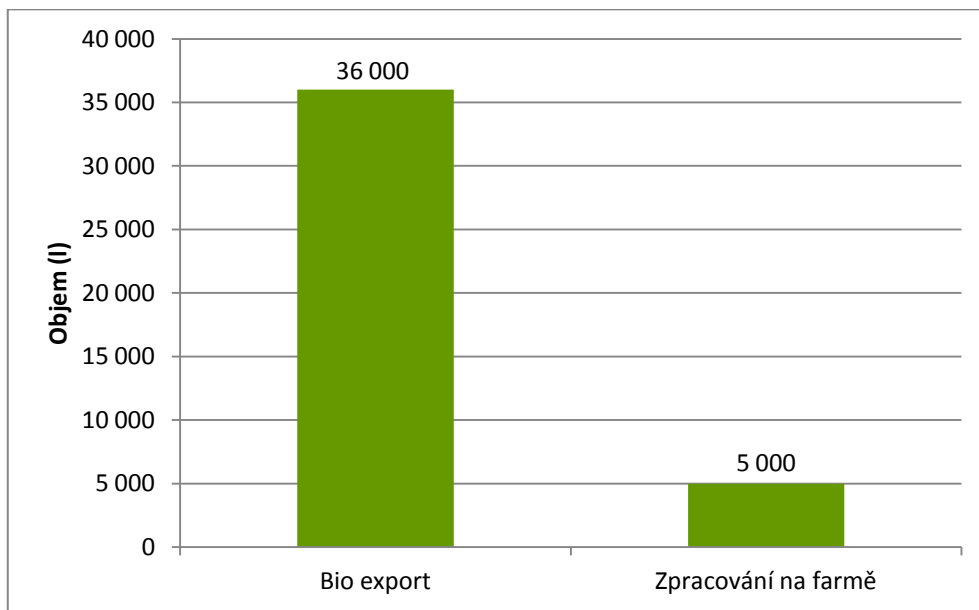
Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 20: Uplatnění produkce koziho biomléka – farmy (ÚZEI, 2010)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

Graf 21: Uplatnění produkce ovčího biomléka – farmy (ÚZEI, 2010)

Zdroj: vlastní zpracování z databáze ÚZEI

4.3 Dotazníkové šetření farem s certifikovanou produkcí mléka (2013)

4.3.1 Dotazník

Dotazník obsahoval celkem 66 otázek. Byly využity otázky uzavřené, z nichž některé byly dichotomické a některé polytomické. Z otázek polytomických byly použity jak selektivní, tak alternativní možnosti odpovědí. Dále byly v dotazníku využity otázky polouzavřené a poměrně značné množství otázek otevřených, protože bylo nezbytné získat přesné číselné údaje a poskytnout respondentům možnost pro sebevyjádření. Z tohoto důvodu bylo zvoleno osobní dotazování jako nejvhodnější forma komunikace. Dotazníkové šetření bylo provedeno na celém základním souboru.

Dotazník byl rozdělen do dvou základních částí, a sice na obecnou část a část komoditní, které se pro větší přehlednost a jasnost dělily na dalších devět oddílů (Příloha 7).

4.3.2 Realizace dotazníkového šetření

K datu 31. 8. 2013 byli v Registru ekologických podnikatelů respondenti vybíráni podle následujících kritérií

- Kraj → Jihočeský
- Název certifikovaného produktu → mléčná produkce (mléko, sýr, tvaroh...)

Na základě těchto zadaných parametrů bylo vyfiltrováno celkem 17 ekologických zemědělců. Jsou uvedeni v Tabulce 18.

Poté následovalo získávání kontaktů na jednotlivé farmy. Některé farmy mají přímo svoje internetové stránky, u některých lze dohledat na jiných internetových stránkách telefonní číslo. Na dvě farmy nebylo možné předem zjistit telefonní kontakt.

Na základě dostupných telefonních čísel byly farmy telefonicky kontaktovány a byla domluvena osobní schůzka pro vyplnění dotazníku a získání dalších poznatků přímo na místě. Farmy, na něž kontakt nebyl dohledán, byly navštíveny bez předem domluvené schůzky, spolupráci však neodmítly.

Plán cest byl zvolen tak, aby dané farmě vyhovoval termín a také podle dojezdové vzdálenosti. Osobně bylo dotázáno 14 farem. Přičemž dva ekologičtí zemědělci

společně podnikají na jedné farmě, tudíž dotazník vyplnil pouze jeden. Dále jedna z navštívených farem poslala dotazník dodatečně poštou, protože v době návštěvy nastala nečekaná situace a neměli tudíž čas ho vyplnit hned.

Jedna farma si nepřála být navštívena osobně, a tak dotazník vyplnila elektronicky. Petr Hájek spolupráci odmítl. Byl kontaktován telefonicky i písemně (Příloha 6), ale bohužel se nepodařilo s ním dotazník vyplnit.

Nicméně z údajů z REPu vyplývá, že jeho ekologická mléčná tržní produkce není příliš významná. Certifikované má pouze syrové kozí mléko. Dále má certifikováno seno, ovce, kozy a chovné koně. Výměra jeho půdy je 82,73 ha pouze trvalých travních porostů. Ekologickým zemědělcem se stal 12. 12. 2008.

Pokud bychom porovnali s údaji vykazovanými v databázi ÚZEI za rok 2011, neměl v tomto roce dosud žádnou mléčnou produkci. Stavy zvířat byly 1 ks skotu, 22 ks ovcí, 15 ks koz a 33 ks koní.

Tabulka 18: Farmy s certifikovanou mléčnou produkcí k 31. 8. 2013

Obchodní jméno / Příjmení, jméno	IČ	Okres	Kontrolní organizace	Adresa
AGRA Zvíkov spol. s r.o.	49060554	České Budějovice	KEZ	Ortvínovice 32, 373 72 Zvíkov
AGRO - MAMBAK s.r.o.	60647141	Český Krumlov	ABCERT	Horní Dvořiště 72, 382 93 Horní Dvořiště
AGROSPOL ROŽMITÁL NA ŠUMAVĚ s.r.o.	48204773	Český Krumlov	ABCERT	Rožmitál na Šumavě 155, 382 92 Rožmitál na Šumavě
BEMAGRO, a.s.	60071222	Český Krumlov	ABCERT	Malonty 101, 382 91 Malonty
DRÁBEK VÁCLAV	12901059	Jindřichův Hradec	Biokont	Ratiboř 54, 378 21 Ratiboř
HÁJEK PETR	43105963	Český Krumlov	KEZ	Pohorská Ves 34, 382 83 Pohorská Ves
HRŇA ALEŠ	69103071	Prachatice	ABCERT	Krejčovice 55, 384 51 Volary
LANGOVÁ HANA	48230308	Jindřichův Hradec	KEZ	Stoječín 21, 378 81 Český Rudolec
MURÁŇOVÁ LENKA	60085673	Český Krumlov	Biokont	Trojany 22, 382 72 Dolní Dvořiště
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	28126327	Jindřichův Hradec	KEZ	Horní Dvorce 22, 378 53 Zahrádky
FAJMON VLADIMÍR	45009449	Český Krumlov	Biokont	Tichá 17, 382 41 Dolní Dvořiště
JINDŘÍŠKA KOJETÍNOVÁ	72051175	Písek	Biokont	Struhy 39, 397 01 Vlastec
PICHL ANTONÍN	10307141	Prachatice	Biokont	Borová Lada 7, 384 92 Borová Lada
JAKUB ŠPATNÝ	76147363	Strakonice	Biokont	Bílsko 25, 387 73 Bílsko
Ing. PAVEL ŠTĚPÁNEK	70936668	Prachatice	Biokont	Slunečná 3, 384 51 Želnavá
Ing. KATEŘINA TSCHERNAYOVÁ	72023635	Prachatice	Biokont	Slunečná 3, 384 51 Želnavá
KUDLÁČEK VOJTĚCH	40707504	Český Krumlov	KEZ	Krasetín 66, 382 03 Holubov

Zdroj: Registr ekologických podnikatelů, vlastní zpracování

Dotazníkové šetření proběhlo v září 2013. Návratnost dotazníků se vyšplhala na 93,75 %. A to za předpokladu, že již zmiňovaní dva ekologičtí zemědělci společně hospodaří na jedné farmě, tudíž se počet ve vzorku snižuje na 16 ekologických zemědělců. Neodpověděl jeden.

$$\text{Návratnost (v \%)} = \frac{\text{Počet vrácených} \times 100}{\text{Počet ve vzorku}} = \frac{15 \times 100}{16}$$

Pro lepší orientaci v grafech, byla jednotlivým farmám přiřazena písmena. Seznam je uveden v Tabulce 19.

Tabulka 19: Kódování farem (2013)

Farma	Označení
AGRA Zvíkov spol. s r.o.	A
AGRO - MAMBAK s.r.o.	B
AGROSPOL ROŽMITÁL NA ŠUMAVĚ s.r.o.	C
BEMAGRO, a.s.	D
DRÁBEK VÁCLAV	E
HRŇA ALEŠ	F
LANGOVÁ HANA	G
MURÁŇOVÁ LENKA	H
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	I
JINDŘIŠKA KOJETÍNOVÁ	J
PICHL ANTONÍN	K
JAKUB ŠPATNÝ	L
KUDLÁČEK VOJTĚCH	M
FARMA A	N
FARMA B	O

Zdroj: vlastní zpracování

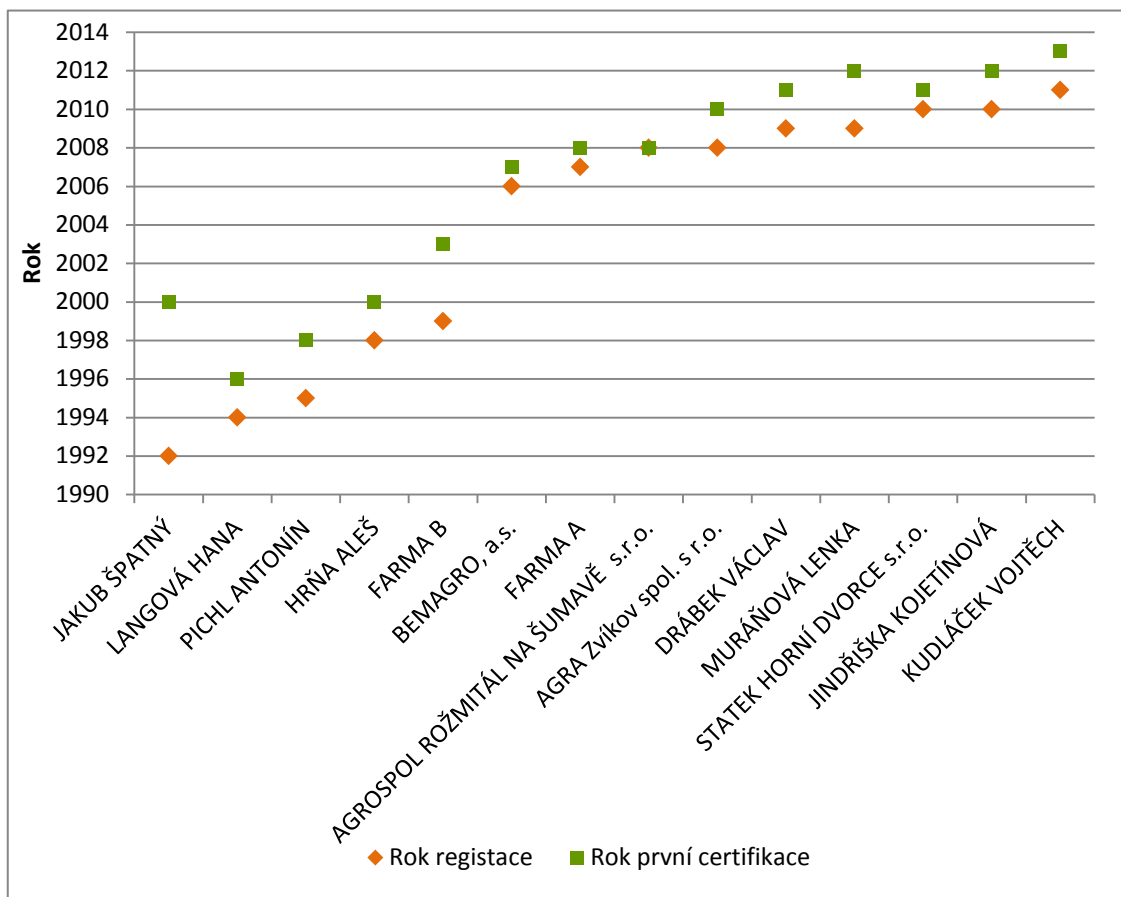
Získaná data byla zpracována v programu Microsoft Excel, a to buď do tabulek nebo grafů.

4.3.3 Identifikační otázky

V oddílu A byly vždy nejdříve vyplněny identifikační otázky.

4) Rok registrace a první certifikace

Graf 22: Rok registrace a první certifikace – farmy (2013)

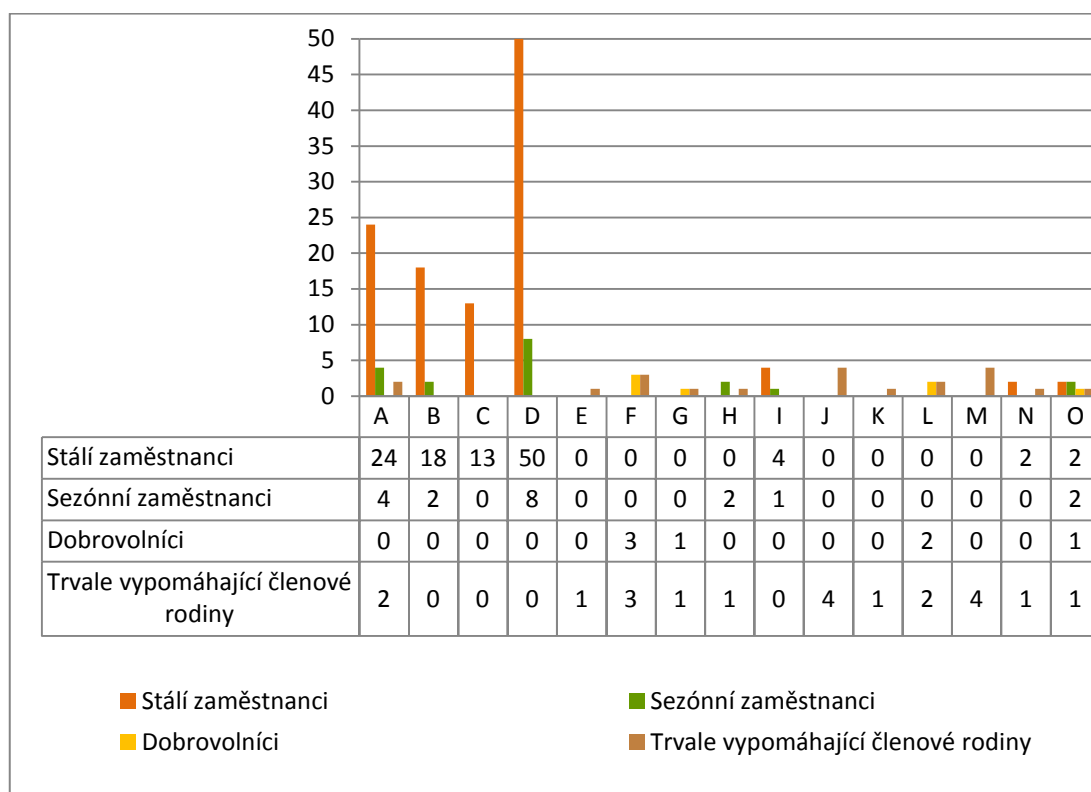
Zdroj: vlastní zpracování

Na Grafu 22 můžeme pozorovat, že registrace první farmy proběhla již v roce 1992 a ta zatím poslední se registrovala téměř o 20 let později, a sice v roce 2011. Za zásadní mezníky můžeme považovat rok 1999, kdy se do této doby registrovalo pět farem a po roce 2006 ty ostatní. V období mezi těmito roky nepřibyla žádná nová. Trendově odpovídá vývoji v ekologickém zemědělství v České republice. Dále je zde patrné, že první certifikace je možná vždy až po uplynutí přechodného období. Ve většině případů je tato doba dva roky.

5) Počet zaměstnanců

Graf 23: Struktura zaměstnanců – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Počty stálých zaměstnanců se úměrně odvíjejí od velikosti jednotlivých farem. Nejvyšší počet, 50 zaměstnanců, má Bemagro, a.s. a žádné stálé zaměstnance nemá osm farem. Z Grafu 23 je patrné, že na těchto farmách absentující stálé zaměstnance kompenzují trvale vypomáhající členové rodiny. Odhad počtu odpracovaných hodin u sezónních zaměstnanců a dobrovolníků byl pro farmy velmi problematický a obtížně vyčíslitelný. Vesměs se shodly na průměru dvou měsíců v roce u sezónních zaměstnanců. U dobrovolníků je to velmi individuální.

6) Zaměření farmy

Tabulka 20: Hlavní a vedlejší zaměření farem (2013)

Farma	Zaměření	
	hlavní	vedlejší
AGRA Zvíkov spol. s r.o.	produkce mléka, masa, obilovin, bob	brambory, hořčice
AGRO - MAMBAK s.r.o.	chov skotu	využívání trvalých travních porostů
AGROSPOL ROŽMITÁL NA ŠUMAVĚ s.r.o.	výroba mléka a masa	využívání trvalých travních porostů
BEMAGRO, a.s.	rostlinná a živočišná produkce	zelenina, selský dvůr, slepice, ovce, včelstva
DRÁBEK VÁCLAV	chov ovcí a koz	využívání trvalých travních porostů
HRŇA ALEŠ	rostlinná a živočišná výroba	využívání trvalých travních porostů
LANGOVÁ HANA	chov koz	rostlinná výroba
MURÁŇOVÁ LENKA	chov skotu	využívání trvalých travních porostů
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	chov ovcí a zpracování výrobků	chov koní
JINDŘIŠKA KOJETÍNOVÁ	chov dojeného skotu a produkce mléka	využívání trvalých travních porostů
PICHL ANTONÍN	chov skotu, mléčná výroba	využívání trvalých travních porostů
JAKUB ŠPATNÝ	produkce koziho mléka, rostlinná produkce, louky a pastviny	využívání trvalých travních porostů
KUDLÁČEK VOJTĚCH	chov skotu	sečení a sklizeň luk
FARMA A	produkce mléka	využívání trvalých travních porostů
FARMA B	chov skotu, ovcí a koz	rostlinná výroba

Zdroj: vlastní zpracování

V Tabulce 20 je uvedeno hlavní a vedlejší zaměření jednotlivých farem. Mezi hlavní zaměření všech farem zejména patří živočišná produkce. Někteří jako své hlavní zaměření uvedli též rostlinnou produkci. Mezi vedlejší zaměření jednoznačně patří využívání trvalých travních porostů.

4.3.4 Obecná část

Další text bude analyzovat odpovědi na jednotlivé otázky.

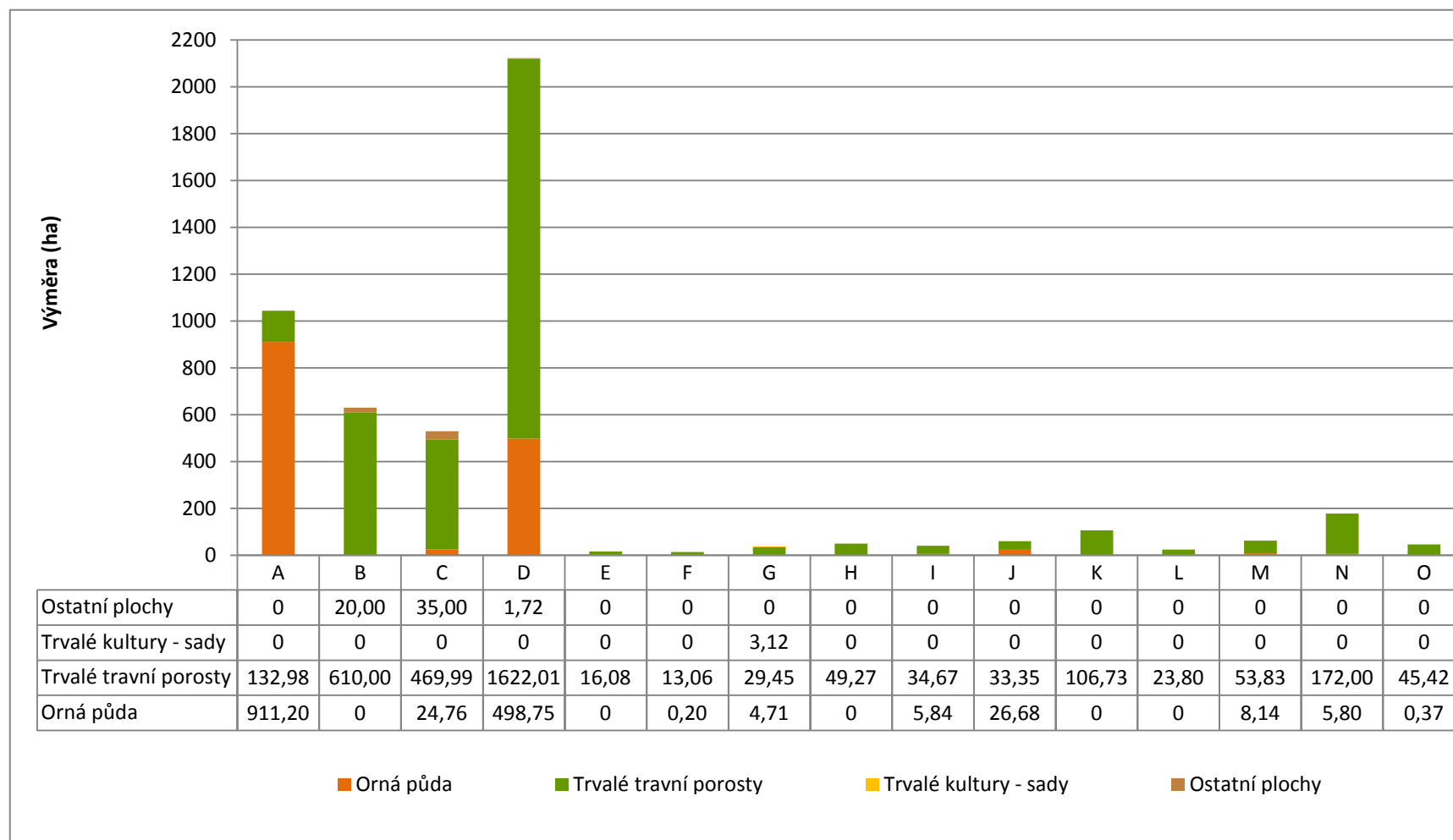
7) Provozujete souběžně ekologickou a konvenční produkci?

Nikdo z dotázaných neprovozuje souběžně ekologickou a konvenční produkci. Pouze Statek Horní Dvorce s.r.o. nakupuje konvenční kravské mléko, které dále zpracovává na mléčné výrobky, které prodává.

8) Jaká je struktura Vaší zemědělské půdy?

Podle údajů z Grafu 24 lze pozorovat velké rozdíly ve velikosti zemědělské půdy. Farmy můžeme rozdělit do dvou skupin podle výměry. První skupina vlastní více než 500 ha, konkrétně Bemagro, a.s. 2 122,48 ha, AGRA Zvíkov spol. s r.o. 1 044,18 ha, Agro – Mambak s.r.o. 630 ha a Agrospol Rožmitál na Šumavě s.r.o. 529,75 ha. Druhá početnější skupina potom obhospodařuje méně než 180 ha, přičemž sedm z nich dokonce méně než 60 ha. Co se týče struktury zemědělské půdy u jednotlivých farem, kterou znázorňuje Graf 25, jednoznačně převládají trvalé travní porosty. Pouze AGRA Zvíkov spol. s r.o. má zastoupení orné půdy 87 % a Jindřiška Kojetínová 44 %. Čtyři farmy mají výlučně trvalé travní porosty. Zbylé farmy mají zastoupení trvalých travních porostů vyšší než 75 %. Tomu odpovídá i Graf 26, který zobrazuje strukturu celkové zemědělské půdy. Trvalé travní porosty tvoří 69 % celkové výměry. Orná půda zaujímá 30 %, ostatní plochy 1 % a trvalé kultury – sady nedosahují ani jednoho procenta.

Graf 24: Výměra zemědělské půdy – farmy (2013)

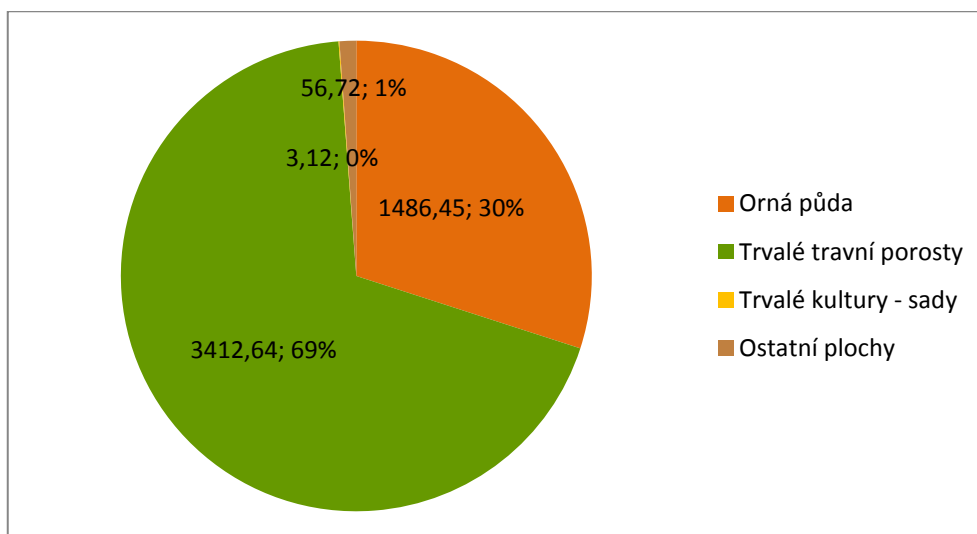
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 25: Struktura zemědělské půdy u jednotlivých farem (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

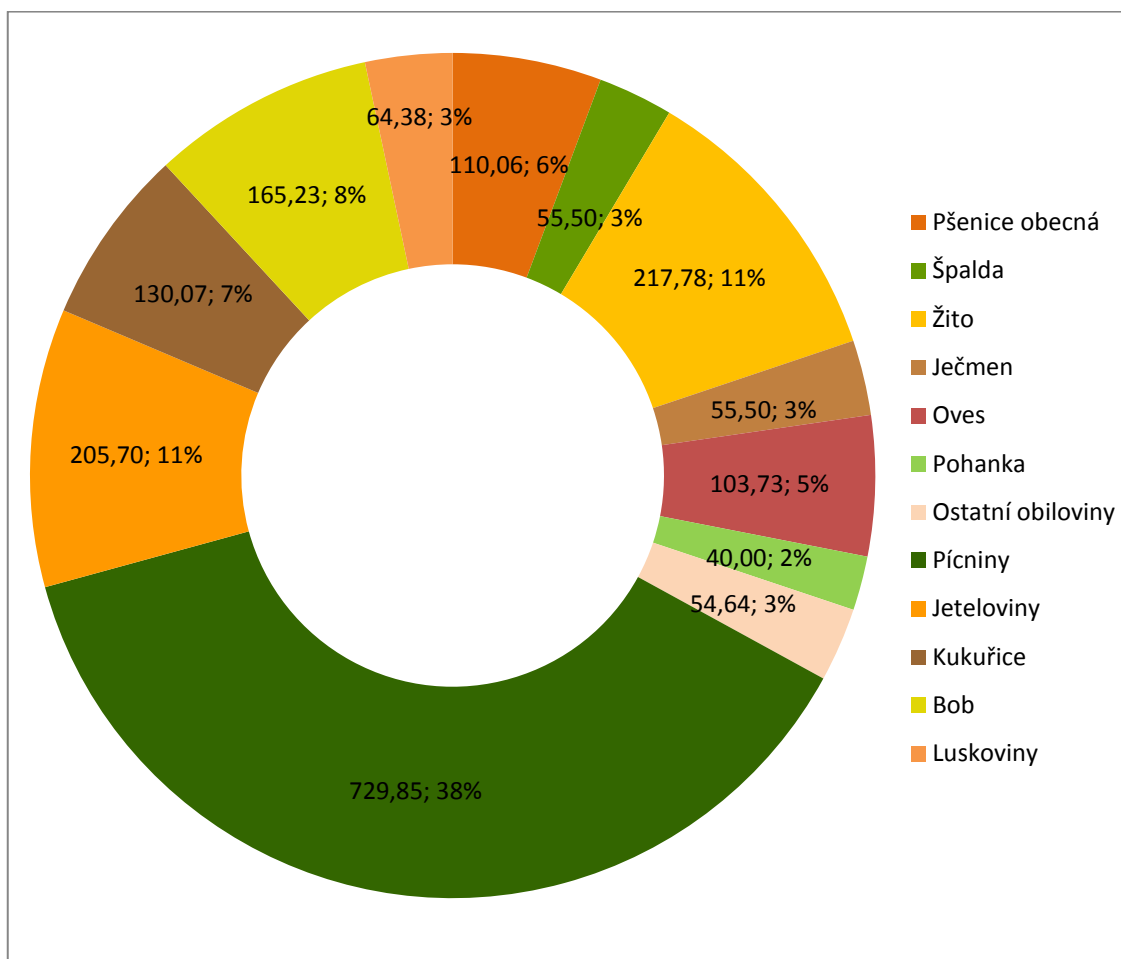
Graf 26: Struktura zemědělské půdy – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

9) Jaké plodiny pěstujete na orné půdě?

Graf 27: Struktura plodin pěstovaných na orné půdě – farmy (2013)

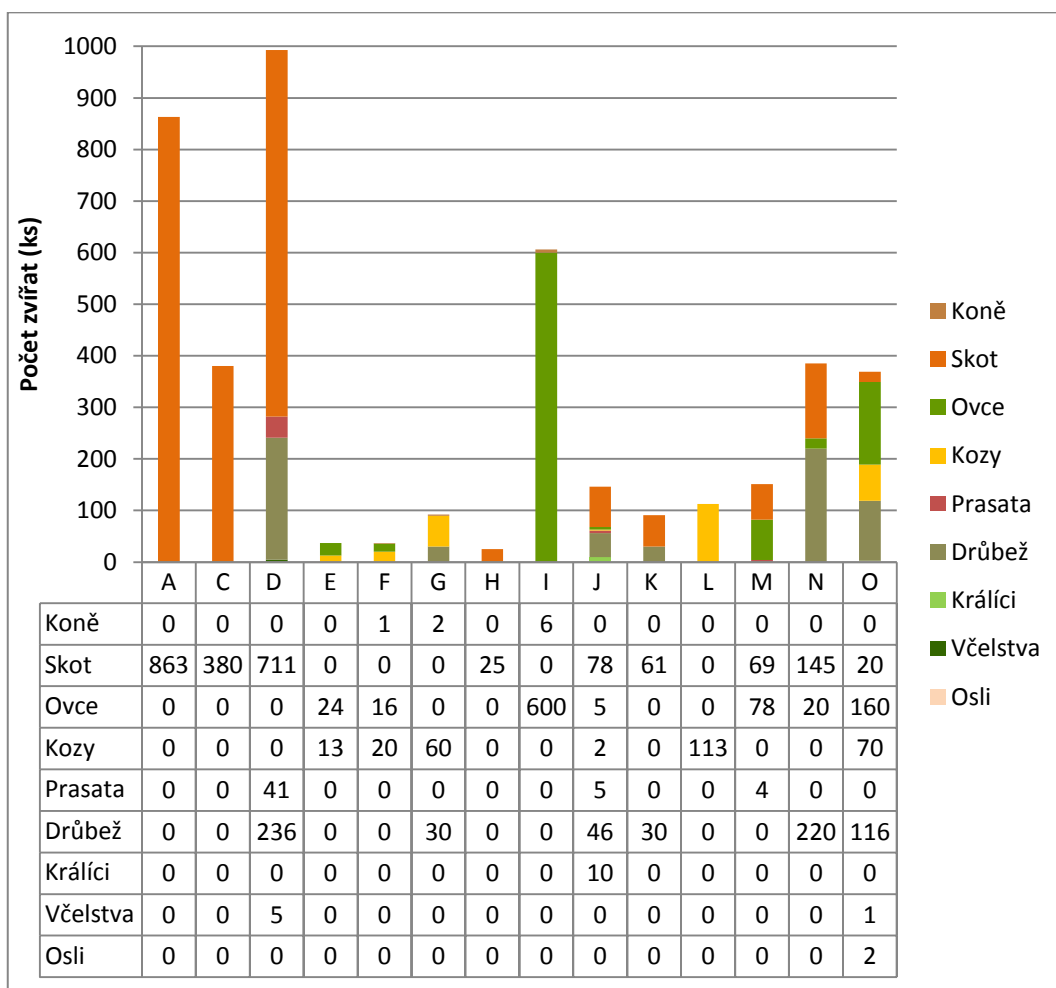
Zdroj: vlastní zpracování

Z Grafu 27 je patrné, že se na orné půdě zejména pěstují pícniny (38 %), žito (11 %) a jeteloviny (11 %). Bob, který zaujímá 8 %, a kukuřice se 7 % pěstuje pouze AGRA Zvíkov spol. s r.o. V uvedeném grafu nejsou zahrnuty plodiny, které zaujímají méně než 10 ha, tudíž samostatně nedosahují ani 1 %. Konkrétně se jedná o bylinky (0,01 ha), zeleninu (0,69 ha), konopí (1,50 ha), krmnou řepu (2 ha), brambory (4,38 ha), lupinu (9 ha) a hořčici (10 ha).

10) Jaké druhy hospodářských zvířat chováte?

Struktura a stavy hospodářských zvířat na jednotlivých farmách se značně liší. Nejpočetnější je zastoupení skotu, který na svých farmách chová devět respondentů, ovce sedm farem a kozy šest farem (Graf 28). Nejvýznamnější stav skotu má AGRA Zvíkov spol. s r.o., která chová 863 ks a Bemagro, a.s. se 711 ks. Statek Horní Dvorce s.r.o. je největším chovatel ovcí (600 ks) a Jakub Špatný koz (113 ks). Poměrně hojně je zastoupena také drůbež.

Graf 28: Stav hospodářských zvířat – farmy (2013)

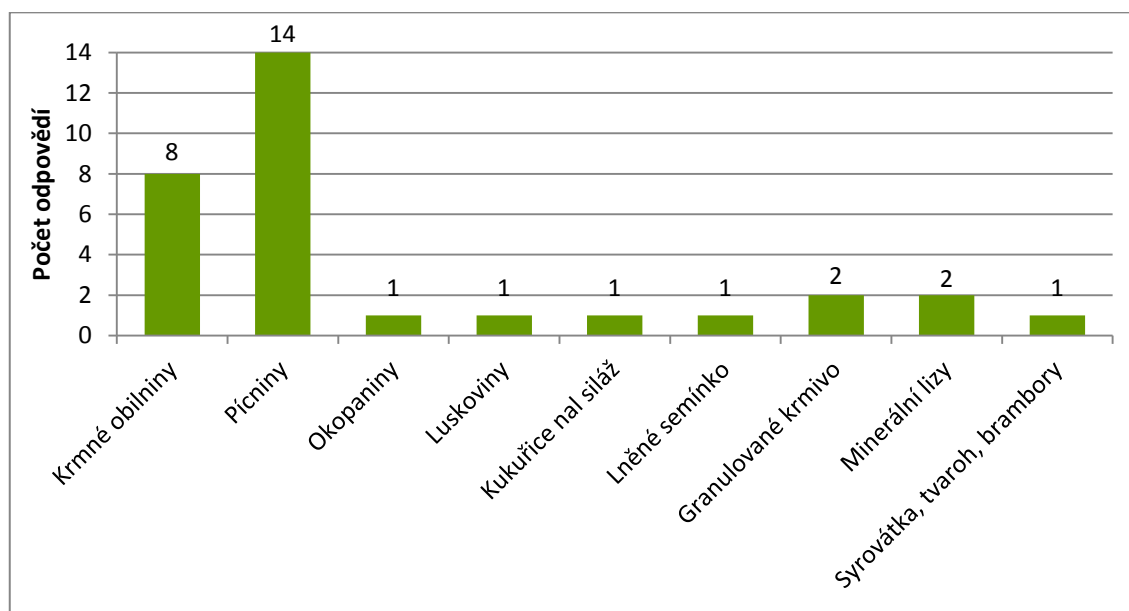

Zdroj: vlastní zpracování

11) Jaká krmiva používáte? Upřesněte z pohledu vlastní produkce a nákupu.

Na Grafu 29 je zobrazena struktura používaných krmiv. Kromě Farmy A všichni používají píce a osm farem zkrmuje obilniny, které pocházejí z jejich vlastní produkce. Zbývající skupiny jsou zastoupeny nevýznamně. Nakupováno je granulované krmivo, lněné semínko a dvě farmy nakupují krmné obilniny.

Graf 29: Používaná krmiva – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

12) Máte ekologickou produkci v přechodném období?

Jen jeden z respondentů má svou rostlinnou produkci v přechodném období. Konkrétně Farma B má přibližně 14 % své produkce sena v přechodném období.

13) Jaké jsou základní kategorie Vaší ekologické tržní produkce? Naznačte celkový objem prodeje a % podíl produkce realizované jako bioprodukt (nikoli za konvenční ceny).

V Tabulce 21 jsou uvedeny základní kategorie ekologické tržní produkce za všechny farmy. Odhad celkové roční produkce mléka za všechny farmy je 4 183 409 litrů, jehož se 94,26 % prodá jako bioprodukt. Zde můžeme pozorovat změnu oproti roku 2010, kdy se 100 % produkce prodalo v tuzemsku jako bioprodukt. Mléčných výrobků se ročně zpracuje 7 350 kg, přičemž zde je odbyt jako bioprodukt 91,84 %. Důvod, proč někteří neprodávají mléčné výrobky jako bioprodukt, jsou ochucující složky. Jejich cena v biokvalitě je pro zpracovatele příliš vysoká nebo oni sami je nemají certifikované. Jsou to především sýry s příchutí. Produkci masa mají pouze tři respondenti, jejich roční odbyt je 10 680 kg a 71,91% prodají jako bioprodukt. Zde je problém s certifikovaným porážkovým místem, které není v okolí, tudíž Statek Horní Dvorce s.r.o. maso a masné produkty je nucen prodávat v konvenci. Ostatní tržní kategorie nejsou nijak významně zastoupeny.

Tabulka 21: Základní kategorie ekologické tržní produkce – farmy (2013)

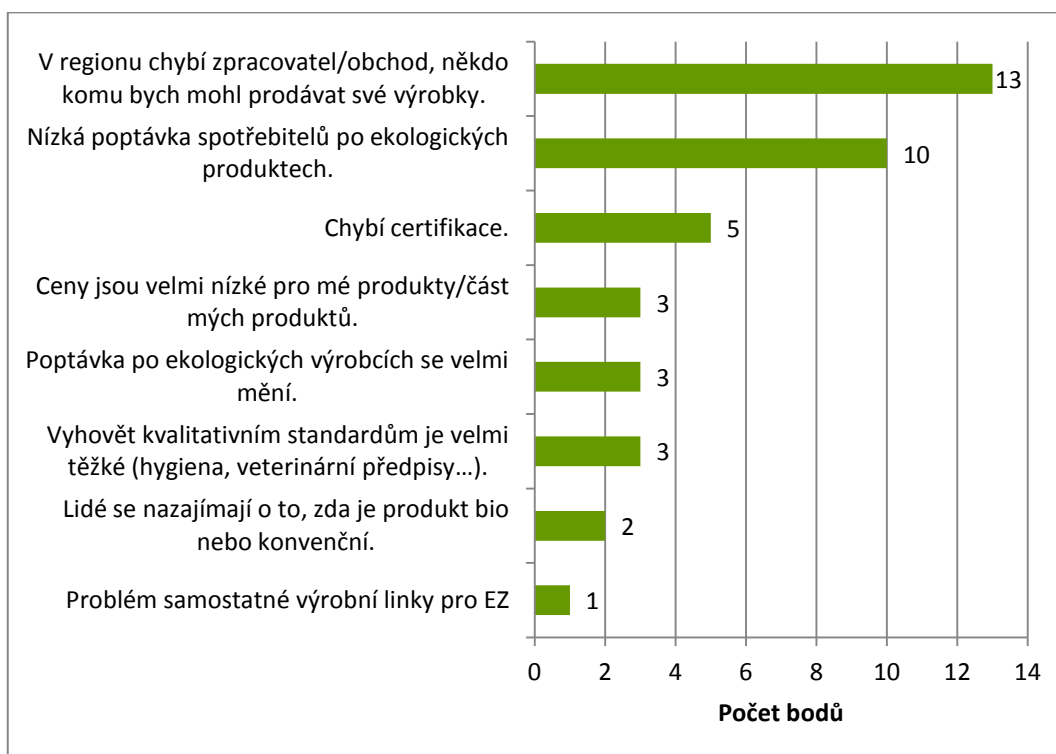
Kategorie		Odhad roční produkce	Prodej jako bioprodukt (%)	Vykazované farmy
Živá zvířata	Chovná (ks)	231	84,84	D, I, J, L
	Zástav (ks)	430	81,40	C, D, N
	Na porážku (ks)	418	72,97	A, C, D, E, F, G, H, K, L, M
Maso (kg)		10 680	71,91	D, I, O
Masné produkty (kg)		1 000	0,00	I
Mléko (l)		4 183 409	94,26	A, C, D, E, J, L, N, O
Mléčné výrobky (kg)		7 350	91,84	G, I, L, O
Vejce (ks)		10 020	100,00	D, O
Brambory (t)		16,7	100,00	D
Zelenina (kg)		2 550	100,00	D, F
Obiloviny potravinářské (t)		488	100,00	A
Krmiva objemná (t)		7 100	100,00	C
Sazenice (ks)		100	100,00	F
Byliny (ks)		100	100,00	F

Zdroj: vlastní zpracování

14) Jaké jsou důvody pro prodej v konvenčním režimu?

V této otázce měli respondenti možnost vybrat až tři důvody a obodovat je od 1 do 3 podle významnosti, přičemž 3 body znamenaly zásadní význam. Pět respondentů neodpovědělo na otázku vůbec, protože nemají žádný důvod k tomu, aby prodávali svou produkci v konvenci. Z Grafu 30 vyplývá jako nejčastější důvod prodeje v konvenci „V regionu chybí zpracovatel/obchod, někdo komu bych mohl prodávat své výrobky“. V Jihočeském kraji chybí mlékárna, která by vykupovala biomléko. A tak farmy, které produkují biomléko ve větších objemech, prodávají svou produkci převážně do Německa přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO. Druhým nejvíce obodovaným důvodem je „Nízká poptávka spotřebitelů po ekologických produktech.“ se kterým úzce souvisí další uváděný důvod, a sice že „Lidé se nezajímají o to, zda je produkt bio nebo konvenční.“. Dále také uváděli, že jim chybí certifikace. Četnost uvádění zbývajících možností není významná.

Graf 30: Důvody pro prodej v konvenčním režimu – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

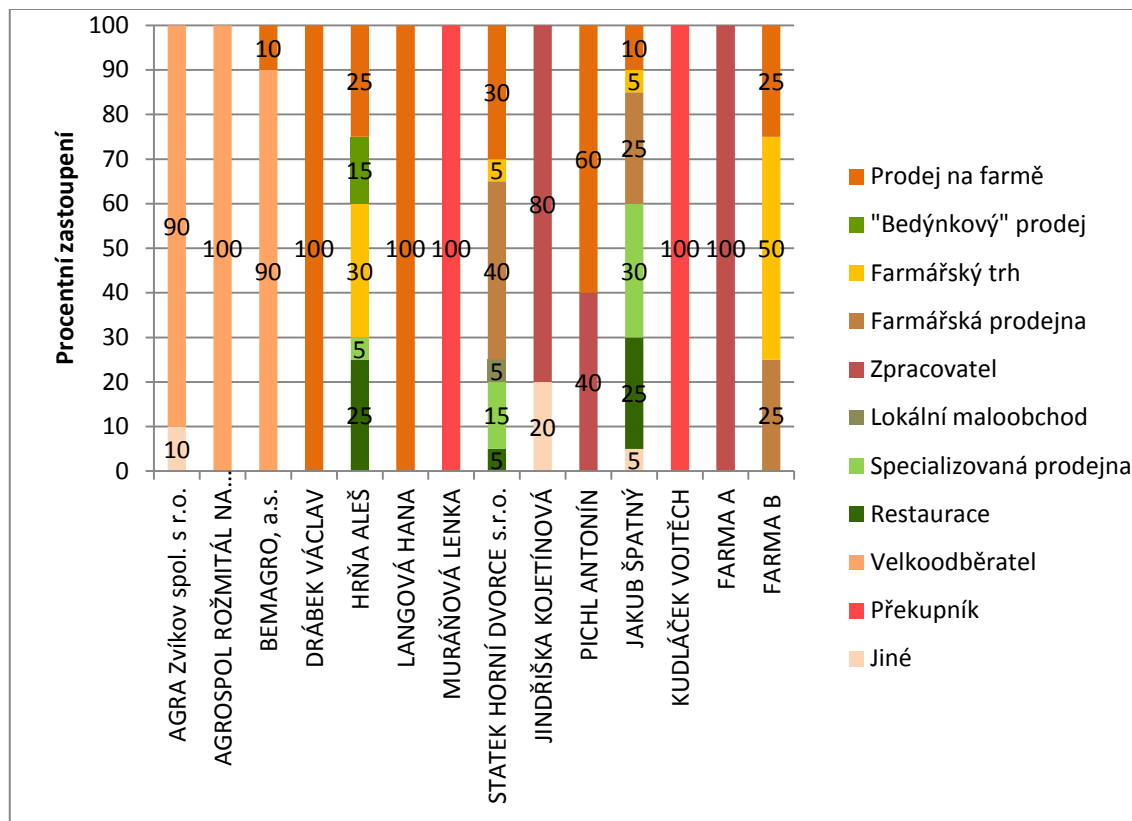
15) Jaké formy odbytu využíváte? Jaký je % podíl dané formy odbytu na celkovém prodeji? A jaký je Váš odhad vývoje odbytu v následujících 3 letech?

Na Grafu 31 můžeme pozorovat velmi různorodou skladbu forem odbytu u jednotlivých farem. AGRA Zvíkov spol. s r.o., Agrospol Rožmitál na Šumavě a Bemagro, a.s. spolupracují s již zmiňovaným Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO, které zajišťuje jejich produkci biomléka velkooběrateli do Německa. Drábek Václav a Langová Hana prodávají pouze na farmě. Farma A realizuje celou svou produkci zpracovateli. Muráňová Lenka a Kudláček Vojtěch svou produkci uplatňují výlučně přes překupníka, což znamená, že určitý obchodník za nimi v jistých intervalech dojíždí a odkupuje od nich kusy dobytka na porážku pro někoho jiného. Zvířata takto prodaná jsou distribuována jako konvenční. Farmy tento způsob prodeje volí kvůli minimální časové náročnosti. Ostatní farmy využívají více způsobů odbytu.

V Grafu 32 je shrnuta celková četnost výskytu jednotlivých forem odbytu. Prodej na farmě uskutečňuje osm farem, je to tedy nejvyužívanější forma. Čtyři respondenti odhadují, že v následujících třech letech u nich tato forma bude stagnovat a čtyři, že poroste. S velkým odstupem následují farmářské trhy, na kterých se svými produkty obchodují čtyři farmy. Odhad vývoje je pro dvě farmy stagnující a pro dvě klesající

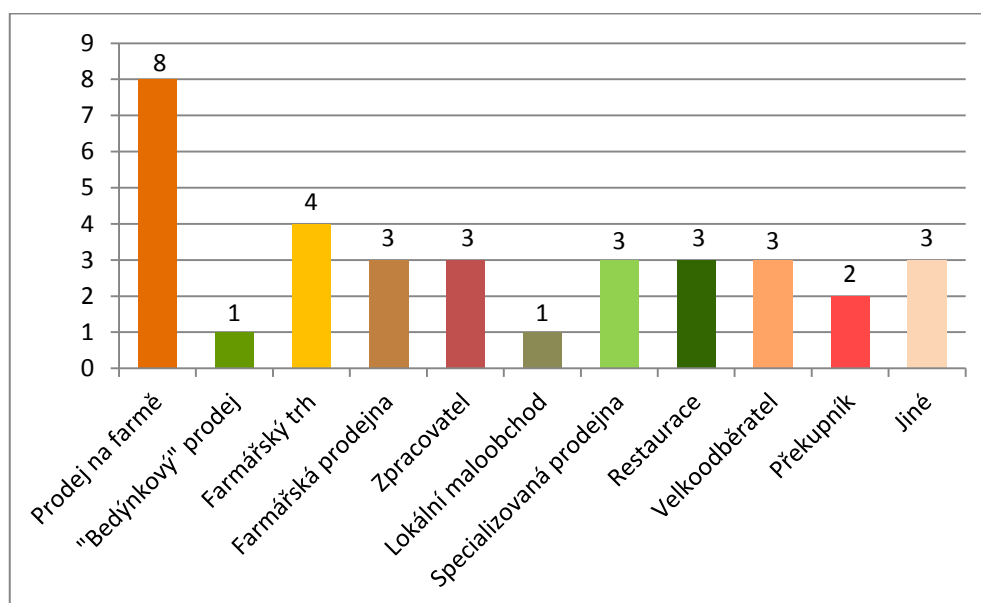
trend. Své produkty uvádí do farmářské prodejny, zpracovateli, specializované prodejny, restaurace a velkoobděrateli tři farmy. Opět jsou odhady vývoje u všech zmiňovaných pro každou farmu různé.

Graf 31: Struktura forem odbytu u jednotlivých farem (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 32: Četnost výskytu formy odbytu – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

16) Bedýnkový prodej

Bedýnkový prodej provozuje pouze Hrňa Aleš. Provozuje ho sám, bez spolupráce s jinými farmáři. Používá platbu při předání. Tento způsob odbytu provozuje již dva roky, akční rádius dodání bedýnky je 60 km a jeho systém bedýnkového prodeje je uzavřený. Vývoj tohoto prodeje měl za období 2010 – 2013 klesající trend.

17) Farmářské trhy

Tabulka 22: Zhodnocení farmářských trhů – farmy (2013)

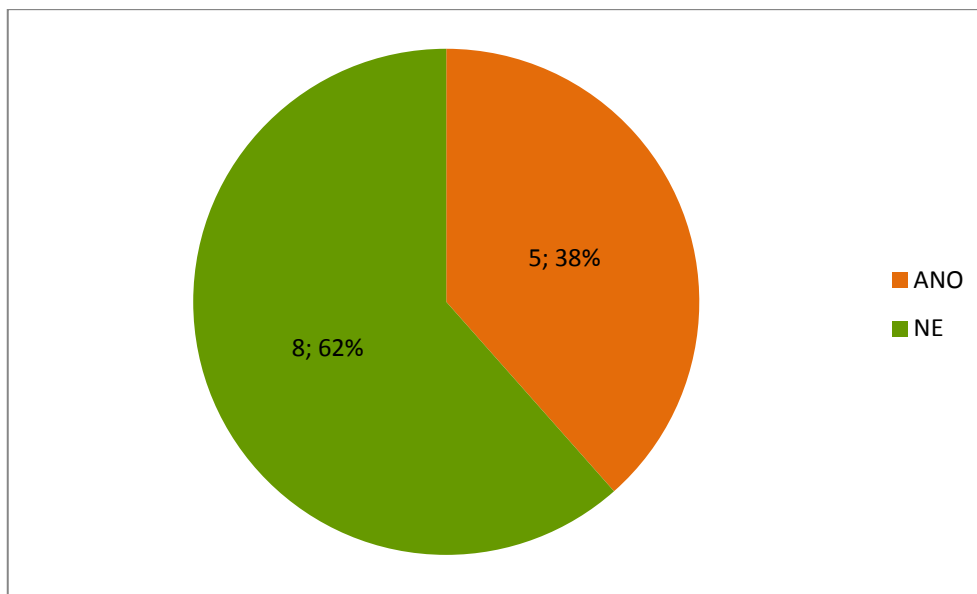
Farma	Základní zkušenosti		Nejpřínosnější farmářský trh	Důvod
	pozitivní	negativní		
HRŇA ALEŠ	kontakt se zákazníkem, dozvím se poptávku	není záruka prodeje, úbytek času	Český Krumlov	dobrá organizace, dětský koutek, dobré umístění, poptávka, zákazníci
			Prachatice	blízkost, dobrá organizace
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	reklama regionu	vysoké nájemné od pořadatelů	Jindřichův Hradec	dobrá návštěvnost
JAKUB ŠPATNÝ	dobré zázemí, zákazníci	špatná organizace	Chlumany	dobré zázemí, zákazníci
FARMA B	stálí zákazníci, kteří si toho váží	klesá oblíbenost, návštěvnost, pokles tržeb o víc jak 70 % tento rok	Plzeň	dobrá organizace, větší kupní síla

Zdroj: vlastní zpracování

Jak již bylo zmíněno výše, farmářské trhy navštěvují čtyři farmy. V Tabulce 22 jsou uvedeny pozitivní a negativní zkušenosti jednotlivých farem a také nejpřínosnější farmářský trh a důvod výběru. Respondenti také hodnotili celkovou spokojenost s touto formou prodeje na škále od 1 do 5, přičemž 1 – *velmi spokojen/a* a 5 – *zásadně nespokojen/a*. Průměrná známka jejich hodnocení je 3,5.

18) Uvažujete o nových formách odbytu?

Graf 33: Zvažování nových forem odbytu – farmy (2013)

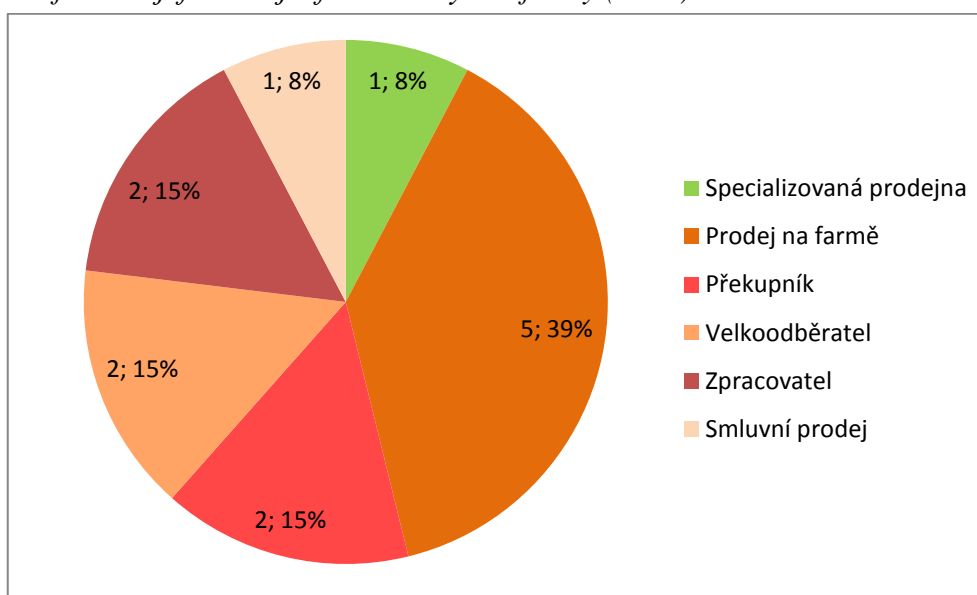

Zdroj: vlastní zpracování

Z Grafu 33 je patrné, že 62 % farem neuvažuje o nových formách odbytu. Pět farem na tuto otázku odpovědělo kladně. Bemagro, a.s. po schválení mlékárny plánuje rozvoz do dalších měst, prodejen a přímo ke spotřebiteli. Také Jindřiška Kojetínová čeká na schválení faremní mlékárny a poté rozšíří své odbytové cesty. Langová Hana plánuje navštěvovat farmářské trhy. Muráňová Lenka o nových formách zatím uvažuje a plánuje do budoucna. Farma B hodlá otevřít vlastní restauraci.

19) Která forma odbytu je z pohledu Vaší farmy nejefektivnější?

Graf 34: Nejefektivnější forma odbytu – farmy (2013)

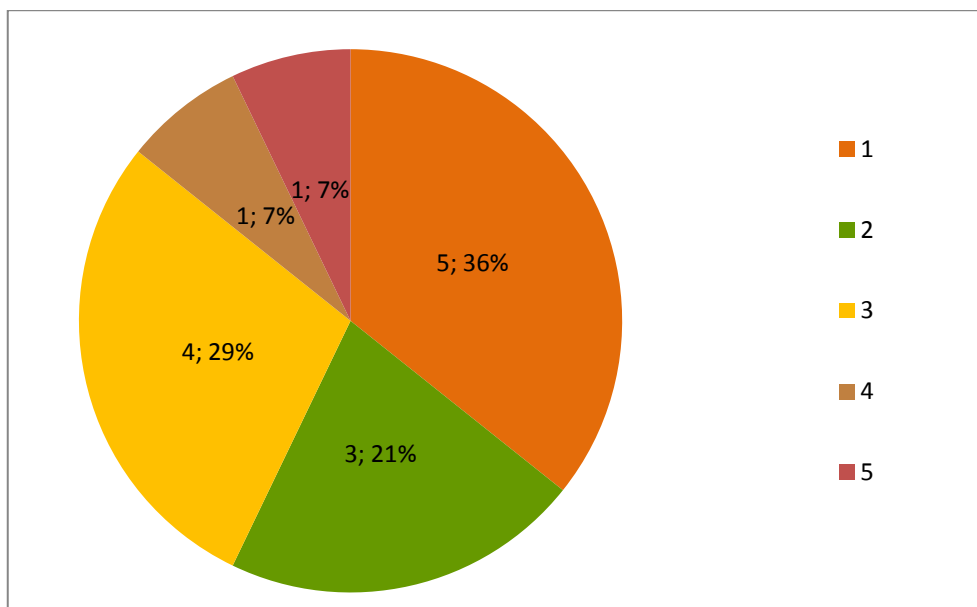

Zdroj: vlastní zpracování

Jako nejefektivnější forma odbytu se podle Grafu 34 jeví prodej na farmě, který uvedlo 39 % farem. Shodně 15 % získal překupník, zpracovatel a velkoodběratel. Specializovaná prodejna a smluvní prodej mají 8 %.

20) Jak byste zhodnotili současné možnosti odbytu své ekologické produkce?

Graf 35: Zhodnocení možností odbytu ekologické produkce – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce měli respondenti zhodnotit současné možnosti odbytu své ekologické produkce na škále od 1 do 5, přičemž 1 – *Zcela vyřešený odbyt* a 5 – *Zásadní odbytové problémy*. Jak je patrné z Grafu 35 nejčastěji farmy (36 %) považují svůj odbyt za zcela vyřešený. Zásadní odbytové problémy má jedna farma. Průměrné hodnocení je 2,29, což je poměrně dobrý výsledek.

21) Využíváte určité formy odbytové spolupráce?

Odbytovou spoluprací využívají jen tři farmy, a sice s Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO. Ostatních 11 farem uvedlo, že není zapojeno do žádné takové formy spolupráce.

22) Odhadněte potenciální navýšení roční produkce (%), za předpokladu plného využití faremních dispozic a *garantovaného odbytu*.

Tabulka 23 shrnuje odhad potencionálního navýšení roční produkce jednotlivých farem. Mapuje současný stav a jeho možné procentní navýšení. Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že většina farem i za předpokladu garantovaného odbytu by nenavyšovala svou produkci a již plně využívá faremních dispozic nebo je spokojena s jejich současným využitím.

Tabulka 23: Odhad potencionálního navýšení roční produkce – farmy (2013)

Kategorie	Současný stav	Navýšení (%)	Farma
Živá zvířata - chovná (ks)	-	20	A
	20,0	30	J
Živá zvířata - na porážku (ks)	60,0	20	A
	-	100	N
Maso (kg)	6 880,0	20	D
	3 000,0	30	I
Mléko (l)	240 000,0	30	J
	360 000,0	20	N
Mléčné výrobky (kg)	4 000,0	100 i více	I
Brambory (t)	16,7	30	D
Zelenina (kg)	1 450,0	10	D
Obiloviny (t)	488,0	30	A

Zdroj: vlastní zpracování

23) Dodáváte svou bioprodukcí do škol, mateřských škol či jiných jídelen?

Žádná z farem nedodává svou produkci do škol, mateřských škol či jiných jídelen.

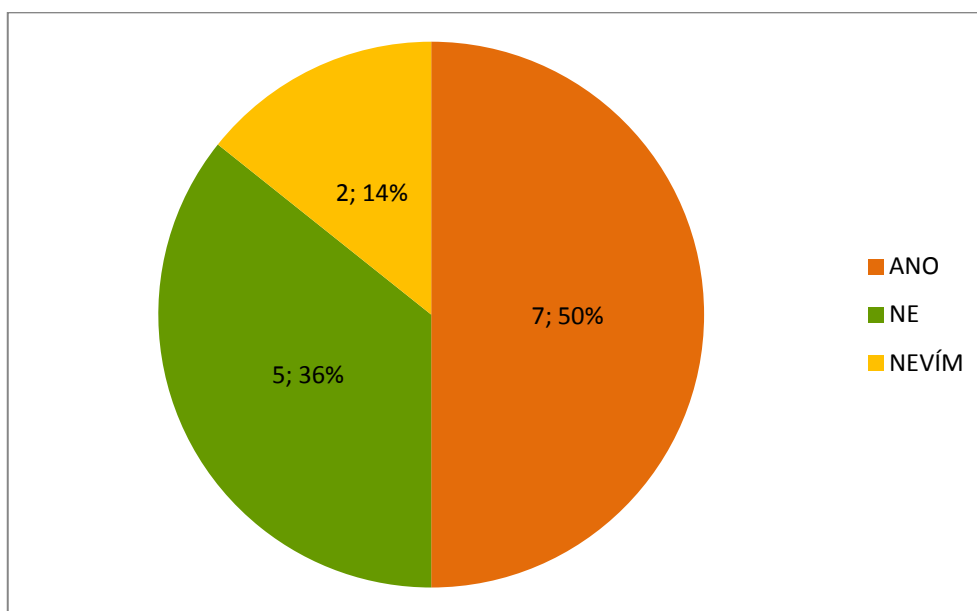
24) Jaké produkty a v jakém objemu byste byl/a schopen/a (dále) nabízet školám (jídelnám)?

Na tuto otázku odpovědělo pět farem. Ostatní nemají zájem nebo co nabídnout. Bemagro, a.s. by bylo schopno nabídnout měsíčně 140 000 litrů biomléka, po schválení faremní mlékárny i mléčné výrobky a zeleninu (tuny). Hrňa Aleš může nabídnout zeleninu (500 kg), byliny, koření a opět po schválení mlékárny i mléčné výrobky. Statek Horní Dvorce s.r.o. by nabídl své sýry, Jindřiška Kojetínová biomléko a po schválení mlékárny i mléčné výrobky a Jakub Špatný sýr a tvaroh.

25) Uvítali byste vytvoření odbytové organizace, která by umožnila dodávky do větších jídelen, restaurací, obchodních řetězců apod.?

Postoj k vytvoření odbytové organizace je zachycen Grafem 36. Jak již naznačily předchozí dvě otázky, zájem o vytvoření odbytové organizace má, možná překvapivě, pouze polovina farem. Pět farem o její vytvoření nestojí vůbec a dvě farmy neví.

Graf 36: Postoj k vytvoření odbytové organizace – farmy (2013)

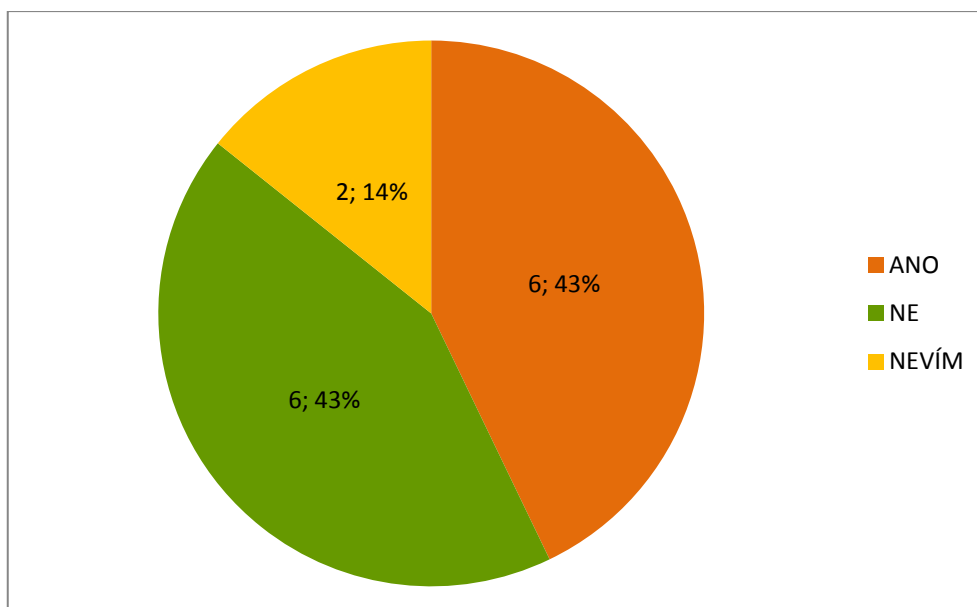

Zdroj: vlastní zpracování

26) Uvítali byste vytvoření e-odbytové sítě (e-biomarket), kde by bylo možné online nabízet Vaše produkty k prodeji?

Postoj k vytvoření e-odbytové sítě dopadl obdobně. Z Grafu 37 je patrné, že šest farem by mělo zájem a shodně šest farem zájem nemá. Dvě farmy neví.

Graf 37: Postoj k vytvoření e-odbytové sítě – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

27) Jak byste charakterizovali zákazníky, kteří kupují biopotraviny?

Tabulka 24: Charakteristika zákazníků kupující biopotraviny ze strany farmářů (2013)

	Výhradně	Spíše	Střed	Spíše	Výhradně	
Ženy	0	8	5	0	0	Muži
Vysoký příjem	0	7	5	1	0	Nízký příjem
Jednotlivci (single)	0	3	5	5	0	Rodiny s dětmi
Vysoký zájem o zdraví	4	7	2	0	0	Bez zájmu o zdraví
Aktivní lidé (sportovci)	2	7	4	0	0	Pasivní lidé
Mladí	1	8	4	0	0	Staří
Základní vzdělání	0	0	6	7	0	Vysokoškolské vzdělání

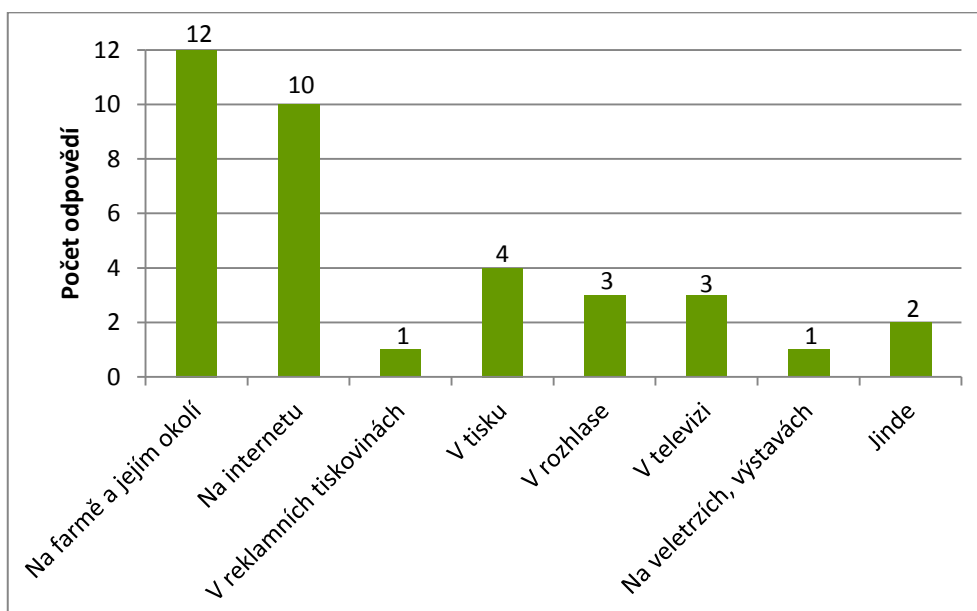
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 24 charakterizuje zákazníky kupující biopotraviny tak, jak je vnímají sami farmáři. Dle farmářů biopotraviny nejčastěji nakupují aktivní mladší ženy – matky s vysokoškolským vzděláním a vyššími příjmy. Pokud farmy marketingově komunikují, měly by si výše uvedené charakteristiky uvědomovat a svou komunikaci jim přizpůsobit.

28) Jakým způsobem prezentujete faremní produkci a aktivity?

Graf 38 uvádí způsoby prezentace faremní produkce a aktivit. Kudláček Vojtěch a Muráňová Lenka uvedli, že se neprezentují nikde. Na farmě a jejím okolí se prezentuje 12 farem, internet využívá deset farem, v tisku čtyři farmy, v rozhlasu a televizi tři farmy. K prezentaci veletrhy a výstavy využívá pouze Statek Horní Dvorce s.r.o.

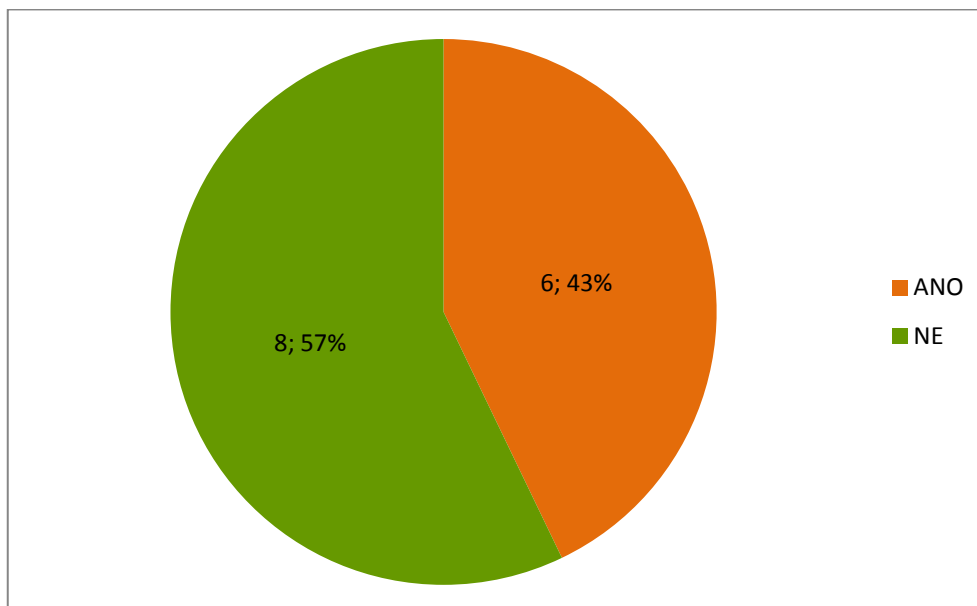
Graf 38: Způsob prezentace faremní produkce a aktivit – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

29) Spolupracujete s jinými subjekty?

Graf 39: Spolupráce s jinými subjekty – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Z Grafu 39 je patrné, že většina farem (57 %) nespolupracuje s jinými subjekty. AGRA Zvíkov spol. s r.o. spolupracuje s organizací GEA¹⁰, Agrospol Rožmitál na Šumavě s.r.o. s jinými ekologickými farmami, které produkují biomléko, Bemagro, a.s. se školami (pořádá exkurze, staví hmyzí domky a budky) a s DAPHNE ČR – Institutem

¹⁰ GEA Farm Technologies je německý výrobce technických inovací, integrovaných produktových řešení a efektivní hygieny zvířat.

aplikované ekologie. Langová Hana umožňuje výlety základním školám a spolupracuje s ekologickou organizací Renesanční společnost o.p.s. Jakub Špatný umožňuje praxe a exkurze. Také Farma A spolupracuje s ostatními ekologickými farmami. Je překvapivé, že žádná z farem neuvedla spolupráci s PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců, která by se dala předpokládat.

30) V jaké oblasti byste spolupráci uvítali?

AGRA Zvíkov spol. s r.o. by uvítala více seminářů, kurzů a rozšíření nabídky homeopatik. Bemagro, a.s. by rádo vyvíjelo spolupráci se školami a školkami v okolí a z dalších měst. Hrňa Aleš by přivítal brigády a pomoc s marketingovou komunikací, Muráňová Lenka spolupráci v oblasti odbytu, Statek Horní Dvorce s.r.o. by uvítal spolupráci se školami a Jindřiška Kojetínová také exkurze a praxe.

31) Jste součástí oficiálních kooperačních uskupení (např. regionální klastry)?

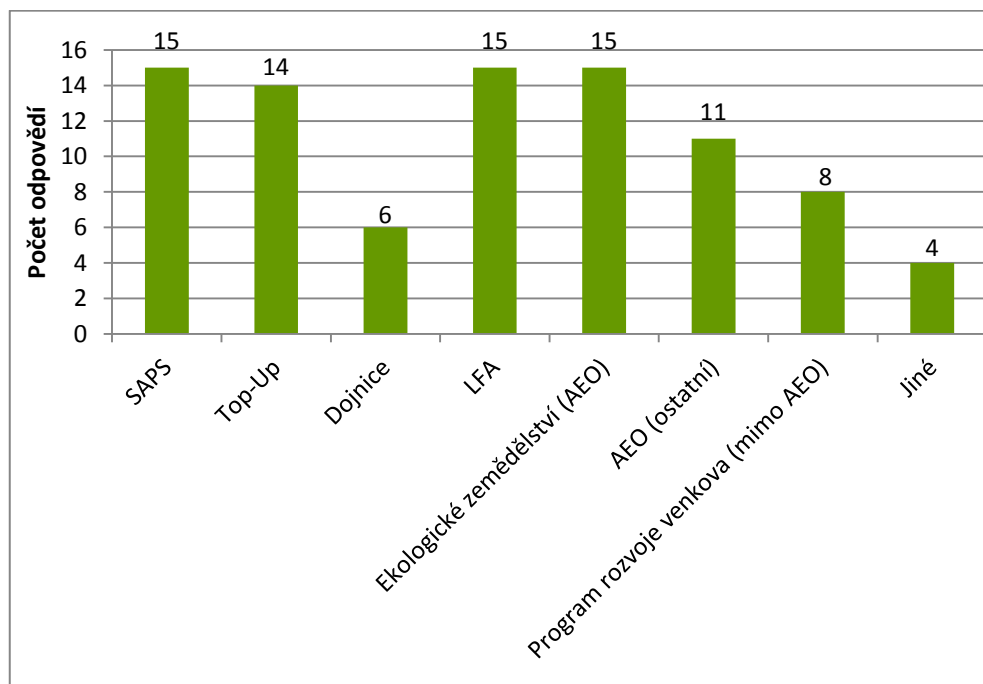
Žádná farma není součástí kooperačních uskupení. Pouze Langová Hana uvažuje o vstoupení do Místní akční skupiny Česká Kanada o.p.s.

32) Využíváte dotace?

Všechny farmy využívají dotace.

33) Jaké dotace využíváte?

Graf 40: Druhy využívaných dotací – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Jak znázorňuje Graf 40, všechny farmy čerpají SAPS, LFA a ekologické zemědělství (AEO), Top-Up 14 farem, AEO (ostatní) 11 farem, PRV mimo AEO osm farem a dojnice šest farem.

34) Jaké dotace by se měly, podle Vašeho názoru, nejvíce zvyšovat?

Tabulka 25: Dotace, které by se měly zvyšovat – farmy (2013)

Farma	Oblast dotací pro zvýšení
AGRA Zvíkov spol. s r.o.	dojnice
AGRO - MAMBAK s.r.o.	výroba
AGROSPOL ROŽMITÁL NA ŠUMAVĚ s.r.o.	Top-Up, dojnice
BEMAGRO, a.s.	žádné nezvyšovat
DRÁBEK VÁCLAV	všechny zvýšit na úroveň Rakouska, Německa
HRŇA ALEŠ	změna podmínek u AEO, mezofilní a vlhkomilné louky zvýšit
LANGOVÁ HANA	zvířata
MURÁŇOVÁ LENKA	zrušit všechny dotace
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	LFA, AEO
JINDŘIŠKA KOJETÍNOVÁ	živočišná produkce
PICHL ANTONÍN	vše zvýšit
JAKUB ŠPATNÝ	AEO, výroba
KUDLÁČEK VOJTĚCH	vše zvýšit
FARMA A	žádné nezvyšovat
FARMA B	navýšit pro malé farmáře

Zdroj: vlastní zpracování

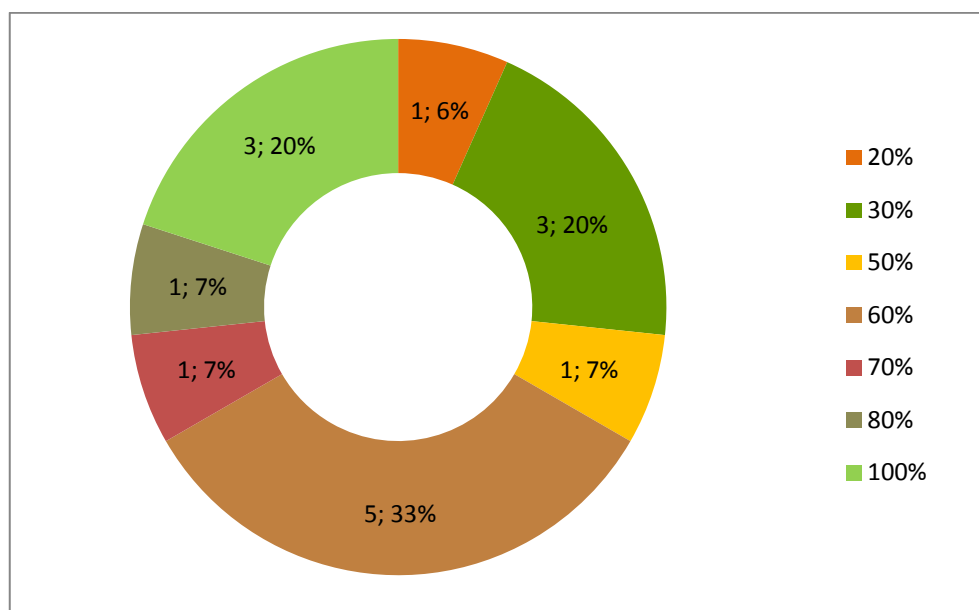
Tabulka 25 obsahuje názory farem na zvyšování poskytovaných dotací. Můžeme pozorovat poměrně různorodé názory. Zatímco Pichl Antonín a Kudláček Vojtěch by zvýšili všechny, Muráňová Lenka by naopak všechny zcela zrušila. Další vyskytující se oblasti byly na dojnice, výrobu, zvířata nebo obecně na produkci.

35) Odhadněte, jaké % nákladů Vám poskytnuté dotace kompenzují.

Třetina farem uvedla, že poskytované dotace jim kompenzují 60 % nákladů. Jak vyplývá z Grafu 41, nad toto procento se dostane ještě dalších pět farem, přičemž třem z nich dokonce dotace kompenzují 100 % nákladů. U jedné farmy je to ale jen 20 %, pro tři farmy 30 % a jedné farmě kompenzují polovinu nákladů. Opět je tu velká

rozdílnost v odpovědích. Můžeme ale shrnout, že dvěma třetinám farem dotace kompenzují více jak polovinu nákladů.

Graf 41: Podíl nákladů kompenzovaných dotacemi – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

36) Co Vám brání v optimálním využívání dotací?

Tabulka 26: Problémy s dodržením podmínek poskytnutí dotací – farmy (2013)

Důvod	Průměrné hodnocení	Výskyt
Podmínky poskytnutí	2,75	4
Administrace žádosti	2,33	6
Komplikovaný přístup k informacím	1,67	3
Jiné	2,67	3

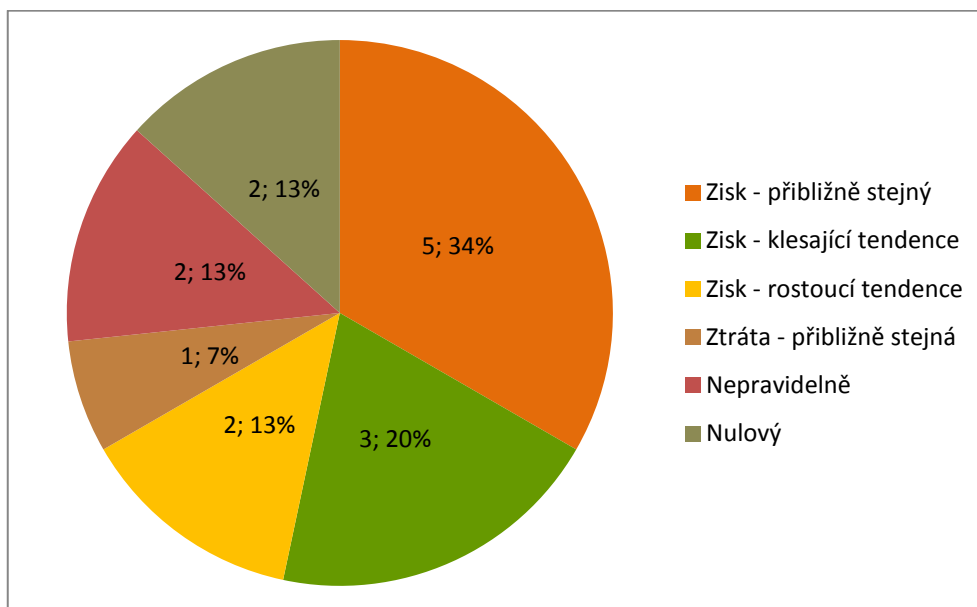
Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit překážky, které mohou farmám bránit v optimálním využívání dotací. Respondenti měli důvody ohodnotit od 1 – *zásadně ano* do 5 – *minimálně*, v Tabulce 26 je uvedeno průměrné hodnocení každého důvodu. Osm farem žádné překážky neshledalo. *Podmínky poskytnutí* uvedly čtyři farmy s průměrným hodnocením 2,75. Nejvíce, a sice šest farem, uvedlo *administraci žádosti* s průměrným hodnocením 2,33. Nejhorší hodnocení získal *komplikovaný přístup k informacím* (1,67), ale uvedly ho jen tři farmy. Také tři farmy mají *jiné překážky*, a to například, že většina informací je v elektronické podobě, což je pro některé farmy problém, protože k nim nemají přístup a uvítaly by tištěnou podobu.

37) Jak se vyvíjel Váš výsledek hospodaření za poslední 3 roky?

V Grafu 42 je zachycen vývoj výsledku hospodaření farem za poslední 3 roky. Pět farem dosáhlo přibližně stejného zisku, tři farmy vykazují zisk, který má klesající tendence a dvě farmy zisk s rostoucí tendencí. Přibližně stejnou ztrátu zaznamenala jedna farma. Dvěma farmám se výsledek hospodaření vyvíjí nepravidelně a dvě farmy ho mají nulový.

Graf 42: Vývoj výsledku hospodaření za poslední 3 roky – farmy (2013)

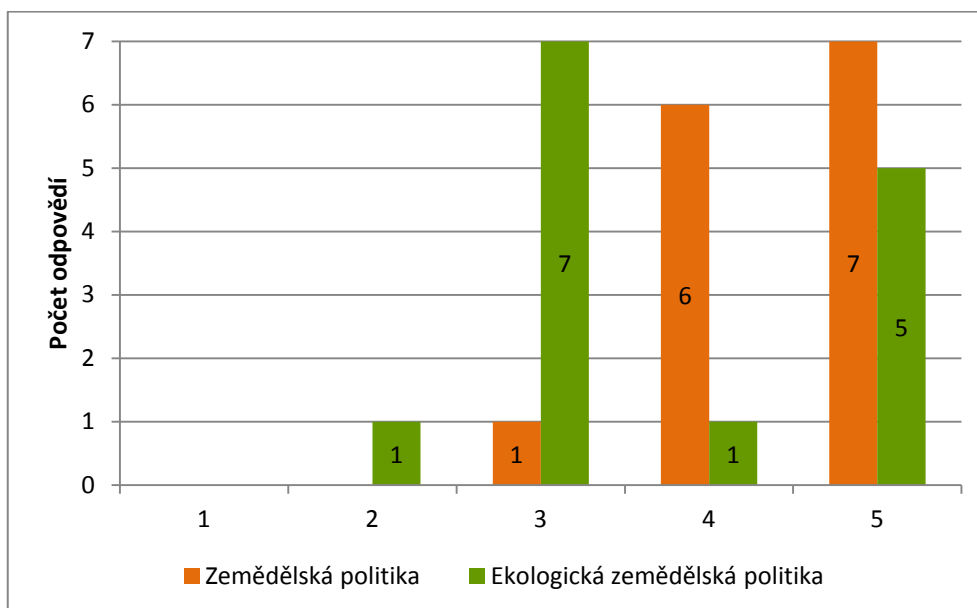

Zdroj: vlastní zpracování

38 a 39) Zhodnoťte současnou zemědělskou a ekologickou zemědělskou politiku.

V rámci těchto otázek farmy hodnotily současnou zemědělskou a ekologickou zemědělskou politiku na stupnici od 1 – *Velmi kvalifikovaná* do 5 – *Zásadně nekonceptní*. Jak vyplývá z Grafu 43, hodnocení současné zemědělské politiky dopadlo negativně. Polovina farem ji považuje za zásadně nekonceptní. Průměrné hodnocení zemědělské politiky je 4,43. O něco málo lépe dopadlo průměrné hodnocení ekologické zemědělské politiky s výsledkem 3,71. Výsledky naznačují výraznou nespokojenost související konkrétně s nestabilitou politické scény a nemožností cokoli plánovat, nesmyslnými administrativními požadavky a také se systémem dotací.

Graf 43: Hodnocení současné zemědělské a ekologické zemědělské politiky – farmy (2013)

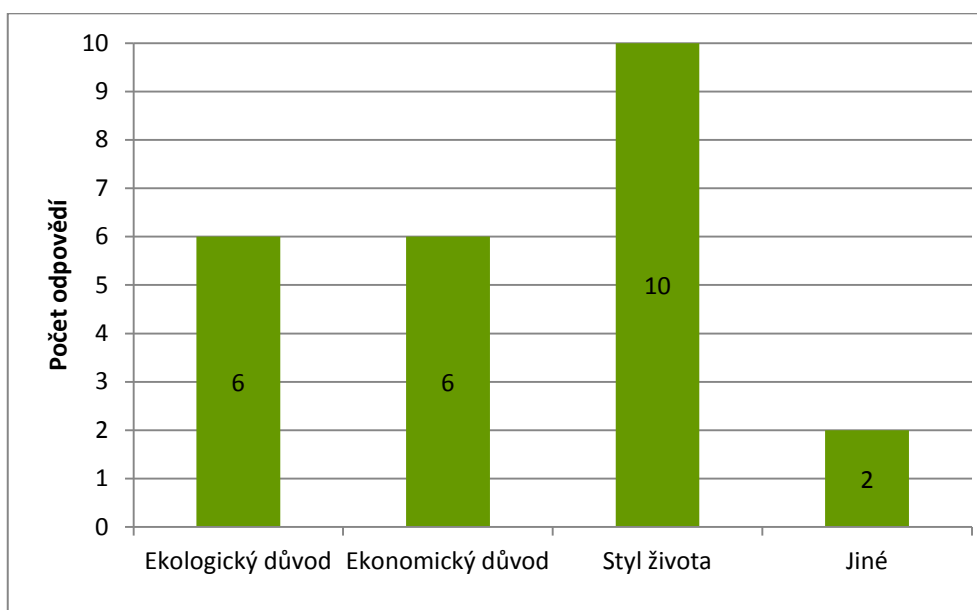

Zdroj: vlastní zpracování

40) Proč jste začal/a s ekologickým hospodařením?

Nejčastějším důvodem pro zahájení ekologického hospodaření farmy uváděly *styl života, který je jim blízký*. Z Grafu 44 je patrné, že *ekologický* a *ekonomický důvod* shodně uvedlo šest farem. *Jiný důvod* měly dvě farmy.

Graf 44: Důvod pro zahájení ekologického hospodaření – farmy (2013)

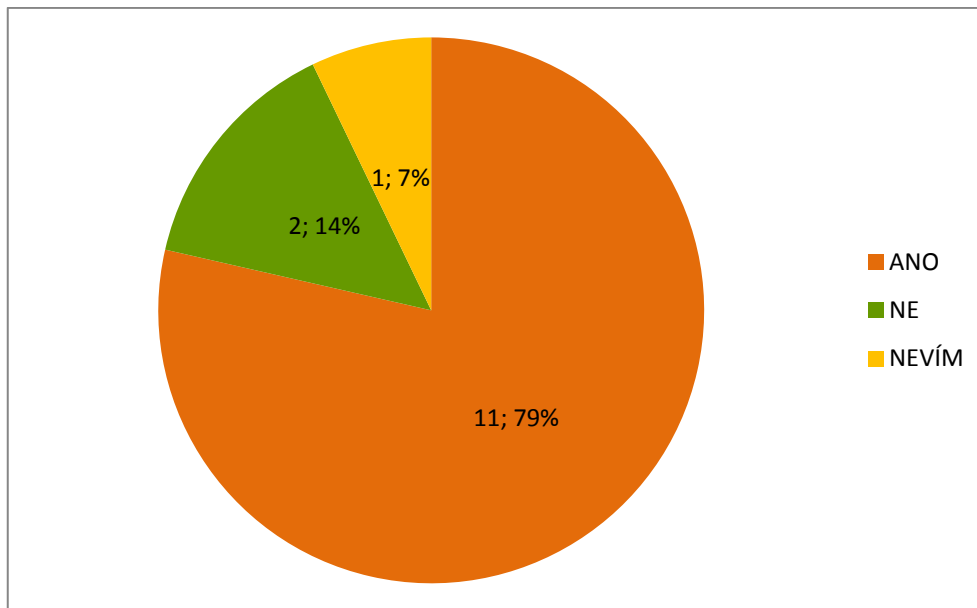

Zdroj: vlastní zpracování

41) Pokud byste se znovu rozhodoval/a, zda budete podnikat v ekologickém zemědělství, rozhodl/a byste se stejně?

Z Grafu 45 vyplývá, že pokud by se farmy znovu rozhodovaly, zda budou podnikat v EZ, většina odpověděla kladně (79 %) a opět by začaly, 14 % odpověděla záporně, 7 % neví. Odpověď jedné farmy není zahrnuta do hodnocení, protože myšlenkově by odpověděla ano, ale podruhé by už nechtěla být společně v systému, který ne všichni poctivě dodržují, což ji uráží.

Graf 45: Rozhodnutí, zda by farmy znovu začaly podnikat v EZ – farmy (2013)

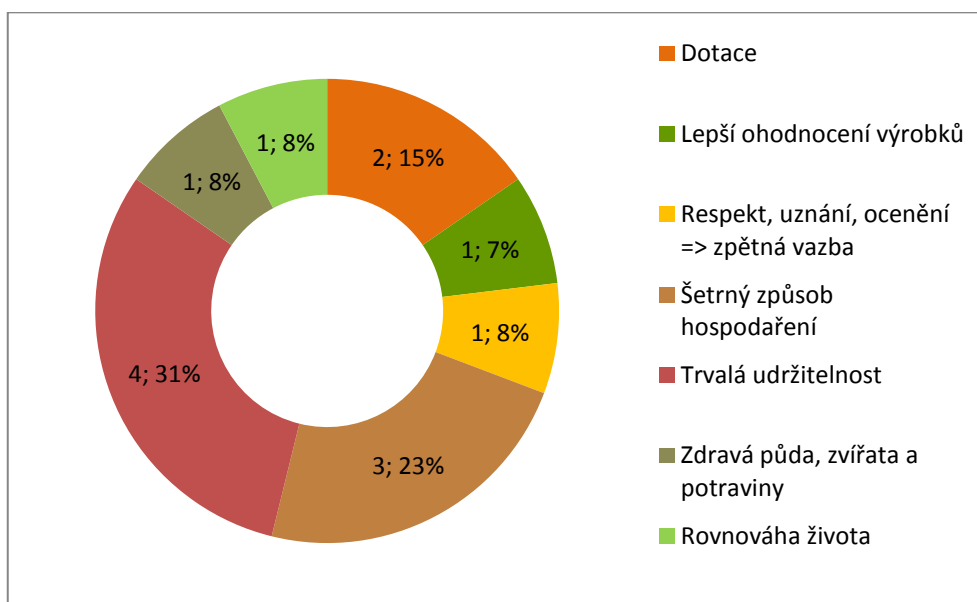
Zdroj: vlastní zpracování

42) Co považujete za největší přínos ekologického zemědělství?

Z jednotlivých odpovědí vyplývá, že za největší přínos EZ farmy považují trvalou udržitelnost (31 %). Dalším častým uváděným přínosem je šetrný způsob hospodaření (23 %) a dotace (15 %). Dále uváděné klady byly lepší ohodnocení výrobků; respekt, uznání a ocenění; zdravá půda, zvířata a potraviny a rovnováha života (Graf 46).

Graf 46: Největší přínos EZ – farmy (2013)

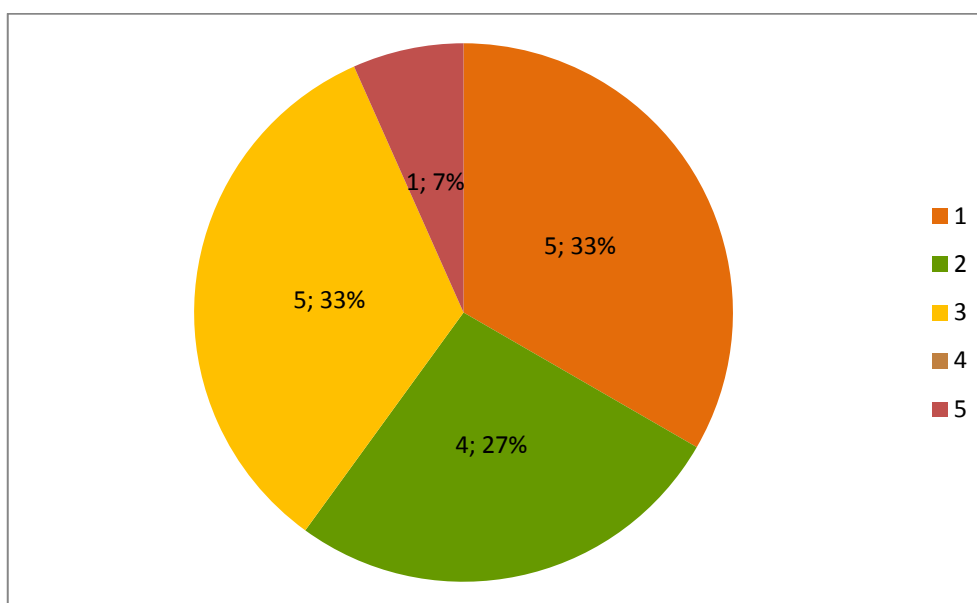

Zdroj: vlastní zpracování

43) Do jaké míry se naplnila vaše očekávání?

Farmy měly zhodnotit naplnění jejich očekávání ze zapojení do ekologického zemědělství na stupnici od 1 – *Zcela naplnila* do 5 – *Nenaplnila*. Třetině farem se očekávání zcela naplnila, což je poměrně dobrý výsledek (Graf 47). Třetina farem uvedla známku 3, což je střed, 27 % ohodnotili naplnění očekávání známkou 2 a pouze jedné farmě se očekávání zcela nenaplnila. Průměrné hodnocení je 2,20, můžeme tedy říci, že očekávání byla převážně naplněna.

Graf 47: Naplnění očekávání – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

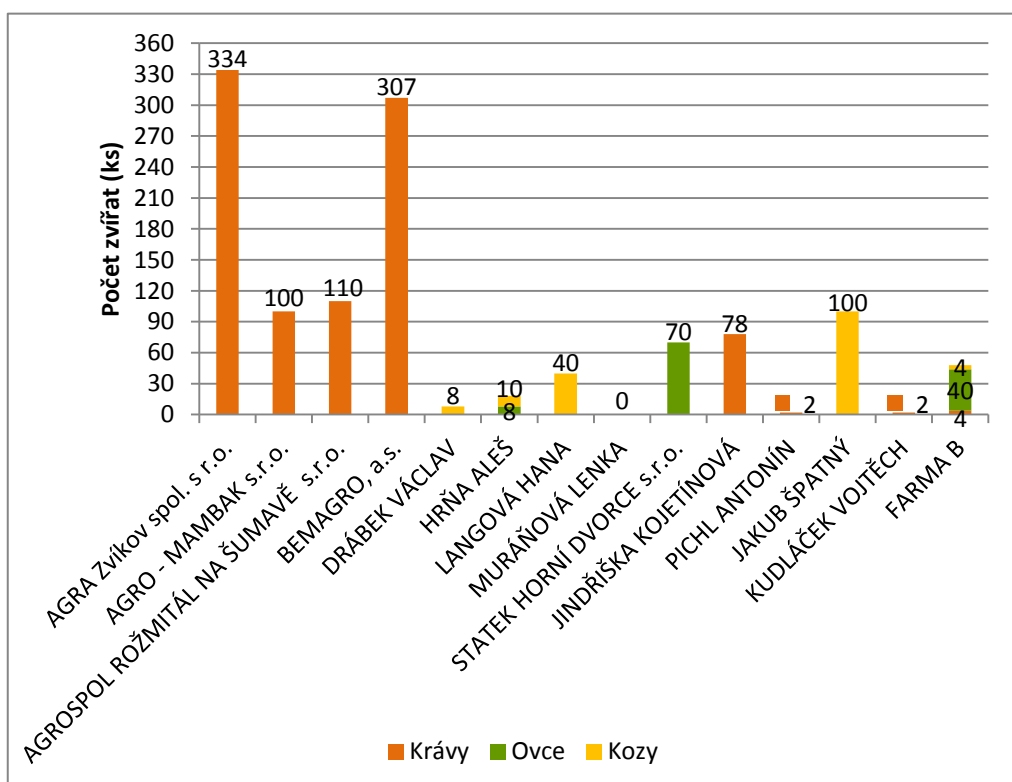
4.3.5 Komoditní část – mléčná bioprodukce

Druhá komoditní část dotazníku byla zaměřena na faremní produkci, zpracování a prodej související s produkcí biomléka.

44) Kolik kusů hospodářských zvířat chováte pro jejich mléčnou užitkovost?

Všechna zvířata uvedená v Grafu 48, jsou chována v ekologickém režimu hospodaření. Nejvíce hospodářských zvířat, chovaných pro jejich mléčnou užitkovost, vlastní AGRA Zvíkov spol. s r.o. (334 ks) a Bemagro, a.s. (307 ks). Krávy chová také Agrospol Rožmitál na Šumavě s.r.o. (110 ks), AGRO – MAMBAK s.r.o. (100 ks), Jindřiška Kojetínová (78 ks), Pichl Antonín (2 ks) a Kudláček Vojtěch (2 ks). Největší stádo ovcí má Statek Horní Dvorce s.r.o. se 70 ks a koz Jakub Špatný se 100 ks. Muráňová Lenka chov hospodářských zvířat pro jejich mléčnou užitkovost zcela zrušila a nyní se zaměřuje na chov masného skotu. V době dotazníkového šetření však ještě měla platný certifikát na mléčnou produkci. Platnost skončila 31. 1. 2014 a nebyla dále prodloužena.

Graf 48: Stav hospodářských zvířat chovaných pro jejich mléčnou užitkovost – farmy (2013)

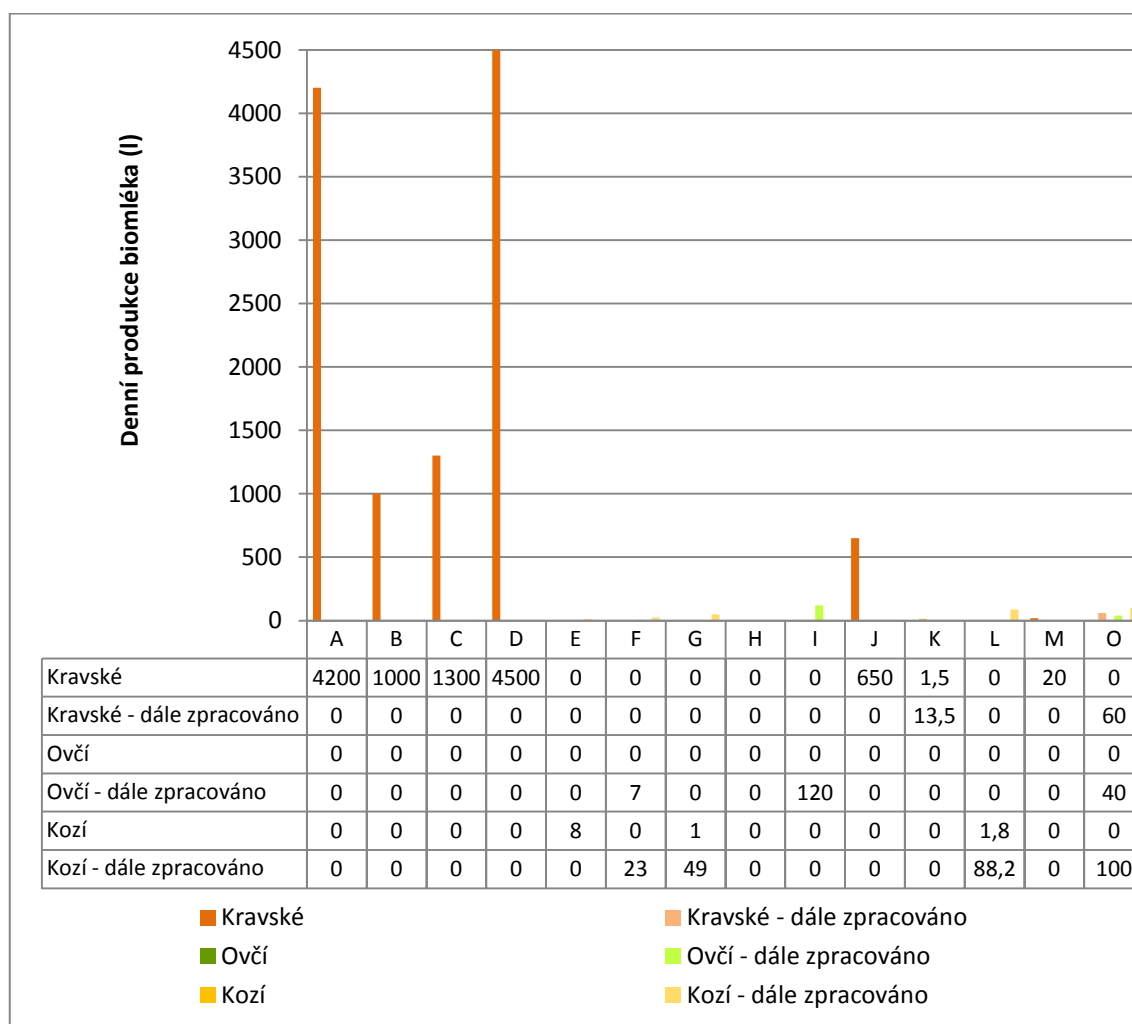

Zdroj: vlastní zpracování

45) Jaká je Vaše průměrná denní produkce *biomléka*? Jakou část z této produkce mléka dále zpracováváte (zpracování za účelem prodeje)?

Následující Graf 49 zobrazuje denní produkci biomléka a jeho část, která je dále zpracována. Jak již naznačila předchozí otázka týkající se stavu hospodářských zvířat chovaných pro jejich mléčnou užitkovost, největšími producenty kravského biomléka jsou Bemagro, a.s. (4 500 l) a AGRA Zvíkov spol. s.r.o. (4 200 l). Dalšími významnějšími jsou také Agrospol Rožmitál na Šumavě s.r.o. (1 300 l), AGRO – MAMBAK s.r.o. (1 000 l) a Jindřiška Kojetínová (650 l). Denní produkce ostatních farem nedosahuje více než 200 litrů, přičemž téměř všechno biomléko je dále zpracováno na mléčnou produkci.

Graf 49: Denní produkce biomléka – farmy (2013)

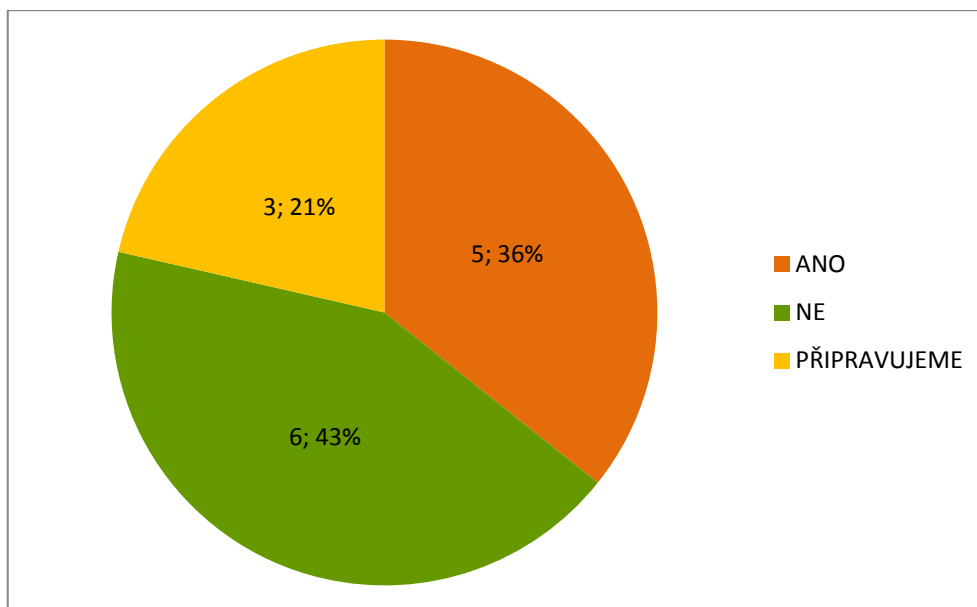

Zdroj: vlastní zpracování

46) Zpracováváte svou produkci v rámci schválené faremní mlékárny (SVS)?

Podle Grafu 50 je zřejmé, že 36 % farem zpracovává svou produkci v rámci schválené faremní mlékárny a dalších 21 % se na to připravuje. Méně než polovina farem (43 %) mlékárnu nemá a ani se nechystá k její výstavbě.

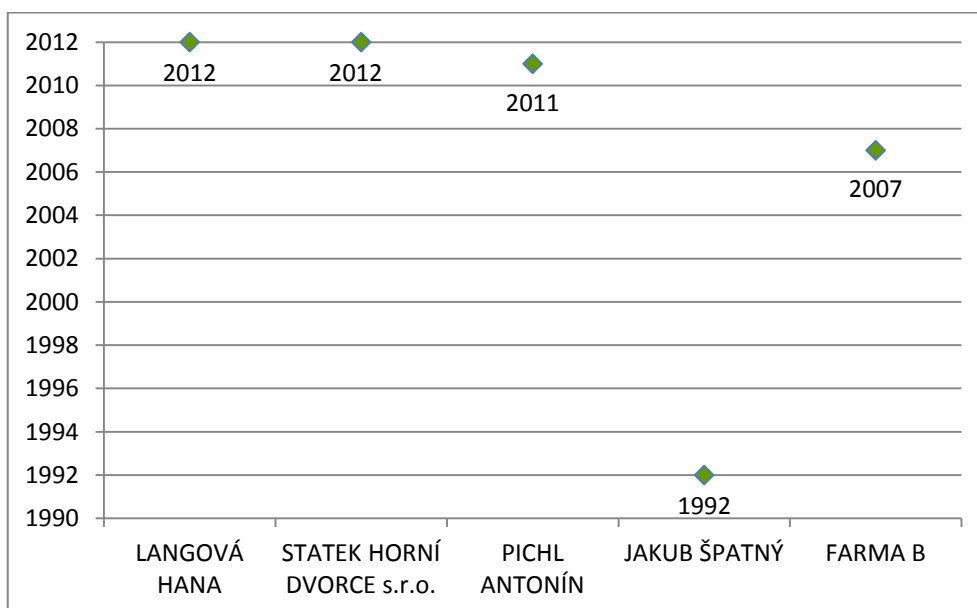
Graf 50: Zpracování produkce v rámci schválených faremních mlékáren – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

V uvedeném Grafu 51 jsou uvedeny roky registrace schválených faremních mlékáren na jednotlivých farmách.

Graf 51: Roky registrace schválených faremních mlékáren – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 27: Struktura tržní mléčné prudce za týden – farmy (2013)

Farma		A	C	D	E	F	G	I	J	K	L	O	Celkem
Kravské	Syrové mléko (l)	29 400	9 100	31 500					4 550	15			74 565
	Tvaroh (kg)									1		2	3
	Sýr čerstvý (kg)									3			3
	Sýr polotvrdý (kg)											4	4
Kozi	Syrové mléko (l)				35	5	4				15		59
	Tvaroh (kg)					1					10	2	13
	Jogurt (kg)											20	20
	Syrovátka (kg)						10						10
	Sýr čerstvý (kg)					1	30				130	4	165
	Sýr tvrdý (kg)						10				24		34
	Sýr zrající (kg)					0,5							0,5
	Sýr pařený, uzený (kg)					2							2
Panýr (kg)					1							1	
Ovčí	Tvaroh (kg)							20					20
	Jogurt (kg)					0,5						20	20,5
	Sýr čerstvý (kg)							70					70
	Sýr tvrdý (kg)							20					20
	Sýr zrající (kg)							20				2	22
	Sýr uzený (kg)							20					20
	Bryndza (kg)					1							1

Zdroj: vlastní zpracování

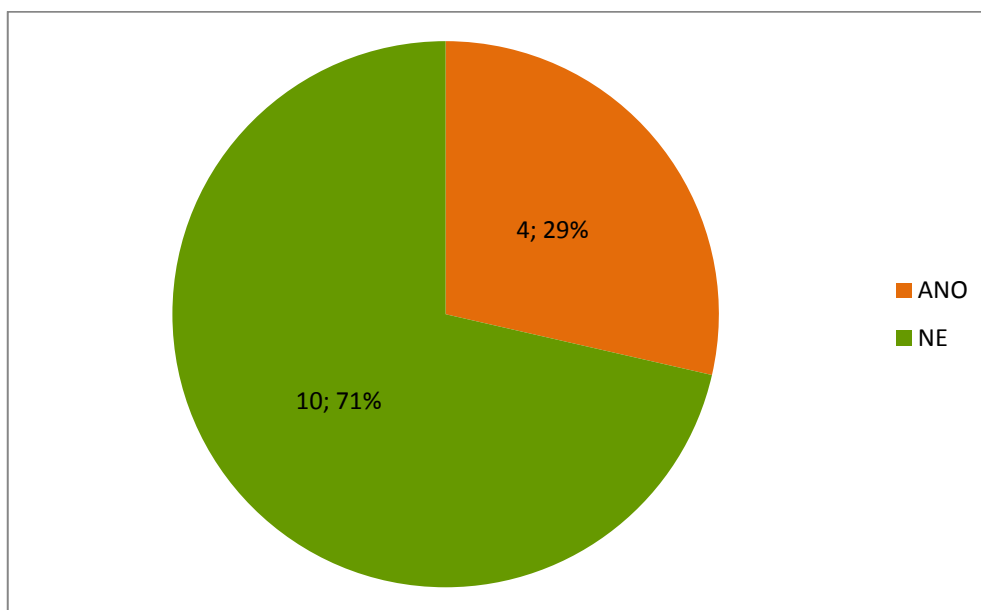
47) Jaká je sortimentní struktura Vaší tržní mléčné produkce?

V Tabulce 27 je uvedena týdenní sortimentní struktura tržní mléčné produkce jednotlivých farem, včetně celkové týdenní produkce. Tabulka je rozdělena do tří oddílů podle druhu mléka na kravské, kozí a ovčí produkty. Syrové kravské mléko produkuje pět farem, přičemž na celkové produkci se nejvýznamněji podílejí dvě farmy, a sice AGRA Zvíkov spol. s r.o. (29 400 l) a Bemagro, a.s. (31 500 l), kteří tvoří 82 % celku. Z Tabulky vyplývá, že zpracovaná mléčná produkce z kravského mléka je zanedbatelná. Oproti tomu zpracovaná mléčná produkce mléka koziho je velmi pestrá. Nejoblíbenějším sýrem je sýr čerstvý, který vyrábí čtyři farmy v celkovém objemu 165 kg. Také ovčí čerstvý sýr je vyráběn z ovčí produkce nejvíce. Je zřejmé, že největším producentem ovčích produktů je jednoznačně Statek Horní Dvorce s.r.o.

48) Přidáváte do některých Vašich produktů ochucující složky?

Jak vyplývá z Grafu 52, pouze čtyři farmy přidávají do některých svých produktů ochucující složky. Jak již bylo jednou uvedeno, je to způsobeno vysokou cenou bio složek. A pokud je do produktu přidána složka, která nepochází z EZ, tento produkt nemůže být označen jako bio (pravidla jsou vymezena v kapitole 2.1.1). Konkrétně je to případ Pichla Antonína, který do svých sýrů přidává například potravinářský popel, který je novinkou na trhu a dodává sýru výjimečnou chuť. Mezi další ochucující složky, které jsou používány, patří například česnek, feferonky, ořechy, koření, sušená rajčata, olivy, cibule, pažitka, kopr nebo také slunečnicová a konopná semínka.

Graf 52: Využití ochucujících složek v produktech – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

49) Jakou část své celkové produkce biomléka průměrně prodáte (%)?

Tato otázka byla zaměřena na podíl prodané produkce a jak velká je část, jež je prodána jako bioprodukt. Farmy uvedly, že prodají vždy vše, co chtějí, což je v průměru 90 % celkové produkce. Jako bio neprodávají ti, jež distribuují mléko do Německa velkoodběratelům. U zpracované produkce jsou to sýry s ochucujícími složkami, které nejsou certifikované. Což je minimální procento.

50) Upřesněte, prosím, % podíl prodeje v „bio“ režimu u jednotlivých mléčných produktů.

Tato otázka je obdobou té předchozí. Jindřiška Kojetínová prodává kravské biomléko velkoodběrateli do Německa, pro kterého není důležitá certifikace, ale kvalita a složení mléka, tudíž prodává do konvence. Ochucené sýry bez certifikátu prodává Pichl Antonín, Langová Hana a ve velmi malém množství i Jakub Špatný (kořeněné sýry).

51) Které mléčné produkty jsou nejlépe a které nejhůře obchodovatelné jako bioprodukty?

Zpracovatelé mléčné produkce uváděli nejlépe obchodovatelné mléčné produkty (Tabulka 28). Farma B není ve výčtu zahrnuta, protože považuje všechny své produkty jako nejlépe obchodovatelné. Nejhůře obchodovatelný produkt neuvedla žádná z farem.

Tabulka 28: Nejlépe obchodovatelné mléčné produkty – farmy (2013)

Farma	Nejlépe obchodovatelné produkty
LANGOVÁ HANA	syrové mléko (kozí)
STATEK HORNÍ DVORCE s.r.o.	tvrdé sýry (ovčí)
PICHL ANTONÍN	čerstvý sýr (kravský)
JAKUB ŠPATNÝ	čerstvý sýr bez příchuti (kozí)

Zdroj: vlastní zpracování

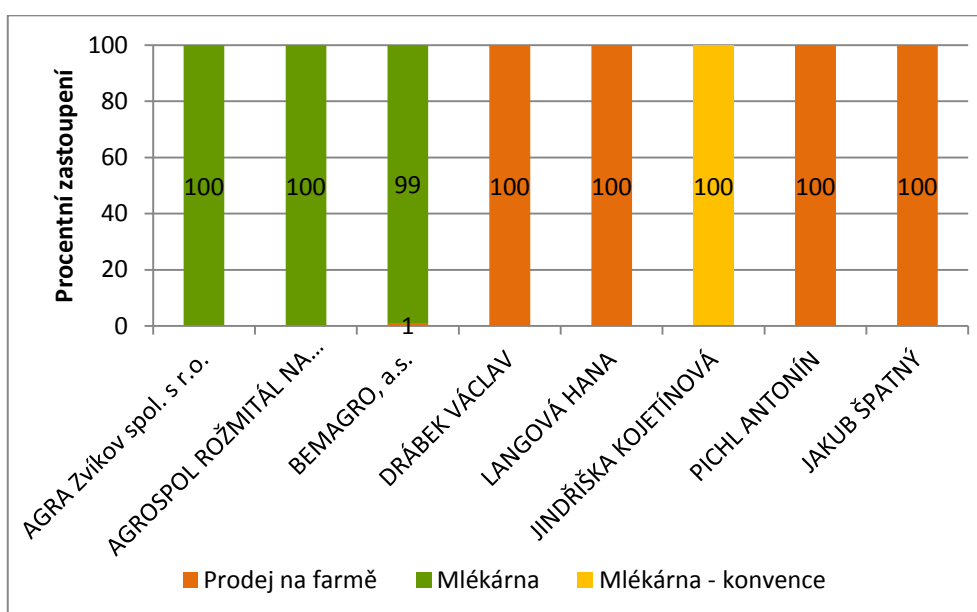
52) Uveďte důvody případného prodeje ekologické produkce v konvenci.

Bemagro, a.s., které zkušenosti s prodejem své ekologické produkce do konvence má, uvedlo, že muselo prodávat své biomléko do MADETY a. s. jako konvenční, protože mělo velkou produkci a nebyla žádná poptávka po biomléku. Další čtyři farmy také vidí problém v nevyřešeném odbytu. Muráňová Lenka dodává, že chybí zájem veřejnosti o bioprodukcii. Jakub Špatný opět zmínil problém s ochucujícími složkami zpracované produkce. Podle něj je bio koření příliš drahé a lidé se stejně nezajímají o to, zda je či není certifikované.

53) Jaké odbytové kanály využíváte pro prodej své produkce? Uveďte, prosím, % podíl na celkovém prodeji a formu prodeje.

Graf 53 zobrazuje jaká je struktura forem odbytu biomléka jednotlivých farem. Výsledek tohoto grafu koresponduje s Grafem 31, kde bylo již uvedeno, že AGRA Zvíkov spol. s r.o., Agrospol Rožmitál na Šumavě a Bemagro, a.s. spolupracují s Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO. Bemagro, a. s. navíc 1 % mléka prodá na farmě. Celou svou produkci na farmě prodá Drábek Václav, Langová Hana, Pichl Antonín, ale také Jakub Špatný. Jindřiška Kojetínová prodává mléko konvenčně do německé mlékárny, konkrétně je to jedna z největších mlékáren v Německu Goldsteig Cham.

Graf 53: Struktura forem odbytu biomléka – farmy (2013)

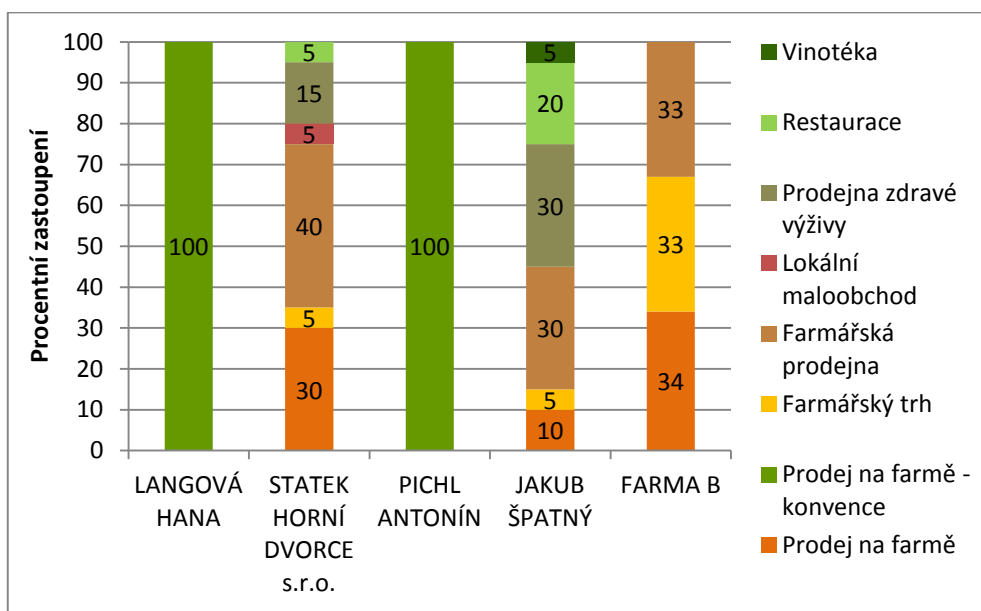

Zdroj: vlastní zpracování

Strukturu forem odbytu zpracované mléčné produkce znázorňuje Graf 54. Celou svou zpracovanou produkci prodá na farmě opět Langová Hana a Pichl Antonín. Statek Horní Dvorce s.r.o. a Jakub Špatný mají poměrně pestré složení odbytových cest. Jejich produkce je dodávána do farmářské prodejny, prodejny zdravé výživy, restaurací, na farmářské trhy a také prodávána na farmě. Statek Horní Dvorce s.r.o. navíc dodává do lokálního maloobchodu a Jakub Špatný ještě do vinotéky. Farma B prodává rovnoměrně na farmě, farmářském trhu a farmářské prodejně.

Graf 54: Struktura forem odbytu zpracované mléčné produkce – farmy (2013)

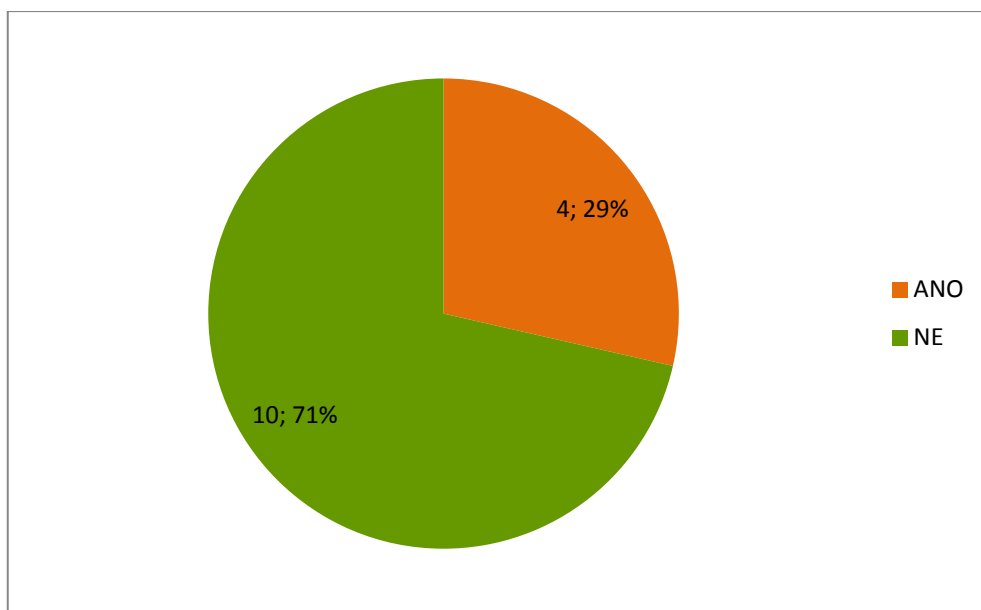

Zdroj: vlastní zpracování

54) Prodáváte svou produkci do zahraničí?

Jak vyplývá z Grafu 55, 29 % farem prodává svou produkci do zahraničí. Mléko ze všech čtyř farem končí v Německu. Tři farmy přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO a jedna přímo německé mlékárně. Žádná z farem neprodává do zahraničí zpracovanou produkci.

Graf 55: Prodej do zahraničí – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

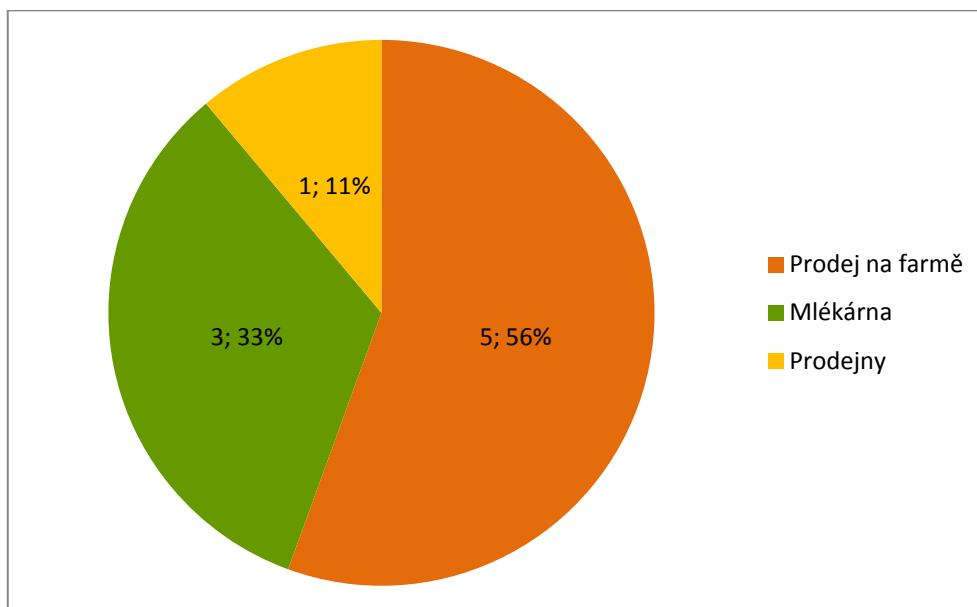
55) Jaké jsou důvody prodeje do zahraničí?

Na tuto otázku všechny farmy shodně uvedly, že v České republice není poptávka. Jindřiška Kojetínová navíc dodala, že důvodem je také lepší cena.

56) Jaký způsob prodeje preferujete.

Cílem této otázky bylo zjistit preferovaný způsob prodeje z několika hledisek, konkrétně z hlediska tržeb, časové a pracovní náročnosti. Hlediska byla sice oddělena, ale všechny farmy odpovídaly shodně za všechny tři. Více než polovina (56 %) preferuje prodej na farmě, prodej mlékárně vyhovuje třetině farem a jedna farma preferuje prodej do prodejen (Graf 56).

Graf 56: Preferovaný způsob prodeje – farmy (2013)

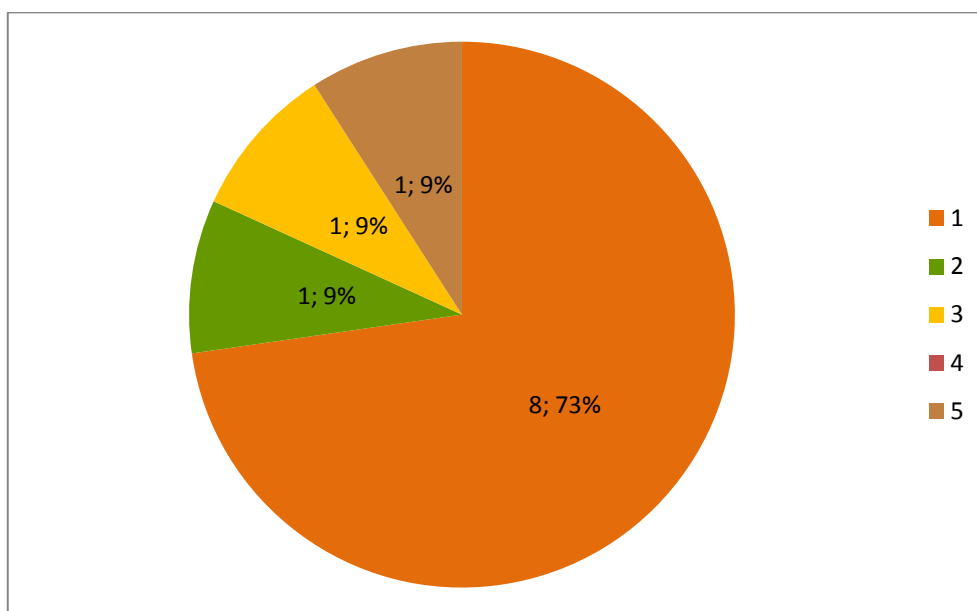

Zdroj: vlastní zpracování

57) Jak byste zhodnotili současné možnosti odbytu své ekologické mléčné produkce?

Hodnocení současných možností odbytu ekologické mléčné produkce farem probíhala na škále od 1 – *Zcela vyřešený odbyt* do 5 – *Zásadní odbytové problémy*. Z Grafu 57 je zřejmé, že většina farem má odbyt zcela vyřešený, celých 73 %. Zásadní odbytové problémy má pouze jedna farma. Průměrné hodnocení je 1,64. Pokud srovnáme s hodnocením odbytu celkové ekologické produkce (2,29), můžeme pozorovat příznivější výsledek.

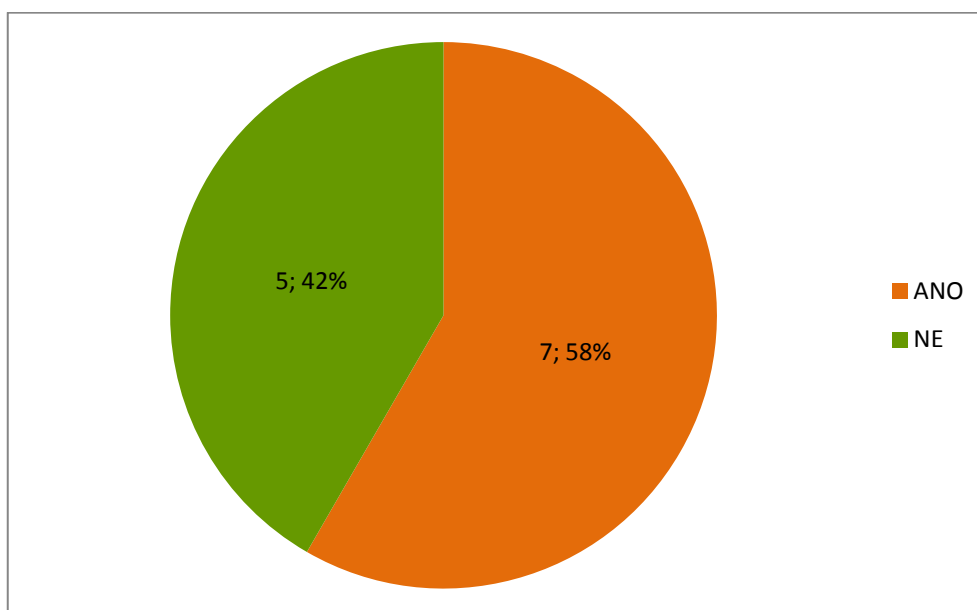
Graf 57: Zhodnocení možností odbytu ekologické mléčné produkce – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

58) Zvažujete změny v chovu dojených zvířat a faremní mléčné produkci?

Graf 58: Možnost změny v chovu dojených zvířat a faremní mléčné produkci – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Z Grafu 58 vyplývá, že více než polovina farem (58 %) zvažuje změny v chovu dojených zvířat a faremní mléčné produkci. Konkrétně Langová Hana, Statek Horní Dvorce s.r.o., Jindřiška Kojetínová a Pichl Antonín plánují navyšovat stavy dojených zvířat, Hrňa Aleš plánuje minimální navýšení. Jindřiška Kojetínová zvažuje také změnu

plemene. Zatímco ostatní farmy plánují navyšovat své chovy, Drábek Václav se rozhodl svůj chov zrušit.

59) Pokuste se ohodnotit Vaši bioprodukcí z hlediska spotřebitelských preferencí.

V Tabulce 29 je hodnocení bioprodukce z hlediska spotřebitelských preferencí z pohledu jednotlivých farem. Přičemž hodnotící škála byla od 1 – *nejméně poptávané produkty* do 5 – *velice oblíbené produkty*. Aby nedošlo ke zkreslení výsledků, je v tabulce uvedena také četnost hodnocení každého produktu. Nejčastěji hodnocenými produkty jsou syrové mléko, které zhodnotilo devět farem průměrnou známkou 4,56, čerstvý sýr, který hodnotilo šest farem průměrnou známkou 4,83 a tvaroh, kterému čtyři farmy daly průměrnou známku 4,25. Žádná farma neshledala žádný svůj produkt jako málo poptávaný.

Tabulka 29: Ohodnocení bioprodukce z hlediska spotřebitelských preferencí – farmy (2013)

Produkt	Hodnocení	
	počet	průměr
Syrové mléko	9	4,56
Tvaroh	4	4,25
Jogurt	2	5,00
Syrovátka	1	3,00
Čerstvý sýr	6	4,83
Tvrdý sýr	3	5,00
Zrající sýr	3	5,00
Uzený sýr	1	4,00
Pařený uzený sýr	1	5,00
Panýr	1	5,00
Bryndza	1	5,00

Zdroj: vlastní zpracování

60) Uved'te nejoblíbenější mléčný bioprodukt ze strany spotřebitelů

Tato otázka koresponduje s otázkou 51, ve které farmy uváděly nejlépe obchodovatelný bioprodukt. Nejoblíbenějším mléčným bioproduktem ze strany spotřebitelů je čerstvý sýr, který uvedly tři farmy. Jedna farma uvedla zrající sýr, jedna farma kozo/ovčí jogurt a jedna farma tvrdý eidam.

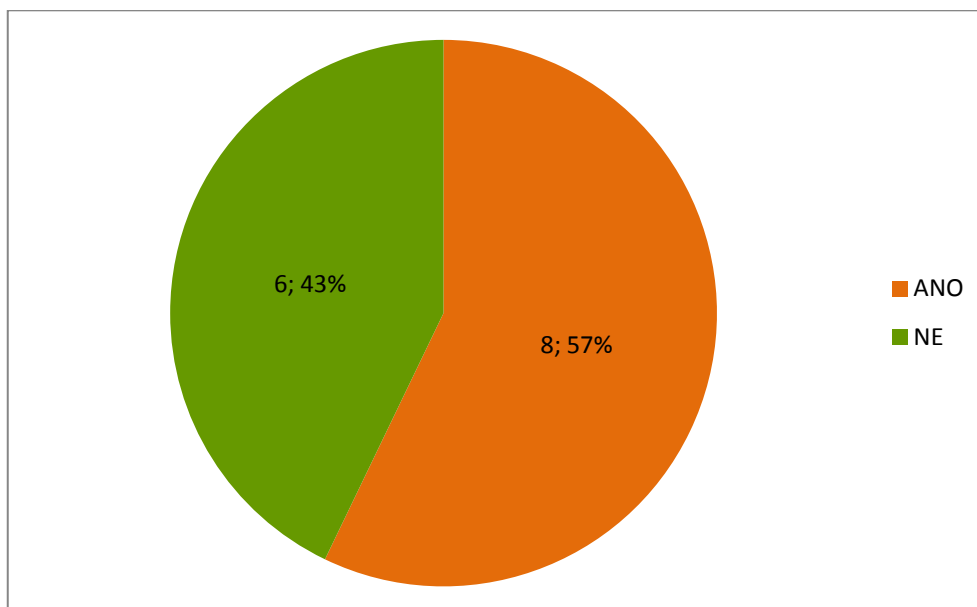
61) Které výrobky jsou z Vašeho pohledu nejvíce ziskové a ztrátové

Na tuto otázku odpověděly pouze tři farmy. Ostatní nedokázaly rozlišit nejvíce ziskové a ztrátové výrobky. Pro Statek Horní Dvorce s.r.o. a Jakuba Špatného je nejziskovější čerstvý sýr, pro FARMU B to je jogurt. Ztrátové nemají žádné výrobky.

62) Sledujete měnící se požadavky na trhu s mléčnou produkcí?

Cílem této otázky bylo posoudit, zda farmy sledují měnící se požadavky na trhu s mléčnou produkcí. Z Grafu 59 vyplývá, že více než polovina (57 %) farem požadavky sleduje. Ostatní farmy takto nečiní.

Graf 59: Zájem o sledování měnících se požadavků na trhu s mléčnou produkcí – farmy (2013)

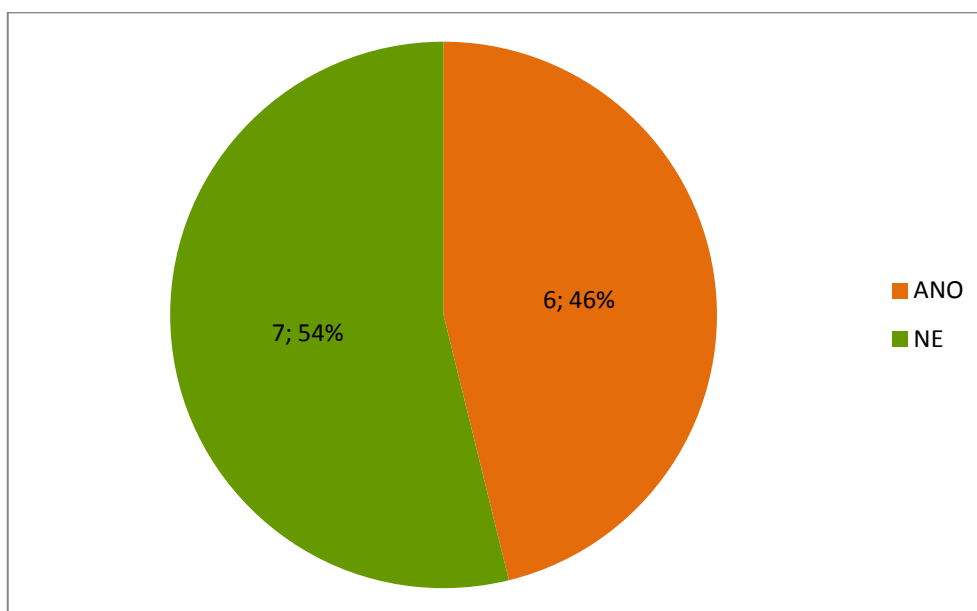

Zdroj: vlastní zpracování

63) Inovujete své výrobky?

Inovaci svých výrobků se zabývá 46 % farem (Graf 60). Jak farmy uváděly, inovace spočívají konkrétně v nových příchutích mléčných výrobků, nových druzích a kvalitnějším zpracování. Pichl Antonín se za tímto účelem účastní mnoha školení.

Graf 60: Inovace výrobků – farmy (2013)

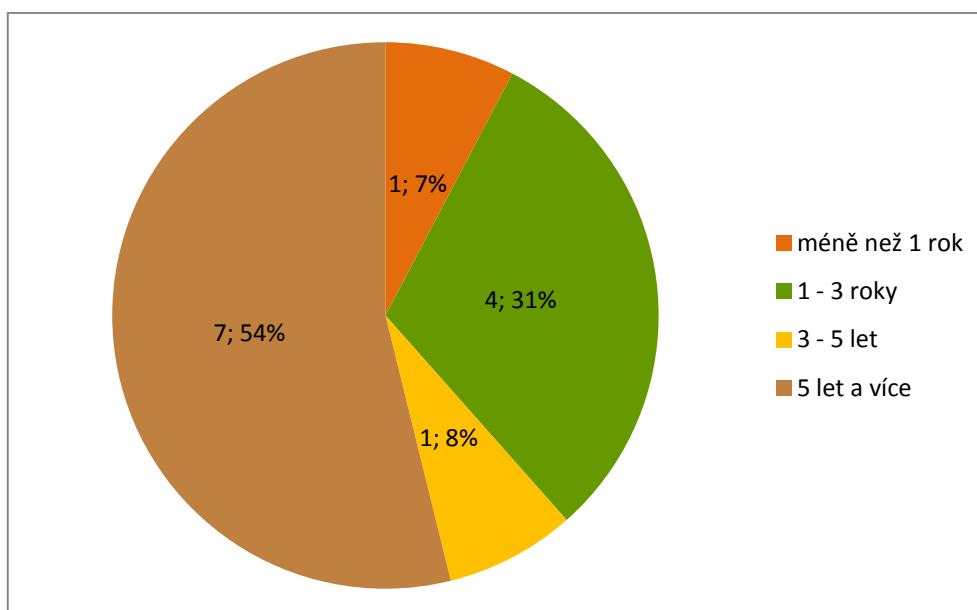

Zdroj: vlastní zpracování

64) Jak dlouho certifikujete svou mléčnou produkci?

Graf 61 zachycuje dobu certifikace mléčné produkce. Více než polovina farem (54 %) svou mléčnou produkci certifikuje pět let a více. Téměř třetina farem (31 %) se tímto zabývá v rozmezí od 1 – 3 let a jedna farma v rozmezí 3 – 5 let. Pouze jedna farma vlastní certifikát méně než jeden rok.

Graf 61: Doba certifikace mléčné produkce – farmy (2013)

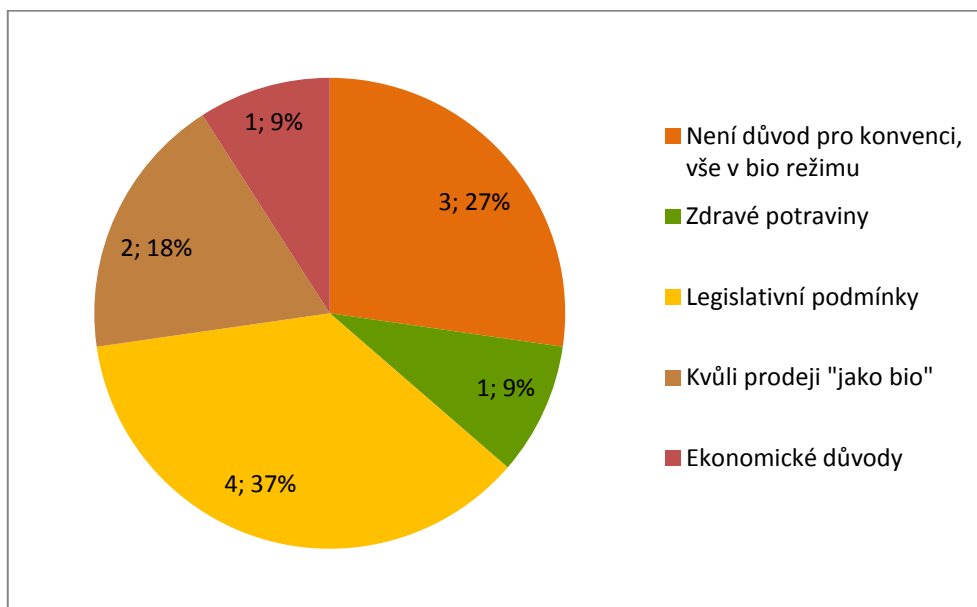

Zdroj: vlastní zpracování

65) Proč jste si certifikovali svou produkci mléka, mléčných výrobků?

Nejčastějším důvodem, proč si farmy certifikovaly svou mléčnou produkci, byly *legislativní podmínky*, uvedlo je více než třetina farem (37 %). Z Grafu 62 vyplývá jako druhá nejčastější odpověď, že *není důvod pro konvenci, vše v bio režimu* (27 %). *Kvůli prodeji „jako bio“* certifikací prošly dvě farmy. Mezi dalšími odpověďmi se také objevily *zdravé potraviny* nebo *ekonomické důvody*.

Graf 62: Důvody pro certifikaci mléčné produkce – farmy (2013)

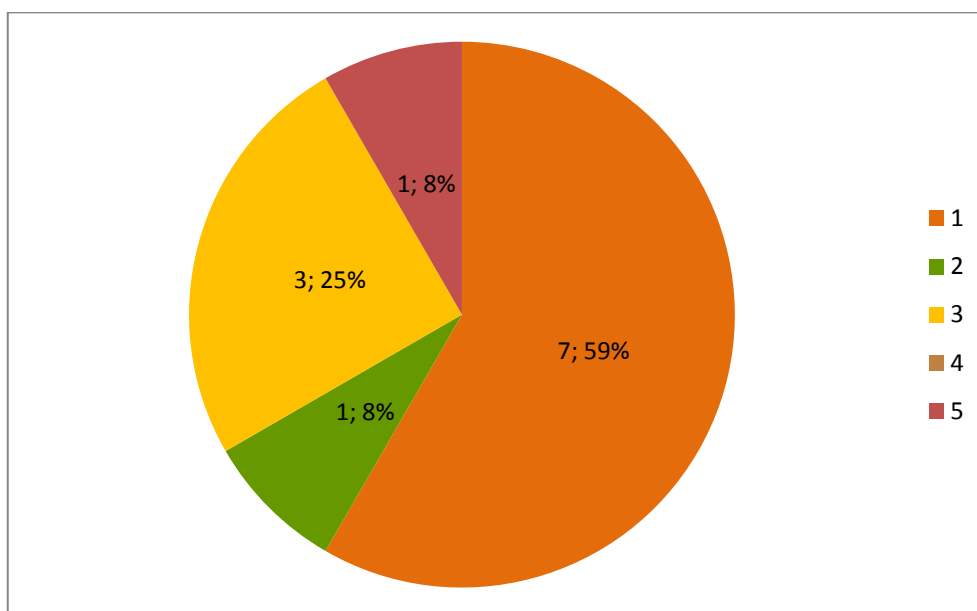

Zdroj: vlastní zpracování

66) Jak se naplnila očekávání spojená se získáním certifikátu?

Farmy měly zhodnotit, do jaké míry se naplnila jejich očekávání spojená se získáním certifikátu jejich mléčné produkce na stupnici od 1 – *Zcela naplnila* do 5 – *Zcela nenaplnila*. Z Grafu 63 je patrné, že více než polovina farem se zcela naplnila (59 %). Čtvrtina farem zvolila známku 3, tedy střední hodnocení. Pouze jedné farmě se očekávání zcela nenaplnila. Průměrné hodnocení je 1,92.

Graf 63: Naplnění očekávání ze získání certifikátu – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.6 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Obecná část

V roce 2011 bylo v Jihočeském kraji v Registru ekologických podnikatelů vedeno celkem 13 ekologických zemědělců s certifikovanou produkcí mléka. Ke dni 31. 8. 2013 jich bylo již 17, přičemž dva z nich hospodaří na jedné farmě. Můžeme tedy sledovat rostoucí tendenci počtu nově registrovaných. V rámci provedeného dotazníkového šetření byli všichni osloveni a podařilo se dosáhnout návratnosti necelých 94 %. Pokud bychom se podívali na velikost zemědělské půdy jednotlivých farem, mohli bychom je rozdělit na dvě zásadní skupiny, a sice s vlastnictvím půdy v rozmezí 500 – 2 100 ha a 13 – 180 ha. Ve struktuře této půdy převažují trvalé travní porosty, a to celkem 69 %, orná půda je zastoupena 30 % a zbylé procento jsou plochy ostatní. Na orné půdě se zejména pěstují píce (37 %), žito (11 %) a jeteloviny (10 %). Zajímavá je také struktura a stavy hospodářských zvířat na jednotlivých farmách. Nejpočetnější je zastoupení skotu, ovcí a koz, což také odpovídá charakteru farem. Poměrně významně je také zastoupena drůbež. Z šetřených farem má pouze jedna svou ekologickou produkci v přechodném období, jedná se však o zanedbatelný podíl produkce rostlinné.

Co se týče základních kategorií ekologické tržní produkce, nejčetnější uváděná kategorie jsou zvířata na porážku, které vykazuje deset farem. Odhad roční produkce za

všechny tyto farmy je 418 ks, přičemž 72,97 % je prodáno jako bioprodukt. Až na pomyslném druhém místě je produkce mléka s odhadem 4 183 409 l ročně, jehož se 94,26 % prodá jako bioprodukt. Mléčných výrobků se ročně zpracuje přibližně 7 350 kg a 91,84 % je prodáno jako bioprodukt. Hlavním důvodem, jež vede ekologické zemědělce prodávat svou produkci v konvenčním režimu je, že v našem regionu chybí zpracovatel nebo obchod, kterému by mohli prodávat své výrobky. Jako další příčinu vidí nízkou poptávku spotřebitelů po ekologických produktech. Nejvyužívanější formou odbytu je jednoznačně prodej z farmy, který realizuje více než polovina farem. Stále ještě jsou zastoupeny i farmářské trhy, které ale podle farem upadají a do budoucna počítají s jejich úplným poklesem. Některé farmy také svou produkci dodávají například do speciálních prodejen, restaurací, zpracovateli nebo velkooběrateli. O nových formách odbytu uvažuje 38 % farem. Samotné farmy zhodnotily současné možnosti odbytu své ekologické produkce na stupnici od 1 – *Zcela vyřešený odbyt* do 5 – *Zásadní odbytové problémy* průměrným hodnocením 2,29, což je poměrně optimistický výsledek. Určité formy odbytové spolupráce využívají tři farmy, konkrétně s Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO. V současnosti by většina farem i za předpokladu garantovaného odbytu nenavyšovala svou produkci a již plně využívá faremních dispozic nebo je spokojena s jejich současným využitím. Žádná farma také nedodává svou produkci do škol nebo školních jídelen, nicméně zájem o tuto formu distribuce by mělo pět farem. Zájem farem o vytvoření odbytové organizace, která by umožňovala dodávky do větších jídelen, restaurací či obchodních řetězců má polovina farem. Téměř totéž platí i u vytvoření e-odbytové sítě, kde je tento zájem o něco menší. Farmy také subjektivně charakterizovaly zákazníky, kteří kupují biopotraviny. Z odpovědí vyplynulo, že se jedná o aktivní mladší ženy – matky s vysokoškolským vzděláním a vyššími příjmy. Svou produkci nejčastěji prezentují přímo na farmách a na internetu.

Všechny farmy čerpají dotace, které jim pokrývají různý podíl nákladů. Dvě třetiny farem uvedly, že jim dotace kompenzují více než polovinu vynaložených nákladů. Jedné pětině farem dokonce 100 % nákladů. Nejčastěji uváděný důvod, který farmám brání v optimálním využívání dotací je administrace žádosti. Dvě třetiny farem uvedly, že za poslední tři roky vykázaly zisk. Pouze jedna farma vykázala ztrátu, ostatní farmy mají buď zisk nulový, nebo se jejich výsledek hospodaření vyvíjel nepravidelně.

Hodnocení současné zemědělské politiky dopadlo negativně. Polovina farem ji považuje za zásadně nekonceptní. Průměrné hodnocení zemědělské politiky je 4,43,

přičemž 1 – *velmi kvalifikovaná* a 5 – *zásadně nekonceptní*. O něco málo lépe dopadlo průměrné hodnocení ekologické zemědělské politiky, na úrovni 3,71. Výsledky naznačují výraznou nespokojenost farmářů. Konkrétně s nestabilitou politické scény a nemožností cokoli plánovat, nesmyslnými administrativními požadavky a také se systémem dotací. Přesto by se 79 % farmářů, pokud by se měli znovu rozhodovat o podnikání v ekologickém zemědělství, rozhodli kladně. Jeho největší přínos vidí v trvalé udržitelnosti a šetrném způsobu hospodaření.

Komoditní část

Komoditní část dotazníku byla zaměřena na faremní produkci, zpracování a prodej související s produkcí mléka. Stavby hospodářských zvířat chovaných pro jejich mléčnou užitkovost jsou u skotu 937 ks, ovcí 118 ks a koz 162 ks. Pět nejvýznamnějších producentů kravského biomléka svou produkci dále nezpracovává. Opačný trend je u menších producentů mléka, kteří téměř vše zpracují na mléčné výrobky. Schválenou faremní mlékárnu má pět farem a další tři se na její schválení připravují. Nejpestřejší je nabídka zpracovaných mléčných produktů z kozího mléka, ale také z mléka ovčího. Problémem u zpracované mléčné produkce jsou ochucující složky. Jejich cena v bio kvalitě je příliš vysoká a použitím konvenčních složek se stává celý mléčný výrobek konvenční. Nicméně farmy v naprosté většině používají konvenční složky, aby byly cenově konkurenceschopné.

Velmi zajímavá je struktura forem odbytu biomléka. Čtyři jeho největší producenti dodávají svou produkci do zahraničí. Konkrétně z celkového ročního objemu 4 183 409 l biomléka je 3 535 946 l (84,5 %) prodáno do Německa přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO. Další 240 000 l (5,73 %) ročně je též prodáno přímo mlékárně do Německa. Hlavním důvodem pro prodej do zahraničí je, že v České republice není poptávka. Zbývající produkce je prodána na farmě. Struktura forem odbytu zpracované mléčné produkce je rozmanitá, přes prodej na farmě, farmářské prodejny, farmářské trhy, až po restaurace. Nikdo však zpracovanou produkci neprodává do zahraničí.

Hodnocení současných možností odbytu ekologické mléčné produkce dopadlo příznivě. Průměrné hodnocení na škále od 1 – *Zcela vyřešený odbyt* do 5 – *Zásadní odbytové problémy* je 1,64. Dále také pět farem uvažuje do budoucna s navýšením stavů dojených zvířat.

Více než polovina farem svou mléčnou produkci certifikuje pět let a více. Nejčastějšími důvody, proč si farmy certifikovaly svou mléčnou produkci, byly legislativní podmínky a že není důvod pro konvenci, protože vše provozují v bio režimu. Můžeme říci, že očekávání spojená se získáním certifikátu se farmám naplnila, protože na stupnici od 1 – *Zcela naplnila* do 5 – *Zcela nenaplnila* bylo průměrné hodnocení 1,92.

Spotřebitelský výzkum

Poptávku po mléčných bioproduktech na regionálním trhu lze představit prostřednictvím spotřebitelského průzkumu, který probíhal paralelně s výzkumem na jihočeských ekofarmách v roce 2013 (Veselá, 2014).

V rámci tohoto průzkumu bylo nejprve zjišťováno, čím jsou spotřebitelé nejvíce ovlivňováni při kupním rozhodování. Na výběr bylo ze tří základních skutečností, a to mezi cenou, kvalitou a dostupností produktu. Nejvíce respondenty ovlivňuje cena (43 %), následuje kvalita (37 %) a dostupnost (20 %).

Respondenti také hodnotili úroveň kvality u jednotlivých kategorií potravin. Na škále od 1 – *velmi významně* do 5 – *minimálně* měli vyjádřit míru spojení jednotlivých kategorií s vyšší úrovní kvality. Nejhůře jsou vnímány biopotraviny s průměrnou známkou 2,86. Naopak nejlépe dopadly potraviny nakoupené přímo na farmě/farmářském trhu (2,27). Regionální potraviny (2,33) a potraviny českého původu (2,36) dosáhly podobného hodnocení.

Většina respondentů (38 %) uvedla, že nakupuje biopotraviny jen občas (nepravidelně), 35 % respondentů nakupuje biopotraviny výjimečně, 15 % respondentů nakupuje biopotraviny často (přibližně 1x týdně) a pouhé 1 % respondentů nakupuje biopotraviny velmi často (téměř denně). Biopotraviny již nenakupuje 5 % respondentů a 6 % respondentů ještě nikdy biopotraviny nekoupilo.

Dále bylo formou otevřené otázky zjišťováno, které biopotraviny respondenti nakupují nejčastěji. Nejčastěji nakupují ovoce (31 %), následuje maso (22 %) a zelenina (21 %). Mléko zaujímá 17% podíl a mléčné výrobky 9% podíl. Celkově mléčnou produkci tedy nejčastěji vyhledává více než čtvrtina respondentů.

Jedna z otázek se zabývala maximálním cenovým navýšením (oproti stejné konvenční produkci), které jsou respondenti ochotni u biopotravin akceptovat. Z odpovědí na otázku vyplynulo, že 39 % respondentů by bylo ochotno akceptovat navýšení o 10 %. Stejně procento (39 %) by akceptovalo i 20% navýšení. Navýšení o 30 % by

akceptovalo už jen 19 % respondentů, o 40 % jen 2 % respondentů a o 50 % pouze 1 % respondentů. Avšak žádný z respondentů není ochoten akceptovat navýšení vyšší než 50 %.

Dále bylo také na celkovém vzorku 1 100 respondentů (z toho 427 se znalostí a reálnými nákupy biopotravin) mj. zjišťováno, jak spotřebitelé vnímají kvalitu mléka a mléčných výrobků v bio kvalitě a zda je jejich cena adekvátní. Co se týče kvality, bylo biomléko na škále od 1 – *velmi vysoká* do 5 – *velmi špatná* ohodnoceno průměrnou známkou 2,29. Mléčné produkty dostaly hodnocení o něco málo horší, průměrně 2,36. Celkově jsou ale nad průměrem hodnocení kvality za všechny biopotraviny (hodnoceno 19 komodit), který je 2,60. Můžeme tedy říci, že kvalita bio mléčné produkce je spotřebiteli vnímána poměrně pozitivně. Avšak u hodnocení cenové adekvátnosti ve vztahu ke kvalitě je výsledek u mléčné produkce horší. Na škále od 1 – *cena zcela odpovídá kvalitě* do 5 – *cena je nepřiměřeně vysoká* je mléko průměrně hodnoceno 2,95 a mléčné výrobky 2,98. Zde se hodnocení velmi blíží celkovému průměru za biopotraviny, který je 3,06. Spotřebitelé tedy cenu mléčných produktů považují spíše za vysokou v poměru ke kvalitě, stejně jako u ostatních biopotravin.

Průzkum nebyl zaměřen jen na biopotraviny. Respondenti se také vyjadřovali k tomu, jakou kvalitu preferují u vybraných komodit na škále od 1 – *vyhledávám ve vysoké úrovni kvality* do 5 – *kvalitu běžně neřeším* a dále hodnotili reálnou spokojenost s kvalitou těchto komodit na škále od 1 – *vysoká spokojenost* do 5 – *zásadní nespokojenost*. Co se týče preference kvality mléka, vyhledávají kvalitu poměrně vysokou, průměrná známka byla 2,05, u mléčných výrobků potom velmi podobně 2,04. Reálná spokojenost s kvalitou mléka je ohodnocena průměrnou známkou 2,54 a mléčné produkty 2,68.

4.4 Činnost Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO

Na základě výsledků provedeného dotazníkového šetření bylo kontaktováno Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO. Z výsledků vyplynulo, že naprostá většina jihočeské ekologické produkce kravského mléka je právě přes toto družstvo prodána do zahraničí kvůli chybějící tuzemské poptávce. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.9.3 Formy prodeje biomléka, Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO zahájilo svou činnost v září 2012.

Tabulka 30: Objem a cena prodaného biomléka přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Rok	Počet vykázaných měsíců	Celkový objem prodaného mléka (kg)	Průměrný měsíční objem prodaného mléka (kg)	Průměrná cena (Kč/kg)
2012	4	1 734 902	433 726	9,15
2013	12	8 926 454	743 871	10,30
2014	2	1 434 307	717 154	11,96

Pozn. Údaje jsou v kilogramech, přičemž 1 litr mléka je přibližně 1,035 kilogramu.

Zdroj: Interní materiály Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO, vlastní zpracování

Spolupráci s Družstvem od jeho založení využívá celkem 13 farem. V roce 2013 bylo, jak znázorňuje Tabulka 30, do německých mlékáren dodáno celkem 8 926 454 kg mléka. Průměrná cena se odvíjí nejen od situace na trhu, ale především podle kvality mléka (obsah tuku a bílkovin). V roce 2014 je průměrná cena za první dva měsíce roku 11,96 Kč za kg. Pokud bychom porovnali s průměrnou výkupní cenou na tuzemském konvenčním trhu je to 9,69 Kč za l. Z čehož vyplývá, že farmy za své mléko dostaly o 23,47 % více, což je významný rozdíl. Pokud se zaměříme na vývoj průměrné ceny družstva, můžeme pozorovat poměrně dynamický růst. Od roku 2012, kdy tato cena byla 9,15 Kč/kg, v roce 2013 už 10,30 Kč/kg, po začátek roku 2014, kdy vystoupala na již zmíněných 11,96 Kč/kg. Průměrný měsíční objem prodaného mléka činil 717 154 kg za první dva měsíce roku 2014. Pokud bychom porovnali se stejným obdobím v roce 2013, byla tato hodnota nižší, a sice 683 470 kg. Můžeme tedy konstatovat, že objem mléka se i při konstantním počtu farem pomalu zvyšuje. Farmy při zajištěném odbytu mohou zvětšovat svou produkci.

Tabulka 31: Produkce jihočeských farem přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO v roce 2013

Měsíc	Ukazatel		
	Množství mléka (kg)	Tuk	Bílkovina
leden	274 150	3,04	2,48
únor	273 721	4,01	3,34
březen	346 202	3,94	3,29
duben	320 029	3,97	3,20
květen	348 699	3,89	3,27
červen	334 221	3,82	3,24
červenec	365 780	3,84	3,25
srpen	337 170	3,84	3,25
září	319 937	3,99	3,33
říjen	319 909	4,10	3,47
listopad	319 909	4,24	3,42
prosinec	296 908	4,18	3,36
Shrnutí	3 856 635	3,90	3,24

Zdroj: Interní materiály Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO, vlastní zpracování

Na základě dat získaných od předsedy Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO, byla sestavena Tabulka 31. Jsou zde uvedeny údaje o produkci ekologických zemědělců s certifikovanou mléčnou produkcí, kteří byli dotazováni v rámci dotazníkového šetření. Tabulka znázorňuje množství mléka, obsah tuku a bílkovin mléka za rok 2013. Celkem bylo prodáno 3 856 635 kg mléka s průměrným obsahem tuku 3,90 a obsahem bílkoviny 3,24. Objem prodaného mléka koresponduje s objemem zjištěným z dotazníkového šetření (3 535 946 l). Toto číslo je o něco nižší, protože šetření proběhlo již v září 2013 a opět se tedy potvrzuje trend, že se produkce mléka na jednotlivých farmách lehce zvyšuje. Navíc musíme zohlednit také fakt, že družstvo zpracovává údaje v kilogramech, přičemž šetření počítalo s litry (1 l = 1,035 kg mléka).

Vyjádření předsedy Družstva ČESKÉ BIOMLÉKO

Uvažujete v současné době nad možností vytvořit vlastní zpracovatelské kapacity a uvádět produkci i na tuzemský trh? Případně plánujete něco takového v budoucnu?

„Úvahy o vlastních zpracovatelských kapacitách jsme na začátku měli, ale bylo nám jasné, že je to alternativa v delším časovém horizontu. Dnes vidím reálnější spolupráci s některou z našich mlékáren, která bude mít zájem dělat bio výrobky. Nasvědčuje tomu i poslední vývoj, kdy začínají mlékárny brát družstvo jako rovnocenného partnera na trhu s bio mlékem.“

Jak se o Vaší činnosti dozvídají farmáři, kteří by se také chtěli zapojit?

„Farmáři se o naší činnosti dozvědí prostřednictvím PRO-BIO Svazu. A poté jsem je téměř všechny osobně objel a seznámil je s podmínkami družstva. Dále jsem s nimi v elektronickém styku a průběžně je informuji o činnosti družstva a cenových relacích.“

Plánujete, že byste rozšířili trasu, na které svážíte mléko?

„Co se týká rozšíření trasy na svoz mléka, ano, neustále se na tom pracuje, ovšem nejdůležitější je rozhodnutí samotného farmáře, jelikož je potřeba certifikovat takovou farmu německou Geou.“

4.5 Vyhodnocení hypotéz

Na začátku práce byly stanoveny hypotézy, které budou nyní potvrzeny nebo zamítnuty.

1. V Jihočeském kraji není zpracovatel vykupující kravské biomléko.

Na základě zjištěných dat se podařilo tuto hypotézu potvrdit. Naprostá většina jihočeské ekologické produkce kravského mléka je prodána zpracovatelské mlékárně do Německa přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO, Jindřiška Kojetínová si odbyt německé mlékárně zajišťuje sama. Minimum mléka je prodáno na farmách.

Vzhledem k tomu, že se v Jihočeském kraji nachází největší zpracovatel mléka v České republice, společnost MADETA a. s., byla tato společnost kontaktována. Tisková mluvčí společnosti zhodnotila postoj MADETY a. s. k výkupu a zpracování biomléka následovně: *„V případě základní suroviny, tedy mléka, nevidíme rozdíl mezi BIO a "neBIO", ten existuje pouze v tom, zda mléko pochází od dojníc pasoucích se volně na pastvě či nikoli. Výrobky v BIO kvalitě bychom byli schopni produkovat, pokud bychom*

chtěli, ale právě z výše uvedeného důvodu by to podle nás nemělo smysl, takže to neplánujeme.

Výrobky označené jako BIO jsou zejména v rámci našeho mlékařského oboru takovým, mírně řečeno, šálením lidí. Jiné to je ovšem například v případě zeleniny a masných produktů, kdy jsou zvířata danému životnímu prostředí a zacházení při chovu vystavena dlouhodobě. Mléko je však "denní" produkt, v tom je rozdíl.

Co se týče kvality, potenciál produkty BIO určitě mají, zejména ve smyslu větší chutnosti a přírodnějšího charakteru. Je ale třeba zdůraznit, že lepší chuť mléčných výrobků je způsobena jejich vyšší tučností.

Madeta nemá potřebu dělat BIO výrobky, protože kontinuálně pokračujeme ve výrobě mléčných produktů podle tradičních a poctivých receptur, čili děláme je tak, jak se dělat mají.“

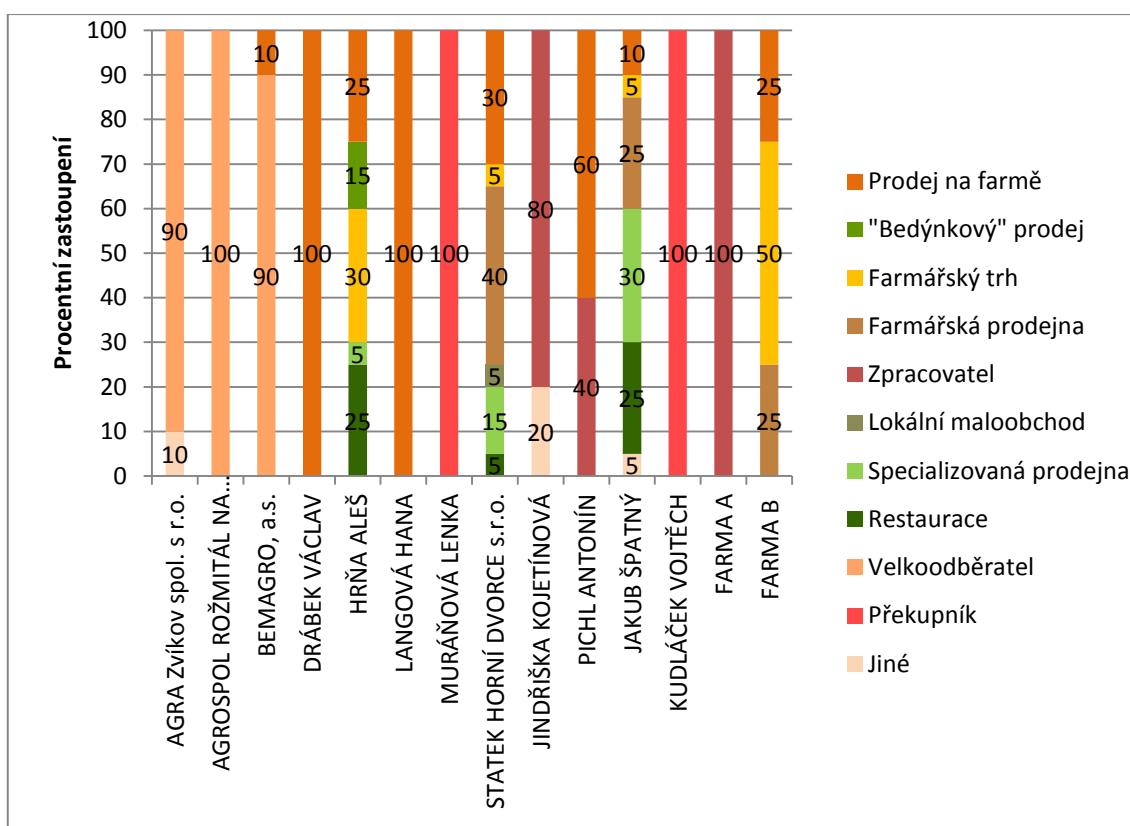
Z uvedeného vyplývá, že nejenom v současné době v Jihočeském kraji není zpracovatel vykupující kravské biomléko, ale zřejmě ani v blízké budoucnosti nebude. MADETA a. s. se souběhem zpracování biomléka nepočítá (a ani jí zřejmě není filosofie ekologického zemědělství a výroby biopotravin blízká). Nabídka regionální mléčné bioprodukce tak bude postavena zejména na kozích a ovčích produktech z menších jihočeských faremních mlékáren, a to v rámci přímých forem distribuce (farmářské trhy, prodej z farmy) a prodeje ve specializovaných prodejnách. V běžné maloobchodní síti se pak prosadí mléčná produkce z mlékáren zpracovávajících mléko z jiných českých regionů.

2. Alespoň 10 % farem prodá svou ekologickou produkci z farmy.

Tuto hypotézu můžeme na základě Grafu 31 potvrdit. Jak je patrné z tohoto grafu, prodej na farmě realizuje osm farem, což v procentuelním vyjádření představuje 57 %. Je to nejvyužívanější forma odbytu. Pokud bychom porovnali toto číslo s celorepublikovým průměrem, je zde obrovský rozdíl. V letech 2008 – 2011 se počet ekofarem, které prodávaly bioprodukty z farmy, pohyboval mezi 5 – 15 % z celkového počtu farem, které mohly prodávat své bioprodukty z farmy. Dále můžeme pozorovat velmi různorodou skladbu forem odbytu u jednotlivých farem.

Graf 31: Struktura forem odbytu u jednotlivých farem (2013)

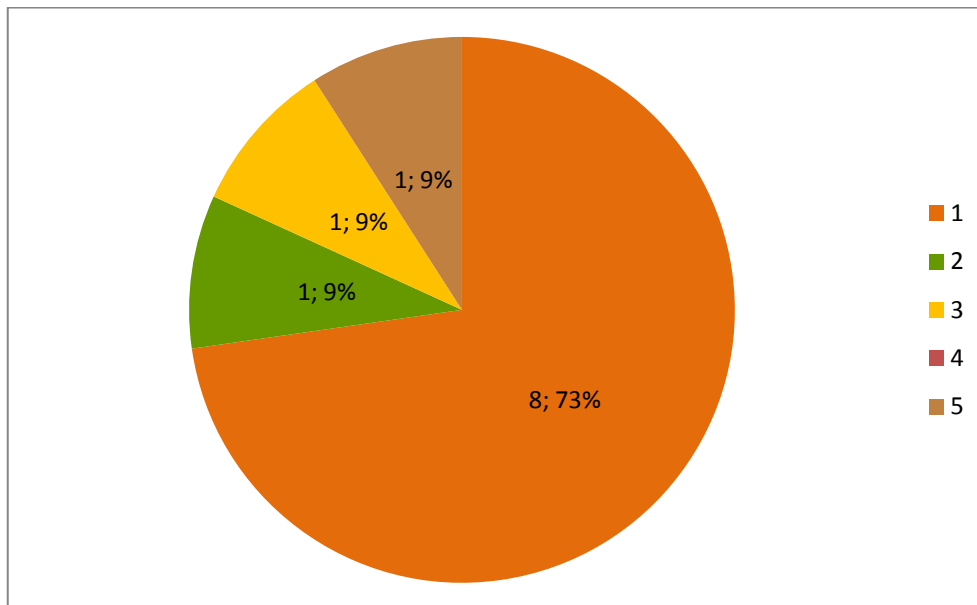
Zdroj: vlastní zpracování

3. Nejméně 20 % farem má zásadní odbytové problémy se svou mléčnou produkcí.

Tuto hypotézu můžeme na základě Grafu 57 zamítnout. Farmy hodnotily své současné možnosti odbytu ekologické mléčné produkce na škále od 1 – *Zcela vyřešený odbyt* do 5 – *Zásadní odbytové problémy*. Z Grafu 55 je zřejmé, že většina farem má odbyt zcela vyřešený, celých 73 %. Zásadní odbytové problémy má pouze jedna farma, což představuje 9 %. Průměrné hodnocení je 1,64.

Toto poměrně pozitivní hodnocení je však podmíněno skutečností, že mléčné chovy zrušily již farmy, které měly dlouhodobě problémy s odbytem. S produkcí mléka pokračují již jen farmy, které si zpravidla našly stálé odběratele.

Graf 57: Zhodnocení možností odbytu ekologické mléčné produkce – farmy (2013)

Zdroj: vlastní zpracování

4. Více než 90 % produkce kozího a ovčího biomléka je dále zpracováno na mléčné výrobky ve schválené faremní mlékárně (SFM) přímo na farmě.

Na základě zjištěných dat lze, pokud budeme posuzovat společně kozí a ovčí mléko, hypotézu potvrdit. Vyplyvá to z Tabulky 32, která byla sestavena z dat získaných v rámci Otázek 45 a 46 z komoditní části dotazníku. V rámci faremních mlékáren je zpracovááno 95,81 % ovčího a 87,53 % kozího mléka. Vyšší podíl zpracovaného ovčího mléka zřejmě souvisí s tím, že je v České republice zakázáno prodávat toto mléko v syrovém stavu. Pokud pohlížíme na celkovou produkci kozího a ovčího mléka, která činí 438 l denně, zpracuje se v rámci schválené faremní mlékárny 397,20 l, což představuje 90,68% podíl. Nesporně je tento fakt zapříčiněn tím, že nejen v Jihočeském kraji, ale ani v České republice není zpracovatel, který by vykupoval a dále zpracovával kozí a ovčí mléko.

Tabulka 32: Denní produkce kozího a ovčího biomléka – farmy (2013)

Produkce		Denní objem
Kozí mléko	celkem (l)	271,00
	zpracované v rámci SFM (l)	237,20
	podíl zpracované produkce (%)	87,53
Ovčí mléko	celkem (l)	167,00
	zpracované v rámci SFM (l)	160,00
	podíl zpracované produkce (%)	95,81
Kozí a ovčí mléko	celkem (l)	438,00
	zpracované v rámci SFM (l)	397,20
	podíl zpracované produkce (%)	90,68

Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Možnosti optimalizace výrobně distribučního řetězce

Mezi cesty, které by mohly napomoci rozvíjet výrobu kvalitních mléčných biopotravin pro český (jihočeský) trh, patří:

- Přesvědčit jediného významného regionálního zpracovatele mléka MADETU a. s. o významu produkce biopotravin a realizovat v rámci této společnosti souběh konvenční a ekologické výroby např. po vzoru OLMY, a.s., TANY, spol. s r.o. nebo POLABSKÝCH MLÉKÁREN a.s.;
- Výstavba společného zpracovatelského provozu, provozovaného odbytovým družstvem či přímo zapojenými farmami, který bude schopný zpracovat i větší objemy kravského biomléka;
- Výstavba dalších malých faremních mlékáren, s využitím nabídky levných technologických alternativ v podobě např. kontejnerových minimlékáren;
- Využití dodávek biomléka a zpracovaných produktů do škol (podpora kampaně Mléko do škol v ekologické alternativě), mléčné automaty;
- Využití dodávek biomléka a zpracovaných produktů do restaurací, vinoték a hotelů;
- Využití nových forem odbytu (e-odbytové sítě);
- Dodávky zpracovatelům i v dalších oblastech potravinářského průmyslu, podmíněné rozvojem např. v oblasti pekárenské, cukrářské bioprodukce;
- Dodávky do kosmetického průmyslu s výrobou certifikované biokosmetiky v současné době zejména z kozího mléka;
- Inovativní produkty
  - colostrum (doplňek na posílení imunity)
  - kozí dětská výživa (nižší alergenní zátěž oproti kravské)
  - inovativní ochucující složky (např. z oblasti potravin nového typu).

5 Závěr

Cílem této diplomové práce byla analýza jihočeské ekologické mléčné produkce a distribuce biomléka. Prostřednictvím zpracování dat z databáze ÚZEI a dotazníkového šetření realizovaného na úrovni ekologických zemědělců hospodařících v Jihočeském kraji s platným certifikátem pro mléčnou produkci byl zhodnocen vývoj a současná tržní situace bio mléčné produkce v Jihočeském kraji.

Trh s biomlékem prošel za posledních šest let řadou změn. V letech 2008 a 2009 převyšovala poptávka po biomléku jeho nabídku a tak řada farem přešla na jeho produkci. V letech 2011 a 2012 se však situace zcela otočila a farmy svou produkci musely prodávat v lepším případě do konvence nebo neměly odbyt zajištěn vůbec. Pro některé farmy znamenal tento stav konec hospodaření, některé, jak vyplynulo z provedeného šetření, se pokouší přejít na masnou produkci. Aktuálně funguje v Jihočeském kraji 15 farem s certifikovanou produkcí mléka, z toho osm farem s produkcí kravského, jedna ovčího a čtyři kozího biomléka, dále jedna farma má produkci ovčího i kozího biomléka a jedna farma produkuje kravské, ovčí i kozí biomléko.

Dotazováním na farmách bylo zjištěno, že téměř celá ekologická produkce *kravského mléka* vyprodukovaná v Jihočeském kraji je prodána do zahraničí. Tato situace je způsobena absentující poptávkou ze strany zpracovatelů. Není zde žádná mlékárna, která by kravské biomléko vykupovala a zpracovávala mléčné výrobky. Z vyjádření společnosti MADETA a. s. také vyplynulo, že ani v budoucnu nemá zájem vyrábět mléčné výrobky v bio kvalitě. Zdá se tedy, že jedinou možností farem s větší produkcí biomléka je buď provoz vlastní faremní mlékárny, případně mlékárny společně provozované několika farmami, a nebo spolupráce s odbytovým družstvem. Konkrétně s Družstvem ČESKÉ BIOMLÉKO, které zajišťuje odbyt biomléka pro své členy do německých mlékáren. Toto družstvo zahájilo svou činnost na podzim roku 2012 a úspěšně v ní pokračuje. Důkazem toho jsou i zvyšující se objemy vyvezeného biomléka. Nejenže se stará o svozy biomléka, ale také zajišťuje farmám příznivé výkupní ceny. V roce 2013 byla průměrná výkupní cena za jeden litr mléka více než o 20 % větší, než u mléka konvenčního. Přičemž do doby než družstvo začalo fungovat, farmy svou produkci byly nuceny prodávat do konvence, protože o jejich produkci nebyl zájem. Je nutné však poznamenat, že pro farmy je svoz do Německa

jednoduchým a ekonomicky výhodným řešením, nicméně pro Českou republiku se jedná o situaci poměrně negativní. Dotačně podporuje vznik kvalitního bioproduktu, který končí převážně u německého spotřebitele.

Jiná je situace u výrobků z *kozího* a *ovčího mléka*. Protože v České republice není zpracovatel vykupující kozí nebo ovčí mléko, jedná se převážně o produkci malých farem s vlastní schválenou mlékárnou. Pro prodej své produkce pak využívají pestrou strukturu odbytových cest. Své výrobky prodávají nejen na farmě, ale také například do farmářských prodejen, prodejen zdravé výživy, restaurací, vinoték nebo na farmářských trzích. U žádné z farem nebyly zaznamenány zásadní odbytové problémy s ekologickou mléčnou produkcí.

Negativně však faremní podnikání ovlivňuje stav zemědělské/ekologické zemědělské politiky. Většina farem pocítuje nejistotu z budoucnosti, kterou farmy spojují právě s danými politikami, které považují víceméně za nekoncepční. Kritizovány jsou především nesmyslné administrativní požadavky, systém dotací a nestabilita politické scény.

Farmy si však uchovaly jistou míru optimismu a do budoucna plánují nové aktivity. Ať už ve smyslu zvýšení stavů, změny chovných plemen, několik farem zvažuje provoz faremní mlékárny, jedna z farem pak restaurační provoz.

Zhodnotíme-li celkovou situaci, musíme konstatovat, že se na jihočeském trhu nevyskytuje významnější regionální mléčná bioprodukce. Zastoupena je pouze v minimálních objemech kozími a ovčími bioprodukty, vyrobenými v malých faremních mlékárnách. Případně se k nám dostává v podobě konvenčních produktů vyrobených v německých mlékárnách. Mléčná výroba má na jihu Čech silnou pozici, která se opírá o vysokou kvalitu produktů a je škoda, že se stejná situace neodvíjí i v oblasti mléčné bioprodukce.

I Summary

The aim of this thesis was to analyze the South Bohemian organic dairy production and distribution of organic milk. Through the processing of data from the database of the Institute of Agriculture Economics and Information and a questionnaire survey conducted at the level of organic farmers farming in the South Bohemian Region with a valid certificate for the milk production was assessed the development and the current market situation of organic milk production in the South Bohemian Region.

Query the farms was found that almost the entire production of cow's milk produced in the South Bohemian Region is sold abroad. This situation is caused by absentee demand from processors. There is no dairy, which would be redeemed cow organic milk and processed dairy products. The statements made by MADETA a. s. also indicated that even in the future is not interested in producing dairy products in the bio quality. So, it seems, therefore, that the only way to farms with greater production of organic milk is either operate their own dairy farm or dairy plant jointly operated several farms, or cooperation with the co-operative, specifically Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO. It provides sales of organic milk for their members into German dairies. However, it should be noted that for the farm is a collection simple and economically to Germany a convenient solution, but for Czech Republic is a situation quite negative. It supports the production of high quality organic product by subsidies, which ends mostly by German consumers.

The situation is different for products from organic goat's and sheep's milk. Because the processor is not in the Czech Republic redeeming goat's or sheep's milk. It is mainly on the production of small farms with their own approved dairy. For the sale of its production, they use a varied structure of distribution channels. Its products are sold not only on the farm, but also, for example, in farm stores, health food stores, restaurants, wine shops or at farmers' markets. For any of the farms have not been recorded major distribution problems with organic milk production.

However, farm business affects negatively the status of agricultural / ecological agricultural policy. Most of the farms is the uncertainty of the future, which connect the farms with the policies, which they consider more or less ill-conceived. Criticized are particularly pointless administrative requirements, a system of subsidies and the instability of the political scene.

Assessing the overall situation, we must conclude that the South Bohemian market does not appear significant regional organic milk production. Representation is only in minimum amounts of goat and sheep organic products produced in small farm dairies. Alternatively, getting to us, in the form of conventional products produced in German dairies.

Keywords

Organic food, organic milk, organic farmer, organic farm, organic certification, dairy product, dairy cattle farming, sheep farming, goat farming, distribution, legislation in force, subsidy.

II Seznam použitých zdrojů

- Abcert se představuje. (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.abcert.cz/index.php>
- Adresář Kam pro bedýnky ukazuje lidem cestu k jídlu z blízka. (2010). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.bio-info.cz/zpravy/adresar-kam-pro-bedyanky-ukaze-lidem-cestu-k-jidlu-z-blizka>
- Agroenvironmentální opatření. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <https://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa2/1/13>
- Benbrook, C. M., Butler, G., Latif, M. A., Leifert, C., & Davis, D. R. (2013). Organic Production Enhances Milk Nutritional Quality by Shifting Fatty Acid Composition: A United States–Wide, 18-Month Study. *PLoS ONE*, 8(12), e82429. doi:10.1371/journal.pone.0082429
- Bouška, J., Doležal, O., Jílek, F., Kudrna, V., Kvapilík, J., Příbyl, J., ... Žižlavský, J. (2006). *Chov dojeného skotu*. Praha: Profi Press.
- Českého biomléka se do Německa vozí pětina, doma jsou nízké ceny. (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.zemedelskytydenik.cz/hlavni-strana/4017-3>
- Doležal, O. (2000). *Mléko, dojení, dojírny*. Praha: Agrospoj.
- Doležal, O., Bílek, M., & Dolejš, J. (2004). *Zásady welfare a nové standardy EU v chovu skotu*. Praha: Výzkumný ústav živočišné výroby.
- Dlouhý, J., & Urban, J. (2011). *Ekologické zemědělství bez mýtů: Fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách pro média*. Olomouc: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství. Získáno z http://www.bioinstitut.cz/documents/myty_EZ_final.pdf
- Drobníček, L., Pešán, J., & Smetana, P. (2011). *Jak na faremní prodej ze dvora*. Klatovy: Úhlava.
- Grieger, C., Holec, J., Burdová, O., Krčál, Z., Lukášová, J., Matyáš, Z., & Pleva, J. (1990). *Hygienu mléka a mléčných výrobků*. Bratislava: Příroda.
- Hrabalová, A. (2013). Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR za rok 2011. Získáno 7.

- dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf
- Hrabalová, A., Darmovzalová, A., & Wollmuthová, P. (2013). Statistická šetření ekologického zemědělství - Základní statistické údaje (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf
- Chov koz obecně. (2009). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.zootechnika.cz/clanky/chov-koz/chov-koz-obecne-/chov-koz-obecne.html>
- Chov ovčí obecně, historie apod. (2009). Získáno 7. dubna, 2014, z http://www.zootechnika.cz/clanky/chov-ovci/chov-ovci-obecne/chov-ovci-obecne_-historie-apod.html
- Informace pro žadatele v rámci Jednotné žádosti 2013, žádosti o zařazení AEO a žádosti o změnu zařazení AEO. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z http://www.apic-ak.cz/informace-pro-zadatele-v-ramci-jednotne-zadosti-2013_-zadosti-o-zarazeni-aeo-a-zadosti-o-zmenu-zarazeni-aeo.php
- Jednotná platba na plochu. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/jednotna-platba-na-plochu/>
- Kdo jsme. (2009). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>
- Kodex farmářských trhů. (2011). Získáno 7. dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/file/120003/Kodex_farmarskych_trhu.pdf
- Kolářová, H., & Hradil, R. (2003). Stručná historie ekologického zemědělství. Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www2.czp.cuni.cz/enviwikidata/Bedrn%C3%ADk%202003%2003%20Biopotraviny.doc>
- Kontejnerová minimlékárna AGM 100. (2011). Získáno 7. dubna, 2014, z http://agtconsulting.cz/documents/kontejnerova_minimlekarna.pdf
- Kontrola a certifikace v ekologickém zemědělství. (2014). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.ekozemedelstvi.cz/nabidka-sluzeb/kontrola-a-certifikace-v-ekologickem-zemedelstvi/>

- Kozí mléko. (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92054.aspx>
- Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.* (2013b). Praha: Ministerstvo zemědělství. Získáno z http://eagri.cz/public/web/file/218712/AEO79_web2013.pdf
- Metodický pokyn č. 1/2012. (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/file/283724/MP_1_2012.pdf
- Moudrý, J., Konvalina, P., Moudrý, J., & Kalinová, J. (2007a). *Ekologické zemědělství: vysokoškolská učebnice* (1. vyd.). Č. Budějovice: ZF JU.
- Moudrý, J., Konvalina, P., Moudrý, J., & Kalinová, J. (2007b). *Marketing bioprodukce: odborná monografie* (1. vyd.). Č. Budějovice: ZF JU.
- Národní doplňkové platby. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/narodni-doplnekove-platby/>
- Národní dotace. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/>
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1935/2004/ES o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami a o zrušení směrnic 80/590/EHS a 89/109/EHS. (2011). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:338:0004:0017:cs:PDF>
- Němečtí inspektoři potvrzují: České biomléko splňuje nejvyšší standardy. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://pro-bio.cz/Aktuality/Nemecti-inspektori-potvrzuji-Ceske-biomleko-splnuje-nejvyssi-standardy/>
- O společnosti. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z http://www.biokont.cz/images/o_spolecnosti_20130930.pdf
- O ústavu (ÚKZÚZ). (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/o-ustavu/>
- Operační program Rybářství 2014-2020. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni->

programy/OP-Rybarstvi-2014%E2%80%932020

- Organic market report 2013. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=whbpEnZUd7A%3d&tabid=1984>
- OSA I. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/opatreni-osy-i/>
- OSA II. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/opatreni-osy-ii/>
- OSA III. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa3>
- OSA IV. Leader. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa4>
- Ovčí mléko. (2012). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92073.aspx>
- Podpůrný a garanční lesnický fond. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/podpurny-a-garancni/>
- Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin.* (2012). Praha: Ministerstvo zemědělství. Získáno z http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/Pravni_predpisy_10%209%20_final.pdf
- Slimáková, M. (2013). Kravské mléko. Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.margit.cz/encyklopedie/kravske-mleko/>
- Smetana, P., Hlaváček, J., Mrázek, J., Samková, E., Pospíšil, M., Rozsypal, R., & Trávníček, P. (2009). *Faremní zpracování mléka v ekologickém zemědělství: kvalita mléka, hygienické požadavky na jeho zpracování, přímý prodej mléka : zásady ekologického chovu skotu, ovcí a koz.* Olomouc: Bioinstitut.
- Společná organizace trhu. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/sot>

- Společný strategický rámeček. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/spolecny-strategicky-ramec/>
- Stav ekologického zemědělství. (2011). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://www.zelenezpravy.cz/stav-ekologickeho-zemedelstvi/>
- Struktura dotačních zdrojů. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>
- Šarapatka, B., Urban, J., Červinka, J., Hejduk, S., Hrabalová, A., Juršík, J., ... Živělová, I. (2005). *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi. II. díl.* Šumperk: PRO-BIO.
- Šleisová, J. (2010). Mléko a mléčné výrobky. Získáno 7. dubna, 2014, z <http://vladahadrava.xf.cz/mleko.html>
- Urban, J., Šarapatka, B., Čížková, S., Dukát, V., Diviš, J., Hejátková, K., ... Veverka, A. (2003). *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi* (1. vyd.). Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR : PRO-BIO.
- Ústav zemědělské ekonomiky a informací. (2013). [Databáze ekologického zemědělství Jihočeský kraj, 2011]. Nezveřejněná nezpracovaná data.
- Václavík, T. (2008). *Marketing pro ekologické zemědělce*. Brno: Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR, o.s. Získáno z http://www.agro-envi-info.cz/files/dokumen/Marketing_pro_%20EZ.PDF
- Veselá, M. (2014). [Databáze GAJU 019/2013/S: Trh bioprodukty: spotřebitelské výzkumy, 2013]. Nezveřejněná nezpracovaná data.
- Veselá, Z. (2013). Situační a výhledová zpráva mléko 2013. Získáno 7. dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/file/285568/svz_mleko_2013.pdf
- Vyhláška č. 128/2009 Sb., o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází se živočišnými produkty. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky->

[prehled/100052073.html](http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100052073.html)

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100049536.html>

Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100051461.html>

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/ostatni/100874780.html>

Základní informace. (2013). Získáno 7. dubna, 2014, z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. (2013a). Získáno 7. dubna, 2014, z http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-242-viceoblasti.html

Zink, V. (2012). Technologie ustájení dojnic. Získáno 7. dubna, 2014, z http://www.agropress.cz/ustajeni_dojnic.php

III Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázky

Obrázek 1: Zdravé potraviny v ekologickém zemědělství	10
Obrázek 2: Vazba rostlinné a živočišné výroby v ekologickém zemědělství.....	18
Obrázek 3: Logo KEZ o.p.s.	24
Obrázek 4: Logo ABCERT AG.....	25
Obrázek 5: Logo Biokont CZ, s.r.o.	25
Obrázek 6: Logo Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.	26
Obrázek 7: Logo Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.....	27
Obrázek 8: České biologo.....	28
Obrázek 9: Evropské biologo	29
Obrázek 10: Společný strategický rámec.....	33
Obrázek 11: Struktura AEO.....	39
Obrázek 12: Kontejnerová minimlékárna.....	58

Tabulky

Tabulka 1: Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství České republiky v letech 1990 až 2012	13
Tabulka 2: Struktura hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005-2011	16
Tabulka 3: Sazby přímých plateb pro rok 2013.....	31
Tabulka 4: Složení jednotlivých druhů mléka	42
Tabulka 5: Mléčná produkce v letech 2009 – 2012.....	43
Tabulka 6: Domácí spotřeba vybraných mléčných výrobků v kg v letech 2003 – 2011....	44
Tabulka 7: Vývoj stavů zvířat v letech 2008 – 2013	46
Tabulka 8: Minimální rozměry vazného stání krav	49
Tabulka 9: Minimální rozměry při volném ustájení skotu	49
Tabulka 10: Vývoj stavů zvířat na ekologických farmách v letech 2008 – 2012.....	51
Tabulka 11: Minimální parametry pro stáje v ekologickém zemědělství.....	52
Tabulka 12: Mléčná produkce na ekologických farmách v letech 2009 – 2012	54
Tabulka 13: Vývoj počtu ekofarem 2005, 2008 a 2011, ČR a Jihočeský kraj	72
Tabulka 14: Struktura zemědělské půdy 2008 a 2011, Jihočeský kraj.....	72

Tabulka 15: Struktura plodin na OP 2008 a 2011, Jihočeský kraj	75
Tabulka 16: Struktura chovu zvířat 2008 a 2011, Jihočeský kraj.....	77
Tabulka 17: Výměra ploch v přechodném období – farmy (ÚZEI, 2011)	81
Tabulka 18: Farmy s certifikovanou mléčnou produkcí k 31. 8. 2013	89
Tabulka 19: Kódování farem (2013)	90
Tabulka 20: Hlavní a vedlejší zaměření farem (2013)	93
Tabulka 21: Základní kategorie ekologické tržní produkce – farmy (2013)	100
Tabulka 22: Zhodnocení farmářských trhů – farmy (2013)	103
Tabulka 23: Odhad potencionálního navýšení roční produkce – farmy (2013)	106
Tabulka 24: Charakteristika zákazníků kupující biopotravin ze strany farmářů (2013)	108
Tabulka 25: Dotace, které by se měly zvyšovat – farmy (2013)	111
Tabulka 26: Problémy s dodržением podmínek poskytnutí dotací – farmy (2013).....	112
Tabulka 27: Struktura tržní mléčné produkce za týden – farmy (2013).....	120
Tabulka 28: Nejlépe obchodovatelné mléčné produkty – farmy (2013)	122
Tabulka 29: Ohodnocení bioprodukce z hlediska spotřebitelských preferencí – farmy (2013).....	127
Tabulka 30: Objem a cena prodaného biomléka přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO	136
Tabulka 31: Produkce jihočeských farem přes Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO v roce 2013	137
Tabulka 32: Denní produkce koziho a ovčího biomléka – farmy (2013).....	142

Grafy

Graf 1: Přední světové trhy biopotravin (% celkových tržeb).....	14
Graf 2: 10 evropských zemí s největším trhem biopotravin v roce 2011	15
Graf 3: 10 evropských zemí s nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele v roce 2011	15
Graf 4: Počet ekologických subjektů registrovaných u jednotlivých kontrolních organizací k 31. 12. 2013	26
Graf 5: Struktura zemědělské půdy 2008 (%), Jihočeský kraj	73
Graf 6: Struktura zemědělské půdy 2011 (%), Jihočeský kraj	73
Graf 7: Struktura zemědělské půdy 2011 (%), ČR	74
Graf 8: Struktura využití OP 2011 (%), Jihočeský kraj	74

Graf 9: Struktura využití OP 2008 (ha), Jihočeský kraj	76
Graf 10: Struktura využití OP 2011 (ha), Jihočeský kraj	76
Graf 11: Struktura využití OP v ha 2011, ČR.....	77
Graf 12: Struktura zemědělské půdy – farmy (ÚZEI, 2011)	78
Graf 13: Výměra zemědělské půdy – farmy (ÚZEI, 2011)	79
Graf 14: Struktura zemědělské půdy – farmy (ÚZEI, 2011)	80
Graf 15: Zastoupení ploch v přechodném období – farmy (ÚZEI, 2011)	81
Graf 16: Stavby hospodářských zvířat – farmy (ÚZEI, 2011)	82
Graf 17: Odhad roční produkce biomléka – farmy (ÚZEI, 2011)	83
Graf 18: Odhad roční zpracované mléčné bioprodukce – farmy (ÚZEI, 2011).....	84
Graf 19: Uplatnění produkce kravského biomléka – farmy (ÚZEI, 2010).....	85
Graf 20: Uplatnění produkce koziho biomléka – farmy (ÚZEI, 2010)	85
Graf 21: Uplatnění produkce ovčího biomléka – farmy (ÚZEI, 2010)	86
Graf 22: Rok registrace a první certifikace – farmy (2013)	91
Graf 23: Struktura zaměstnanců – farmy (2013)	92
Graf 24: Výměra zemědělské půdy – farmy (2013)	95
Graf 25: Struktura zemědělské půdy u jednotlivých farem (2013)	96
Graf 26: Struktura zemědělské půdy – farmy (2013)	96
Graf 27: Struktura plodin pěstovaných na orné půdě – farmy (2013)	97
Graf 28: Stavby hospodářských zvířat – farmy (2013).....	98
Graf 29: Používaná krmiva – farmy (2013).....	99
Graf 30: Důvody pro prodej v konvenčním režimu – farmy (2013)	101
Graf 31: Struktura forem odbytu u jednotlivých farem (2013)	102
Graf 32: Četnost výskytu formy odbytu – farmy (2013)	102
Graf 33: Zvažování nových forem odbytu – farmy (2013)	104
Graf 34: Nejefektivnější forma odbytu – farmy (2013).....	104
Graf 35: Zhodnocení možností odbytu ekologické produkce – farmy (2013).....	105
Graf 36: Postoj k vytvoření odbytové organizace – farmy (2013)	107
Graf 37: Postoj k vytvoření e-odbytové sítě – farmy (2013).....	107
Graf 38: Způsob prezentace faremní produkce a aktivit – farmy (2013)	109
Graf 39: Spolupráce s jinými subjekty – farmy (2013)	109
Graf 40: Druhy využívaných dotací – farmy (2013)	110
Graf 41: Podíl nákladů kompenzovaných dotacemi – farmy (2013).....	112
Graf 42: Vývoj výsledku hospodaření za poslední 3 roky – farmy (2013)	113

Graf 43: Hodnocení současné zemědělské a ekologické zemědělské politiky – farmy (2013).....	114
Graf 44: Důvod pro zahájení ekologického hospodaření – farmy (2013)	114
Graf 45: Rozhodnutí, zda by farmy znovu začaly podnikat v EZ – farmy (2013)	115
Graf 46: Největší přínos EZ – farmy (2013).....	116
Graf 47: Naplnění očekávání – farmy (2013).....	116
Graf 48: Stav hospodářských zvířat chovaných pro jejich mléčnou užitkovost – farmy (2013).....	117
Graf 49: Denní produkce biomléka – farmy (2013)	118
Graf 50: Zpracování produkce v rámci schválených faremních mlékáren – farmy (2013)	119
Graf 51: Roky registrace schválených faremních mlékáren – farmy (2013).....	119
Graf 52: Využití ochucujících složek v produktech – farmy (2013)	121
Graf 53: Struktura forem odbytu biomléka – farmy (2013)	123
Graf 54: Struktura forem odbytu zpracované mléčné produkce – farmy (2013).....	124
Graf 55: Prodej do zahraničí – farmy (2013).....	124
Graf 56: Preferovaný způsob prodeje – farmy (2013).....	125
Graf 57: Zhodnocení možností odbytu ekologické mléčné produkce – farmy (2013).	126
Graf 58: Možnost změny v chovu dojených zvířat a faremní mléčné produkci – farmy (2013).....	126
Graf 59: Zájem o sledování měnících se požadavků na trhu s mléčnou produkcí – farmy (2013).....	128
Graf 60: Inovace výrobků – farmy (2013).....	129
Graf 61: Doba certifikace mléčné produkce – farmy (2013).....	129
Graf 62: Důvody pro certifikaci mléčné produkce – farmy (2013)	130
Graf 63: Naplnění očekávání ze získání certifikátu – farmy (2013).....	131

IV Seznam příloh

Příloha 1: Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

Příloha 2: Zpracování mléka na základní výrobky v České republice, konvenční a ekologický režim

Příloha 3: Ekonomika kompletně pořízené kontejnerové minimlékárny v hodnotě 1 500 000 Kč

Příloha 4: Náklady na minimální základní vybavení na výrobu sýrů

Příloha 5: Počet registrovaných subjektů SVS v oblasti výroby a zpracování mléka k 31. 3. 2014

Příloha 6: Přehled mlékáren registrovaných současně u SVS a v REPu k 31. 3. 2014

Příloha 7: Průvodní dopis k dotazníku

Příloha 8: Dotazník: Determinanty trhu bioprodukce (Jihočeský kraj)

V Přílohy

Příloha 1: Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

Ministerstvo zemědělství

Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

Číslo jednací ¹⁾

Datum příjmu žádosti ¹⁾

--	--	--

Těšnov 17
117 05 Praha 1
Info: 221 812 025
www.sagri.cz

Povaha činnosti v ekologickém zemědělství²⁾

- Ekologický podnikatel (zemědělec)
- Výrobce biopotravin
- Osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu (obchodník, dovozce, vývozce)
- Výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv
- Výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu
- Ekologický chovatel včel
- Jiná povaha činnosti (např. ekol. pěstitel hub, ekol. chovatel ryb, ekol. sběrač volně rostoucích rostlin) - uveďte:

1. Údaje o žadateli

1. Obchodní firma vč. právní formy/Název		2. Identifikační číslo	3. PO ²⁾												
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>		<table border="1"><tr><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td></tr></table>											<table border="1"><tr><td style="width: 20px; height: 15px;"></td><td style="width: 20px; height: 15px;"></td></tr></table>		
4. Příjmení žadatele	5. Jméno/a žadatele	6. Rodné číslo/Datum narození													
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<table border="1"><tr><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td></tr></table>													
7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice	8. Číslo popisné	9. Číslo orientační	10. Obec												
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>												
11. Část obce, městská část	12. PSČ	13. Příslušná Agentura pro zemědělství a venkov ³⁾													
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<table border="1"><tr><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td></tr></table>					<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>									
14. Telefon	15. Webové stránky	16. E-mail													
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>													
17. Státní občanství	18. Adresa bydliště cizince mimo území ČR														
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>														
19. Jméno/a a příjmení člena/ů statutárního orgánu PO		20. Adresa organizační složky zahraniční PO a jméno vedoucího													
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>		<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>													
21. Adresa místa trvalého pobytu člena/ů statutárního orgánu PO															
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>															

2. Adresa pro doručování (je-li odlišná od adresy sídla nebo trv. pobytu fyzické osoby)

23. Adresa - Ulice	24. Číslo popisné	25. Číslo orientační	26. Obec				
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>				
27. Část obce, městská část	28. Kraj (dle NUTS-3)	29. PSČ					
<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>	<table border="1"><tr><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td><td style="width: 10px; height: 15px;"></td></tr></table>					

3. Kontrolní organizace (název kontrolní organizace, se kterou má žadatel uzavřenou smlouvu o kontrole a certifikaci)

30. Název kontrolní organizace

4. Údaje o provozní jednotce

31. Název (označení) provozní jednotky	32. Adresa - Ulice	33. Číslo popisné	34. Číslo orientační
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
35. Obec	36. PSČ	37. Odpovědná osoba	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
38. Registrační číslo hospodářství ¹²⁾	40. Registrační číslo včelaře ⁴⁾	41. Číslo stanoviště ⁴⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
42. Parcelní číslo dle KN, název/kód KÚ stanoviště ⁴⁾	43. Název stanoviště ⁴⁾	44. Počet včelstev na stanovišti ⁴⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	

V případě většího množství údajů pod čísly 38.-44. napište další údaje na samostatnou přílohu.

5. Údaje o půdě⁴⁾ Do systému EZ chci zařadit:

45. Všechny PB/DPB evidované v LPIS⁴⁾

46. Pouze vybrané PB/DPB, a to:

☐	47. Ornou půdu: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐	50. Vinice: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐
☐	48. Travní porosty: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐	51. Chmelnice: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐
☐	49. Sady: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐	52. Zelin. zahrady: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐
☐		53. Jinou kulturu: Vše ☐ Pouze vybrané ⁷⁾ ☐

54. Ostatní plochu (půda nebo vodní plocha mimo LPIS)⁴⁾ ¹²⁾

6. Způsob uvádění biopotravin a bioproduktů do oběhu⁹⁾

55. Obchod 56. Dovoz 57. Vývoz

I. V (místo)	II. Datum (den, měsíc, rok)	III. Razítko a podpis žadatele ¹⁰⁾
<input type="text"/>	<input type="text"/>	

IV. Připojené přílohy

P1 Potvrzení o vstupní kontrole podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb. zašle kontrolní organizaci¹¹⁾

P2 Osvědčení o zápisu do evidence zeměd. podnikatele podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb.¹¹⁾

¹⁾ žadatel nevyplňuje/datum příjmu bezchybné žádosti je zároveň datem registrace

²⁾ žadatel zaškrtně jednu nebo více možností, které hodlá provozovat

³⁾ žadatel zaškrtně FO - fyzická osoba nebo PO - právnická osoba

⁴⁾ vyplní ekologický podnikatel (zemědělec)

⁵⁾ vyplní pouze ekologický chovatel včel

⁶⁾ pokud žadatel zaškrtně, dále již nic nevyplňuje pod čísly 46.-53.

⁷⁾ vybrané PB/DPB ekologický podnikatel nahlásí své kontrolní organizaci

⁸⁾ půda mimo LPIS evidované podle katastru nemovitostí, parcelní čísla subjekt nahlásí příslušné kontrolní organizaci

⁹⁾ vyplní pouze osoba uvádějící biopotravinu a bioproduktu do oběhu

¹⁰⁾ tímto podpisem se žadatel ve smyslu čl. 63 odst. 3 písm. d) nařízení Komise (ES) č. 889/2008 zavazuje, že bude provádět činnost v souladu s ustanoveními nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008

¹¹⁾ vyplněním žadatel potvrzuje, že v podniku byla provedena vstupní kontrola, její potvrzení bude na MZe zasláno příslušnou kontrolní organizací

¹²⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud má vodní plochu evidovanou jako provozovnu v Ústřední evidenci zvířat

¹³⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud neuvádí registrační číslo hospodářství pod údatem č. 38

Příloha 2: Zpracování mléka na základní výrobky v České republice, konvenční a ekologický režim

Zpracování mléka na základní výrobky v mlékárenských podnicích v České republice

Druh	Rok						
	2003	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Konzumní mléko celkem (mil. l)	473,9	601,0	641,4	663,4	620,7	627,3	600,5
- čerstvé pasterované	137,2	114,4	115,1	109,2	102,3	96,3	93,1
- trvanlivé	336,7	486,6	526,3	552,4	516,0	528,9	505,4
- školní	n.a.	n.a.	n.a.	1,9	2,4	2,1	1,9
Konzumní smetany včetně zakysaných (mil. l)	38,1	43,2	45,6	50,1	50,6	46,8	46,6
Jogurty (tis. t)	86,7	141,9	134,9	152,4	139,4	132,6	131,3
Ostatní zakysané včetně podmásli (tis. t)	32,0	44,0	42,4	43,8	40,5	40,3	36,3
Máslo tradiční (tis. t)	65,2	31,7	31,5	28,8	22,2	23,1	24,5
Pomazánkové (tis. t)	7,4	9,3	8,8	10,6	10,0	7,4	7,0
Tvarohy celkem (tis. t)	32,7	29,6	29,5	28,2	29,6	30,4	30,5
Přírodní sýry (tis. t)	94,4	85,9	81,4	81,2	81,0	79,5	80,7
Tavené sýry (tis. t)	19,9	19,3	17,3	16,9	15,1	14,1	15,0
Sušená mléka celkem (tis. t)	63,5	38,3	39,3	28,3	24,9	27,5	28,4
Zahuštěné mléko (tis. t)	n.a.	n.a.	n.a.	18,2	14,5	13,6	14,2

Zdroj: MZe ČR, vlastní zpracování

Zpracování mléka na základní výrobky na ekologických farmách v České republice

Druh	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Smetana (tis. l)	0,20	1,50	0,20	0,00	3,30
Máslo (tis. kg)	1,80	1,12	1,82	0,10	0,70
Jogurt (tis. kg)	12,00	50,00	41,30	53,98	82,58
Tvaroh (tis. kg)	12,00	42,97	10,38	2,05	5,05
Syrovátka (tis. l)	0,00	0,16	100,00	8,00	33,70

Zdroj: Statistická šetření ekologického zemědělství 2009 – 2012, vlastní zpracování

Příloha 3: Ekonomika kompletně pořízené kontejnerové minimlékárny v hodnotě 1 500 000 Kč

denní zpracování	100 lt mléka
období dojení	duben - říjen tj. 210 dní
celkové množství zpracovaného mléka	21000 lt
celková roční produkce polotvrdých sýrů	2100 kg
prodejní hodnota vyrobených polotvrdých sýrů	630 000 Kč
	(1 kg á 300 Kč)
roční přímé náklady	
spotřeba elektrické energie (cca 50 kWh/ den)	42 000 Kč
spotřeba vody	2 000 Kč
mléko (náklady na produkci mléka - 1 lt á 7,00 Kč)	147 000 Kč
1/2 pracovní síly - 7 měsíců	80 000 Kč
další režijní náklady (sířidlo, kultury, prac oděvy, čistící prostř.)	15 000 Kč
celkem přímé náklady	286 000 Kč
Rozdíl mezi tržbou a přímými náklady (primární zisk)	344 000 Kč
Cena minimlékárny	1 500 000 Kč
splacení investice ze zisku = 1.500.000,00 / 344.000,00 = 4,4	4,4 roku
V nákladech není počítáno s úroky z případného úvěru a s výdaji na prodej produkce !!!	

Zdroj: www.agtconsulting.cz

Příloha 4: Náklady na minimální základní vybavení na výrobu sýrů

pasterizační kotel elektrický na 100°C		<i>1 ks</i>	141 830,00 Kč
třídílná sýrařská harfa s planetovou převodovkou		<i>1ks</i>	31 000,00 Kč
frekvenční měnič otáček		<i>1 ks</i>	14 320,00 Kč
zapisovač teploty		<i>1 ks</i>	40 380,00 Kč
	<i>kompletace</i>		5 000,00 Kč
tvořítka odhad	<i>11,3/10,3</i>	<i>40 ks</i>	24 000,00 Kč
pracovní stůl na tvořítka	<i>1280x830 mm</i>	<i>1 ks</i>	17 500,00 Kč
pracovní stůl na sýry	<i>1800x800x800 mm</i>	<i>1ks</i>	22 600,00 Kč
nerezové regály	<i>430x950x200 - 8 polic</i>	<i>10ks</i>	95 400,00 Kč
nerezové regály pojízdné	<i>1500x600x400</i>	<i>1ks</i>	15 500,00 Kč
nerezová vana s kolečky a výpustí 200l		<i>1ks</i>	28 000,00 Kč
nerezový lis na sýry dle provedení a potřeb	<i>(50.000 - 100.000)</i>		50 000,00 Kč
chladicí box (potravinářský provoz) pro 2 místnosti, termobox- odhad	<i>stěny, stropy, dveře chladírenské plastové chladicí jednotka, instalace</i>	<i>1 kpl</i>	100 000,00 Kč
doprava montážní práce odborná technologická výpomoc (zaškolení a uvedení do provozu)	<u>dle rozsahu a zadání</u>		100 000,00 Kč
CELKEM			685 530,00 Kč

Zdroj: www.agtconsulting.cz

Příloha 5: Počet registrovaných subjektů SVS v oblasti výroby a zpracování mléka k 31. 3. 2014

Subjekt	Typ závodu	Počet subjektů
Zpracovatelé živočišných produktů schválení a registrování pro obchodování v rámci EU	Mlékárny	152
Zpracovatelé živočišných produktů registrování pro přímý prodej v ČR	Mléko – přímý prodej ze dvora	360
	Výroba pro přímý prodej mléčných výrobků	86
Prodejci syrového mléka	Přímý prodej ze dvora	317
	Mléčné automaty	145

Zdroj: Registr subjektů SVS, vlastní zpracování

Příloha 6: Přehled mlékáren registrovaných současně u SVS a v REPu k 31. 3. 2014

Název subjektu	IČO
OLMA, a.s.	47675730
Bohušovická mlékárna a.s.	48291960
POLABSKÉ MLÉKÁRNY a.s.	45148678
TANY, spol. s r.o.	518603
Mlékárna Valašské Meziříčí, spol. s r.o.	46578323
B-UNIPACH a.s.	18826237
LACRUM Velké Meziříčí, s.r.o.	63992370
EKOMILK s.r.o.	25849051
HOLLANDIA Karlovy Vary, a.s.	40522962
Mlékárna Polná spol. s r.o.	63493659
Olma, a.s., provoz Zábřeh	47675730
N I V A s.r.o.	60111445
TASSIX Trade, s.r.o.	25825381

Zdroj: Registr subjektů SVS, Registr ekologických podnikatelů, vlastní zpracování

Příloha 7: Průvodní dopis k dotazníku

Dobrý den,

obracíme se na Vás s prosbou o vyplnění přiloženého dotazníku. Dotazník je základem projektu podpořeného Jihočeskou univerzitou, který se snaží vymezit základní determinanty rozvoje bioprodukce a to ve vazbě na náš region - Jihočeský kraj. Navazujeme na šetření ÚZEI a MZe, která jsou každoročně prováděna na Vaší farmě prostřednictvím kontrolních organizací.

Dotazník má dvě části: obecnou, věnovanou obecným podmínkám ekologického zemědělství a komoditní, která je formulována s ohledem na hlavní zaměření farem. V oblasti odbytu je naší snahou vymezit produkční potenciál farem, a to zejména ve vztahu k případným dodávkám do školních stravovacích zařízení. Předcházející průzkumy potvrdily významný zájem rodičů o zdravé stravování dětí v bio kvalitě. Bohužel stále školám chybí dostatečné informativní podklady i ze strany nabídky faremních bioproduktů, které by umožnily efektivní komunikaci s farmami a mohly podpořit změnu způsobu stravování.

Jsme si vědomi poměrně velkého rozsahu dotazování, ale pro potřeby průzkumu by každá redukce znamenala ztrátu cenných údajů. Pro zpětné odeslání, prosíme, využijte odpovědní oznamkovanou obálku. Uvítáme zaslání do 25. 9. 2013.

Bc. Aneta Bezemková

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Studentská 13,
370 05 České Budějovice

V Českých Budějovicích 12. 9. 2013

Dotazník: Determinanty trhu bioprodukce (Jihočeský kraj)

I. OBECNÁ ČÁST

A. IDENTIFIKAČNÍ OTÁZKY

- 1) Název farmy: _____
- 2) IČ: _____
- 3) Místa hospodaření: _____
_____
_____
- 4) Rok registrace: _____ Rok první certifikace: _____
- 5) Počet zaměstnanců:
  - a) Stálí zaměstnanci _____
  - b) Sezónní zaměstnanci _____ / _____
(počet zaměstnanců za rok/odhad počtu odpracovaných hodin za rok)
  - c) Dobrovolníci _____ / _____
(počet dobrovolníků za rok/odhad počtu odpracovaných hodin za rok)
  - d) Trvale vypomáhající členové rodiny _____

B. FAREMNÍ ROSTLINNÁ A ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE

- 6) Zaměření farmy:
  - a) Hlavní _____
  - b) Vedlejší _____
- 7) Provozujete souběžně ekologickou a konvenční produkci?
 Ano Ne

Pokud ano, upřesněte druh produkce a odhadněte % podíl konvenční produkce na celkové rostlinné/živočišné produkci.

- a) Konvenční rostlinná produkce: _____
Podíl _____ % na celkové rostlinné produkci.
- b) Konvenční živočišná produkce: _____
Podíl _____ % na celkové živočišné produkci.

8) Jaká je struktura Vaší zemědělské půdy?

Užití půdy		Výměra		Z toho pronajatá půda (%)
		(ha)	Podíl na z. p. (%)	
Orná půda				
Trvalé travní porosty				
Trvalé kultury	Sady			
	Vinice			
	Chmelnice			
Rybníky				
Ostatní plochy: _____				
Ostatní plochy: _____				

9) Jaké plodiny pěstujete na orné půdě?

Druhy plodin	Výměra (ha)	Podíl na orné půdě (%)	Z toho v režimu EZ (%)
Pšenice obecná			
Špalda			
Žito			
Ječmen			
Oves			
Tritikále			
Kukuřice			
Pohanka			
Ostatní obiloviny _____			
Luskoviny			
Brambory			
Ostatní okopaniny _____			
Olejniny _____			
Textilní plodiny _____			
Pícniny			
Zelenina			
Jahody			
Jiné _____			
Jiné _____			

10) Jaké druhy hospodářských zvířat chováte?

Druh zvířete		Počet kusů	Z toho v režimu EZ (%)
Koně			
Skot	Do 1 roku		
	Mezi 1. a 2. rokem		
	Nad 2 roky		
Ovce			
Kozy			
Prasata			
Drůbež	Brojleři		
	Nosnice		
	Ostatní (krůty, kachny, husy)		
Králíci			
Včelstva			
Jiné _____			
Jiné _____			

11) Jaká krmiva používáte? Upřesněte z pohledu vlastní produkce a nákupu.

Krmivo	Vlastní produkce (%)	Nakupovaná krmiva (%)
Krmné obilniny _____		
Pícniny _____		
Okopaniny _____		
Luskoviny _____		
Jiné _____		
_____		
_____		

12) Máte ekologickou produkci v přechodném období?

Ano

Ne

Pokud ano, upřesněte druh a rozsah ekologické produkce v přechodném období (PO). Odhadněte % podíl produkce v přechodném období na celkové ekologické rostlinné/živočišné produkci.

Rostlinná produkce v PO: _____

Podíl _____ % na celkové rostlinné produkci.

Živočišná produkce v PO: _____

Podíl _____ % na celkové živočišné produkci.

C. ODBYT

13) Jaké jsou základní kategorie Vaší ekologické tržní produkce? Naznačte celkový objem prodeje a % podíl produkce realizované jako bioprodukt (nikoli za konvenční ceny).

Kategorie		Upřesněte	Odhad roční produkce (ks, t, kg, l)	Prodej jako bioprodukt (%)
Živá zvířata	Chovná	_____	ks	%
	Zástav	_____	ks	%
	Na porážku	_____	ks	%
Maso		_____	kg	%
Masné produkty		_____	kg	%
Mléko		_____	l	%
Mléčné výrobky		_____	kg	%
Vejce		_____	ks	%
Brambory		_____	t	%
Zelenina		_____	kg	%
Ovoce		_____	kg	%
Obiloviny potravinářské		_____	t	%
Obiloviny krmné		_____	t	%
Krmiva objemná		_____	t	%
Jiné _____		_____		%
Jiné _____		_____		%

14) Jaké jsou důvody pro prodej v konvenčním režimu? Vyberte tři, které jsou z Vašeho pohledu nejvýznamnější a očíslete je od 1 do 3, přičemž 1 je nejvýznamnější.

- Nízká poptávka spotřebitelů po ekologických produktech.
- Nedostatek trhů pro ekologické produkty (není kde prodávat).
- V regionu chybí zpracovatel/obchod, někdo komu bych mohl prodávat své výrobky.
- Nedostatek podpory v hledání vhodného trhu/obchodu (nedostatek informací).
- Ceny jsou velmi nízké pro mé produkty/část mých produktů.
- Vyhovět kvalitativním standardům je velmi těžké (hygiena, veterinární předpisy...).
- Poptávka po ekologických výrobcích se velmi mění.
- Vyhovět podmínkám zpracovatelů/obchodů/supermarketů je velmi těžké.
- Moje nabídka ekologických produktů se velmi mění.
- Jiné _____

15) Jaké formy odbytu využíváte? Jaký je % podíl dané formy odbytu na celkovém prodeji? Jaký je % podíl prodeje v biorežimu u dané formy odbytu? A jaký je Váš odhad vývoje odbytu v následujících 3 letech?

Odběratel	Podíl dané formy odbytu na celkovém prodeji (%)	Prodej jako bioprodukt (%) u dané formy	Trend vývoje		
					
Prodej na farmě					
„Bedýnkový“ prodej					
*Farmářský trh					
Farmářská prodejna					
Zpracovatel					
Velkoobchod					
Lokální maloobchod					
Specializovaná prodejna					
Škola, školka					
Restaurace					
Velkoodběratel					
Jiný _____					

* Uveďte počet farmářských trhů, na kterých pravidelně prodáváte svoji produkci.

Pokud neprovozujete bedýnkový způsob odbytu, pokračujte otázkou číslo 17.

16) Pokud provozujete bedýnkový prodej

a) Provozujete ho sám?

Ano

Ne, spolupracuji s jinými farmáři. Uveďte počet zapojených farmářů: _____

b) Jaký používáte systém plateb?

Měsíční platba předem

Roční platba předem

Platba při předání

Jiný _____

c) Jak dlouho provozujete bedýnkový prodej? _____ rok/let

d) Jaký je akční rádius (max počet km) dodání bedýnky? _____

e) Máte uzavřený systém bedýnkového prodeje (další zájemce již nemůže vstoupit)?

Ano

Ne

f) Jaký byl vývoj bedýnkového prodeje za období 2010 – 2013?

- Rostoucí trend
 Stagnace
 Klesající trend

Pokud neprodáváte produkci na farmářských trzích, pokračujte otázkou číslo 18.

17) Pokud prodáváte na farmářských trzích

a) Naznačte celkovou spokojenost s touto formou prodeje:

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojen/a	☐	☐	☐	☐	☐	Zásadně nespokojen/a

b) Uveďte základní pozitivní a negativní zkušenosti:

pozitivní: _____

negativní: _____

c) Který farmářský trh považujete za nejpřínosnější a proč?

_____

18) Uvažujete o nových formách odbytu?

- Ano Ne

Pokud ano, upřesněte:

_____
_____

19) Která forma odbytu je z pohledu Vaší farmy nejefektivnější? Upřesněte.

_____
_____

20) Jak byste zhodnotili současné možnosti odbytu své ekologické produkce?

	1	2	3	4	5	
Zcela vyřešený odbyt	☐	☐	☐	☐	☐	Zásadní odbytové problémy

Která oblast Vaší faremní produkce je spojena s největšími odbytovými problémy:

_____

21) Využíváte určité formy odbytové spolupráce?

- Ano Ne

Pokud ano, upřesněte subjekt a společně obchodovanou produkci:

---

22) Odhadněte potenciální navýšení roční produkce (%), za předpokladu plného využití faremních dispozic a *garantovaného odbytí*.

Kategorie		Upřesněte druh produkce	Navýšený objem produkce
Živá zvířata	Chovná		%
	Zástav		%
	Na porážku		%
Maso			%
Masné produkty			%
Mléko			%
Mléčné výrobky			%
Brambory			%
Zelenina			%
Ovoce			%
Obiloviny			%
Jiné (vypište) _____			%
_____			%

23) Dodáváte svou bioprodukcí do škol, mateřských škol či jiných jídelen?

Ano

Ne

Pokud ano, upřesněte subjekt/y, druh a objem dodávané produkce (týdně):

---

24) Jaké produkty a v jakém objemu byste byl/a schopen/a (dále) nabízet školám (jídelnám)?

---

25) Uvítali byste vytvoření odbytové organizace, která by umožnila dodávky do větších jídelen, restaurací, obchodních řetězců apod.?

Ano

Ne

Nevím

26) Uvítali byste vytvoření e-odbytové sítě (e-biomarket), kde by bylo možné online nabízet Vaše produkty k prodeji?

Ano

Ne

Nevím

27) Jak byste charakterizovali zákazníky, kteří kupují biopotraviny?

	Výhradně	Spíše	Střed	Spíše	Výhradně	
Ženy	☐	☐	☐	☐	☐	Muži
Vysoký příjem	☐	☐	☐	☐	☐	Nízký příjem
Jednotlivci (single)	☐	☐	☐	☐	☐	Rodiny s dětmi
Vysoký zájem o zdraví	☐	☐	☐	☐	☐	Bez zájmu o zdraví
Aktivní lidé (sportovci)	☐	☐	☐	☐	☐	Pasivní lidé
Mladí	☐	☐	☐	☐	☐	Staří
Základní vzdělání	☐	☐	☐	☐	☐	Vysokoškolské vzdělání

28) Jakým způsobem prezentujete faremní produkci a aktivity?

Můžete vybrat více možností.

☐ Na farmě a jejím okolí	☐ V rozhlase
☐ Na internetu	☐ V televizi
☐ V reklamních tiskovinách	☐ Na veletrzích, výstavách
☐ V tisku	☐ Jinde _____

D. SPOLUPRÁCE S JINÝMI SUBJEKTY

29) Spolupracujete s jinými subjekty?

- Ano
 Ne

Pokud ano, s jakými subjekty spolupracujete?

Můžete vybrat více možností.

- Jiné ekologické farmy _____
- Ekologické organizace (neziskové) _____
- Správa chráněných území _____
- Místní samospráva _____
- Školy/MŠ _____
- Jiné _____

30) V jaké oblasti byste spolupráci uvítali?

_____

31) Jste součástí oficiálních kooperačních uskupení (např. regionální klastry)?

- Ano. Upřesněte _____
 Ne

E. EKONOMICKÁ SITUACE

32) Využíváte dotace?

- Ano Ne *Pokračujte otázkou číslo 37.*

33) Jaké dotace využíváte?

- SAPS (Jednotná platba na plochu) AEO (ekologické zemědělství)
 TOP-UP (Národní doplňkové platby) AEO (ostatní)
 Dojnice Program rozvoje venkova
 LFA (Méně příznivé oblasti), Natura 2000 Jiné _____

Prosím, bližší specifikujte konkrétní dotace:

---

34) Jaké dotace by se měly, podle Vašeho názoru, nejvíce zvyšovat?

---

35) Odhadněte, jaké % nákladů Vám poskytnuté dotace kompenzují.

- do 10 % do 60 %
 do 20 % do 70 %
 do 30 % do 80 %
 do 40 % do 90 %
 do 50 % do 100 %

36) Co Vám brání v optimálním využívání dotací?

Ohodnoťte důvody známkou 1-5.

(1 – zásadně ano, 5 – minimálně)

	1	2	3	4	5
☐ Podmínky poskytnutí	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Administrace žádosti	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Komplikovaný přístup k informacím	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Jiné _____	☐	☐	☐	☐	☐

37) Jak se vyvíjel Váš výsledek hospodaření za poslední 3 roky?

- Zisk – přibližně stejný (stagnace) Ztráta – klesající tendence
 Zisk – klesající tendence Ztráta – rostoucí tendence
 Zisk – rostoucí tendence Nepravidelně
 Ztráta – přibližně stejná (stagnace)

F. DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY

38) Zhodnoťte současnou zemědělskou politiku

	1	2	3	4	5	
Velmi kvalifikovaná	☐	☐	☐	☐	☐	Zásadně nekoncepční

Důvod Vašeho hodnocení?

---

39) Zhodnoťte současnou ekologickou zemědělskou politiku

	1	2	3	4	5	
Velmi kvalifikovaná	☐	☐	☐	☐	☐	Zásadně nekoncepční

Důvod Vašeho hodnocení?

---

40) Proč jste začal/a s ekologickým hospodařením?

- Ekologický důvod (vědomě méně zatěžuji životní prostředí)
- Ekonomický důvod (využívám dotačního systému pro oblast ekologického zemědělství a možnosti vyšších prodejních cen)
- Styl života, který je mi blízký
- Jiné _____

41) Pokud byste se znovu rozhodoval/a, zda budete podnikat v ekologickém zemědělství, rozhodl/a byste se stejně?

- Ano   Ne   Nevím

42) Co považujete za největší přínos ekologického zemědělství?

---

43) Do jaké míry se naplnila vaše očekávání?

	1	2	3	4	5	
Zcela naplnila	☐	☐	☐	☐	☐	Nenaplnila

II. KOMODITY

Faremní produkce, zpracování a prodej biomléka

G. PRODUKCE A ZPRACOVÁNÍ BIOMLÉKA – OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

44) Kolik kusů hospodářských zvířat chováte pro jejich mléčnou užitkovost? Upřesněte podíl zvířat v ekologickém režimu hospodaření.

Dojená zvířata	Celkem (ks)	Z toho v ekologickém režimu (%)
Krávy		
Ovce		
Kozy		

45) Jaká je Vaše průměrná denní produkce biomléka? Jakou část z této produkce mléka dále zpracováváte (zpracování za účelem prodeje)?

Mléko	Denní produkce (l)	Z toho dále zpracováno (%)
Kravske		
Ovčí		
Kozí		

46) Zpracováváte svou produkci v rámci schválené faremní mlékárny (SVS)?

- Ano, od roku _____
- Ne
- Připravujeme

47) Jaká je sortimentní struktura Vaší tržní mléčné produkce?

Produkt	Mléko a zpracované produkty		
	- kravské	- kozí	- ovčí
	týdenní produkce (kg, l)	týdenní produkce (kg, l)	týdenní produkce (kg, l)
Syrové mléko (l)			
Pasterované mléko (l)			
Tvaroh (kg)			
Jogurt (kg)			

Syrovátka (l)			
Máslo (kg)			
Sýr (kg)			
- čerstvý sýr			
- tvrdý sýr			
- zrající sýr			
- uzený sýr			
- pařený sýr			
- cottage			
- jiný sýr			
Jiný _____			
_____			
_____			

48) Přidáváte do některých Vašich produktů ochucující složky, např. ovoce, bylinky?

V případě kladné odpovědi uveďte, prosím, konkrétně, které produkty a čím ochucujete.

Ano

Ne

H. PRODEJ MLÉČNÉ BIOPRODUKCE

49) Jakou část své celkové produkce biomléka průměrně prodáte (%)?

	Produkce	Podíl prodané produkce (%)	Z toho prodej jako bioprodukt (%)
Mléko	- kravské		
	- kozí		
	- ovčí		
Zpracovaná produkce	- z kravského mléka		
	- z kozího mléka		
	- z ovčího mléka		

50) Upřesněte, prosím, % podíl prodeje v „bio“ režimu u jednotlivých mléčných produktů.

Produkt	Mléko a zpracované produkty		
	- <i>kravské</i>	- <i>kozí</i>	- <i>ovčí</i>
	Prodej jako bioprodukt (%)	Prodej jako bioprodukt (%)	Prodej jako bioprodukt (%)
Syrové mléko (l)			
Pasterované mléko (l)			
Tvaroh (kg)			
Jogurt (kg)			
Syrovátka (l)			
Máslo (kg)			
Sýr (kg)			
- čerstvý sýr			
- tvrdý sýr			
- zrající sýr			
- uzený sýr			
- pařený sýr			
- cottage			
- jiný sýr			
Jiný: _____			
_____			
_____			

51) Které mléčné produkty jsou nejlépe a které nejhůře obchodovatelné jako bioprodukty?

Nejlépe _____

Nejhůře _____

52) Uveďte důvody případného prodeje ekologické produkce v konvenci:

_____

_____

_____

_____

53) Jaké odbytové kanály využíváte pro prodej své produkce? Uveďte, prosím, % podíl na celkové prodeji a formu prodeje („bio“ režim či K - „konvenční“ režim prodeje). Naznačte očekávané trendy ↗ → ↘ .

Rozlišujte prodej mléka a zpracované produkce.

Mléko

- Prodej z farmy
_____ %   Bio - K
- Mlékomat
_____ %   Bio - K
- Farmářský trh
_____ %   Bio - K
- Farmářská prodejna (Český grunt, ...)
_____ %   Bio - K
- „Bedýnkový“ prodej
_____ %   Bio - K
- Mlékárna
_____ %   Bio - K
- Lokální maloobchod
_____ %   Bio - K
- Prodejna zdravé výživy
_____ %   Bio - K
- Restaurace, jídelna
_____ %   Bio - K
- Velkoodběratel
_____ %   Bio - K
- Jiné _____
_____ %   Bio - K

Zpracovaná produkce

- Prodej z farmy
_____ %   Bio - K
- Mlékomat
_____ %   Bio - K
- Farmářský trh
_____ %   Bio - K
- Farmářská prodejna (Český grunt, ...)
_____ %   Bio - K
- „Bedýnkový“ prodej
_____ %   Bio - K
- Mlékárna
_____ %   Bio - K
- Lokální maloobchod
_____ %   Bio - K
- Prodejna zdravé výživy
_____ %   Bio - K
- Restaurace, jídelna
_____ %   Bio - K
- Velkoodběratel
_____ %   Bio - K
- Jiné _____
_____ %   Bio - K

54) Prodáváte svou produkci do zahraničí?

- Ano   Upřesněte druh produkce, objem, způsob prodeje, destinaci a režim prodeje (Bio - K).

- Ne
- Připravujeme

55) Jaké jsou důvody prodeje do zahraničí?

---

56) Jaký způsob prodeje preferujete z pohledu:

Tržeb _____
Časové náročnosti _____
Pracovní náročnosti _____

57) Jak byste zhodnotili současné možnosti odbytu své ekologické mléčné produkce?

1 2 3 4 5

Zcela vyřešený odbyt	☐	☐	☐	☐	☐	Zásadní odbytové problémy
----------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	---------------------------

Která oblast Vaší faremní mléčné produkce je spojena s největšími odbytovými problémy?

---

58) Zvažujete změny v chovu dojených zvířat a faremní mléčné produkci?

- Ano
 Ne

Upřesněte:

---

59) Pokuste se ohodnotit Vaši bioprodukcí z hlediska spotřebitelských preferencí. Využijte hodnocení 1 – 5 (1 – nejméně poptávané produkty, 5 – velice oblíbené produkty).

Produkce	1	2	3	4	5
Syrové mléko	☐	☐	☐	☐	☐
Pasterované mléko	☐	☐	☐	☐	☐
Tvaroh	☐	☐	☐	☐	☐

Jogurt		☐	☐	☐	☐	☐
Syrovátka		☐	☐	☐	☐	☐
Máslo		☐	☐	☐	☐	☐
Sýry		☐	☐	☐	☐	☐
-	čerstvý sýr	☐	☐	☐	☐	☐
-	tvrdý sýr	☐	☐	☐	☐	☐
-	zrající sýr	☐	☐	☐	☐	☐
-	uzený sýr	☐	☐	☐	☐	☐
-	pařený sýr	☐	☐	☐	☐	☐
-	cottage	☐	☐	☐	☐	☐
-	jiný sýr	☐	☐	☐	☐	☐
Jiný	produkt	☐	☐	☐	☐	☐
Jiný	produkt	☐	☐	☐	☐	☐

60) Uveďte nejoblíbenější mléčný bioprodukt ze strany spotřebitelů:

_____

61) Které výrobky jsou z Vašeho pohledu nejvíce:

Ziskové _____

Ztrátové _____

62) Sledujete měnící se požadavky na trhu s mléčnou produkcí?

Ano

Ne

63) Inovujete své výrobky?

Ano

Ne

Pokud ano, jak:

I. CERTIFIKACE MLÉČNÉ PRODUKCE

64) Jak dlouho certifikujete svou mléčnou produkci?

méně než 1 rok

1 – 3 roky

3 – 5 let

5 let a více

65) Proč jste si certifikovali svou produkci mléka, mléčných výrobků?

---

66) Jak se naplnila očekávání spojená se získáním certifikátu?

1 2 3 4 5

Zcela splnila	☐	☐	☐	☐	☐	Zcela nesplnila
---------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	-----------------

III. PŘIPOMÍNKY, NÁVRHY

Souhlasím s neanonymním zpracováním dat:

Ano

Ne